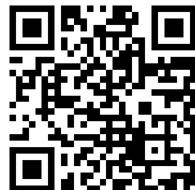
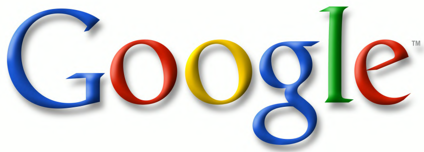
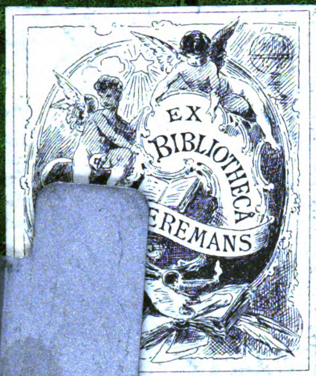

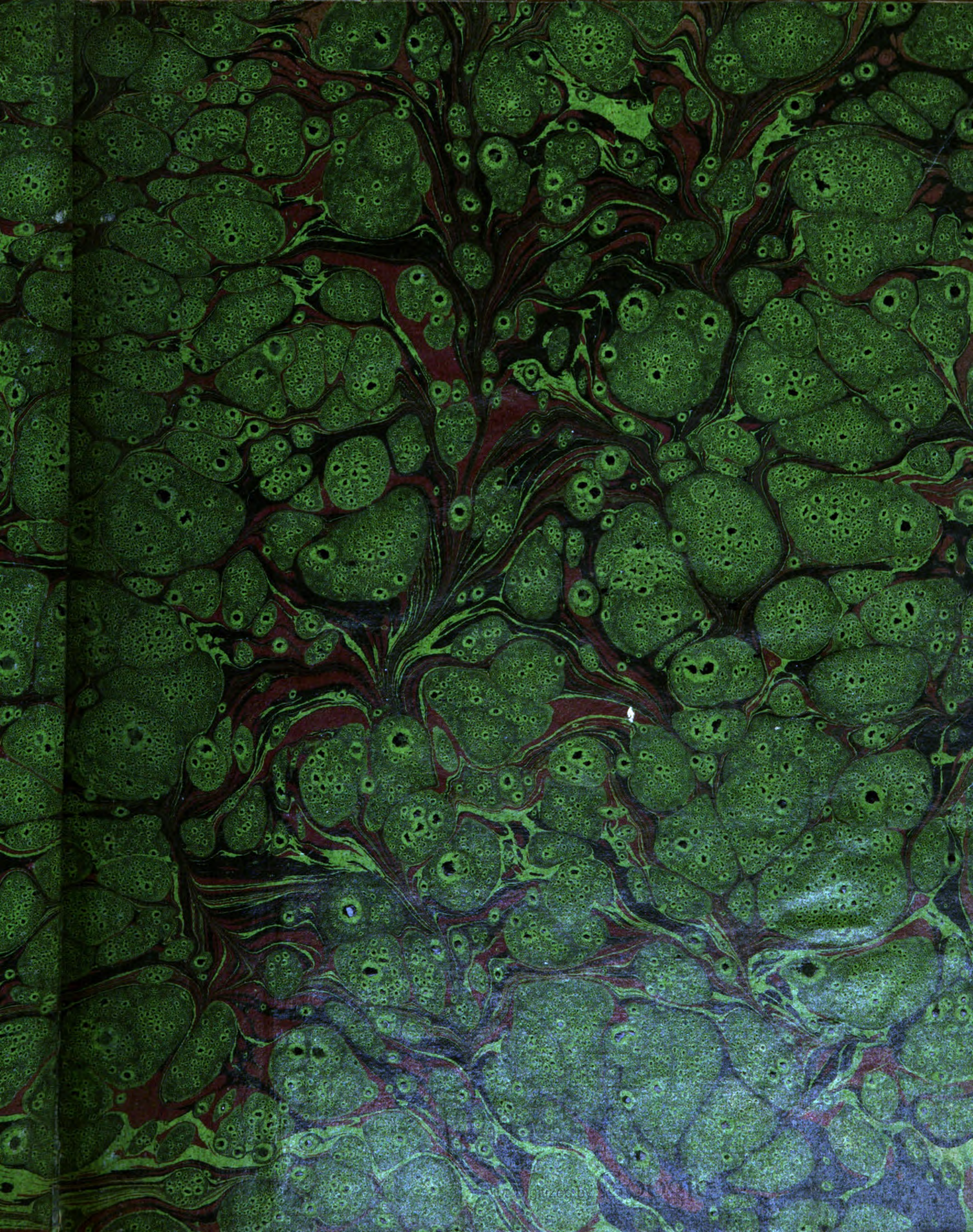

EX
BIBLIOTHECA
EREMANS

Een schoone
HISTORIE
Van de VIER
HEEMSKINDERS.

Waer in verhaelt wordt alle haer vroome Feyten van Wapenen, die sy bedreven hebben, ten tijdt van den grooten Koning Carel: zijnde seer genoeghlijk om te leesen.

Van nieuws oversien/ ende verbetert met schoone Figueren.

t'AMSTERDAM,

By de Weduwe van Gijsbert de Groot, Boekverkoopster op den Nieuwen-dijk/ inde groote Bybel/ Anno 1713.

BIBLIOTH. DE L'UNIVERSITE DE GAND

Hier begint de

HISTORIE,

Van de Vrome vier Aymijns Kinderen.

In de Oude geesten vinden wy beschreven / also sult gy horen hoe de Keiseren / Koningen en andere grote Heren / een gewoonte hadden dat sy eens des jaers Feest hielden met grote Triumphe en vrolykheit. Dese selve gewoonte had de edele koning van Vrankrijk / so dat hy alle jarẽ met grote glorie feest plag te houden binnen de Stad van Parys. En daer worden ontbodẽ en genoot alle de edelste van de werelt / van Vrankrijk en van alle koningrijken / en elk wiert daer getracteert na syn der waerden: nu te komen tot onser materie / so was Koning Carel houdende een seer rijkelijk Hof / na ouder gewoonte / in gedenkenis dat hy gekooren en gekroont was Coningh van Vrankrijk / so datter gekomen waren tot sijner eeren en weerdigheit / en om sijn glorie te vermeren / de Edelste en Uytgenomenste van 't Keiserrijk / Geestelijk en Weerlijk. In den eersten / onsen aertschen Vader de Paus van Romen / de Patriarch van Jerusalen / de Cardinalen / Bisschoppen / Legaten en een deel groote geestelijke Prelaten / en 12 gekroonde Koningen / 12 Hertogen / 33 Graven / 100 Ridders / 5000 Jonkers en Schiltknegten / wel geboren vroom ter wapen / in Oorloge en Tornoyen / en daer warẽ seer veel schone vrouwen ende Jonkvrouwen / alle van Adel en hooge van geslagte / die seer kostelijk en cierlijk toegemaekt waren / en voort van anderen volke was daer seer grote menigte sonder getal want dese Feest was des Dingsdaegs naer Pinxter / in het schoonste en geneuglijkste van den Jare. En wat men tot dier Feesten behoeven mogt / was daer overvloedig / meer dan men konde denken / so dat daer niet gebrak wat vreugt of solaes maken konde / want elk was geseten ter tafelen naer syn der waerden. En tusschen twee Ridders sat een schoon jonkvrouwe dat seer geneuglijk was om te sien. Daer diende ter tafelen menige Edelman / en dienden seer begeerlijk en met groote naerstigheit / om daer niet gebreeken en soude aen spijse en drank. Dus sat koning Carel Keyser van Romen om sijne kroone in grooter Triumphen en vromigheyt: besijden hem sat Mevrouwe de Keyserinne / en in de zale sat tot eender tafelen de Heer Aimijn Grave van Dordoen en Aimerijn van Nerboen / en was Heer Huygen van Dordoen / een Susters Sone van Aimijn / en was een schoon Man met geel hair / en seer wel ter sprake. Dese Heer Huigen stont op van der tafel daer hy sat / en gink voor Koningh Carels tafel daer hy sat met sijnder Keiserinne in grooter triumphe ende glorie. En als hy voor de tafel komt / is hy ootmoedelijk ter aerden gevallen op zijn knien / en groete den Koning en sijnder Vrouwe / en alle de Baroenen en Edelingen die daer geseten waren / en heeft geseit tot Coning Carel met soete woorden: Heer Coning u is wel kondig dat hier t'hans mede in der Zalen zijn mijn twee Sonen / d'eene is Aimijn / een Ridder goet en koen / d'andere is genaemt Aimerijn van Nerboen / en hebben u trouwelijk gedient in Oorlogen / als goede Campioenen haren Heere schuldigh zijn te dienen / en hebben menig Heiden verslagen / en in menig

perijckel /

... om u'went wille geweest / dat sy willig ... gerne gedaen hebben. Daerom Edel Heer Koning Carel is u wel kondig dat gy hen lieden niet so veel en gaft datse en paer sporen mogten kopen. Aldus Edel Heer Coning hebben sy my aen u gesonden / begeerende vriendelijk dat gyse begiften wilt / dat sy eerlijk haren staet mogen opvoeden. Als koning Carel dese woorden hadde gehoort / sprak hy tot Heer Huige met eenen toornigen moet / en seide: Gy eyssche't te vergeefs voor hen lieden / want sy hebben 't my menig reis ge-eist / en ik en heb hen noit iet willen geven / nog en sal hen nog niet gevē sy doen daer toe dat sy mogen. Als Heer Huigen den Coning dese woorden hoorde spreken / soo wert hy seer ontset van binnen en sprak met hoveerdige tale / seggende: Heer Coning en wildy mijn Oomen niet begiften die u soo lange tijt eerlijk en Ridderlijk gedient hebben / men sals u groten laster en schande spreken in andere Heeren Hoven / en u goede eerlijke name en faem die gy hebt / sal daer in vergaen en uit gedaen werden / 't welk u oneerlijk wesen sal. Als Coningh Carel dese hoogmoedige woorden gehoort had van Heer Huige / so wert hy seer met toorne ontsteken / en toog met haesten sijn zweert uit / en sloeg Heer Huige dat hy doot ter aerden viel voor Konink Carels Tafel / dat de vloer van der Salen seer nat was van sijnen bloede. En daer wert een groot gerugte en gekrijsch onder de Edelen en Jonkvrouwen: waer van verscheyde gedoot wierden.

Het II. Capittel.

Hoe Heer Huigens doot gewroken wiert van beyde sijn Ooms en haer helpers, en hoese Koningh Carel uyt den Lande bande, en ter soen quamen.

HEer Huigen en anderen / aldus deerlijk verslagen zijnde van Koning Carel en zijn dienaers / so verkeerde de blijtschap die daer was in groote bittere rouwe: als dat Aimijn van Dordoen / en Aimerijn van Nerboen / Heer Huigens vrienden sprongen verbolgen op als briesschende Leeuwen / en wierpen de Tafel met de spijse om / dat spijse en drank ter neder viel onder de voeten. Aldus sijnde in druk om de doot van haer Neve / seiden sy met toornigen moede wy willen den doot van onsen Neve wreeken / datmen daer af spreken sal so langh als de werelt staet al souden wy alle doot blijven. Aymijn wapende hem en zijn volk / en had tot sijn huis 100. Ridders / uitgelesen van al zijn lant. Koning Carel wapende hem met al zijn Magen en Vrienden / hy had geringe sijn batalie in ordinantie gestelt / en had ontwonden zijn standaert daer hy onder had 1000. Mans wel gewapent en van harnas versien: daer quamen van Louwen Koning Carel veel te hulpe. Die van Romen en Milanen quamen ook met groote magt van volk / want sy stonden onder de magnificentie en magt van Koning Carel; Koning Carel hadde tot sijnder hulpe Vlamingen / Brabanders / Allemagien en Vriesen / so dat Coning Carel had groot volk uit veel diversche plecken meer dan ik schrijven kan. Doe toog Coning Carel met alle dese grote menigte van mannen / om Aimijn en sijn vrienden te dooden en te verslaen / haer lant te branden en te niet te maken. En Aymijn hadde in zijn hulpen met al dat hy vergaderen mogt 3000. mannen / en waren alle meest groote Heeren / als Hartogen Graven en Ridders / edel van geboorte / en sy reden met ontwonde Banieren ter poorten uyt / met groot geblaes van hoornen en trompetten. Daer was het geroep groot Nerboen / Nerboen. Als Aimijn met sijn volk quam daer Koning Carel sijn volk in ordinantie geset had / soo vielen de twee scharen met groter macht en nijt t' samen / soo dat in 't vergaderen menigen Spere gebroken wert / en menigen Ridder van den peerde ter aerden gedragen wert. Aimijn riep met luider stemme / en seide: Edel Baroenen en vrome Mannen helpt my wreken den doot van Heer Huigen mijn Neve / ik en vrage daer niet na hoe lange dat ik daer na mag leven. Aimerijn seide: dat sal ik doen / mijn lijf en goet sal ik daerom avontueren ende in perijkel stellen. Daerom vergaderde menig Edelman / een vogten so lange dat haer zweerden en geweer gebrak / so dat sy hen weerden metten appel van de zweerden. En Aimijns volk weerden hen seer vromelijk / also dat sy vermoeit werden / en sloegen Koning Carel menigen man af / en veldense met grooter kracht ter aerden / alsoo dat over beyde zijden groote moort geschiede van Ridders

ders te verstaen. Daer was menig man bespzengt met den bloede / en had liever gerust dan langer gevochten: men sag daer de Peerden met 20. of 30. t'effens sonder Heer / want den strijt was stuer en snel / die den Nerboenen verweerden hen ende sy vogten allegader met eenen stouten moet / als of Aymijn haer Vader hadde geweest/sy streden tot dattet donker nagt wert/also dat sy van noot scheiden moesten. Coning Carel verloor doe vele van de synen/want hy hadde op die tijt de meeste schade / so dat hy verlooren had van sijn volck binnen die dagen duisent mans oft meer / en de Grave Aymijn had van sijn volk verlooren 30 of 31 mans. Doe moeste Aymijn wijken overmits den donkeren nagt. Heer Huigens doot koste menig Edelman 't lijf / en sonderlingen by den overmoet van Koning Carel en Aymijn / en menig schoone kasteel ende stercke muer wert daeromme gevelt en verbrant/om den doot van Heer Huygen/ Doe sprak Koning Carel met grammen moede: Ik geloof't 't God en sijne kragt heeft ons dien nagt gescheiden / ik en laetse hier niet langer blijven / uytten lande wil ikse verdrijven/en bannense met haer Vrienden uyt alle mijn landen / en nemen hen alle haer goeden. Doe riep Koning Carel al sijn hoogste Baroenen en Raets-Heeren/als Koningen/ hertogen/ Graven/ en dedese sitten ter vierschare / elk na sijner waerde / daer dingde Coning Carel en maekte Aymijns geslagte Balling over al sijn Rijk. Dit gedaen wesende vernam Aymijn en sijn vrienden met haren helpers / dat sy 't lant ruymen moesten/ 't welk sy met grooter haesten gedaen hebben. De Grave Aymijn hadde met hem agt hondert Ridders/die alle vrome en uytnemen mannen waren ter wapen/ en sy nemen mede met haer elke van haer Goet dat sy bergen mogten/want wisten wel dat sy Koning Carels magt niet wederstaen en mogten. Coning Carel nam hen allegader haer goet dat sy gelaten hadden/ en gaft die 't hem beliefde/ dat was Grave Aymijns volk verdrietelik te lijden / want Aymijn en sijn volk die met hem verdreven waren moesten haer des daegs onthouden in 't digste der Woestijnen. Hier meugdy hooren des Graven Aymijns wonderlijke avontueren / des nagts plagt hy met sijn volk te branden en te

roven al dat hy buyten vaste muyren besloten wist of konde vinden/also dat hy niet en spaerde Geestelijk noch Wereltlijk waer/hyse mogt berijden oft begaen. Veel Kloosteren en Kerken destrueerde hy/ en sloeg veel Geestelijke Lieden/ Monicken/ Papen/ Klerken/ Nonnen/en Leeke-lieden / en destrueerde tot Parijs toe. Hy hadde by hem een Neve geheeten Malegijs/een stout Ridder/was geleert in de konsten van Nigromantien / daer hy groote schade mede dede. En 't Gout dat sy roofden in de Kerken dat sloegen sy de Paerden onder de voeten. Dese Oorloge duerde sestien Jaer.

Het III. Capittel.

Hoe Koningh Carel Ambassaten sont tot Aymijn van Dordoen, om peys met hem te maken.

De Oorloge aldus seer lange duerende/ was ten lesten de genoten van Vrankrijk zwaer te lijden en verdrietelijk/ want als Aymijn woude/ mosten sy strijden. En overdroegen des/ en gingen te rade met malkanderen dat sy den Coningh bidden woude / dat hy vrede maekte met Aymijn en sijn volk. Als sy dus met malkanderen gesloten hadden / zijnse gekomen daer sy Coning Carel vonden / en hebben hem gegroet met reverentie / en als sy hem dus eer gedaen hadden/ seiden sy: Heer Coning u is kondig hoe dat de Oorloge lange gestaen heeft tusschen uen

Aymijn

Aymijn van Dordoen/ wy bidden u seer dat gy doch vrede met hem wilt maken / want 't Lant daer afbeschadigt en geschent wort. Als Coning Carel dese woorden en begeerten van sijn Heeren gehoort hadde/ so verdroeg hy 't seer zwaerlijk/nogtans in hem selven overleggende dat de Genoten hem al baden/ so consenteerde hy/ dat hy het doen woude dat henlieden daer goet in dagten. Daer tracteerden en overdroegen de genoten dat koning Carel schrijven soude een minnelijke groete, en eenen Brief aen Aimijn en sijn Magen / als dat hy sijn misdaet beteren wilde/ die hy tegen hem en sijn vrienden misdaen had / 't welk terstont gedaen was. Daer sont Coning Carel d'Ambassaten met enen brief tot Aymijn die te Pierlepont lag/ inhoudende dat hy hem Huyge sijnen Neve den doden op-wegen soude met gout negenwerf, en dat hy daer mede sijnen peis mogt krijgen. Als Aymijn desen brief gelesen had gaf hem onwaert/ en seide met toornigē moede tot den drie Ambassaten: segt Carel den Koning dat ik de Oorloge noch hadde liever te houden dan ik alsulken soen aen name over mijn Neve. Dese drie Ambassaten sijn wederom gekeert/en hebben dese woorden den Coning geseit Doen sontse Koning Carel wederom met eenen brief tot Aymijn/inhoudende: waer dat hy hem de doodt vergeben woude van sijn Neve dat hy hem geven wilde sijn Suster / vrou Aye tot een Wijf/ en al sijn goet dat hy hem ofte sijn Vrienden genomen hadde / dat soude hy hem vry wedergeven / also dat sy 't van niemant souden te leen houden/ sy / noch haer erfgenamen die na hen komen souden. Als Aimijn dese brief overlesen hadde die hem Koningh Carel gesonden hadde/heeft hy de drie Ambassaten gehetendatse toeven souden / hy soude hem sijn Vrienden veraden. Aldus heeft Aymijn sijn Vrienden by hem doen komen / als Aimerijn van Nerboen/ Willem van Orangen/ en menig Edel Baroen/ en seyde 't gene dat hem Coning Carel by sijnen brief geschreven en ontboden hadde / en bad hen allen dat sy hem wouden helpen raden wat hier best in gedaen ware en hen allen dogte. Daer seiden sy alle woudet Koning Carel hem houden/ en doen 't gene hy hem ontboden en geschreven had / sy waren des goetwillig te doen. Aimijn sogt eenen Brief aen Koning Carel/ by

Adelaert ende Malegijs sijn Neven, inhoudende waert dat hy hem zijn suster geven wilde tot een Wijf / en voort onderhouden dat Tractaet, also hy hem by zijn brieven ontboden had / hy waer te vreden de peis aen te gaen / met veel woorden die in den brief geschreven stonden/ die te lang waren te schrijven. En als Adelaert en Malegijs quamen tot Parijs / so gingen sy tot den Coning / en deden hem reverentie. Dit gedaen sijnde/ gaven sy hem den brief in der hant/, en seiden dat hy hen daer op een antwoorde soude doen hebben / want den peys en mocht niet gemaekt/noch de doot van Heer Huygen haren Neve gesoent worden/ten ware dat hy dede den inhout des briefs. Doe Koning Carel den brief ontfangen hadde / dede hy den brief voor sijn Magen en hoge Baroenen lesen. Als sy d' inhout des briefs gehoort hadden en wel verstaen en opinie en meininge van Aymijn en zijn Magen/so waren sy alle blijde/ en hiete den Coning dat hy al vol quam/en hem dan terstont de antwoorde ontboden/het welk Koning Carel geerne dede. Daer wert ontboden voor den Coning Adelaert en Malegijs: en doe sy voor den Koning quamen / seyde hy tot hen dat sy togen en seyden Aimijn dat hy quam met zijn Magen te Senlis / om aldaer een vast Tractaet van den soene te maken/ want ik wil geen oorloge tegen hem voeren / en ik wil volkomen doen al 't gene dat den brief inhoudende is. Met dese antwoorde

de zijn sy van den Coning geschieden / en zijn so lange gereist tot datse quamen tot Pierlepont / en hebben Aimijn wederom geseit des Conings meininge / en dat Aimijn en zijn Magen komen souden tot Senlis / om aldaer peis te maken. Als Aimijn en zijn Magen verstaen hadden des Conings meininge / zijnse blijde geweest / en hebben hen bereid te Senlis te trecken / elck so hy cierlijkst en eerlijkst mogt met al haer magt. Als Coningh Carel hoorde dat Aimijn en zijn Magen by Senlis quamen / is hem te gemoet getogen met sijn Magen / en menigen Edelman met Vrouwen en Jonk-vrouwen / en dede sijn tente staen in een schoon pleyn daer men den Peis maken souden / en hy is Aimijn een stuk tegen gegaen met drie hondert Ridders / wullen en barvoets / en is voor Aimijns voeten gevallen / seggende: Ik heb misdaen / ik bidde u dat gy my vergeeft de doot van uwen Neve om Godts wille / die om onsent wille onschuldelijken sijn precioos bloet voor ons aen den kruyce gestort heeft / ik wil u en magen beteren en helpen wat ik vermag. Als Aimijn dese woorden hadde gehoort / so werden sy met vrientschap vereenigt.

Het IV. Capittel.

Hoe Aymijn troude met Coning Carels suster: en by haer wan Ridsaert, Wridsaert, Adelaert en Reynout, dat hy 't niet en wiste, en hoe syse heimelijk opvoeden.

DOen de Peis gemaekt was / so hiel men die Bruyloft / en de Bruyt wert ter Kerken geleyt / aen d' een zijde leydese de Bisschop / aen d' ander zijde gink Roelant. Daer troudese Aimijn met grooten staet / ende men hielt de Feest 14 dagen lank met grooter eeren / soo blijdelijk datmen 't niet en sou konnen vertellen. En Koningh Carel dede Aymijns Neve den doode negen-werf op-wegen met gout / en dat gout gaf hy Aymijn over sijns Neven doot. Als Aymijn 't gout van den Coning ontfangen had dogt hy in hem selven / hoewel de Koning peys maekte over sijn Neve / hy sou hem nogtans vergelden dat hy 't nog met mans bloet betalen soude / nogtans gaf Koning Carel hem en sijn magen wat Aymijn oft sijn Magen wonnen op de Heydens / dat sy 't souden vry houden / sonder van iemant te leen te ontfangen: als dit gedaen was / en Aymijn met sijn Vrienden te vreden gestelt ware, en al ontfaen wat hem in de soene belooft was / so gink Aymijn tot Coning Carel / en bad hem vriendelijk of 't et hem beliefde dat hy by hem in den Hove bleve. Coning Carel seyde dat hy des niet en dede / waerom Aymijn sijnen haet wierp op den Coningh / en nam sijn Wijf met hem / en toogh met haestige ende gramme moede van Coning Carel te Pierlepont / ende Coning Carel toog met sijn volk voort van Senlis en voort tot Parijs. En als Aymijn met sijn Wijf ende Vrienden gekomen was tot Pierlepont / doen seide hy tot sijne Heeren: Ik sal Hof houden met al mijn vrienden u Magen 40 dagen lank / al soude hem Carel storen / en wat soen hy my en mijn Magen gedaen heeft / ik en houd van geender weerden / noch ik en begeer geen vrede / want waer ik iemant van geender zijden ('t sy vriende ofte vreemde) kan begaen / sal ik krengen waer ik mag aen Lijf en Goet / doen Aymijn dese woorden sprak soo was daer menig Edelman by / dien 't seer leet was: maer daer was niemant soo koen die daer tegen dorst seggen. En vrou Aye wast ook so leet dat sy eeten noch drincken konde. Dit gedaen zijnde / gink Aymijn sitten ter Tafelen met sijn Vrienden en Heeren. Daer wert elk na zijn weerde eerlijk gedient / daer was grote blijtschap en jolijt / so dat elk sijnen rou vergat sonder vrou Aye die was so droevig datse niet blijde wesen mochte / dese Feest durede totten avont toe, de Grave begifte elk na zijnder weerden en verdienste. En dit gedaen zijnde / gink de Grave slapen / en als hy in de kamer was toog hy sijn zweert't met toornigheit / en leide zijn vinger op 't kruis van 't zweert / zweerende dat hy dooden soude al de kinderen die van haer quamen / en slaen alle Carels Magen daer hy 't by brengen mochte. Vrou Aye hoorende dese woorden / soo was sy droevig / maer sy hiel haer manierlijk als of sy daerom niet en gaf / en gink by haren man te bedde / en bewees hem groote vriendtschap als 't Godt hebben wou / want hy wan dien nagt aen haer eenen jongen Sone. Aimijn en was niet lange t' huis / en toog in de oorloge daer hyse wist als hy gewoon was. Vrou Aye bleef dragende / hiel dat secretelijk datter niemant konde merken / dan een Juffrou die sy 't te kennen

nen gaf/ en beval 't haer secretelijck te houden. Doe sy by na op haer tijt was so riet de Juffrou datse in een Klooster trecken soude/ en blijven daer tot dat sy gelegen waer van 't kinde/ en dat sy seggen soude/ dat sy pelgrimagie woude gaen 't welk sy gedaen heeft: in 't klooster wesende/ so wert sy verblijt van een jonge Sone. Men dede dat kind kerstenen/ en werd geheete Ridsaert/ die gevaders waren Bisschop Tulpijn/ en Grave Willem/ en het kint wert heimelik besteet/ maer 't hadde brieven by hem/ dattet egtelijk gewonnen was/ en van edeler geboorte/ maer men wist niet wie 't toe hoorde: Want de Moeder ontsag Aymijn seer/ en kende sijn wreetheyt dat hy 't soude doden/ waert dat hy 't vername. Hier en binnen is Aymijn t' huys gekomen/ en had gevogten op de Heydenen/ want hy was op hem selve uytgetogen/ en door niemants bede of bedwank. Op den selven dag als Aymijn te huys quam/ so quam Vrou Aye sijn huys vrou mede t'huys/ en hadde haer kerkgang gedaen. En savonts ging Aymijn met sijn Wijf te bedde/ en wan noch een Sone/ en die droeg sy seer secretelik en lag weder in 't Klooster/ so dattet niemant en wiste/ en dat kind werd gekerstent en Adelert genaemt/ en wert mede heymelik opgevoedt. Daer na ontfing sy den derden Sone/ daer wert mede gedaen als met de anderen/ en Writsaert genaemt. Doe is Aymijn in de Oorloge getrocken/ daer hy 7 Jaer was/ dies had vrouw Aye grote rouwe/ want daer was tijdinge gekomen dat Aymijn doot was/ daer sy seer t' onvreden om was. Terwijlen dat sy dese rouwe bedreef/ quam Aymijn t'huys/ en had sijn Peert gewapent/ sijn Schilt aen den hals/ sijn baniere ontloken. Als de Vrou vernam dat Aymijn quam/ gink sy hem tegen met een vrolijk aengesigte/ en nam hem in haer armen/ en kuste hem vriendelijk en hiete hem wellekom/ en als Aymijn sijn Vrou sag/ was hy blijde/ en trad van den paerde/ en gink met haer in een kamer/ en so gequest als hy was/ wan hy Reynout die sy mede heymelijck opvoede. Aldus had Aymijn vier kinderen dat hy 't niet en wist/ de jongste van de vier was groot en sterk boven de andere/ gelijk een Valk boven de Sperwer. Te deser tijt hadde Coning Carel een sone geheten Lodewijk/ dese Sone en Lodewijk waren van eener oute/ en eener grote/ maer doen sy vijfthien jaren out waren/ ontwies Reynout Lodewijk een voet. Dese Lodewijk wert t' huys gehaelt/ om oorsaken die ik hier na verklaren sal/ hier wil ik van Reynout zwijgen/ en schrijven van Coning Carel.

Het V. Capittel.

Hoe Coning Carel sijn Sone Lodewijk wou doen kronen Coning van Vrankrijk, en hoe Bisschop Tulpijn des niet woude laten toegaen ten ware dat de Grave Aymijn hem mede kroonde, en ten hove quam, en hoe om de Grave gesonden was, en hoe den Grave Aymijn van sijn Wijf geseyt was, dat hy 4 kinderen hadde, 't welk hem seer verwonderde, en hoe hyse Ridder sloeg, en den jongsten gaf hy dat goede Ros Beyaert.

HEt is gebeurt dat 'et gink tegen Pinxter als dat koning Carel hof hielt/ also hy gewoonlijk was: so had hy ontboden alle de Edelste/ Geestelijk en wereltlijk/ als de Paus/ Patriarchen/ bisschoppen/ koningen/ hertogen/ graven en sonderlingen de twaelf Genoten/ en als sy by hem in de zale waren gekomen/ so heeft Coning Carel een stilte doen gebieden en is opgestaen/ seggende: gy Edele Baroenen/ u is kennelijk dat ik seer oud van dagen werde/ alsoo dat ik voortaen de wapenen niet wel gebruyken mag nog de grote heerlijkheit daer ik ben/ niet beregten mag/ overmids de groote moeyte die daer is. Daerom wil ik/ en begeer ik/ dat gy 't consenteert en volbrengt al dat ik mijn sone Lodewijk over gebe mijn Kroone en Lande/ en dat gy hem kroont/ en set als geweldig Coning: want hy een vroom jongelinck is. Doe sprank Bisschop Tulpijn en alle de Heeren/ en seiden: Heer Coning 't is waer/ en het waer wel mogelijck maer ik wedder segge dat/ want al is Lodewijk jonk en schoon/ en tot redelijcken tijd/ ten mag nogtans niet geschieden/ want uw Hof en is nog niet volmaekt: Doe sprak Coning Carel met haestigen moede/ wie is hier gebreeckende/ want ik hebbe hier binnen mijnen Hove de vermaerste/ Geestelijck en Wereltlijk van alle kerstenrijck. Doe antwoorde Bisschop Tulpijn: Heer Coning ick segge u voorwaer/ hier gebreeckt een die vrijste en Edelste Man van der

Werelt

Werelt/ en is van den hooghsten geslagten/ en een vry onbedwongen man/ want en voert sijn goet van niemant te leen/ en was van u gebannen 15 Jaren en ses weeken/ also dat hy menige overmoedige reise op u volk dede/ met feiten van wapenen/ want hy sloeg al doot en roofde en brande u Land/ wat geestelijk of wereltlijk was/ en dat gout daer men Gode mede diende op den Altaer/ daer besloeg hy de peerden de voeten mede. Ende als Bisschop Tulpijn sijn woorden ge-eint hadde / so sprak Coning Carel dat is Aymijn / hy heeft my dikwils menig verdriet gedaen/ nochtans kenne en weet ik dat hy metter hand die doorne kroone ons Heeren / die hem op sijn gebenedijt hooft gedrukt was/ en hy wan mede de nagelen daer onsen Heere aen den kruyce mede genagelt was/ en weet voorwaer dat hy my de doot gezworen heeft/ en al dat van my gekomen is. Ik segge u voorwaer en belooft God/ konde ik yemant van mijn vrienden/ magen of Heeren bevinden die Aymijn eenige hulpe of bystant deden/ ik souse doen doden. Maer wist ik enige bode so stout/ ik souse senden om Aymijn. En ik bid u liebe Bisschop Tulpijn wilt my hier in raden wat best is/ gy weet dogh hoe dattet met my staet. Bisschop Tulpijn antwoorde: Heer Coning/ de besten raet die ik weet/ is dat gy u Feest en hof doet verlangen 40 dagen/ en sent terstont om Aymijn een bode met een brief/ inhoudende dat gy hem zweert vrede en vast geleyde op S. Denijs lichaem/ en stelt te borge (dat te houden) 12 de beste van u Rijck/ al vallet wat zwaer en verdrietelijk/ 't is nogtans wel en eerlijk gedaen. Als Coning Carel desen raet van Bisschop Tulpijn gehoort had/ dogtet hem goet/ en seyde totten Bisschop: waer soude ik vinden yemant so koen die soude dorven aennemen de bootschap te doen? Doe sprak Bisschop Tulpijn en dede voor den Coning komen den stouten Roelant / Willem van Orangien/ Betram en Barnart. Als sy voor den Coning quamen / vraegde hy hen of sy de bootschap aennemen wouden? 't welck sy geerne deden / men gaf hen elk een cierlijk Paert met Costelijk bereide van gouten zyde. Dese vier Heeren bereyden hen te reysen/ en saten op hare Peerden die hen Coning Carel gegeven had/ die goet waren. Als sy nu te peerde saten/ met een cierlijken mantel en telgen van Olyven / so reden dese vier Heeren met een blijden moet en vrolijker herten/ sonder eenige toeven so lange tijt dat sy quamen in Aymijns Lant / en sagen Pierlepont (daer Aymijn op dier tijt Hof hielt) met al sijn vrinden; en daer waren 32 vrome Ridders. En Aymijn hadde de gewoonte als hy Hof plag te houden/ dat hy 800 mans binnen sijn kasteel had/ die altijd gewapent waren / en versien van Harnasch: de uytgenomene van sijn volk namen waer 't Casteel van Aymijn / voor verraet of oploop. So gebeurde als de maeltijt gedaen was dat Vrou Aye voor een venster van de sale ging staen / en sag in een valeye komen dese vier Ridders. Doe syse gewaer wert / merkte sy met grooter ernst en sorgvuldigheyt wiese mogten wesen. Ten lesten wert syse kennen: en seyde in haer selven: Is den eenen niet mijn Neve Graef Roelant/ en de andere Graef Willen van Orangien/ den derden den stouten Ridder / en is genaemt Betram/ de vierde is Heer Bernart also my dunkt/ begerense hier te wesen/ so dugte ik datse in haer doot rijden/ ik woude datse waren over duysent mijlen. De Edel vrouwe riep de poortier tot haer/ en seyr: gaet haestelijk tot de vier Heeren / die ginder komen gereden / en draegt hen dese vier hoetbanden / den besten geeft mijn Neve Roelant/ en segt hem datse sijn Moeje hem gesonden heeft / die vrouwe is van dit lant / en brengtse in de Sale / sy komen voor de overmoedigste man die in alle de gantsche werelt is.

Tot dese tijt sat Aymijn onder sijn edel Baroenen in een schoone en kostelijk Bpant van groene Zijde / dat verciert was met menigen precieusen steen / die seer kostelijk waren te sien. Dus sat Aymijn met groot overmoet / al had hy een Heer geweest over gantsch Christenrijk / hy was ook so ontsien onder sijn Baroenen datter niemant en was so hooge noch soo Edel die spreken dorst/ ten was by consent van Aymijn. Dese vier Ridders daer ik te vooren of seide/ sijn gekomen in de sale: als sy in de sale quamen/ en Aymijn gewaer werden/ so hebben sy hem eerlijck gegroet / en alle dat binnen der sale was. Daer en was niemant so stout in de sale/ die seggen dorste / weest wellekom. Doe vielen de vier Heeren op haer knien voor Aymijns voeten. Doe seyde Graef Roelant met soete woorden:

Edel Grave Apmijn/ wy komen aen u als boden gesonden van Coning Carel die u by ons laet bidden dat gy komen wilt tot Parijs/ en kroonen sijnen sone Lodewijk/ want hy en kent niemant so Edel en hoog gebooren/ die hem sonder u mag spannen de kroone/ en heeft daerom sijn Hof doen verlengen 40. dagen. Apmijn aenhoorde de tale van Roelant/ en antwoorde hem niet/ en zweeg stil/ en woude niet opsien/ maer al sijn bloed veranderde/ en al sijn verwe ontgink hem/ so dat hy bleek wiert/ als hy sijn Vyanden voor hem sag staen/ hadde hyse eenigsins met eere mogen slaen sy en souden hem niet ontgaen hebben. Anderwerf seyde Roelant spreket tegen ons Edel Grave Apmijn/ dat bidden wy u en segt ons u meyninge/ of gy Lodewijk kroonen wilt/ want gy sult op dus danige conditie antwoord geven en misdadig Mensche. Apmijn en antwoorde niet. Doen sagen de Ridders op malkanderen seer droevig. Vrou Ape de Edel vrouwe merkte dat/ en nam een goude schale en gootse vol van de beste wijn/ en seyde: drinkt Heer Roelant den edelen wijn/ ik sal heden u Schenker geerne zijn: doen gaf sy Roelant de schale/ en daer na die ander drie Heeren dat sy drinken soude/ dit benijde Apmijn seer. Doen seyde vrou Ape tot Apmijn: edel Heere ik bid u vriendelijk/ wilt dese Heeren antwoort geven/ want het zijn u zelfs magen/ en de beste van Kerstenrijk/ dat gy nu zwijget is dorperheyt. Als Apmijn dese woorden van Vrou Ape hoorde/ was hy toornig/ en sloeg haer metter hant datse ter aerden viel/ en 't bloed liep ter neuse uyt. Hier by stonden de vier Ridders/ als Roelant en die andere/ en sy hieven Vrou Ape van de aerde op: als sy tot haer selven quam dogt sy in haer selven/ dat sy onminne werken woude van haer man/ en seyde: Gy Heeren ik hebbe geen noot; sy vaegde haer van den bloede/ en gink met een vrolijk aengesicht tot Apmijn en kuste hem vriendelik en omhelsde hem/ seggende: Edel Heer/ ik bidde u vriendelijk/ geeft dese antwoorde. Doe Apmijns toorn verkoelt was sprak hy tot haer: Geminde Vrouwe mag ik antwoorde seggen/ ik segge u certeyn dat ik ben de ongevalligste Man die oyt op aerden quam/ en gy dat onvalligste Wijf dat oyt lijf ontfink. Doe antwoorde vrou Ape wederom/ segt gy dat liebe Man? Apmijn seyde: geminde Vrou ik mag 't wel seggen/ want ik heb u meer dan twintig jaer gehad/ en God verleent my noyt de gratie dat ik een kind aen u had gewonnen die mijn Land na mijn doot besitten mogt/ en nu sal mijn Lant komen aen een doot vyant/ ik weet wel voorwaer dat hy 't mijn Vrienden ontweldigen sal als ik doot ben/ en nu willen en begeeren sy/ dat ik hem kroonen sal/ des ik niet doen en wil: want ik hate hem meer dan de Vader/ want kon ik iemant van sijne Vrienden begaen ik souse schaden daer ik mogte/ ende desgelijks souden sy my mede doen/ want werden sy my magtig en kregen sy my/ sy souden my dooden. Doen seyde Vrou Ape: Edel Heer/ waert dat gy kinderen had luttel ofte veele/ soude gyse doden? doen sprak Apmijn weder/ Vrou ik segge u certeyn hadde ik kinderen/ ik soudese opvoeden en lief hebben/ en doen hen gelijk een Vader schuldigh is te doen. Doen seyde de edel Vrouwe: voorwaer Heer/ so zijn de reden verlooren die gy zwoert/ doen ick eerstwerf by u sliep/ als dat gy dooden soude alle de kinderen die gy by my wonnet. Doen antwoorde Apmijn en seyde: eerwaerde Vrouwe/ verbolgen oft ongedwongen reden zijn van geender weerden/ had ik kinderen so mogt ik vrolijk wesen/ maer neen ik God betert. Doen sprak die Vrouwe Ape/ zweert my by u Ridderschap dat gy u kinderen vrede doen sult/ by avontueren gy sulter eenige vinden. Doe Apmijn dese woorden van vrou Ape hoorde/ gaf 't hem vreemt/ seggende: Vrouwe dat wil ik geerne doen/ maer gy segt my dat ik qualijk geloven kan. Want ik weet ik noyt kinders gewan aen mijn Edel Vrouwe. Doe nam de Edel Vrou Ape den Grave Apmijn by der hand en seyde gaet met my gy sultse sien/ Apmijn die verblijde hem seer van de woorden die hy sijn Vrouwe hoorde spreken/ en stond op en gink met haer. En als hy voor by de voorsz. Ridders gink/ so groete hyse elk by name/ en hietse wellekom. Hy seide hy soude weder by hen komen in de zale/ dat sy sijns daer by verbeyde/ hy soude hen goede antwoort geven/ maer hy moeste nu eerst gaen en besien sijn kinderen/ daer hem seer na verlangde. Als hy sijn woorden ge-eint hadde leide hem de Edel Vrouwe voor eenen steenen kamer/ daer sy inne wa-

ren

ren. Doe bleef Aymijn een weinig voor de deur staen/eer hy gink. Terwijlen dat hy voor de kamer stont (en die Jongelingen die daer in saten/ hier af niet wetende) so heeft Reinout geseit met een overmoedige sin/ overmits dat hy seer stout en onververt was/ ondank moet hebben de gene die hier is Hof-meester en Drossaert en dient ter tafelen van eten of drinken/ want wat gerecten dat hy hier brengt/ hebben eerst op ander tafelen geweest/ en zijnder afgenomen en wy en hebben noch krijgen geenen wijn die goet is/ ik segge voorwaer/ had ick hier den Bottelier en Schenker ik soudese so slaen datse nimmer meer op en stonden. Doe antwoorde Adelaert tot Reinout/ en seide: broeder/ik bid u dat gy van die tale op hout/ wy seggen 't gene ons gelieft/ want gy weet wel dat ons Moeder ons bevolen heeft/ dat wy stille wesen souden/al weten wy wie ons moeder is/ wy en weten niet wie ons vader is/ want ons moeder wil het ons niet seggen/ en ik segge u certein/ sloeg gy Aymijn Drossaert/ Bottelier en Schenker/ hy is so wreet hoogmoedig van sinnen/ hy soude u doen dooden metter alderhartste doot die men een Man doen mogt/ want gewapent volk heeft hy altijt op de salen en op 't Casteel/ daerom broeder laet sulke woorden te spreken/ gy hebt onregt. Als Reinout dese woorde van sijn broeder hoorde/ sprak hy met toornigen moede. Soude hy my doen dooden/ Aymijn die hont/ des moeste de duyvel woeden/ ik en geve om sijn gewapende lieden niet een kaf/ik soude hem so slaen met mijn vuysten dat hy niet meer op en stonde. Dese woorden hoorde de stoute Aymijn daer hy voor de deure stont/ en verblijden daeromme/ seggende tot zijnder Vrouwe/ik segge voorwaer dat kint is mijn dat hoore ik wel/ maer van de anderen twijffelt my. Doe sprak Aymijn/ ik wil proeven haren moet/ oft sy vroom zijn van herten: hy heeft met sijnen voet op de deur gestoten met sulken kragt/ dat sy ontwee brak/ en viel neder op de vloer des kamers. Reinout sprank op met haeste/ en met dat Aymijn in de kamer quam/ wierp hy hem over een bank/ dat hy ter aerden viel/ seggende tot Aimijn/wat doet gy hier oude grijsaert/ ik segge u voorwaer wy hebben gegeten/ waer gy hier eer gekomen/gy mogt van onser chartare genomen hebben. Doe quamen die andere broeders toelopen: Als dat Aymijn sag verbaerde hy hem daer hy ter aerden lag/ en Reynout stont over-einde met een wreet aengesigte. Doen riep Aymijn haestelijk en seide: Edel jongelingen en wilt my niet slaen/ ik ben u Vader/en ik sal u van desen avont Ridders maken. Doe sprak Reinout: spijt onsen Vader/ so waer my leet dat ik u had geslagen. Ten eersten/ kuste Aymijn Writsaert aen sijnen mont/ daer na den stouten Adelaer ende Ridsaert/ als hy Reinout kuste drukte hy Reynouts aengesigt hart aen't sijne/so dat Reinouts lippen bloeden/ des was Reinout toornig/ en seide: wat doet gy hier oude grijse: ik segge u/waert gy mijn Vader niet so geschiede u euvel/ ik soude u slaen u sterf dag lage daer aen. Doe sprak Aymijn/ lieve Sone des ben ik blijde/ dat gy gratie hebt Ridder te worden. Doe sprak vrou Aye/edel Heer/ wat sy behoeven sullen van Ridderlijke wapens dat heb ik doen maken cierlijk en puntelijk/ so meugdy rijden met u kinders tot mijn broeder ten hove.

Het VI. Capittel.

Hoe de Grave Aymijn sijn Kinderen Ridder maeckte, en hoe hy Reynout 't Ros Beyaert gaf, en dede hem dat berijden, dat veele Heeren aensagen.

ALs Aymijn met vrou Aye in de Zale waren gekomen/ dede hy spreyden een groot laken van zijde/ en liet sijn Kinderen voor hem komen. Ridsart quam eerst. Men brengt hem twee vergulde spooren die kostelijk waren/ die spanden men aen sijn voeten. En Aymijn gorden hem 't zwaert en dede hem knielen/ en sloeg hem in den hals/ seggende: siet op Ridsaert/ weest kloek en vroom/ en helpt dat bloet Christi wreken dat hy voor ons aen den kruyce storte. Ik hebbe hier voortijts seer overdadig geweest/ dat berout my seer/ aldus weest een vroom Ridder hens in woorden en wercken. Ik en geve Erf noch Landt/ gy sult selve metter hand winnen/ met dijne wel snijdende zweert op de Heydenen en Turcken/ ick sal u geven alsulcke Sweerden als mijn Vader my gegeven heeft/ 't goet dat ik heb derf men my niet vergunnen/ want ick 't metten zweerde gewonnen heb op de Turcken/ Gods vyanden/ en wat gy daer op meugt

nen gaf/ en beval 't haer secretelijck te houden. Doe sy by na op haer tijt was sa riet de Juffrou datse in een Klooster trecken soude/ en blijven daer tot dat sy gelegen waer van 't kinde/en dat sy seggen soude, dat sy pelgrimagie woude gaen 't welk sy gedaen heeft: in 't klooster wesende/ so wert sy verblijt van een jonge Sone. Men dede dat kind kerstenen/en werd geheete Ridsaert/die gevaders waren Bisschop Tulpijn/ en Grave Willem/en het kint wert heimelik besteet/ maer 't hadde brieven by hem/ dattet egtelijk gewonnen was/en van edeler geboorte/maer men wist niet wie 't toe hoorde: Want de Moeder ontsag Aymijn seer/en kende sijn wreetheyt dat hy 't soude doden/ waert dat hy 't vername. Hier en binnen is Aymijn t' huys gekomen/ en had gevogten op de Heydenen/ want hy was op hem selve uytgetogen/ en door niemants bede of bedwank. Op den selven dag als Aymijn te huys quam/ so quam Vrou Aye sijn huys vrou mede t'huys/en hadde haer kerkgang gedaen. En savonts ging Aymijn met sijn Wijf te bedde/ en wan noch een Sone/en die droeg sy seer secretelik en lag weder in 't klooster/ so dattet niemant en wiste/en dat kind werd gekerstent en Adelert genaemt/ en wert mede heymelik opgevoedt. Daer na ontfing sy den derden Sone/daer wert mede gedaen als met de anderen/ en Writsaert genaemt. Doe is Aymijn in de Oorloge getrocken/ daer hy 7 Jaer was/ dies had vrouw Aye grote rouwe/ want daer was tijdinge gekomen dat Aymijn doot was/ daer sy seer t' onvreden om was. Terwijlen dat sy dese rouwe bedreef/ quam Aymijn t' huys/ en had sijn Peert gewapent/ sijn Schilt aen den hals/ sijn vaniere ontloken. Als de Vrou vernam dat Aymijn quam/ gink sy hem tegen met een vrolijk aengesigte/ en nam hem in haer armen/ en kuste hem vriendelijk en hiete hem wellekom/ en als Aymijn sijn Vrou sag/was hy blijde/ en trad van den paerde/en gink met haer in een kamer/en so gequest als hy was/ wan hy Reynout die sy mede heymelijck opvoede. Aldus had Aymijn vier kinderen dat hy 't niet en wist/ de jongste van de vier was groot en sterk boven de andere/ gelijk een Valk boven de Sperwer. Te deser tijt hadde Coning Carel een sone geheten Lodewijk/ dese Sone en Lodewijk waren van eener oute/ en eener grote/ maer doen sy vijftien jaren out waren/ontwies Reynout Lodewijk een voet. Dese Lodewijk wert t' huys gehaelt/ om oorsaken die ik hier na verklaren sal/hier wil ik van Reynout swijgen/ en schrijven van Coning Carel.

Het V. Capittel.

Hoe Coning Carel sijn Sone Lodewijk wou doen kronen Coning van Vrankrijk, en hoe Bisschop Tulpijn des niet woude laten toegaen ten ware dat de Grave Aymijn hem mede kroonde, en ten hove quam, en hoe om de Grave gesonden was, en hoe den Grave Aymijn van sijn Wijf geseyt was, dat hy 4 kinderen hadde, 't welk hem seer verwonderde, en hoe hyse Ridder sloeg, en den jongsten gaf hy dat goede Ros Beyaert.

HEt is gebeurt dat 'et gink tegen Pinxter als dat koning Carel hof hielt/ also hy gewoonlijk was: so had hy ontboden alle de Edelste/ Geestelijk en wereltlijk/als de Paus/ Patriarchen/ bisschoppen/ koningen/ hertogen/ graven en sonderlingen de twaelf Genoten/ en als sy by hem in de zale waren gekomen/ so heeft Coning Carel een stilte doen gebieden en is opgestaen/ seggende: gy Edele Baroenen/ u is kennelijk dat ik seer oud van dagen werde/ alsoo dat ik voortaen de wapenen niet wel gebruyken mag nog de grote heerlijkheit daer ik ben/niet beregten mag/ overmits de groote moeyte die daer is. Daerom wil ik/ en begeer ik/ dat gy 't consenteert en volbrengt al dat ik mijn sone Lodewijk over geve mijn Kroone en Landt/ en dat gy hem kroont/ en set als geweldig Coning: want hy een vroom jongelinck is. Doe sprank Bisschop Tulpijn en alle de Heeren/en seiden: Heer Coning t' is waer/ en het waer wel mogelijck maer ik wedder segge dat/ want al is Lodewijk jonk en schoon/ en tot redelijcken tijd/ ten mag nogtans niet geschieden/ want uw Hof en is nog niet volmaekt: Doe sprak Coning Carel met haestigen moede/ wie is hier gebreeckende/ want ik hebbe hier binnen mijnen Hove de vermaerste/ Geestelijck en Wereltlijk van alle kerstenrijck. Doe antwoorde Bisschop Tulpijn: Heer Coning ick segge u voorwaer/ hier gebreeckt een die wijste en Edelste Man van der

Werelt

Werelt/en is van den hooghsten geslagten/en een vry onbedwongen man/want en voert sijn goet van niemant te leen/en was van u gebannen 15 Jaren en ses weken/also dat hy meenige overmoedige reise op u volk dede/met feiten van wapene/ want hy sloeg al doot en roofde en brande u Land/wat geestelijk of wereltlijk was/en dat gout daer men Gode mede diende op den Altaer/ daer besloeg hy de peerden de voeten mede. Ende als Bisschop Tulpijn sijn woorden ge-eint hadde / so sprak Coning Carel dat is Aymijn / hy heeft my dikwils menig verdriet gedaen/ nochtans kenne en weet ik dat hy metter hand die doorne kroone ons Heeren / die hem op sijn gebenedijt hooft gedrukt was/ en hy wan mede de nagelen daer onsen Heere aen den kruyce mede genagelt was, en weet voorwaer dat hy my de doot gezworen heeft/en al dat van my gekomen is. Ik segge u voorwaer en belooft God/konde ik yemant van mijn vrienden/magen of Heeren bevinden die Aymijn eenige hulpe of bystant dede/ik souse doen doden. Maer wist ik enige boden so stout/ik souse senden om Aymijn. En ik bid u liebe Bisschop Tulpijn wilt my hier in raden was best is / gy weet dogh hoe dattet met my staet. Bisschop Tulpijn antwoorde: Heer Coning, de besten raet die ik weet/is dat gy u Feest en Hof doet verlangen 40 dagen/en sent terstont om Aymijn een bode met een brief/ inhoudende dat gy hem zweert vrede en vast geleyde op S. Denys lichaem/en stelt te borge(dat te houden) 12 de beste van u Rijck / al vallet wat zwaer en verdrietelijk/'t is nogtans wel en eerlijk gedaen. Als Coning Carel desen raet van Bisschop Tulpijn gehoort had/ dogtet hem goet/en seyde totten Bisschop: waer soude ik vinden yemant so koen die soude dorven aennemen de bootschap te doen? Doe sprak Bisschop Tulpijn en dede voor den Coning komen den stouten Roelant / Willem van Orangien/ Betram en Barnart. Als sy voor den Coning quamen / vraegde hy hen of sy de bootschap aennemen wouden? 'T welck sy geerne deden / men gaf hen elk een cierlijk Paert met Costelijk bereide van gouten zyde. Dese vier Heeren bereyden hen te reysen/ en saten op hare Peerden die hen Coning Carel gegeven had/die goet waren. Als sy nu te peerde saten/met een cierlijken mantel en telgen van Olyven / so reden dese vier Heeren met een blyden moet en vrolijker herten/ sonder eenige toeven so lange tijt dat sy quamen in Aymijns Lant / en sagen Pierlepont (daer Aymijn op dier tijt Hof hielt) met al sijn vrinden ; en daer waren 32 vrome Ridders. En Aymijn hadde de gewoonte als hy Hof plag te houden/ dat hy 800 mans binnen sijn kasteel had/ die altijd gewapent waren / en versien van Harnasch: de uytgenomene van sijn volk namen waer 't Casteel van Aymijn / voor verraet of oploop. So gebeurde als de maeltijt gedaen was dat Vrou Aye voor een venster van de sale gink staen / en sag in een valeye komen dese vier Ridders. Doe syse gewaer wert / merkte sy met grooter ernst en sorgvuldigheyt wie se mogten wesen. Ten lesten wert syse kennen: en seyde in haer selven: Is den eenen niet mijn Neve Graef Roelant? en de andere Graef Willem van Orangien/ den derden den stouten Ridder / en is genaemt Betram/de vierde is Heer Bernart also my dunkt/ begerense hier te wesen/so dugte ik datse in haer doot rijden/ ik woude datse waren over duysent mijlen. De Edel vrouwe riep de poortier tot haer/ en seyr. gaet haestelijk tot de vier Heeren / die ginder komen gereden / en draegt hen dese vier hoetbanden / den besten geeft mijn Neve Roelant/ en segt hem datse sijn Moeye hem gesonden heeft / die vrouwe is van dit lant / en brengtse in de Zale / sy komen voor de overmoedigste man die in alle de gantsche werelt is.

Tot dese tijt sat Aymijn onder sijn edel Baroenen in een schoone en kostelijk Olpant van groene Zyde / dat verciert was met menigen precieusen steen / die seer kostelijk waren te sien. Dus sat Aymijn met groot overmoet / al had hy een Heer geweest over gantsch Christenrijk / hy was ook so ontsien onder sijn Baroenen datter niemant en was so hooge noch soo Edel die spreken dorst / ten was by consent van Aymijn. Dese vier Ridders daer ik te vooren of seyde/ sijn gekomen in de sale: als sy in de sale quamen/ en Aymijn gewaer werden/ so hebben sy hem eerlijck gegroet / en alle dat binnen der sale was. Daer en was niemant so stout in de sale/die seggen dorste / weest wellekom. Doe vielen de vier Heeren op haer knien voor Aymijns voeten. Doe seyde Graef Roelant met soete woorden:

Edel Grave Aymijn/ wy komen aen u als bo-
den gesonden van Coning Carel die u by ons laet bidden dat gy komen wilt tot Parijs/ en kroonen sijnen sone Lodewijk/want hy en kent niemant so Edel en hoog gebooren/ die hem sonder u mag spannen de kroone/en heeft daerom sijn Hof doen verlengen 40. dagen. Aymijn aenhoorde de tale van Roelant/ en antwoorde hem niet/ en zweeg stil/ en woude niet opsien/ maer al sijn bloed veranderde/ en al sijn verwe ontgink hem/ so dat hy bleek wiert/ als hy sijn Vyanden voor hem sag staen/hadde hyse eenigsijns met eere mogen slaen sy en souden hemniet ontgaen hebben. Anderwerf seyde Roelant spreeket tegen ons Edel Grave Aymijn/ dat bidden wy u en segt ons u meyninge/ of gy Lodewijk kronen wilt/want gy sult op dus danige conditie antwoord geven en misdadig Mensche. Aymijn en antwoorde niet. Doen sagen de Ridders op malkanderen seer droevig. Vrou Aye de Edel vrouwe merkte dat/ en nam een goude schale en gootse vol van de beste wijn/ en seyde: drinkt Neve Roelant den edelen wijn/ ik sal heden u Schenker geerne zijn: doen gaf sy Roelant de schale/ en daer na die ander drie Heeren dat sy drinken soude/dit benijde Aymijn seer. Doen seyde vrou Aye tot Aymijn: edel Heere ik bid u vriendelijk/ wilt dese Heeren antwoort geven/want het zijn u zelfs magen/en de beste van kerstenrijk/ dat gy nu zwijget is dorperheyt. Als Aymijn dese woorden van Vrou Aye hoorde/was hy toornig/ en sloeg haer metter hant datse ter aerden viel/ en 't bloed liep ter neuse uyt. Hier by stonden de vier Ridders/ als Roelant en die andere/ en sy hieven Vrou Aye van de aerde op: als sy tot haer selven quam dogt sy in haer selven/ dat sy onminne werken woude van haer man/ en seyde: Gy Heeren ik hebbe geen noot; sy vaegde haer van den bloede/ en gink met een vrolijk aengesicht tot Aymijn en kuste hem vriendelik en omhelsde hem/ seggende: Edel Heer/ ik bidde u vriendelijk/ geeft dese antwoorde. Doe Aymijns toorn verkoelt was sprak hy tot haer: Geminde Vrouwe mag ik antwoorde seggen/ ik segge u certeyn dat ik ben de ongevalligste Man die oyt op aerden quam/ en gy dat onvalligste Wijf dat oyt lijf ontfink. Doe antwoorde vrou Aye wederom/ seyde dat liebe Man? Aymijn seyde: geminde Vrou ik mag 't wel seggen/ want ik heb u meer dan twintig jaer gehad/ en God verleent my noyt de gratie dat ik een kind aen u had gewonnen die mijn Land na mijn doot besitten mogt/ en nu sal mijn Lant komen aen een doot vyant/ ik weet wel voorwaer dat hy 't mijn Vrienden ontweldigen sal als ik doot ben/ en nu willen en begeeren sy/ dat ik hem kroonen sal/ des ik niet doen en wil: want ik hate hem meer dan de Vader/ want kon ik iemant van sijne Vrienden begaen ik souse schaden daer ik mogte/ ende desgelijks souden sy my mede doen/ want werden sy my magtig en kregen sy my/ sy souden my dooden. Doen seyde Vrou Aye: Edel Heer/ waert dat gy kinderen had luttel ofte veele/ soude gyse doden? doen sprak Aymijn weder/ Vrou ik segge u certeyn hadde ik kinderen/ ik soudese opvoeden en lief hebben/ en doen hen gelijk een Vader schuldigh is te doen. Doen seyde de edel Vrouwe: voorwaer Heer/ so zijn de reden verlooren die gy zwoert/ doen ick eerstwerf by u sliep/ als dat gy dooden soude alle de kinderen die gy by my wonnet. Doen antwoorde Aymijn en seyde: eerwaerde Vrouwe/verbolgen oft ongedwongen reden zijn van geender weerden/ had ik kinderen so mogt ik vrolijk wesen/ maer neen ik God betert. Doen sprak die Vrouwe Aye/zweert my by u Ridderschap dat gy u kinderen vrede doen sult/ by avontueren gy sulter eenige vinden. Doe Aymijn dese woorden van vrou Aye hoorde/ gaf 't hem vreemt/ seggende: Vrouwe dat wil ik geerne doen/ maer gy segt my dat ik qualijk geloven kan. Want ik weet ik noyt kinders gewan aen mijn Edel Vrouwe. Doe nam de Edel Vrou Aye den Grave Aymijn by der hand en seyde gaet met my gy sultse sien/Aimijn die verblijde hem seer van de woorden die hy sijn Vrouwe hoorde spreken/ en stond op en gink met haer. En als hy voor by de voorsz. Ridders gink/ so groete hyse elk by name/ en hietse wellekom. Hy seide hy soude weder by hen komen in de zale/ dat sy sijns daer by verbeyde/ hy soude hen goede antwoort geven/ maer hy moeste nu eerst gaen en besien sijn Kinderen/ daer hem seer na verlangde. Als hy sijn woorden ge-eint hadde leide hem de Edel Vrouwe voor eenen steenen Kamer/ daer sy inne wa-

ren. Doe bleef Aymijn een weinig voor de deur staen/eer hy gink. Terwijlen dat hy voor de kamer stont (en die Jongelingen die daer in saten/ hier af niet wetende) so heeft Reinout geseit met een overmoedige sin/ overmits dat hy seer stout en onverbaert was/ ondank moet hebben de gene die hier is Hof-meester en Drossaert en dient ter tafelen van eeten of drinken / want wat geregten dat hy hier brengt/ hebben eerst op ander tafelen geweest/ en zijnder afgenomen en wy en hebben noch krijgen geenen wijn die goet is / ik segge voorwaer / had ick hier den Botteliet en Schenker ik soudese so slaen datse nimmermeer op en stonden. Doe antwoorde Adelaert tot Reinout/ en seide: broeder/ik bid u dat gy van die tale op hout/ wy seggen 't gene ons gelieft/ want gy weet wel dat ons Moeder ons bevolen heeft/ dat wy stille wesen souden/al weten wy wie ons moeder is / wy en weten niet wie ons vader is/ want ons moeder wil het ons niet seggen/ en ik segge u certein / sloeg gy Aymijn Drossaert / Botteliet en Schenker / hy is so wreet hoogmoedig van sinnen/ hy soude u doen doden metter alderhartste doot die men een Man doen mogt/ want gewapent volk heeft hy altijt op de salen en op 't Casteel / daerom broeder laet sulke woorden te spreken/ gy hebt onregt. Als Reinout dese woordē van sijn broeder hoorde/ sprak hy met toornigen moede. Soude hy my doen doden / Aymijn die hont/ des moeste de duyvel woeden / ik en geve om sijn gewapende lieden niet een kaf/ik soude hem so slaen met mijn vuysten dat hy niet meer op en stonde. Dese woorden hoorde de stoute Aymijn daer hy voor de deure stont/ en werd blijden daeromme/ seggende tot zijnder Vrouwe/ ik segge voorwaer dat kint is mijn dat hoore ik wel / maer van de anderen twijffelt my. Doe sprak Aymijn / ik wil proeven haren moet / oft sy vroom zijn van herten: hy heeft met sijnen voet op de deur gestoten met sulken kragt/ dat sy ontwee brak/ en viel neder op de vloer des kamers. Reinout spronk op met haeste/ en met dat Aymijn in de Kamer quam / wierp hy hem over een bank / dat hy ter aerden viel/seggende tot Aimijn/wat doet gy hier oude grijsaert/ ik segge u voorwaer wy hebben gegeten/waer gy hier eer gekomen/gy mogt van onser chartaen genomen hebben. Doe quamen die andere broeders toelopen : Als dat Aymijn sag verbaerde hy hem daer hy ter aerden lag/ en Reynout stont over-einde met een wreet aengesigte. Doen riep Aymijn haestelijk en seide : Edel jongelingen en wilt my niet slaen/ ik ben u Vader/en ik sal u van desen avont Ridders maken. Doe sprak Reinout: sydy onsen Vader/ so waer my leet dat ik u had geslagen. Ten eersten/ kuste Aymijn Writsaert aen sijnen mont / daer na den stouten Adelaer ende Ridsaert / als hy Reinout kuste drukte hy Reynouts aengesigt hart aen 't sijne/so dat Reinouts lippen bloeden/ des was Reinout toornig/ en seide: wat doet gy hier oude grijse: ik segge u/waert gy mijn Vader niet so geschiede u euvel / ik soude u slaen u sterf dag lage daer aen. Doe sprak Aymijn / lieve Sone des ben ik blijde / dat gy gratie hebt Ridder te worden. Doe sprak vrou Aye/edel Heer/ wat sy behoeven sullen van Ridderlijke wapens dat heb ik doen maken cierlijk en puntelijk / so meugdy rijden met u kinders tot mijn broeder ten hove.

Het VI. Capittel.

Hoe de Grave Aymijn sijn Kinderen Ridder maeckte, en hoe hy Reynout 't Ros Beyaert gaf, en dede hem dat berijden, dat veele Heeren aensagen.

Als Aymijn met vrou Aye in de Zale waren gekomen/ dede hy spreyden een groot laken van zijde / en liet sijn kinderen voor hem komen. Ridsart quam eerst. Men brengt hem twee vergulde spooren die kostelijk waren / die spandemen aen sijn voeten. En Aymijn gorden hem 't zwaert en de hem knielen / en sloeg hem in den hals / seggende : siet op Ridsaert/ weest kloek en vroom / en helpt dat bloet Christi wreken dat hy voor ons aen den kruyce storte. Ik hebbe hier voortijts seer overdadig geweest/ dat berout my seer / aldus weest een vroom Ridder heus in woorden en wercken. Ik en geve Erf noch Landt / gy sult selve metter hand winnen / met dijne wel snijdende zweert op de Heydenen en Turcken / ick sal u geven alsulcke Sweerden als mijn Vader my gegeven heeft / 't goet dat ik heb derf men my niet vergunnen / want ick 't metten zweerde gewonnen heb op de Turcken / Gods vyanden / en wat gy daer op meugt

meugt winnen moet u God te goeden geven maer gy moet met mijn ten Hove eer gy op de Heydenen vaert. Doen so liet Aymijn Adelaer komen/ hy brogt een Sweert aen sijn hals/ sijn sporen waren gespannen/ die kostelijk en goet waren: Aymijn gorde hem 't zweert en sloeg hem in den hals/ seggende/ peynst om God die men in de hals sloeg/ en dat minnelijk was/ verdragende van de Joden/ onse verlossinge. Ik seg u voorwaer tot Ridderschap hoort veel/ diese eerlijk dragen ik geve u tijdelijk goet/ Borg nog Casteel/ gy wintse met u vromigheyt op de Heydenen en Turcken/ maer gy moet mede ten Hove met my/ eer gy vaert op de Heydens. Daer na maekte Aymijn Writsaert Ridder/ en seyde hem 't gene hy sijn andere kinderen geseyt had. Dat gedaen zijnde/ liet hy Reinout komen die hovaerdig en stout was: sijn sporen waren hem gespannen/ en was so lanck doen hem Aymijn in den hals soude slaen/ dat hy op een bank moeste staen. En dit gedaen zijnde/ seyde Aymijn/ Reinout staet op Ridder goet/ en hebt den moet van een Espetin: want hy draegt Carbonkelen in sijn hoorn den zegen verliest hy nimmer. Reynout ik geve u dan alleen Pierlopon/ Montagu/ en Valentijn/ gy en sult niet laten op de Turken en Heidenen te vegten. Doe brogtmē daer vier schoone Rossen die goet waren/ geneuglijk in 't aenschouwen/ 't beste van vier gaf men Reinout/ daer hy op soude rijden ten Hove/ want 't was een voet hooger dan de andere drie. Doe Reinout dat ros sag/ dogter hem te klein/ hy verhief sijn vuyst en sloeg 't ros daer mede tusschen sijn ooren datter voor hem doot viel. Hy seyde/ vader dit is een kleyne gifte/ want die ros is veel te krank en ligt. Doen de edel vrou Aye dit sag/ verwonderde haer/ en seyde: gy soutse alle doot slaen diemen u voor brogt. Des volgde Aymijn/ en seyde met een toornigen moet/ zwijgt vrouwe van de woorden/ laet Reynout mijn sone sijn kragt proeven/ ik segge u voorwaer ik woude datmen hem hondert voor bragt/ en dat hyse al doot sloeg. Doe brogtmen hem een uytter Stad dat hooger was dan het ander; dat sloeg hy mede met een vuyst doot: daer na brogtmen hem dat derde dat uitter maten groot was/ en meerder dan de andere/ daer sprank Reynout op/ sprank 't de lendenen aen stucken dattet stierf. Als Aymijn dat sag/ was hy blijde in 't herte/ en seyde: Sone weest niet droevig; ick weet u een Ros en heet Beyaert/ en heeft de kracht van tien rossen/ en staet in eenen stercken Toorn/ daer en derft niemant by de Ros komen/ overmits sijn quaetheyt. Dese Beyaert is van eenen Dromedaris gekomen/ het is so snel van lopen/ al waer 't een Sperwer/ die eerst uyt sijn muytte quame en so neder vloge/ dat die gene die daer op Beyaert saten/ het reyken mogte/ hy soude den Sperwer sijn vederen korten al vliegende. Doen Reynout sijnen Vader dit Ros hoorde prijsen/ seyde hy al lagchende: vader dat waer al mijn peert: Doe sprak Aymijn tot Reynout/ doet u Wapenen aen dat rade ik u/ want 't is so vreesselik/ 't en laet hem niemant genaken/ en heeft een sterk gebit/ want het bijt steen gelijk ander rossen hoy. En Reinout sprak/ sal ik my wapenen tegen een peert/ 't waer groote schande/ wie 't hoorde of sagen. En Aymijn sprak: ik rade u dat gy u wapent/ want het Ros is groot/ fel en sterck. Als Reinout de woorden hoorde van sijn Vader/ soo wapende hy hem in sijn volle Harnas/ als of hy ten strijde soude gaen/ en nam in sijn handt eenen stock van een vadem lank/ en gink daer het Ros was. Hem volgden veel Ridders en jonkvrouwen om te sien hoe 't Reynout vergaen soude: sijn Vader en Moeder volgden oock mede/ somwijlen lagen de Ridders en

Jonck-

Ionckvrouwen op derf muer / want sy groote begeerte hadden te sien wat avonture datter geschieden soude. Doe gebood Aymijn dat men den stal ontslote / en seyde tot Reynout: Sone dwingt dat Ros ik sal't u geven. Met dien dat Aymijn die woorden tot Reinout sprak / riep hy in de Stal / als of hy 'er in was / so sloot men de deure. Doe sag Reynout dat ros voor hem staen / en dat ros sloeg Reynout met een voet voor sijn hooft / dat hy als verdoot ter aerden viel / en lag lang eer hy bequam. Vrouw Aye dat siende liep met groter haeste / en wrank haer handen seggende: och mijn kint is doot. Doe seyde Aymijn / Sone dwingt dat Ros ik geeft u / want ik 't niemant beter gunne dan u. De Edel Vrouwe Aye riep seer jammerlijk / och hy is doot / siet waer hy leyt. Aymijn seyde / zwijgt vrouwe / hy is van mijnen bloed / en ik hem gewonnen hebbe / en twijffelt niet hy sal genesen: onder dees bequam Reynout en schaemde hem daer hy lagh / hy heeft sijn stok verheven / en meynde Beyaert daer mede neder te slaen / die hem Beyaert benam / en nam Reynout in sijn muyl by de hals-krage die hy scheurde / en wierp Reynout voor hem in der kribbe. Reynout sloeg weer op Beyaert / en Beyaert wierp Reynout op de aerde. had 't Reynout van schande mogen doen hy had uytten stal gelopen. Doe nam Reynout Beyaert by den hals / en hiel 't manlijk / en sloeg 't ros met vuysten: aldus wracht en vocht hy lang tegen Beyaert / als nu boven als dan onder vechtende / kreeg hy den breydel in den mont / en sprank daer op met twee scherpe sporen. Doe dede men de Staldeur wijt open / en vloog om 't hoogst / ten eersten loop en sprongen van Beyaert. Als Reynout en Beyaert quam op 't ruyme / gaf hy hem de spooren en de toom / en satter op of hy daer uyt gewassen had geweest. En Beyaert was sterk / groot en snel / en droeg Reynout door twee wijde gragten met eenen spronk / elcke gracht was 40 voeten wijd. Aldus reed Reynout een lange wijl weg en weder / tot dat het moede werd / en beyaert was seer bezweet / en bloede van de spoorslagen die hem Reynout gegeven had. Doen trad Reynout van den Rosse / en veegde 't van den bloede en zweete: Vrouwen en Jonk-vrouwen quamen van de Muer om Beyaert te sien. Doe sprak Reynout de koene Ghingert / dit ros gave ik om geen goet. Beyaert stont voor hem en beefde / en leyde sijn voeten t'samen / en neeg Reynout toe / en wende dat ros datter een kind op mochte gaen speelen sonder misdoen. Het was zwart al datter aen was / en voor was wit / seer breed over de heupen: Reynout dede maken een kostelijken Zadel met zijden regarden die seer kostelijk waren

Het VII. Capittel,

Hoe dat den Grave Aymijn met dese Kinderen ten Hove quam, en hoe ontfangen wert van Koning Carel, en hoe Lodewijk Koning Carels Sone gekroont was Kon. van Vrankrijk, en hiet sijnen Drossaert en Kok dat men Aymijns Kinders niet en gave. En sijn Kamerlink dat men geen bedde en gave om op te leggen. En hoe hy alle sijn Heeren begifte sonder Aymijns kinderen, die gaf hy niet.

De Grave Aymijn met sijn kinderen bereiden hen om te Hove te varen / en wapenden hen of sy souden ten strijde varen / en versagen hem wat van noode was: menigh mensche verwonderden hem dat Aymijn en sijn Kinderen met sijn volck soo gewapent reden / want haer peerden waren versien van alles datter toebehoort. Daer reet mede de Grave Roeland / Willem / Barnat en Betram / en reden te hovewaert sy reden so lange datse tot Sults quamen / en van daer quamen sy te Parijs. Reynout en sijn broeders saten op Beyaert / de aerde beefde / en 't vier sprank uyt de stenen / daer Reynout en sijne broeders over reden sy hadden hare banieren ontwonden / also sy cierlijk toonden; aldus genaekten sy ten Hove. Doe Kon. Carel vernam dat Aymijn by Parijs quam met sijn volck gewapent / so sant hy hem een Bode / die seyde dat hem Coning Carel bade dat hy hem met sijn volk ontwapende / het welk Aymijn also gedaen heeft. Koning Carel bereyde hem met sijn Volk om Aymijn te gemoet te trecken / en vriendelijk te ontfangen. En dit roude Lodewijk seer / en seide tot sijnen Vader: suldy nu tegen trecken degene die u haet en doot vyant is! Koning Carel seyde: zwijgt sone / ik wil dat men die twist versoene / en make: nu bereyt u sonder toeven: gy moet mede varen en sien uwe neven en groetense minne-

minnelijken. Koning Carel bad alle sijn Edele Baroenen/ Vrouwen en Jonkvrouwen/ dat sy met hem togen tot Aymijn/ om hem cierlijken te ontfangen. Sy antwoorde den Coning dat sy 't geerne deden. Dus gingen sy met de Coning Aymijn te moete/ heerlijcken op geseten en wel rustig toe-gemaekt/ en soo cierlijk als elk konde/ beyde van Heeren ende Vrouwen. Doe Aimijn by Koning Carel quam so ontfink hem de Coning blijdelijk en hiet hem welkom met sijn kinders en alle sijn volk. Des dankte Aymijn de Coning met soete woorden: maer Lodewijk sprak Aymijn noch sijn kinderen niet toe/ maer zweeg stille: Dit was het eerste in dertigh jaer dat de Coning Aymijn ongewapend had gesien. Roelant bad den Koning dat hy Aymijn hooghlijk ontfinge/ en hy bad Lodewijk mede/ daer Lodewijk op antwoorde: hy en had met Aymijn of sijn kinderen niet te doen. Doe seyden de Baroenen en Jonkvrouwen tot malkander/ dit is de ridder Aymijns sone Reynout/ 't is een de beminlijkste en schoonste Jongeling die in Kerstenrijk is. En dit hoorde Lodewijck en stoorde hem seer/ want hy was de schoonste Jongeling naest Reinout/ die men vinden mogte/ maer Reinout was eenen voet langer/ manlijker/ schoonder van huyt/ en sat op dat beste ros dat in de werelt was. Hoort hoe soetelik dat Lodewijk sprak en seyde: waer hoordemen opt dat Aimijn kinderen had/ en van waer sy gekomen waren/ maer hy heeftse gehuert/ ik sal proeven in korten tijd of Reynout mijn maeg is of niet. Dus dit seggende/ reed Lodewijk tot Reinout en groete hem/ seggende: Neve God groete u goeden dag: Reynout seyde: Neve/ des moet u God loonen. En als sy malkanderen gegroet hadden/ seyde Lodewijk tot Reinout: Neve/ geeft my dit Peerd daer gy op zit/ ik sal u danken. Reynout seyde/ voorwaer soude ik dit Peerd ymand geven/ ik gaeft u/ ik wil u geerne dienen met mijn lijf/ maer dit Peerd en staet my niet af/ 't is my suer genoeg geworden eer ik 't kreeg/ en nog en mag my geen ander Peert dragen. Als Lodewijk dit hoorde van Reynout was hy toornig/ en seyde: Hy is van grooten geslachte/ hy is gewoon de gevens/ maer ik segge u/ als ik sitte in mijn Majesteyt/ en gekroont sal zijn/ en ik elk begiften sal/ so en sal ik u niet geven. Reynout wert toornig als hy dit Lodewijk hoorde spreken/ en seyde: geeft u giften die

't van

't van doen is / ik en heb u giften niet van doen want mijn vader heeft goets genoeg/so dat ik 't niet van doen en heb. En doen dese woorden ge-eynt waren / gingen sy in eenen lustigen boomgaert/daer Coning Carel plagt te singen. Daer was alderhande spel en solaes / men schackte / men schermde: daer saten vrouwen en jonkvrouwen / elk verloos den tijt eer hy 't wist. En alst maeltijt was datmen soude gaen beval Lodewijk datmen Aymijns kinderen geen eten voor sette. Dese woorden hoorde menig Edelman / men gaf water / als dat betaemde/eerste de Paus/ Patriarch/daer na den Coning en Coninginne/ elk na zijnder weerden werd ter tafel gestelt: Aymijns kinderen sette men in een hoek daer de honden haer gank meest doen / so dat de honden hen dikwils hinderlijck waren. Daer wert eerlijk gedient van spijs en drank/maer aymijns kinderen en gaf men niet/ sy souden wel gegeten hebben hadden sy 't gehat sy sagen op malkanderen / en waren toornigh. Doen seide Reinout en swoer / dat hy eten halen soude wie 't lief of leet waer / en stont op en liep in de keuken met verstoorde sinnen en stiet de deur met een voet datse opsprong/ hy nam seven schotelen met spijse: De kok dit siende woudese Reynout benemen / en seyde tot Reinout: laet staen in duyvels name. Reynout wiert gram / en stiet den Cok met den voet dat hy in 't vyer viel. De Cok hiel Reinout nogtans by sijn kleederen/en wilde hem niet latē gaen. Doe verhief Reynout sijn vuyst/ en sloeg den Cok daer mede 't hooft in stucken/ dat hy doodt ter aerden viel. Reynout ging met de spijse daer sijn broeders saten/seggende: broeders hier is genoeg/van alles: Doe quam klagte voor den Coning dat sijn Cok dood geslagen was / hy vraegde wie 't gedaen hadde? sy seyden Aymijns sone/ Reynout. Doen sprak Coning Carel en loeg / dat hy den Cok dood sloege/des is hy dank waerdig/hy sag selve wel dat sy niet te eten en hadden/ ende hen en ware noch yet gebragt / en hier eet doch soo menig Man. God beware den Cok dat hy daer tegen was / dat hy de spijse nam / hy heeft sijn regte loon/dese Jongelingen sijn mijn Magen/ ick en wilse niet verdrijven en houden vreemde lieden voor hen: Ik segge voorwaer / 't en staet my op een Cok niet / wil ik 'er een my komt 'er tien / wat daer aen misdaen is/ dat neme ik op my. Als sy dit hoorden van den Coning die over Reynout klaegden/ zwegen sy/ en gingen weg. Doe quam de Backer/ en gaf Reynout van als genoeg. Daer quam de Wijn-schenker en seide tot Reynout: Heer wildy yet van Wijn ik sal hem u geven/aldus diendemen Aymijns kinderen eerlijk. Hier en binnen quam de Drossaert die daer diende van den gerigte/ en loeg op Reynout en seide/jongman gy hebt misdaen bestopt den Cok my yet/ ick segge voorwaer ik soude u daerom slaen/want gy hebt hem doot geslagen/ des en hebdy geenen dank / Reinout sprak tot den Drossaert/gy zijn niet vroet/gy dreigt te veel sonder misdoen / sloegdy my/ u doots-dag lag daer aen. Doe wert den Drossaert gram en seide: dat wert beproeft al waerdy noch so stout/ ende nam eenen stok en sloeg na Reinout: Reinout dit siende / schoot hy op / ende schutte den slag op sijgen arm/ hy verhief sijn vuyst en sloeg den Drossaert dat hy doot ter aerdē viel/ en stiet dat doode lichaem dat voor hen lag met sijn voet / dat het een stuk weegs in der Zale vloog. Dit sag Coning Carel daer hy sat/en seide: Ik weet wel dat die/die daer overdaet doet/ toornig is. Lodewijk sprak: Heer Vader dunkt u goet/ gy zijt Heere van den lande / corrigeer dy 't niet men sal u laster en schande seggen. Doe quam daer klagten aen den Coning dat hy Drossaert was: nochtans geboot den Coning weder datter niemand soo koen en waer die Reynout misdede: doe en was 'er niemant soo koen die hem tegen Reynout dorste setten. Doe hiet men voort komen die Speel-lieden om solaes te maken / en verbreughden die daer over Tafelen saten. Als men soude gaen slapen soo beval Lodewijk sijnen Camerling dat men elk versage van bedden/sonder Aymijns kinderen/dat mense wijse een bank daer sy op slapen souden / de Camerligh dede alsoo. Reynout dit siende wert toornigh/ en seyde tot sijn broeders: Ick wedde dat wy noch t' avond de beste bedden sullen hebben. Doe de Heeren en knechten al t'samen te bedde waren/ nam Reynout in sijn hant een halsberg en begon so seer te slaen op den genen die te bedde waren / dat sy meynden niet in tijds weg te komen/so dat sy vielen over malkanderen/ ja 't kindt over den Vader / de een vriend over den ander /

ander/ wie eerst weg konde komen was de beste/ so dat Reynout ledig vant dertig bedden/ en leyde sijn broeders op dat beste bedde dat hy in het Hof vant/ en de gene die van haer bedde verdreven waren/ sommige half gekleet/ sommige by na naekt/ klaegden den Coning hoe sy gevaren waren en wie 't hen gedaen hadde/ en baden hem dat hy 't corrigeeren soude. Als de Coning dit hoorde/ seydt hy met toornigen moede: gy doet qualik en het is grote schande dat gy alle klaegt over een man/ ik en doe daer geen Justitie over: als sy dit hoorden waren sy droevig/ en gingen weg/ en lagen daer sy mogten. Reynout en sijn broeders sliepen met vryer herten tot den dag schoon aen quam. Doen stonden sy op en kleden hen en als sy gekleet waren gingen sy tot 't Conings hove/ en de Coning quam hen te gemoete met menig Edelman/ en wouden gaen tot sijn sone Lodewijk: de Coning hadde by hem dertig Bisschoppen/ 6. gekroonde Koningen/ twaelf Hertogen/ en ging tot Lodewijk/ en Aymijns kinderen mede. En doen Coning Carel tot Lodewijks slaep-kamer quam/ seyde hy/ Sone staet op 't is tijt/ want u sal heden groote eer geschieden/ met dien regte hem Lodewijk op/ en seyde: zijt wellekom Heer vader/ en gy Heeren allegader: doen sprak Koning Carel tot sijn sone met een blijde aensigt/ sone ik sal u nog heden geven mijn krone en make u Heer over alle Kerstenrijk/ Lodewijk seyde Heer Vader het sy ter goede tijt/ de Grave Aymijn hielp Lodewijck kleden/ en Tulpijn Aerts-bisschop mede/ nogtans diende hem menig man/ want twee Koningen besteden hem sijn mouwen en twee Bisschoppen. En doen seyde Coningh Carel den Grave Aymijn dat hy sijn kinderen vraegde/ of sy eenige Officien bedienen wilden/ elk na haer vermogentheyt ofte goetwilligheit/ welke diensten sy geern ontfaen wilden/ en daer toe danken en eere bewijsen den Coning seer hooglijk. En doe hiete Carel dat men Reynout maekte Botteller/ en Adelaert Drossaert/ Ridsaert dat hy voor de Coning diende/ Writsaert voor de Bisschoppen. Als de gekroonde Koning Lodewijk rede was so leide men hem in der kerken. Writsaert ging voor hem/ en Adelaert Markgrave dat hem niemant niet mogt genaken/ bezijden hem ging Reynout die was een voet langer dan Lodewijk en ginck achter Ridsaert; aldus leyde men Lodewijk ter kercken. Dese vier gebroeders droegen een groene pelle dat men Lodewijk boven sijn hooft hing/ om dat hem de wint niet bewaeyde. Als Lodewijk in de kercke quam/ so leyde men hem in 't Koor dat rijckelijk toegemaekt was/ de Koning ging by hem/ en de Heeren gingen elck staen na haerder weerden. Aymijn stont daer by 't schoonst van sijne kinderen by hem/ en Coning Carel. Men vint beschreven in de Chronijk van Vrankrijk dat niemant gerechte Coning van Vrankrijk en mag werden/ hy moet echte kint zijn; en men mag misse singen op sijn lichaem/ en Gods lichaem consacreren en offeren ter eeren Gods. Ook moet men hebben Oly/ keerse en vyer mede/ dat is de saligste krone/ want gebrake daer yets van dese saken/ men mogt hem geen Conink maken. Doe wert Lodewijk geleydt voor S. Marien Autaer; en Bisschop Tulpijn sank de misse/ de Patriarch van Jerusalem diende ter Misse/ als 't so verde quam dat men offeren soude/ offerde Lodewijk een Bysant van goude ter eeren van God: doen offerde Reynout twee Bysanten/ doe docht Lodewijk in hem selven dat sijn offerhande te kleyn was/ en offerde twee Bysanten/ doen offerde Reynout weder drie. Als dit Aymijn sag seyde hy: Ter goeder tijt waert gy geboren/ ik woude dat ik al mijn goet verkogt hadde in Bysanten en hier gebragt en dat gyse offeren soude. Doen sag Lodewijk op den Altaer/ hem en quam geen Oly noch keersen/ doen bad Carel God met yveriger herten/ dat sijn sone hebben soude wat een Coning toebehoorde. Doen quam terstont in schijne van twee Duyven en bragten Oly/ keersen en vyer. Doe dede men hem groote eer en reverentie/ en men consacreerde God op sijn Lichaem en als de Misse soo verre was dat men Pater-noster sank/ doen brochtmen een kostelijke kroone die seer kostelijk was verciert met menigen kostelijken steen/ daer stonden aen drie Robijnen/ groot en schoon in 't aenschouwen/ en andere steenen ontallijke. Doe settemense hem op 't hooft/ en doen hy de kroone op 't hooft had was hy in hem selven opgeblasen van hovaerdye. En als Lodewijk dus sat met de kroone op 't hooft sloeg hy de hant aen alle de Edelen die daer waren/ in teeken

ken

ken dat sy Lodewijk onderdanigh souden zijn. En doe men hem de Krone spande / doen wert daer groot geluit gemackt met trompetten/met klaretten/ en met alderhande instrumenten/ so dat die Persie vanden Coningh noyt sulks gesien en was/en doen de Coning aldus gekroont was / doen wert hem een bloot Sweert sonder Schede op zijn syde gegort / in een teecken dat hy regt beschermen soude/ en regte justitie doen. Als Lodewijk gekroont was / leyde men hem ter Paleyse-waert / aen de een zijde van hem gink de Paus / en aen d'andere zijde de Patriarch/en daer na quam Koning Carel met de 12 genoten van Vrankrijk/daer na grote menigte van Bisschoppen / agter dese volgde de Grave Aymijn met zijn Heeren/ daer was een eerlijke statie / een jegelijk gink manierlijk en statelijk/ tot dat men ten Paleyse quam. Aymijns kinders/ als Reynout en zijn broeders waren voor ten Hove gegaen/om haer officien te bewaren. En als Lodewijk en de Heeren ten Hove gekomen waren/so gink men ter tafel sitten/elk na sijnder waerden / en na dat hy van geboorten was: Aymijn sat mede aen Koning Carels tafel. Daer dienden Aymijns kinderen elk na zijn officie/twee Bisschoppen dienden/met Ridsaert en Adelaert dienden in de Sale / en Writsaert diende twee Graven/elk was sorgvuldig in zijn officie / so datter eerlijk gedient was / en Reynout diende zijn officie / so dat men van sijnen dienste wist te seggen: alle dink was daer overvloedigh van spijse en drank: als de maeltijt gedaen was/doen gink men danssen en geneugt hanteren / want daer waren ten hove veel edel schone Jonkvrouwen / die seer behaeglijk waren in 't aensien. Men schonckter de Wijn overvloedig in goude en silvere vaten. Daer waren Speel-lieden en menigerhande Spel/elk toonde zijn konste soo hy best magte: De vreugde was daer groot/in goeder geneugten/dat een jegelijk die daer was/den tijt niet en verdroot oft ongeneugte daer in had. De maeltijt gedaen sijnde/ gink Koning Carel met zijn Heeren en Vorsten: Lodewijk de jonge Coning dede roepen overluit/die gifte of leenen ontfaen woudē van hem datse hem volgden / hy soude elk na haren staet met rijckdom begiften. Lodewijk gink in een schoonen Boomgaert/ en gink sitten onder een prieel datter bereyt was schoon en kostelijck: als hy geseten was dede hy de Heeren voor hem komen / en gaf hen schoone giften na dat hem dochte datse waerdigh waren / of dat hyse lief had / en sy aen hem verdienen souden / daer en was niemant hy ontfink giften hoe neder datse van geboortē waren luttel of veel/ sonder alleen de Grave Aymijns kinderen die hy niet en gaf. Als Aymijns kinderen dat sagen dat het al vegift was dat in den Hove was by den Coningh sonder sy alleen / en dat Lodewijk hen so hatig was gingen sy tot haren vader en klaegde hem hoe sy gevaren waren. Als de Grave Aymijn de klagte van zijn kinderen gehoort had/wiert hy toornig / en ging haestelijk tot Koning Carel/ daer hy in zijn kamer op 't bedde lag: als hy by den Coning quam groete hy hem minnelijk/en als hy hem gegroet had/seide hy Heer Coning/ Lodewijk u sone heeft gegeven alle den Heeren/ die zijn Hof volgen/schone leenen en giften/en sy hebben alle giften ontfangē/sonder mijn kinderen alleen/die en wil hy niet gevē/nogtans hebben sy hem gevolgt en reverentie bewesen meer als d'ander die in sijnen Hove waren/ik en weet niet dat mijn kinderen hem iet misdaen hebben Als Koning Carel dese woorden van Aymijn hoorde/ hadde hy medelijden met hem/ en seide: Haelt my u kinderen ik wilse niet verstooten of verdorven hebbē/ ik salse selver begiften/en geven hen gaven so eerlik als enige Heeren in mijn rijk. Als Aymijn dit hoorde/ gink hy om sijne kinderen/en bragtse voor de Coning. En als sy voor des Coninks bedde quamen / vielen sy op haer knien en groeten Koning Carel/ hy hietse wellekom: seggende tot hen lieden/ ik wil u begaven en schone giften gevē. Ridsaert gy zijt de outste van u broederen want het is my geseyt/ dat gy de eerste geboren zijt / ik sal u geven gaven en schat / ik make u in Spangien Markgrave/dat sult gy van my ontfangen u leven langh. Adelaert ick maecke u Markgrave in Peelgien/dat rijke Land sult gy bedienen u leven langh. Writsaert de derde Broeder/ ik geve u 't beste schilt tusschen Parijs en Looven/ het is schoon goedt / gy meugt uwen staet daer eerlijk op dragen. Doe seyde hy tot Reynout/ gy moet ook mede wel begift zijn / u geve ick dat land van Artoys / Angiero en Boylous. Als

dese vier gebroeders aldus hooglijk [illegible] ee van de Edele Koning Carel / so stelden sy op haer knie [illegible] Koning Carels [illegible]/en kusten [illegible] [illegible]/ en danhten hem [illegible]/ daer ontfingé sy dat leen blijdelijk. Als sy dat leen ontfangen hadden/ namen sy oorlof aen den Coningh/en gingen in de Boomgaert. Doe weet Lodewijk geboodschapt dat Aimijns kinderen van zijn vader den Coning begift waren/ des had hy nijt. Doen Aymijn en zijn kinderen quamen in den Boomgaert/sprak Aimijn tot Lodewijk in arren moede: dank heb Heer Coning van u giften; Lodewijk antwoorde: Ik heb wel verhoort hoe dat mijn Vader u kinderen schoone giften gegeve heeft/maer voorwaer ik en wils niet ontbeeren of toelaten / want 't is wel dat tweede deel van mijn Rijk/ik sal 't haer kortelijk weder benemen: dese woorden gesproken zijnde/ seide Lodewijk: Ik moet sien of mijn Heeren kracht hebben en nut zijn om wapenen te dragen/ aen eenen steen die hier leyt in den Boomgaert / ik vermete my dat ik de sterkste ben die nu ter Werelt leeft/ en niemant is van so hogen geslachte als ik ben. Sijn Heeren dese woorden hoorende zwegen al stille. Anderwerf so seide hy noch deselve woorden: Doen wert Aymijn toornig en mogt zijn vermetel woorde niet langer verdragen/ seggende tot Lodewijk: Spijp sterk goet en Edel/ 't sal hem selve openbaren/ wat wilt gy u beroemen/ ik weet nog een jongeling van twintig jaren/ woude hy sijn kragt doen/ hy worp de steen so verre als gy. als Coning Lodewijk dese woorden hoorde soo sprak hy tot Aymijn met arren moede: Gy oude gek/ God moet bedroeven u lijf/ik seg u certein/liet ik 't niet voor God/ ik soude u so met vuysten slaen dat gy 't nimmermeer en vergat/laet u kinderen hier komen proeven haer macht met den steen. Lodewijk toog uit sijne Mantel met arren moede/ wierp se neder / en nam den steen en wierp die 20 voeten verre. Daer stont menig Edelman by die dat aensag/ daer aen wierpen de beste en sterkste van Vrankrijk/ maer daer en was niemant so sterk en machtig / Lodewijk ontwierp se eenen voet/ daer was niemant sy en gaven Lodewijk den prijs. Als Lodewijk aldus den prijs had van den steen boven hen alle/ so seide hy tot Aymijn met hooghmoedige tale: wat segdy nu gy ouden gryfen hont/hoe en haeldy nu niet uwen Sone Reynout? gy segt hy soude my den steen ontwerpe/ die u eer dede hy soude u trecken by den baert/dat u ogen verkeerden in uwe hoofde/ hoe en haelt gy nu Reynout u Sone niet/ ik weet na dese mijn woorden sullen u beschamen/ want gy u Sone gepresen hebt bove alle Heeren in ons Lant woonende. Dese schimpige woorden die Aimijn Lodewijk hoorde spreken verwarmden zijn bloet/seggende: Ik segge u Coning Lodewijk gy en sijt niet so koen/ dat gy u hand soud slaen aan mijnen baerd; want quam u hant in onwaerden aen mijne baert/ u hant en arm en toogdy nimmermeer weder na u/ Coning Lodewijk seide: Grijse hont loopt henen tot u sone Reynout/en doet dat gy geseit hebt/ en laet hem den steen tegen my werpen. Doe Aymijn van Lodewijk aldus smadelijk toegesproken were / liepen hem de tranen uit de oogen. En aldus de tranen over zijn wangen loopende/ quam in 't prieel by zijn kinderen/ die daer saten en songen met vrouwen en Jonk-vrouwen/en waren vrolijk; als Reynout zijn Vader weemoedig sag/en de tranen over zijn wangen liepen / liet hy sijn vreugde en quam tot sijnen vader/seggende: vader wat is u misdaen ik sal 't wreken al soude ik mijn lijf en goet verliese. Aimijn de Grave antwoorde Reynout met bedrukter herten: ik stont in den Boomgaert by Lodewijk/en daer began hy vermetelijk te spreken/dat niemant sijns gelijken was in kragte/ schoonheit of van Edele geboorte/ en beroemde hem so veel dat sijns gelijk in de Werelt niet en ware. Anderwerf seide hy 't weder. Doen en mocht ik 't niet langer verdragen en seide tot hem/ dat er nog een was van 20 Jaren/ woude hy sijn kracht doen/ hy soude den steen soo verre werpen als hy. Doen wierp hy sijnen Mantel in arren moede neder/ en ontwierp de gene die daer waren een voet. Doe sprak hy my qualik toe en hiete my een grijsen hont / ist dat gy dit niet en wreekt en werpet den steen tegen hem / ik sal 't selve doen. Hierom bid ik u Sone wilt my verhooren en laet my geen leugenaer blijven. Reynout antwoorde: Vader ten waer niet bequaem dat ik dat dede/ want Lodewijk is nu ons Coning/en sijn verwaende woorde die hy sprak/ en sijn hoveerdige daden komen hem toe door sijn jonkheit.

jonkheit. Vader set u te vrede / ik en wil tegen hem niet te doen hebben. Als Aimijn dese woorden van Reinout hoorde / was hy toornig seggende: mijn Sone/ suldy my in dese schande laten/ en werpen den steen niet tegen Lodewijk ik sal 't besterven. Die seide Reinout/ Vader hebt mate in u lijden / gy weet wel dat wy Coning Lodewijk voortaen onderdanig zijn/ en wat hy misbruykt / overmits zijn hovaerdig en opgeblasen herte / dat verbetert zijn Vader. Aldus seg ik u Vader / ik en wil heden niet tegen hem werpen / daerom matigt uwen torn. Aimijn horende dat hy niet en vorderde met bidden aen sijnen Sone/ seide hy met haestige woorden: sou ik dan blijvē een leugenaer/ my waer liever dat ik storve/ ik segge Sone wildy den steen werpen tegen Lodewijk/ ik sal u geven Beyaert. Ten laetsten wert Reinout beroert met medelijden / en seyde met arren moede: Vader/ ja ik ontwerp hem den steen alwaer hy de duyvel. Met dese woorden sprang Reinout op / en ging met sijn Vader in den Boomgaert daer Lodewijk was/ hem volgden sijn broeders en menig Edelman/ Vrouwen en Jonkvrouwen om te sien dat werpen van den steen. Als Aimijn met zijn kinders in den Boomgaert quam / gingen sy daer den steen lag. Reinout nam den steen en wierp hem eenen halven voet verder dan Lodewijk / des was Lodewijk toornig / daer hy stont als een overmoedig man/ en sag dat selve metten ogen/ daer had niemant so kloek geweest te voren Lodewijk dede se overworpen een voet / en sag nu dat Reinout verder wierp dan hy. Aimijn seide tot Reinout: Sone ik bid u peinst heden om u eer: Lodewijk toog sijnen Mantel uit in toornigen moede/ en wierp hem daer heen en sette sijn Krone van 't hooft/ en hiete dat men hem den steen brengē soude/ 't welk terstont gedaen wert/ want hy nam dat in groot euvel/ dat hem Reinout den steen ontwierp. Lodewijk nam den steen wederom/ en wierp hē verder dan Reinout/ Reinout nam den steen en wierp die nog verder dan Lodewijk. Doe nam Lodewijk de steen weder/ en konde hem sou verre niet werpen als Reinout/ nogtans dede hy sulken kragt daer toe dat hem 't bloet ter neuse en monde uytsprank; Aimijn sag op Reinout/ en bad hem dat hy sijn kragten aen den steen woude tonen. Doe wierp Reinout sijn Mantel neder/ en bad Aldaert dat hy hem den steen langde / 't welk hy dede. Als Aimijn den ouden/ de jongen den steen toedragē sag/ stont hy op en loeg daerom. Als Reinout den steen hadde wierp hy hem met sulker kragt dat hy den steen wierp drie voetē verder dan hy te voren gedaen had / dat verwonderde menig Edelman. Doen seide Aimijn: gebenedijt zy dy Reinout: En alle die daer waren/ jong/ out/ vrouwen en jonkvrouwen gaven Reinout den prijs. Als Lodewijk Reinout des hoorde prijsen/ had hy groten nijt in 't herte/ seggende totten volke: dit is immers een sot dink van u-lieden/ dat gy een huerling die om gelt gehuert is/ hoe wel hy seit dat het sijn Sone is/ aldus prijst/ want een groot kerel is somtijts so sterk als een Edeling / daerom en is hy niet prijsens waert. Met dese woorden keerde Lodewijk hem om/ en ging van daer. Doe seide Aimijn tot Reinout/ mijn sone mi is Beyert u eigen. Doe loeg Reinout en seyde: Heer Vader ik dank u seer der giften. Doen seyde Aimijn / seg my sone hoe mogt gy u kragt so houdē/ had gy u kragt ten vollen getoont / gy had Lodewijk den steen nog eenen voet ontworpen: dese woorden hoorde Lodewijk weggaende/ doe schaemde hy hem noch meer/ en ging van daer met een bedroefde herte. Doe quam hem in 't gemoet Guwelloen/ Heer de Roode/ Macharis en Foulke/ dat waren alle verraders en Lodewijks naeste Raets-lieden. Sy groeten den Coning en vraegden hem wie meester was van de steen Lodewijk sweeg ende en antwoorde niet. Doen seyde Macharis: Ik sie wel wat u deert/ Reinout heeft u leet gedaen/ maer ik weet u raet. suldy u eere bewaren dat u elk prijse/ so suldy gaen in den Boomgaert/ en nemen Aimijn in u armen daer 't al de Edelingen/ Vrouwen en Jonkvrouwen/ en suldy seggen met geveynsder herten / datmen hoore dat gy Gode dankt en sijne moeder die u verleent heeft sulken schonen kint/ dat hy alle Edelingen te boven gaet in schoonheit en kragt/ als hy wel betoont heeft aen den steen. Als gy dit gedaen hebt sal elk u prijsen en groote eere spreken/ dan suldy seggen tot Adelaert/ dat hy komen sal in een kamer by u/ als gy hem daer hebt suldy tot hem seggē dat hy tegen u schake. En wil hy het niet doen/ so suldy hem seggen/ dat hy hem ver-

metē heeft dat hy 't beter konde dan gy. En wil hy van daer tegen seggen/ so suldy seggen/ dat wy 't onder ons drie gehoort hebben/ en ist van noode wy sullender noch veel meer toe krijgen/ die dat selve sullen seggen. En dan suldy maken eenen eet/ die op den anderen wint vijf speelen sal hebben gewonnen des anderen hooft/ en dat niet te verdingen om een goet/ en soo haest dees vijf speelen gewonnen zijn/ den genen die 't gewonnen heeft sal terstont den andere 't hooft af slaen. En als gy dan die vijf speelen op Adelaert gewonnen hebt/ so suldy hem 't hooft af slaen en niet laten verdingen. En aldus moogdy van van de schaemte die u gedaen is/ bate ontfaen/ en dan salder voort niemant meer so kloek en vermetel zijn/ die yet tegen u sal derren doen. Lodewijk dese woordē hoorende van Macharis dogter hem gooden raet/ en seide Macharis gy hebt waer geseit/ want daer is niemant die 't schaekbert bed kan dan ik. Lodewijk dede also hem de verrader geraden had/ hy stont voor een vinster en wenkte Adelaert met eenen hant schoen. Als Adelaert dit sag dat hem de Coning wenkte/ meynde hy of hy had willen drinken. Adelaert gink in den Wijn-kelder en tapte van den beste Wijn/ en schenkte in een goude schale en bootse den Coning Lodewijk/ seggende: Heer Conink drinkt van dien Wijn/ het is den besten die gy van dage gedronken hebt. En Lodewijk dese woorden hoorende wert hy toornig/ en sloeg 't hooft neder en sprak niet. Als Adelaert sag dat Lodewijk toornig was schaemde hem seer/ en wist niet wat doen/ hy seide: Heere Coning heeft u yemant te kort gedaen dat gy wrekē wilt seg 't my. Als Adelaert dese woorden tot den koning seide/ sloeg hy hem de schale uit de hant dat se tegen de want sprank in stucken. Doen woude hy weg gaen als hy dē jongē Coning so verbolgen sag. Als Lodewijk sag dat hy weg gaen woude/ sprak hy met euvele moede/ ik meende te hebben vrienden en magen in noode die my beschermen souden/ maer my dunkt het zijn mijn vyanden/ als Ritsart/ Adelaert en Reinout/ 't en was hen niet eere genoeg dat Reinout boven my hadde dē prijs van den steen/ maer gy Adelaert hebt u vermeten dat gy zijt mijn meester van den Schaekspel/ aldus verhief gy u en vernedert my/ 't welk my vertoont/ en als Adelaert

Lodewijk dese woorden hoorde spreken/ keerde hy weder/ en seide: des neme ik God in oorkonde dat ik noit en dogt die woorden te spreken: En ik zweer by God en H. Dionijs/ waer der yemant die 't my opseggen woude/ ik deed hem missakē in eenen strijd. Lodewijk seide: daer en wert niet toe gedaen/ maer gy moet gaen met my in een kamer/ daer sullē wy een ander spel beginnen. Doe nam Macharis Adelaert by der hant/ en ginnen t'samen met Lodewijk in de kamer/ en als sy in de kamer quamē so was daer Guwelloen; daer seide Macharis en Guwelloen/ dat Adelaert hem vermeten hadde beter te konnen schaken dan Lodewijk. Nog waren daer seven Graven die des mede oorkonden/ en seiden dat ter waer was: Adelaert wert geleyt in een kamer/ en beset van de Heeren/ om dat hy hem niet ontgaen soude. Doe gink Adelaert tegen Lodewijk over sitten/ en men bragt een Schaekbert dat kostlijk en subtijl was van werk. Lodewijk seide tot Adelaert/ ik segge wy moeten speelen wie eerst wint op den anderen vijf speelen/ sal hebben des anders hooft. Als Adelaert dese woorden van dē jongen Koning hoorde/ seide hy: Heer Koning ik en speel om so kostelijken pant niet/ en ook Heer Koning waer schande dat gy u hooft tegen 't mijne sette/ maer wildy speelē om Castelen of Sloten dat doe ik geern? Lodewijk antwoorde weder/ ik ben een Coning en moet mijn woort houdē/ ik zweer u by mijnder kroone/ dat ik anders om geen dingen speele dan om u hooft en 't mijn: Als Adelaert dit hoorde was hy droevig/ en seyde met soete woorden/ wel in Gods naem moet het zijn. Doe seide guwelloen in hem selven/ nu hebbe ik mijn wil/ want waer Lodewijk doot ik droege noch de kroon te Parijs. Lodewijk hadde 't voortrecken/ om dat hy des daegs Coning gekroont was/ elk deede sijn beste. Lodewijk nam Adelaert een Ridder/ elk een oude. Adlaert seide: God hebt deel/ men ongeluk is groot. De Coning wan op Adelaert drie spelen achter een/ en sey seer vermetelijk: had u broeder den prijs van den steen/ maer ik blijf hier af u meer/ ick seg u certeyn ik sal u hier ter stede u hooft doen af slaen. Als Adelaert dit hoorde versuchte hy/ en sloeg 't hooft neder/ en seyde: O Coning of gy mijn hooft won en soud ik 't niet mogen verdingen? De Coning seyde: neen

neem gy Adelaert/al gaef gy my alle u goet daer voor / ik namt niet voor u hooft / dat seg ick u certeyn. En Adelaert sprak in hem selven/seggende: O Heer ik bid u door u bitter passie en dood dat gy my gratis geeft/dat ik met eere van myne Neve keeren mag. Sy setten haer spel also 't haer goet dogte. Ik schake u/en mat u met een stok seide Adelaert, en nam hem eenen Ridder: de Coning wert toornig als hy sag dat hy het spel verliesen moeste. Adelaert seyde (men moet van twee quaden het beste kiesen/nu trekt voor Heer koning. Adelaert begon het spel scherpelijk/ en mat den Conink met een Ridder/ de Coning en magh 't niet beteren. En Adelaert wan de vijf speelen agter een. Als Adelaert had gewonnen / was hy vrolik van herten en stont op/ seggende tot den Coning: Neve en Heer Coning nu weet gy dat ik u hooft heb gewonnen/ maer ik en begeert niet / en ik bid u dat gy niet meer so kostelijk en speelt/ik segge u die u desen raet gaf dat hem u leven verdroot: de Coning was seer quaet om dese woorden/en sloeg Adelaert 't schackbert in't aensigt dat hem de neus en mont bloede/ en seide: valsche vileyn segt dat tegen my? Adelaert was droevig/ en had hem geerne geweert/ maer hy en had niet waer mede/ alsodat hy zijn slip nam en hielt se voor zijn neuse/en ging in de stal daer Beiaert stont. Niet lange en hadde hy daer geweest/ Reynout en quam daer mede. Als hy Adelaert bloeden sag was hy toornig / en seyde wie heeft u geslagen? Adelaert seide niemant: ik hoor u liegen broeder gy sullet my seggen of u leven leyt daer aen: Broeder seide Adelaert ik heb my gestoten aen een balk dat mijn neuse en mont bloet / hier in den Stal. Reynout seide/broeder ten is so niet/ ende toog zijn Zweert op Adelaert: als Adelaert sag dat Reinout toornig was/seide hy hem en riep genade / ik quam in de Stal om dat ik Beyaert soude geven koorn en hoy/als ik 'er by quam sloeg 't my onversins voor mijne mont dat ik ter aerde viel: Reinout dit hoorende seide tot zijn broeder gy liegt/want ik heb Beyaert so gewent dat hy mijn broeder niet sal misdaen / daerom ist leugen dat gy my doet verstaen/met dien nam hy hem by den haire ende hief dat Zwaert op. Als Adelaert dit sag/wert hy vervaert / en riep genade Edel broeder/ ik sal 't u seggen/al soude ik daerom sterven/heden doe gy den prijs had van den steen was Lodewijk toornig en gink in de zale en wenkte my/en als ik 't sag nam ik Wijn mede of de Coning had willen drinken. Als ik daer quam vant ik daer Guweloen/ Macharis en Heredriet/en doe ik den Coning drinken boot sloeg hy my de schale uytter hant/doe woude ik weg/als ik weg soude gaen klaegde hy over ons en seide: dat ik my 't schaekspel vermeten had beter te konnen dan hy; als ik 't hoorde wende ik my wederom/en seide dat ik der ontschuldig was/ en woudet my iemant opseggen / ik woud hem doen missaken in een perk. Doe nam my Lodewijk by der hant/ en seyde my in een kamer/ daer seyde Macharis; Guwelloen en Herediet, dat sy gehoort hadden dat ik my vermeten had te konnē schaken beter dan Lodewijk / en daer waren seven Graven die 't mede seyden / daer ging Lodewijk tegen my over sitten: wy moestē een ander spel beginnen. Doe ik sat wert daer gebragt een Schaekspel / en moest by bedwang spelen: doe zwoer Lodewijk by zijn Kroone dat hy om geen ding speelen en soude / dan die op den anderen wan d' eerste vijf speelen soude hebben des anders hoofts. Doe wan ik op Lodewijk de eerste vijf speelen/en ik seide dat hy niet meer en speelde om so dierē pant/ende dat hy qualijk dede die 't hem riet. Daerom wert Lodewijk toornig/en sloeg my met den schaekbert in't aengesigt/ende daer om was ik droevig en gink van daer. Reynout seyde tot sijnen broeder: sulken kostelijken pant als 't hooft van eenen Coning wil ik hier laten.

Het VIII. Capittel.

Hoe Reynout Lodewijk dat Hooft af sloeg, en wierpt tegen den wand, dat 't bloedt in Carels aensicht sprank, en hoe Aymijn gevangen was, en Koning Carel hem woude doen hangen, en hoe Aymijn zijn Kinders verzweert en Vrou Aye, dat hyse Koning Carel gevangen soude leveren.

REinout en Adelaert gingen t'samen tot haren Vader / en klaegden hen hoe Adelaert met Lodewijk gevaren had van begin ten eynde. Doe Aymijn dat hoorde wert hy half verwoet/ en hiet dat hem elk wapende/ en datmen de peerden heimelijk uitter stad leide/datmen 't

in 't Hof niet en vername/ en Aimijn toog met
sijn volk terstont uyter stad heymelijk. Reinout
hiet Adelaert Beyaert zadelen en uyter Stad
leyden: en als alle ding te passe was seyde Rey-
nout/ 't kost dat 't mag ik sal 't hooft van Lode-
wijk onsen Koning hebben/ met dese woorden
wapende hem Reynout en Adelaert/ en togen
haer kleederen over 't Harnas en floegen een
mantel om/ en namen in de hant een bloot
zweert/ aldus gingen sy ten Hove/ onder des is
't volk meest gekomen uytten Boomgaert in
der zale/ en Lodewijk stont en gaf elk sijn leen.
Hier en binnen quam Reynout en Adelaert in
de zale/ en Koning Carel stont by Lodewijk/
doen hieten sy alle datmen Aimijns Kinderen
doorliet. Doen Reynout en Adelaert by Koning
Carel quamen groetense hem minnelijk ende
Lodewijk niet. En terstont greep Reynout Ko-
ning Lodewijk by den hoofde en sloeg 't af/ en
nam 't hooft by den haire en wierpet tegen de
[illegible] dattet bloet in 's Koninx aensigt sprank.
Als Koning Carel sijnen Sone so deerlijk ver-
moord sagh/ was hy met toorne ontsteken/ en
sprank op met groote verbolgentheyd en seyde/
gy edel Baroenen die my nu lief hebben/ helpt
my wreeken de doot van mijnen Sone/ die Rei-
nout so deerlijk vermoort heeft. Doe stonden al
de Baroenen op en wapenden hen haestelijk/
wel tot twee hondert toe/ en togen na Reinout.
Doen Reinout en Adelaert die sagen vloden sy/
en ruimden met hen beyden de stad/ en reden na
haren vader daer hy lag met 800. Manen wel
versien van wapenen/ en waren op een schoon
velt/ en riep met luyder stemmen/ Vader laet
ons vlien/ geeft my Beyaert/ want ik hebbe
Lodewijk dat hooft of geslagen/ 't vlieden is
ons geen schande/ want Carel is onse Coning.
Aimijn seide dat en sal niet geschieden/ dat van
Heerboenen en plegen niet voor te loopen of te
vlien/ maer ik sal blijven op 't veld en verwach-
ten wat my aenkomen mag/ en vermeten my
tegen Koning Carel/ en is 't dat yemand vlied
ik sal hem terstont doen hangen. Daer was elk
voorsien van wapenen. Reinout sat op Beyaert
daer hy hem seer wel op vertrooste/ want hy 't
seer bedwongen had/ en sijn broeders saten op
andere schone Rossen/ als die gene die hen wou-
den verweeren en haer vyanden kleyn achten.

Aldus reden sy den Koning tegen/ en Reynout
versag den Koning daer hy quam rijden bezij-
den den genen die de standaert hielt/ en noopte
Beiaert met sporë/ en stak den koning met sul-
ken uyt door de schilt en halskraeg/ dat hy van
den peerde viel/ en eer hy 't zweert trecke kond
wert hy seer geslagen; Reynous broeders reden
mede in den meesten hoop en deden wonder
metten zweerde/ nochtans souden sy daer in de
eerste aenvang gebleven hebben/ en had Aimijn
haer vader hen niet ontset/ die met sijn volk aen
quam en dede wonder metten zweerde. Doe ge-
boot Koning Carel dat men Aimijns volk in de
heyr besluyten en omrijden soude. Als Aimijn
dit sag seide hy/ hier mag niemant vlien/ elk
weer hem vromelijk. Daer vogt Aimijn so lang
dat hem al sijn volk afgeslagen was/ maer hy
en sijn kinderen saten noch op haer Peerden.
Doe wert Aimijns peert doot gesteken/ so dat
hy vallen moest/ en Reynout meende dat sijn
broeders gevangen hadden geweest/ want hy
sagse nergens/ doe stack hy Beyaert met spo-
ten/ en het sloeg en beet soo dat 't menig man
om hals bragt. Aldus doorbrak Reynout de
schare/ en sijn broeders volgden hem mannelijk
na/ also dat sy doorvloden/ en 't heyr volgde hen
vlieden na/ dat de broeders haer rossen doot ble-
ven en waren te voet. Als Reynout dit sag hiet
hyse springen op Beyaert/ doen namen sy haer
gerijden en leydense op Beyaert/ en sprongen
daer op en namen de vlugt/ alsa dat hen 't heyr
niet volgen mocht. [illegible] Koning sag/ [illegible]
hy

sy droevig/ noch stond Aymijn en vocht/ en weerde hem vromelijk/ daer wasser veel die 't jammerde en hem node souden sien sterven. Doe riep Bisschop Culpijn/ en seide Aymijn geeft u gevangen. Aymijn seide geerne Heer Bisschop in u geseyde is 't des Konings wil/ terstont reet de Bisschop totten Koning en seyde wil ik Aymijn vangen. de Koning seide/ waer hy gevangen ik deed hem hangen/ de Bisschop ving Aymijn/ en leide hem in vaste hoede/ als dit gedaen was/ bande de Koning Aymijns kinderen uit alle sijn lant/ en zwoer dat hy Aymijn soude doen hangen/ en vrou Aye doen verbranden/ om dat hy hem gedragē had die sijn sone Lodewijk had verslagen. Koning Carel hiet Fouke van Parijs dat hy Aymijn nam en sloeg hem terstont 't hooft af. Bisschop Culpijn seyde: Heer Koning dat waer grote slegtigheit datmen een gevangen doot soude slaen/ eer 't geschiede/ ik soude hem helpen met al mijn magt/ doen seyde Roelant/ soo sou ik mede. Doen seyde Fouke: Heer Koning het waer misdaen/ soudy hem slaen/ want hy is gevangen/ laet hem verdingen/ hy heeft heden so grote vromigheit gedaen datter wonder waer te seggen. Doe seyde Coning Carel/ ik sal hem ook hangen en vrou Aye doen verbarnen 't kost dat mag/ doe antwoorde Roelant/ Heer Coning dat was groote schande dat gy Aymijn soud hangen en u Suster barnen. Doe seyde de Koning met arren moede: set gy u tegens my Roelant? neen ik seide Roelant/ u Heeren en souden 't niet willen gedogē/ datmen Aymijn soude verdoen en u suster ontlijven/ sy souden daer liever al om sterven en tegen u vegten. Als Fouke dese woorden verstont seide hy tot den Koning: Heer Coning hier is Bertram mijn sone/ ik heb hem seer lief/ of hy yet tegen u misdede soude ik dat ontgelden/ dat waer immers schande/ al heeft den Grave Reynout en sijn Broeders tegen u misdaen/ gy hebt hen lieden schoon goet gegeven daerse tot harē lijve gehad soude hebben/ het welk sy verbeurt hebben/ wat wilt gy Vader en Moeder wijten. De Coning seide tot Fouke wil Aymijn sijn kinderen verzweeren/ ik sal hem quijt schelden/ doen riep Culpijn Aymijn dat hy 't doen soude. Doen zwoer Aymijn en sijn wijf haer kinders dood by S. Dionijs hooft/ waer 't in haren magt sy souden haer kinderen den Coning leveren om sijnen wille met haer te doen/ hier mede schonk hem de Coning 't leven. Doe riep de Coning de 12 Genoten voor hem/ en hietse zweeren/ waer 't dat sy Aymijns kinderen vonden dat sy se den Coning brengen souden/ het welk sy alle beloofden. Hier wil ik zwijgen van Aymijn/ en seggen van sijn kinderen.

Het IX. Capittel.

Hoe Aymijns Kinderen in Spangie quamen, daer sy waren onthouden by den Koning Saforet die Heydens was, en hoe hem Reynout het hooft af sloeg, om dat hy hem sijnen schat onthielt, en valt op 's Konings Volk die den dood van haer Koning wreeken wouden.

Als Reinout met sijn broeders des Conings heyr ontrunnen waren overmits de snelheit van Beyaert/ reden sy met haeste/ tot dat sy in 't Kasteel te Pierlepont quamen. En als sy daer quamen/ vraegden de gene die daer gebleven waren hoe 't vergaen was met hen? en waer haer Vader en Moeder waren? sy seyden/ sy en wisten niet of haer Vader doot of gevangen waer/ want doen wy van hem scheyden stond hy te voet en vocht. Doe sy dat hoorden die in der zale waren/ bedreven sy grotē rou. Binnen dien tijt quam daer een jonkvrouwe die seer behagelijk was/ en was een broeders Dochter van Aimijn/ en die vraegde de Heeren wat sy te Hove vernomen hadden? Reynout antwoorde/ de Duyvel woude dat wy daer uyt quamen/ want wy hebben Koning Carels Soon Lodewijk verslagen. Als de Jonkvrou dit hoorde/ was sy seer droevig/ en had hoe lange hoe meer verdriets/ dat haer Neven souden blijven verdreven uyt den lande: En om haren Oom Aymijn had sy ongemeten rouwe/ want sy en waende hem nimmermeer te sien/ en bad onse lieve Vrouwe dat hy korts t'huis komen mogt en verdingen tegen Koning Carel. De Heeren gingen eten/ als de maeltijt gedaen was/ begeerden sy dat men hen versag van 't gene dat behoeftig wesen souden/ en baden om een somme Gout en Juweelen. Als de Vrouwe de meninge van de Heeren verstaen had/ geboot se de

Dienaren

Dienaren datse doen souden dat de Heeren begeerden/ en laden een Kemel met Gout en Juweelen/ en maekten een pak daer sy in dede wat van noode wesen soude: en als dat gereet was/ berieden hen de Heeren werwaerts sy haren weg nemen wouden. Doe verdroegense dat sy varen wouden in Spangien tot Saforet / en namen oorlof aen alle die in 't Hof waren. Om haer weg reisen wert groote rou bedreven. Dus reden de Heeren tot datse in Spangien quamen / daer sy den Coning vonden/ want haer Vader Aymijn hadde by den Coning onthouden geweest seven jaren. Doe de Coning dese broeders sag komen / so kende hyse aen haer Wapenen; seggende tot die by hem waren/ die daer komen zyn Aimijns kinderen/ begeerē sy by my te blijven/ ik salse houden/ hebbense den aert van haer Vader/ so sullense mijn vianden haest verdrevē hebben. Doe dede de Coning de Valbrug neder leggen. En hier en tusschen traden die Ridders van haer Peerden en gingen den Coning te gemoet. Sy groeten den Coning niet soete woorden / en de Coning hen weder / en hy vraegde haer wat sy begeeren. Doe seide Reinout/ ik en mijn Broeders souden u geerne dienen/ en onthout hebben by u. Doe seide de Coning wildy gelooven aen onse Wet en Afgoden? Reinout seide/ neen ik Heer Coning/ dede ik dat so waer ik sot. Ik gelove in God Almagtig die Hemel en Aerde maekt / en ons verloste met zijn precieuse bloet aen dē galge des Cruices/ en houde de kersten Wet / maer willen u geerne dienen om Soudye. Doe seide Saforet/ by Mahometh ik gunt u wel ik en sal u niet laten gebreken/ op het Casteel dat ginder staet en neemt daer u logijs / dat Casteel leen ik u / en doet my uwen schat ik salse bewaren tot uwen beste / alst u belieft sal ikse u weder geven / als gy van my scheyden wilt. En wildy by mijn blyven so lange als ik leve so hebdy onthout. Als Reynout dese woorden de Coning hoorde spreken was hy blyde. Sy gaven den Coning haren schat/ dat hyse bewaren soude. Reinout met zijn Broeders reden op 't Casteel/ 't welk sterk en schoon was/ en vonden daer al datse behoefden/ so waren sy met den Coning van Spangien genaemt Saforet/ 3. Jaer/ en dienden hem in alle Oorloge/ als sy de Coningh gedient hadden / vergingen haer kleederen datse gebrek hadden/ en werden niet geagt noch ge-eert van des Conings volk/ soo bad Reynout den Coning dat men hem zijn goet gave. Hy seide dat hy 't doen soude/ en dat hy daerom quame/ maer men gaf hem niet: Reynout dit siende wert toornig en seide: ik belooft God en geeft hy onse schat niet/ ik sal hem 't selve doen dat ik Lodewijk dede. Doen seide Adelaert broeder sloegdy dese Coning doot / so en wisten wy waer ons t' onthouden. Reynout seide wat isser? wy zijn ongevallige menschen/ al hadden wy gout het soude onder ons handen koper worden. Reinout riep zijn knape en seide: Gaet totten Coningh en segt hem dat hy ons klede/ ofte onse schat geve/ en doet hy 't niet het sal hem te laet berouwē en verstaet de woorden wel die den Koning seyde: De knape was genaemt Wijndalijn/ en dede dat hem zijn meester beval/ en als de knape voor den Coning quam groete hy hem/ en seide: Heer Coning mijn Heeren doen u bidden dat gyse verkleeden wilt/ oft geven haer schat. De Coning sprak de knape met toornigen moede toe/ en seide segt u Heeren mede die inkomelingen / so sy meer feesten maken/ ik salse doen hangen. Doe seide de knape: Heer dat was onregt / doen wenkte de Coning zijnen Drossaert / dat hy de knape soude slaen. En de Drossaert sloeg de knape dat hem neuse en lippen bloeden, schupte hem met een voet dat hy in 't vyer viel/ en toog hem voort daer deur / alsoo dat de knape seer mismackt was/ en liep weg als hy best mogt/ en quam al bloedende tot zijn Heeren. Als Reinout zijnen knape so seer sag bloeden wert hy toornig en seide: segt my knape wie u aldus geslagen heeft / de knape seide / de Drossaert van den Coningh / Reynout seyde: waerom sloeg hy u? de knape seide/ ik en weets niet Heer/ Reinout seide: segt het knape / sloeg hy u om dat gy onse Have eyschte? ja hy Heer/ de Coning seyt/ hy en gaf u niet meer een penninck. Ja seide Reinout / seide hy dat? ja hy Heere: en hy seide gy waert inkomelingen/ en dedet als valsche Ridders / want gy had uwen Neve vermoort en hy wenkte zijnen Drossaert dat hy my soude slaen/ en sloeg my voor mijnen neuse en mont / en stiet my in 't vuir. Als Reinout dit hoorde was hy toornig / en riep zijn broeder Ridsaert en seide: Ik beveel u en Writsaert/

faert/ Beyaert/ dat gy 't leyt uytten Stal/ en overdekt en wapent u mede heymelijk/ en Adelaert gy moet met my gaen/ wy sullen ons wapenen en nemen ons Swerden mede/ en sullen over ons wapenen ons Mantels slaen/ en gaen tot den Coning/ ik segt u certeyn/ ontseit hy ons onsen schat/ ik sal hem doen 't selve dat ik Lodewijk dede/ en nemen 't hooft voor onsen schat/ en voeren 't mede agter lande. Doen seide Adelaert dat waer een quaet pant voor onsen schat/ ik nam wel wat beters/ Reynout seyde: ik verkoel daer immers mijnen moet en toorne mede. Met dien gingen sy te Hove Ridsaert en Writsaert/ maekte Beyaert rede en hem selve mede. Als Reynout voor den Coning quam wast over machtig/ Reynout en Adelaert vielen op haer knien en groeten hem de Koning sagse aen maer en sprak niet. Als Reinout dit sag/ seyde hy met een hooghmoedig gelaet: Heer Coning het is wel 3 jaer geleden dat wy u trouwelijck hebben gedient/ en lasten ons lijf voor u geavontuert hebben/ en hebben menig verslagen/ en gy en gaeft ons noit een Spore aen onse voet/ en al had ik Gout in mijn hant/ het wert koper eer 't daer uyt quame/ aldus edel Heer Coning hebt medelijden met ons/ hy toonden sijn bloedige armen en klederen/ die niet veel en dogten. De Coning sloeg sijn hooft neder en woude op de Ridders niet sien. En als Reynout dit geseyt had/ liepen hem de tranen van de wangen/ en verstikte seer en seyde: Heer Coning en wildy ons niet kleeden/ geeft ons schat die wy u gaven doen wy eerst by u quamen/ wy sullen geerne oorlof hebben en ruymen u lant en varen daer 't Godt belieft/ ik segge u Heer Coning/ ik en ben niet wel te vreden dat mijn knegt so geslagen is/ die gene die hem sloeg sal 't nog berouwen. Doen seide de Coning met arren moede/ gy maekt u klagen seer groot ik segge u by Mahomet al stont gy hier euwelijk ik en gave u klederen noch schat. Doe seyde daer een Mark-grave: waerom soude men u schat geven/ om dat gy inkomelingen zyt? Het is onlangs dat gy leelijken misdaen hebt/ gy sloegt uwes Ooms sone dood aldus gaet weg/ men geeft u niet een mijte. Doen seide Reinout gy sult/ of de Duivel hebbe 't dee/ met die woorden toog hy sijn zweert/ en seyde/ gy sult u over daet bekopen. De Coning dit siende/ riep genade, en seide: ik sal u klederen en schat geven t'uwen wil. Neen sprak Reinout/ gy ontseidet my doe ik u bade/ heet ons inkomelingen/ ik sal 't u vergelden. Reinout sloeg hem 't hooft af en gaf het sijn broeder Adelaert/ en seide: wy moeten 't aen onse peerden binden/ en nement te pande voor onsen schat. Doen wert 'er in 't Hof groot geschal. De stad hiet Aquitanien/ men sloeg de klok hem wapende al wat geweer had/ den doot van haren Coning te wreken. Hier en binnen is Reinout en sijn broeders gekomen op Beyaert/ en sy hebben de meest Heeren verslagen die in 't Hof waren. En de vier gebroeders sijn geseten op Beyaert/ en 't heyr hebben sy versien/ dat op haer quam met groote nijt. En Reiant 's Konings broeder had beleyt van 't Heyr/ en heeft Reinout versien daer hy op reet/ en Reinout weder op hem. Reiant bad sijn volk dat sy hem kragtelijk volgden/ want 't heyr was groot. Reiant stak op Reinout/ en Reinout gaf Beyaert den toom/ en stak Reiant door den Schilt in den buik/ dat hy doot ter aerden viel en 't ros mede. Doe liet hy Beyaert lopen en seide: Beyaert wilt my huiden helpen dat ros verstont die woorden wel/ daer wragten die vier Ridders wonder metten zweerde/ en by hulpe van Beyaert. Dat heyr was groot/ alsoo dat de vier Heeren gelijk bevochten werden/ hoewel dat sy veel volks versloegen. Doe quam daer een stercke Heiden rijden/ en meende Reinout te dooden/ want hy sloeg Reinout op den Schilt van goude datter een stuk of sprank/ dat sy hem seer presen die 't sagen. En als hy voor by Adelaert rijden soude/ sloeg hem Adelaert 't hooft in 2. stucken dat hy doot ter aerden viel/ daer sloegen die Ridders al doot dat hen genoeg/ nochtans waren sy seer belade en had Beiaert 't niet gedaen sy souden daer gebleven hebben: want Beyaert sloeg en beet veel volk doot/ so dattet ros seer ontsien was/ dus vochten sy so langen dat sy de scharen doorbraken/ want sy waren moede/ en metten bloede seer beloopen/ en Beyaert tot meniger stede gewont/ dus reden sy so verre dat sy sonder sorge waren van den heire/ en verbonden haer wonden/ en binnen vervolgde hen lieden 't heir so dat sy by hen waren. Doe seide Adelaert: stont de raet aen my en ik 't ros hadde in mijn gewelt/ ik en vogt niet broeders/ want ik bloot

liever uitter noot/ dan ik dus blijven soude doot. Doen seyde Reynout: Broeders dat en mag niet zijn/ met dien reden sy met Beyaert in 't heyr/ en vogten so lange dat men wel een mijl gegaen sou hebben en maekte ontallijcke doden. Doen werden sy moede/ en 't heyr scheen niet te minderen/ doen braken sy met kragt de scharen/ en ontreden 't heyr want hare schilden waren al in stucken/ en haer helmen doorslagen/ en waren seer gewont en Beyaert mede. Doen seide Adelaert: nu en weet ik niet werwaerts wy rijden mogen/ daer wy onthout souden hebben/ so en weet ik mede seide Reynout/ doen seide Writsaert/ het is een vreemt dink dat ons de Werelt te kleyn is/ Ridsaert seyde ik weet ons onthout/ Reinout vraegde waer ist/ tot Koning Jewijn? want de Coning Saforet sloeg sijn Vader en beyde sijn broeders doot/ en hy destrueerde drie Kastelen in Jewijns lant. Ist so seide Ridsaert/ so sullen wy hem wellekom zijn/ Reynout seide: laet ons daer varen/ en sy reden dat se binnen 4 dagen quamen in Jewijns lant/ en sagen 't Kasteel daer Jewijn was/ doe seide Writsaert wy mogē nu wel sonder sorg zijn/ want ginder staet Jewijns Borg. Doen sprak Adelaert laet ons rusten/ want wy zijn moede/ doe traden sy van den peerde/ sette sig in 't gras en verbonden elkanders wonden. Dit gedaen wesende/ leyden haer hooft in haer Schilden/ en sliepen een weynigh.

Het X. Capittel.

Hoe Reynout en sijn Broeders opstonden, als sy een weynig geslapen hadden, en reden tot Coning Iewijn en gaven hem 't hooft van Koning Saforet, en hoe hyse onthielt, en Reynout sijn Dochter gaf, met een rotse daer Reinout een Kasteel op timmerde, daer hy hem onthielt tegen den grooten Coning Carel van Vrankrijk.

Doen dese Ridders geslagen hadden/ saten sy op Beyaert/ en reden haerder vaert en bonden 't hooft van Saforet aen eenen stok/ om hooge boven haer banieren/ en de Kroon was daer boven op gebonden/ en reden voor Jewijns burg. De Koning stont dier tijt op de Tinne/ en seyde siet ginder komen vier Ridders/ sy hebben maer een Ros beschreden/ 't is dat beste Ros dat ik oyt sag. Doen liepen neder de Ridders en Jonk-vrouwen om dat te sien. De Koning gink selve mede om de Ridders te sien/ en als hyse sag was hy blyde. Als de broeders den Coning sagen gingen sy hem tegen/ en groete hem minnelijk, En dit gedaen zijnde so toonden sy den Coning dat hooft daer de Kroon op stont/ en seyden: Heer Koning hier is 't hooft van uwen vyant Koning Saforet/ en gelieve 't u/ wy willen u dienen met al onse magt. Doen nam de Coning dat hooft en seyde: gy Heeren zijt wellekom ik sal u heerlijk loon geven/ Reinout seide: dat loon u God/ wy willen doen al dat gy ons hiet/ de Coning seyde ik wist geerne hoe dat gy heet/ Reinout seyde: onse Vader heet Aymijn/ mijn outste broeder Ridsaert/ de andere Adelaert/ de derde Writsaert/ en ik heete Reinout. Als de Coning dit hoorde ontfink hyse oft sijn kinderen hadden geweest/ en gaf haer een meester die de wonden genas. Aldus dede se de Coning genesen en Beyaert mede/ hy dede hen nieuwe schilden maken/ en couvertueren over Beyaert. Dit gedaen zijnde/ bereyde hem de Coning om te strijden en te wreken dat hem Saforet gedaen had/ als de Coning en sijn volk reed was deden de broeders Beyaert zadelen/ en overdeckten met een couverture/ en saten daer op met grooter hoogmoedigheyt/ dus reet Coning Jewijn in Saforet lant/ en sloegen al dood dat se vonden/ en bestreden veel Sloten/ dus lag Jewijn in Saforets Land drie Jaren/ en dede Kasteelen en Sloten maken daer hy woude het lant mede behouden. Wat strijt dat Jewijns volk vogt/ hy hadde altoos victorie/ daer God en de vier Ridders toe holpen/ also dat Jewijn ontsien wert van sijn vianden. Aldus dienden sy Jewijn getrouwelik vier jaren/ en Jewijn dede die broeders grote eere/ en gaf hen schoone giften. Doen Coning Carel hoorde dat Reynout met sijn broeders onthouden waer by Coning Jewijn so sant Coningh Carel een bode met een brief aen Jewijn/ inhoudende dat Koning Jewijn ter liefde van Koning Carel hem senden woude de vier Gebroeders die zijne Sone vermoort hadden/ hy bad hem seer en woude hem danken/ de bode haeste hem seer dat hy quam in Jewijns Lant/ en vernam daer waer de Coning was/ en als hy hem sag/ groete hy hem/ en seyde dat hy quam

quam van den Coning van Vrankrijk die hem een brief sond/ en begeerde antwoort weder om. Den Coning nam den brief/ en brak die op/ en las dat daer in geschreven stont. Als Jewijn den brief gelesen had/en dē inhout verstaen/ was hy droevig/en deed de Baroenen heymelijk by hem komen/en seide tot hen: gy Heeren Coning Carel heeft een brief aen my gesondē/ dat ik senden soudē de vier Gebroeders/ en send ikse hem niet so sal hy mijn vyant werden/ raet my hier in gy Heeren wat best gedaen is/ dat ik mijn eer bewaer/ want door de 4. Broeders heb ik myne vyanden verwonnen/ ik en wil geen verrader zijn. Doe seyde de Hertog van Ripemont tot den Koning: Heer Koning ik heb wel eer gehoort dat sy Koning Carel groote laster deden en sloegen sijn sone doot/ ik rade u dat gyse hem levert behoudens haer lijf. Is dat gy des niet en doet/ so sal u verdriet naken/ want Koning Carel sal komen in u Lant en vernielent, en kan hy u dan krijgen/ hy sal u hangen. Heer Hugo van Abernas sprak/ vermaledijt zy dē raet, en seyde Heer Koning geeft gy dese Ridder op/men sal u over duisent jaer verrader heten/ en 't was ook dorpelijk gedaen/ want sy u trouwelijk gedient hebben/ u doen u naem in Heidens ontsien: U Vaen-drager is Adelaert en Ridsaert een vroom Ridder/ soudyse dus overgeven men soude u min agten dan een dwaes? Iforet seyde Hertog Heer Hugo heeft waer geseyt/doe sprak een koen Ridder/en hiet Reynier/ Ik seg u Heer Coning indien gy dese vier Ridders Coning Carel send/ of dat gyse met verradenis geeft sy zijn van so hooge magen/ sodatse u jagen souden uyt're Lande/ al quaemdy in Poe-gijn/ Tuscane ofte te Calvaren/ Cicilien/ Grieken/ Hungarien/ Engelant/ Normandien/ ofte Vrankrijk/ u stont te lijdē swaer verdriet/ want sy hebben in alle dese Landen veel edel magen; maer wildy u selven quyten/ en u eer behouden tegen haer Vrienden (doch gyse niet onthouden om Carels wil) so laetse varen in een ander Lant/ daerse Carel niet en ontsien. Als Heer Lanbert de raet hoorde/ seyde hy al schempende/ Heer Coning dat is goede raet die u gegeven wert/ maer ik seg u eer teyn weygert gyse den Koning/gy sult varen als d'ander die tegen Coning Carel strijt maken/ en met schande over-

wonnen werden. Doen Iforet Heer Lambert dese woorden hoorde spreken/ wert hy toornig/ en sloeg Heer Lanbert/ dat hy doot viel voor sijn voeten. De ander Heeren dit siende/ waren seer blijde. Doen seide Heer Hugo: Vrient en spreekt niet meer als een dwaes/ gy laet onsen Coning groote schande/ en seide dat hem Koning Carel hangen soude met Reynout/ men mag hangen dse men wil/ maer gy hebt u loon. Heer Koning die u desen raet gaf/ gaf om u Lijf niet een mijt/ ik seg u voorwaer/ geen Koning en mag Verrader zijn. Dat gy dese kinderen sont den Coning/ en dat hyse het leven benam/ dat waer schandelijk Heer Coning/ doet mijnen raet en laetse varen in een ander Lant/ daerse hen weten te houden voor Coning Carel. De Coning dogt desen raet goet/ en seyde dat hy dat doen soude/ maer hem jammerde seer Reynout en sijn broeders/ datse van hem scheyden souden om de goede diensten diese hem gedaen hadden/ maer Carels toorn ontsag hy. Heer Hugo seide tot dē Koning/ ik seg u Heer Coning/ geen goet Man behoort te hooren/ en na den raet van Ancel en Lamberts neven/ sy zijn van den geslagte die niet goet en deden. Heer wildy behouden u eere/ gy sult Reinout Clarisse u Dogter geven/ en geeft hem de rotse op den gront/ daer sal hy doen maken een vaste Burg ik seg u voorwaer mag Reinout by u dogter kinderen krijgen dy is van soo hooge geslagte/ hy sal u d'oorloge tegen Coning Carel mede helpen dragen/ so meugdy sonder sorge leven. Als de Coning desen raed hoorde was hy blijde/ en seide: mogtet soo komen dat Reynout met sijn Broeders by my bleven in 't Lant/ so

waer ik blijde. De Coning ontboot Reinout en zijn Broeders datse tot hem quamen / welke de Broeders terstont deden. En als sy by den Coning quamen / groeten sy hem. Als sy hem gegroet hadden / seide Reinout: Heer Coning wat belieft u? De Coning seide: hier heeft gesonden Coning Carel van Vrankrijk / dat ik door zijner belieft u en u Broeders gevangen souden senden in Vrankrijk / des en wilde ik niet doen / ik en wil geen verrader wesen / maer zijnen toorn en derf ik niet verwachten / maer wilt met u broeders varen in Poelglen / Calvare / of over Zee / ik en sal u nimmermeer begeven met schat of goet / doet dat so doedy als de wijse / segget u meninge wat gy doen wilt: Reynout antwoorde / Heer Coningh het staet ons thans tot sorge / want tegen Coning Carel en mogen wy niet strijden hier in 't Land nog over zee / maer Heer Coning wildy my die Rotse geven die daer staet in den gront / ik sal daer een Casteel af maken / dan en sal ik Coning Carel niet ontsien. De Koning seide: Reinout gaf ik u die rotse gy d'wongter alle mijn landen mede / en ook Gascongien. Reynout seide: Heer ik en soude niet / dies wil ik u geven mijn sekerheit / en waert dat ymant u misdede / ik soud op hem wreken / also dat hy met vreden niet en soude mogen slapen op sijn bedde / wildy my die rotse geven / ik en mijn broeders sullen u al ons leven dienen. De Coningh antwoorde ik sal my daer op beraden. Doe ging de Coning tot zijn Baroenen / en seide: Reinout heeft my gebeden om die Rotse in den gronde of ikse hem geven wil / hy salder op doen maken een Kasteel so sterk dat hy hem daer op onthouden mag tegen Koning Carel en zijn Magen / en niet ontgen Carels macht / ik heb u geseyt wat brief Koning Carel aen my gesonden heeft / nu raet my / gy Heeren / wat best gedaen is / dat ik mijn eere beware / Isoret seide: Heer gy sult Reinout de rotse geven voor ons allen / en Clarisse u Dochter mede / so salmen u in veel plaetsen ontsien waer men 't vernaime. Ancel seyde: soo wildy onsen Coning setten tegen Coning Carel? als hy 't verneemt so sal hy komen en verderven al 's Conings lant / en vangen hem en Reynout met zijn broeders / en doense hangen: dit waer immer schande datmen onsen Coning soude hangen / met Reynout en zijn Broeders. Dese woorden van Ancel vertoornden seer Averne / en sloeg hem met een vuyst in zijn Hals dat hy doot ter aerden viel / en seyde: daer is loon voor u goeden raet. Als de Koning dit sag / seide hy: Gy Heeren laet dit sijn / ik sal Reinout mijn dochter geven / en de rotse in den gronde / dan sal hy mijn helpen waer ik te doen heb / en zijn broeders mede / recht of ik haer vader waer. En de Koningh riep Reynout tot hem / en seyde: Reynout Edel Grave / wilt gy en u Broeders my getrouw wesen / ik sal u die rotse in den gronde geven / en mijn Dochter die schoone bloem tot een Wijf / en daer toe de helft van mijn goet / so meugdy u Casteel laten timmeren / so sterk dat gy u daer onthouden meugt tegen de macht van Koning Carel / want hy en magh u niet deeren / al lag hy daer hondert Jaren voor / Reynout seide: Heer Koning heb dank / u Dochter neem ik geerne met de Rotse. So gaf Coning Jewijn zijn Dochter Reynout tot een Wijf / en dedese hem trouwen. Als de Bruyloft over was / so ontboot Reynout Timmerlieden en Metselaers / so vele hy konde krijgen om zijn Kasteel te maken / en vergaderde 1000 Timmermans / en 700 Metselaers. En terstont dede Reynout 't Kasteel beginnen en met haesten op maken / dik van Mueren en Toorns; om dat Kasteel gingen twee Mueren / alsoo dat dit Kasteel in korten tijd volmaekt was. Doen dede Reynout ontbieden door 't lant / wie tot den rotse komen woonen woude / Reynout soude hem zijn Huyssinge geven / en daer vry houden al haer leven. Als dit de lieden verhoorden / quamender in korten tijt by de 500 mannen / sommige waren Ambachts-lieden / sommige wonnen Wijngaerden / sommige Boomgaerts-lieden / sommige wonnen koorn en gerven 't Lant. Reynout ontboot Coningh Jewijn sijns Wijfs Vader / dat hy tot hem quame: als Jewijn de bootschap kreeg over hy derwaert. Als de Coningh op de rotse quam / seide hy tot Reinout / gy hebt een schoon Casteel gemaekt / maer hoe is sijnen naem? Reynout antwoorde den Coning / 't staet op den rotse die marmoren is / daerom is sijnen gerechten naem Montalbaen. De Coning seide / Reynout gy hebt het een goede naem gegeven / hier mede scheyde Jewijn van Reynout.

Het

Het XI. Capittel.

Hoe Koning Carel sag dat nieuwe Kasteel dat gemaeckt was op de Rotsen-lant, als hy tot Sint Jacob reysde, en dede vragen wie dat toebehoorde, en hoe sy seiden Reynout, en hoe hy dat Kasteel beleyde.

HEt gebeurde dat Coning Carel reisen soude na St. Jacob/ en Roelant was by hem/ en gekomen zijnde in Jewijns lant/ wert Koning Carel dat kasteel siende/ en sagh dattet schoon en sterck was/ seide tot Roelant: Neve siet dat Casteel/ wie magh 't soo kostelijk hebben doen Timmeren/ in al Gasconjen en staet geen so sterk noch so schoon. Roelant seyde totten Coning/ wie 't gemaeckt heeft is my onkundigh/ maer ik segge u 't is sterk en onwinlijk/ want het is hoog van Muiren en Toorns/ en wel gemaekt ter weer/ 't is immer een rijk man die 't heeft doen maken/ hier mede liet Coning Carel en Roelant haer woorden/ en lieten hen over 't water setten. Doen quamen sy in 't lant dat Jewijn Reinout met zijn Dogter gegeven had. Als sy over waren/ liet Koning Carel Roelant vragen wie dat schoon Kasteel had doen Timmeren/ en so kosten sijt. Roelant gink daer by een Ackerman/ vernam by zijn ploeg en reet daer by/ en vraegde hem wie dat Casteel toebehoorde? De Ackerman seide/ als ik kan hooren van de lieden so hebet doen timmeren een Grave/ die hem aldaer onthouden wil tegen sijn vyanden/ want so men seit heeft hy grote oorlogen en twist tegen den Coning van Vrankrijk/en hy is uit zijn Lant verdreven. Doe seide Roelant/ vrient hoe heet die Grave? hy antwoorde: Reynout/ hy heeft noch drie schoone jongelingen tot Broeders/ en 't Casteel heet Montalbaen/ en ook heeft hy doen timmeren een schoone Stad. Als Roelant van den Ackerman de waerheyt wist van den kasteele/ keerde hy tot Coningh Carel/ en seide: dit kasteel heeft doen timmeren Reinout met zijn broeders/en heet montalbaen/ en hebben gestigt een schoone Stadt. Als de Coning dit hoorde wert hy toornig/ en seide tot Roelant: gaet en segt Reinout dat hy my geeft 't Kasteel Montalbaen en de Stede/en geve my hem gevangen met zijn broeders/en al zijn Porters en ondersaten/ om mijn wille daer mee te doen/ ik salse in Vrankrijk voeren/ so mag hy vrede hebben en tegen my versoenen van zijn misdaet/en wil hy dit niet doen/ so sal hem eubel geschien/ ik sal met magt komen in zijn lant/ verbarnen en verderven al datter is/ en doen hem en zijn broeders hangen/en al doen sterven dat ik daer vint. Als Roelant den Coning wel verstaen had/ gink hy tot Montalbaen/ ende als hy in de zale quam groete hy Reynout met zijn huisgesin minnelijk en zijn broeders. Als hy dit gedaen had seyde hy tot Reinout: my heeft aen u gesonden Koning Carel van Vrankrijk/ als dat gy/ u Broeders/ en alle u ondersaten u komt geven op u geleyde/ en tot sijnen wille/ en geven hem Montalbaen/ en vallen hem te voet met u Broeders/ en begeeren genade/ hy salse u doen. Als Reynout de bootschap van Koning Carel verstaen had/ seyde hy tot Roelant; Ik seg u Neve/ ik en gaf den Coning de nootste man niet te soene die in al mijn Land is: Koning Carel lage my liever 7. Jaer in 't Land/ eer ik 'er een pluim om gaf. Doe seide Roelant: wild gy u dan tegen Koning Carel setten? gy sloegt immers zijn sone Lodewijk. Reinout seide; ik en vraeg 'er niet na/ de groote overdaet die my den Coning onthiet kan ik niet vergeten/ het gaet met my als 't mag/ maer wil my de Coning tegen hem laten versoenen/ ik wil hem Montalbaen opgeven/en mijn Lant van hem te leen ontfangen/en dienen hem al mijn leven. Roelant Neve wilt hem dit seggen/ dat hy zijn dreygen wil laten. Roelant seyde; Reynout doet wel/ en gaet in handen. Reynout seyde: dat doe ik niet/ ik kenne de Coningh wel/ had hy my in zijn gevangenis/ hy dede my hangen; maer ick bid u Roelant/ doet mijn bootschap aen den Coning. Met die woorden keerde Roelant weder tot den Coningh/ en heeft hem geseyt Reynouts meyninge wat hy doen woude/ en als de Coning dat verstont was hy verstoort/ en sandt Coningh Jewijn eenen scherpen brief/ als dat hy toornigh was op hem/ om dat hy zijn doodt vyanden in zijn Land onthielt/ en hadde hem gegeven Burg en Land/ en groote eer gedaen. Koningh Carel haeste hem seer te reysen na St. Jacob/ en keerde weder in Vranckrijck. Als hy in Vranckrijk gekomen was/ vergaderde hy groot volk/ en toogh in Reynouts Land/

Lang/ en beleyde Montalbaen seer sterckelijk/ En als Reynout vernam dat de Coning quam om Montalbaen te beleggen/ ontboot hy alle zijn vrienden/ die alle quamen om hem te helpen. Dus lag Koning Carel in Reinouts Lant/ verbrande en verderf de al dat hy mogt/ maer hy leet groote schade van zijn volk dat hy verloor/ en Reynout hielt Montalbaen heerlijken tegen den Koning en zijn volk een gantsch jaer lang. En als Koning Carel een jaer voor Montalbaen gelegē hadde verdroot 't hem/ want hy sag wel hy mogtet niet winnen: dus gaf hy zijn Heeren oorlof t'huis te varen/ en hy selve in Vrankrijk/ also brak hy zijn heir op voor Montalbaen luttel tot zijn eere. Hier wil ik zwijgen van Careel en seggen van Reynouts avontueren.

Het XII. Capittel.

Hoe Reynout met zijn Broeders voeren om haer Moeder te sien als Pelgrims, en quamen te Pierlep: en hoe se de Vader vangen souden en brenge hem in Vrankrijk. En hoe Pierlepont van de Koning belegen was, en hoe Reinouts drie broeders gevangen waren, en de Koning wouse doen hangen, en Reynout ontquam het. En hoe de Broeders verlost werden met hulpe van Malegijs haren Oom.

OM te agtervolgen onse Materie/ so gebeurdet dat Reynout tot hem riep zijn broeder Adelaert/ seggende: lieve broeder gy zijt al mijn raet/ en ook daer mijn troost op staet/ 't is geleden seven jaer dat wy onse Moeder noyt en sagen/ mijn hert is my hierom zwaer/ ik moetse sien en horen spreken of ik sterve van rou. Doe seide Adelaert; wat hebdy vooren broeder? gy weet wel dat onse Vader en Moeder ons door gesworen hebben/ komen wy daer wy zijn verloren. Doe seide Reinout: Broeder dien en agt ik niet/ want de Ouders hebben natuerlik de Kinderen lief/ daerom het gaet hoe 't mag/ ik moet mijne Moeder sien. En Reynout seide tot zijn broeders/ ik weet ons goeden raet/ wy sullen gaen in 't bos van Bordeaux en verwagten daer de Pelgrims/ en bidden hen dat sy ons haer kleren gevē voor de onse/ en gaen so onbekent door 't lant tot onse Moeder. Dese raet dogte de broeders goet/ en scheyden alsō uit het Kasteel/ daer luttel waren die 't wisten/ en sy wagten in dat bosch Pelgrims. Als sy een wijle in 't bosch geweest hadden/ quamen daer vier Pelgrims die in 't Heylige lant geweest hadden/ ende waren uyt Vrankrijk/ en kenden Reinout wel/ en sy hadden Palmen in haer handen. En als de Pelgrims by de broeders quamen gingen sy hen tegen. Doe seide Reinout: gy Pelgrims weest wellekom/ wy bidden u dat gy ons geven wilt u kleederen en schoenen om d' onse: als de Pelgrims dit hoorden werden sy verbaert en verstonden niet wat sy seyden. Hoe was, er een die seyde: Reinout gy zijt nu geworden een rover/ hoe lang hebdijt gedaen/ ik seg u certein ist dat ik in Vrankrijk kere/ ik sal 't den Coning klagen/ dat gy zijt een rover. Als de Pelgrim dit seide/ so wert Reinout gram/ toog zijn zweert uyt/ en trok den Pelgrim by den baert/ en soude hem geslagen hebben/ maer een ander Pelgrim viel op zijn knien/ en seide: genadige Heer/ siet wat gy doet/ wy zijn Gods Pelgrims/ en hebben geweest te Jerusalem/ al waren onse kleederen noch so goet/ doet 'er mede dat gy wilt. Doe seide Reinout/ Pelgrim gy zijt wijs/ [illegible] [illegible] Pelgrims [illegible] Pelgrims togen haer kleederen uyt/ en gaven se de Broeders die se aentogen. Als sy der Pelgrims kleederen aen hadden/ besagen sy se hoe hen stonden/ en als sy gereet waren/ gingen sy [illegible] dat sy te Pierlepont quamen: als sy voor het kasteel Pierlepont quamen vonden sy 't gesloten/ en sy klopten daer aen. De portier quam en vraegde wat sy begeerden? doe seide Reinout tot den Poortier: Vrient laet ons vier Pelgrims in gaen/ wy hebben tot menige stede geweest en in menigh Lant/ te Rolmen/ tot S. Andries/ in Schotland/ in Vendisen/ S. Gillis in Provencen/ nu hebben wy grooten honger ende dorst/ dus bidden wy om God dat gy ons in laet. Doe seyde de Poortier/ al badt gy noch soo seer om God ik sal 't niet doen/ waerom seide Reinout? dit sal ik u seggen/ dat quam gisteren leede mare uyt Vrankrijk/ als dat onse Heeren gevangen souden zijn/ als Alardt/ Writsaert/ Adelaert en Reinout/ ik segge u want en waer uwen baert so lang niet/ ik soude seggen dat gy waert de stoute Reinout/ [illegible] noyt man hem beter gelijken. Doe seide Reinout/ ik bidde u vrient om

om Gods wille / en door de liefde van de Jongeren / laet ons in datse God met eeren laet leven / en heeft Koning Carel gevaen datse met liefde ontgaen moeten; en zijn sy doot of verdaen God wil haer ziele ontfermen; zijnse in storm of in noot / datse God van der doot behoeden wil. Als Reynout dese woorden seyde bevielense de Poortier so wel dat hy seyde ik sal u in laten tot mijnder Vrouwe / die u genoeg sal geven van spijs en drank door de eere van de Jonkheeren. Reynout seide: dat loon u God; met dien ontdede de poortier de poort / en sy gingen in. Als sy in waren gingen sy in de zale daer sy haer Moeder hebben gesien / en groetense eerlijk / seggende: jonkvrou God geve u goeden dag. Doe seyde de Vrouwe God loons u Pelgrims. Doe seyde Reynout: Vrou wy hebben in menig Lant geweest / als tot Romen / S. Jacob in Galicien en menig ander stede / maer wy en hadden noyt sulken honger als wy nu hebben / dus Edel Vrou geeft ons t'eeten. Doen seyde de edel Vrouwe: Pelgrim weest wel te vreden / ik sal u eeten en drinken geven. De Vrouwe dede de Pelgrims sitten aen een tafel / en dede daer op brengen spijs en drank so dat de Heeren aten en dronken / en waren vrolijk. De Vrouw ging in de Kelder / en tapte een kanne vol Wijn / en brachtse de Heeren aen de Tafel. Sy nam een goude schael en gootse vol / en gaffe Reynout: Reynout nam de schale en dronkse upt / en als hyse upt hadde seyde hy: Vrouwe / och die meer hadde van dien wijn. De Vrouwe nam de Schale / en schonkse weder vol en gaffe hem / en seyde: Pelgrim hoe mengt gy den Wijn? gy drinktse seer; ik duchte datse u miskomen sal. Reinout settese weder aen sijnen [mo]nt en dronkse upt. Als de Vrouwe dat sag seyde sy: My verwondert van waer gy zijt gekomen / dat gy Pelgrim den sterken Wijn soo drinkt / want 10 Ridders en souden soo veel niet drinken als gy alleen doet. Reynout sprak dat loon u God / geeft my noch eens van dien Wijn wilt gy ik sal u mijn leven danken. De Vrouwe was goet / en schonk hem de schale weder vol / en gaffe hem in de hant / en als Reinout de Schale in de hant had / dronk hyse weder upt. Doe konde de Vrou de Pelgrim van wonder niet genoeg aensien: Reynout seyde: Vrouwe ik wilde dat ikse meer had / want had ik noch een schale van dien Wijn ik en ontsage Koning Carel mijnen Oom niet een mijte. Als Adelaert dat hoorde was hy toornig / en stiet Reynout met zijn elleboge dat hy ter aerde viel / en bleef leggen of hy doot geweest had / so dronken was hy. Vrou Aye nam Reynout in haer armen en kuste hem menigwerf / en men meende datse van blijdschap by hem doot gebleven soude hebben / maer Adelaert namse in zijn armen en brachtse van Reynout: dat heeft gehoort een bespieder / en seyde vrou doet Reynout vangen / en senthem Koning Carel want gy hebt 't gezworen; en wildijs niet doen / so sal ik totten Coning rijden / en seggen hem dat gy den Moordenaer u Soon in u Kasteel ontfangt. Als dit de verrader seyde / wert de Vrouw seer toornig om die woorden / en seide: valsch Tiran al dede Koning Carel mijn broeder my zweeren op 't lichaem van S. Dionijs / mijn herte en consenteerde niet mijn kinderen quaet te doen / want ik en sou om leven nog om sterven mijn kinders begeven. Doe riep de Verrader tot Aimijn in Vierschare / Heer u kinderen zijn altemael in de zale / die Lodewijk doodt sloegen / doetse vangen en sendse Koning Carel; en wildijs niet doen sal ik totten Coning varen / en seggen hem datse zijn in u Kasteel / so sal hy komen en vangen u en u kinderen en met vrou Aye / en doen u by u kinderen hangen en vrou Aye bernen. Als Aimijn van den verrader dese woorden hoorde / wert hy toornig en nam metter haest een stok / en sloeg hem doot. Aymijn seide / van dien en werde niet meer geseit. Doen riep hy / gy edel Baroenen wapent u geringe / en helpt my dat ik mijn kinderen vange / dat ikse Coning Carel mag senden. Doe wapenden sy hen alle / als sy gewapent waren / toog Aymijn met zijn volk na de zale. En dit wert Adelaert gewaer / en seyde: Godt en Maria helpt ons / het staet my tot groote sorg / ik sie mijn Vader komen na de zale met menig gewapent man. Moeder seyde hy geeft ons raet / weet gy ons geen raet te geven wy zijn verloren / want Reinout die de stoutste van alle is leyt in onmacht. Sy seide helpt Reinout daer binnen en houdt de kamer manlijk in / want daer en is geen so sterk op 't Casteel. Sy deden dat hen haer moeder hiete en droegen Reinout in een kamer / en leiden hem op eenen steen. Doen gingen de drie Gebroeders

broeders met haer zwaerden voor de kamer staen: Onder des quam Aymijn en hiet sijn kinderen vangen en niet sparen / want hy woude Coning Carel zenden. Doen seide Adelaert Gy Heeren sta agterwaert / die my wil vangen ik sla hem met mijn sweert / en ons vangt gy nimmermeer. Met dien werden de Heeren sterkelijk bevogten / en wat de broeder met haer zweerden geraekten dat bleef doot / of seer gequetst: aldus werden sy bevogten drie dagen/en hielden die kamer 2 dagen vegtender-hant dat Reinout noch sliep/ en daer af niet en wiste: als 't quam aen de derde dag so bequam Reinout / en was ontwaekt geworden / doe sag hy sijn broeders noch staen vechten of sy sinneloos geweest hadden/ en begonden moede te werden. Doe nam Reinout sijn zweert in de hant ende seide: Broeders staet achterwaerts/ gy zijt te moede/ u slagen zijn te zwak. Doe traden de Broeders achterwaerts / en Reinout ging staen midden in de zale/en seide: God schende my of ik ymant spare/ alwaer 't Aymijn mijn vader / hy salder de doot om sterven. Hy trat daer hy 't volk dikste sag/en sloeg so vreesselijk dat elk hem ontsag als de doot. Doe Aymijn dit sag seyde hy tot sijn volk: Mijn kinderen blijven ongevaen / want Reynout doet meer vromigheit alleen dan al mijn volk en hy hevet beste zweert dat men vinden mag / wat hy geraekt het blijfter al doot. Aymijn met sijn volk setten hen ter vlucht wat elk loopen mocht. Als Reinout dit sag volgde hy sijn Vader met groote nijt/daerom waren d'ander Broeders droevig/ en Adelaert volgde Reinout na: Reinout die brak de schare met kracht / tot dat hy sijn Vader vant/en hadde sijn zweert verheven / en soude sijn Vader gedoot hebben; maer Adelaert hielt hem dat hy sijn Vader niet en sloeg / en seide: Broeder / wat wilt gy doen/ sloeg gy onsen Vader doot/ die schande mochten wy nimmermeer verwinnen / noch voor God beteren/en ook nimmermeer in eenig Edelmans Hof komen het soude ons staen tot een schandelijk verwijt. En tegen Koning Carel en verworven wy nimmermeer soen. Doen seide Reinout/ Ik seg u certeyn ik sal hem leeren sijn kinderen te willen vangen. Hy nam sijn Vader en leyde hem op een bank/en band hem handen en voeten/ en leide hem op een Peert: met dien quam daer een knape gaen: Reinout riep de knape/ en seide: Vrient/ neemt desen Man/ en voert hem haestelijk tot Coning Carel. De knape seide: ik en doe 't niet/ dede ik 't/ het waer onrecht/ want het is mijn gerechten Heer; gy doot mijn liever eer ik 't dede. Reinout wert toornig als hy de knape dus hoorde spreken/en sloeg hem een hant af/en stak hem een ooge uit/ doen sneet hy hem sijn rechter oor af. Doe bad de knape genade/ en seide: hy woudet geerne doen dat hy hem beval/ en brengen Aymijn tot Coning Carel. Reinout seide: nu doet gy als de wyse vaert haestelijk en segt Koning Carel dat ik hem dese gifte zende/en dat hy hem doe dat hy my doen soude of hy my gevaen had. De knape voer dag en nagt/en vlockte Reinout dikwils onderwegen. Ten lesten quamen sy te Parys / en als sy voor de poorte reden seyde de poortiers / My dunkt dat het den Duivel is die daer op 't Peert leit. Dus voeren sy so lang tot voor Carels hof: de Garson klopte hart aen de Poorte / soo dat de poortier quam en ontdede 't klinket/en vraegde de knape van waer hy quam of wat gevangen hy daer had: de Garson seide / 't is de Grave Aymijn van Nerboen. Doe dat de Poortier hoorde was hy toornigh / en seide: Heer Aimijn wie wasser so stout die u dus bant/ en so schandelyk hier sent tot een present? Aymijn seide: Mijn kinderen hebbent my gedaen/ ontdoet de poort ende laet my deur rijden / dat ik de Coning klagen mag. En doe ontdede de Poortier de poorte / en Aymijn voer deur / tot dat hy quam in des Conings zale. En als hy in de zale was wert hy van den paerde gedaen: terstont quam de Coning tydinge dat Aimijn was gekomen / handen en voeten gebonden. Doen gink Carel in de zale daer hy Aimijn vont/ende seide tot hem/ Aymijn zijt wellekom. Doe seide Aymijn totten Coning: Heer Coning laet wetset men over my: de Coning seide: Heer Aimijn wie heeft u dit gedaen? Aymijn seide Heer Coning mijn kinderen quamen op mijn Casteel/ als ik 't vernam/dede ik mijn volk wapenen/en meindese te vangen en hier te senden/maer Heer Coning sy sloegen my af 300 Mannen. als Coning Carel hem dit hoorde seggen beyzofde hy hem/ en seide: ik salder selver varen / en doense vangen. Coning Carel hiet sijn Baroenen en ander volk datse hen wapenen souden edel en onedel.

onedel. En als sy al gewapent waren/ quamen sy tot den Coning. Als hy zijn volk dus rede sag, sat hy op zijn Paert en reet soo langh tot dat hy quam tot Dordoen / op deser tijt was Reinout staende boven op de Tinnelen / sag Carel met een groot heyr en belegeerde 't Kasteel. Hy sagh datse daer Tenten begonnen te slaen voor 't Kasteel. Reynout gink tot zijn Moeder ende seide: moeder het staet ons nu eerst te sorge / Koning Carel heeft dit Kasteel beleit / en ist dat hy ons mag vangen hy doet ons hangen. Moeder ey weet gy ons nu geen raet? Vrouw Aye seide tot Reynout / trekt aen de kleederen die gy hier bracht / en ik sal u tot eender posterne uyt laten dus meugdy u leven bergen. Reynout dede dat hem zijn Moeder hiete / en nam oorlof aen zijn Broeders die hem seer mislieten/want sy niet en mosten door die Posterne gaen / want groote wegt daer in lag / om daer niet deur te komen / dus was hen scheyden verdrietelijk / en Reinout was droevigh dat hy zijn Broeders laten most. Zijn Moeder en Broeders bedreven groten rou om 't scheiden/en baden Godt voor hem. Vrouw Aye seyde tot Adelaert: Hoe seer rouw my dese vaert/ en zijt in mijn huys belegen van den Coning doch lieve kinderen doet mijnen raet / hy sal u goet zijn / gy sult wulle en barvoets den Coning te voetvallen en u magen sullen helpen bidden. Sy deden dat hen haer Moeder riet/ en namen malkanderen by der handt en gingen wulle en barvoets na den heyr / soo haest als menſe vernam wierden sy gevangen en voor den Coningh gebracht: en als sy voor den Coning quamen/ vielen sy op haer knien en baden hem door Gode ootmoedelijk dat hy hen genade doen woude/ en seyden: wat sy gedaen hadden wouden sy beteren / soo veel als sy vermogten / met ziel en lijf / opdat sy ter soene mochten komen. Koning Carel hiet dat menſe binden soude / 't welk terstont gedaen wert / want haer handen en voeten werden t'samen gebonden so strengelijk dattet bloed ter nagels uyt quam. En als Vrouw Aye dat sagh was haer wee te moede / en sy viel voor des Conings voeten op haer knien en bad hem genadelijk dat hy haer gave haer kinderen/Coning Carel seyde dat hy des niet doen en woude / maer ik salse hangen soo lange dat ik Reynout mede heb / en deense dan t'samen hangen te Montfaucon. De Coningh voer met zijn Volk weder na Parijs en dede de Broeders in hoeden liggen.

Het XIII. Capittel.

Hoe Reynout by Parijs quam met Beyaert om zijn Broeders te verlossen, en sant een Bode aen Karel ofte men de Vreede versoenen mogte. En wat soen hy den Coning dede bieden met den Bode.

Als Reynout met rouwe en groot verdriet gekomen was tot Montalbaen/ beklaegde hy seer zijn misval dat hy soo van zijn broeders scheyden moeste; Hy had ook gehoort datse Coning Carel gevangen hadde/ en woudse doen hangen / en het was al rouwig om die Heeren al dat te Montalbaen was. Reinout wapende hem/ en dede Beyaert overdecken en zadelen / en sat daer op / gingh van Montalbaen en reed na Parijs/ seer klagende zijn misval/ seggende in hem selven: Waert dat hy mijn Broeders bragt om te hangen / hy soudese met kracht den Coning nemen / oft daerom doot blijven. Als hy aldus reed peysende / quam daer een knecht loopen die sterk en snel was / en had een staf op zijn schouderen met Yser beslagen. Reynout seyde in hem selven: Oft my desen volgt om te bespien/ dat sal ik geringe weten/ my en gebrak arm oft zweert / en Beyaert dat goede Ros. Doen reed Reynout den knape tegen en sy zalt tot hem / volgt my in eubelen moede my te beletten? ik wil dat gy 't my segt. De Man seyde/ sou ik u volgen in 't quade/dat waer niet wel gedaen want gy zyt mijn Heer/en ik ben u knegt/ u Vader gaf my op uwer moeders Kasteel 400 pont vele jaer te rente / die magh ik verteeren. Reinout van de Bode dit horende / seyde hy tot hem/ segget my uwen naem? Hy seide: ik ben genaemt Vignant van Napels. Doe seide Reinout gy moet u een bootschap doen aen den Coning van Vrankrijk / ik segge u Heer gy u bootschap doet dat gy begeert een bode / als sekerheit en vast geleide dat gy meugt gaen en komen ongescheent van uwen lijve/dan doet u bootschap/ de Bode seide: dat hy de bootschap geerne dede aen den Coning van Vrankryk / en 't is wel regt/ want ik ben u knape. Reynant seyde/

als ik mijn bootschap doe / spreekt'er yemant in mijn reden / ick sla hem met mijn staf dat hy nimmermeer op en sta. Doe seyde Reinout tot den Bode / segt den Koning in 't openbaer voor synne Baroenen / dat ik hem bidde dat hy mijn broeders spare / en segt hem dat ik geerne sijn ootmoet sogte / wullen en barvoets / en geven de meeste soenen die oyt voor Man gegeven is / ik wil Lodewijk negen-werf met goude op-wegen en geven over sijn ziel / ik wil maken een Man van gout so groot als Lodewijck was / en doen maken een Kercke in eere van onser Vrouwen / en voeden de Priesters met mijn eygen goet / dat men daer singe alle de dagen de seven getijden. Noch wil ik hem geven Beyaert mijn goet ros / en mijn Casteel Montalbaen wil ik ontfangen van hem te leen / wil my de Coning laten verdingen mijn lijf / en mijnen broederen lijf / en vrede geven. En is 't dat hy my hier in 't lant niet sien en mag ik en mijn broeders willen geerne varen over zee. En ist dat de Koning daer-en-tusschen over zee komt / wy willen hem dienen met ziel en lijf / en dat so getrouwelijk dat hy niemant in sijn Hof ons gelijk vinden sal / want wy hem niet begeven sullen om leven nog om sterven. En ist dat 'et den Koning niet doen wil / segt hem dat ik sal komen in 't lant / en verbarnen dat ik mag / ik sal sparen kloosters noch kerken / en nemen 't gout en silver dat ik 'er in vinde / ende betalen mijne Ridders en Soudeniers daer mede. En ick sal den Koning het selve doen dat ick Lodewijk dede / want ik heb gehoort van hem dat hy des nachts gaet te Metten / dan sal ik hem waer nemen in de Kercke of elders / en slaen hem met mijnen zweert doot / in dusdanige maniere sal my dan over den Coning wreken / of hy sal mijn broeders quyt laten / en sijn peys geven. Reinout bedagt hem van sijn opset / en seide in hem selve: God behoede my voor sulke schade / dat ik den Koning mijn Oom slaen soude / want ik hem so veel misdaen heb / dat ik 't niet weet te beteren. Doe seide Reynout tot den Bode / doet my dese bootschap eerlijck dat bid ik u / en als gy komt in de zale by den Coning / so groet my immers de twaelf Genoten / sonderling Bisschop Turpijn / en segt hen dat ik mijn broeders beveel in haer geleyde / offe de Coning hangen wilde / dat syse beschermen / en dit selve bid ik ook alle mijn Magen mede / dat sy ten minsten raet noch daet daer toe doen / noch rijden daer men mijn broeders hangen soude. En is 't datse immers den Coning met macht hangen wil / ik salse waernemen als sy onder de Galge komen / soo sal ik mijn kracht proeven / en slaen al dat ik mag / so dat hy mijn broeders nimmer en sal hangen. En Reinout seide totten bode / eer gy uwe bootschap doet / neemt immer vast geleide / dat gy met eeren meugt gaen en keeren sonder deeren van uwen lijve. De Bode seide: Reynout en ontsiet u niet / ik sal u bootschap wel doen het vergaet als 't mag. Met dese woorden nam de bode aen Reinout oorlof en liep metter haest te Parijs in 's Koninks zale / en als hy daer quam / sag hy den Coning komen uyt een kamer: doen begon de bode hem te schamen dat hy voor sulken Heer soude met een staf staen / nochtans en wou hyse niet uitter hant leggen. Ten lesten wert hy bedagt / en leydese onder sijn voeten en viel voor de Coning op sijn knien en dede hem reverentie. Als hy 't gedaen had stont hy op / en sag stoutelijk op den Koning / seggende: Edel Heer Coning ick brenge u een goede bootschap de Coning seyde: goede bootschap moet my altijt welkom zijn / nu segt ons met wat bootschap gy beladen zijt? de Bode seide tot den Koning: eer gy mijn bootschap hooren sult / begeer ik aan u een bede / vaste vrede en goet geleyt / als dat ik gaen en keeren mag met eeren ongeschent van mijn lijf anders en seg ik u mijn bootschap niet: want Heer Koning soude men oneer of schade doen / so waer dikwils ongereet meenigen bootschap te doen; als den Coning den Bode dus hoorde spreken seide hy totten bode: gy seght waer / ik belove u vrede: en zweer u dat niemant u misdoen en sal of u Lijf nemen / des neemt Roelant tot een borge / die daer staet / hy is een de sterkste der werelt / hierom bode gy meugt wel sonder angst zijn. De bode antwoorde den Koning: Roelant sals hem niet belgen / ik name liever een borge die ik name sonder angst. De Koning seide tot Olivier / weest mede mijn borge: vrient willen u dees twee Heeren geleiden / gy sult gaen en keeren met eeren / niemant kan u deeren dan God. Doe seide den bode: Heer Koning dese Heeren en sullens hen niet belgen / ick hadde liever borge; doe seyde de Coning / geleyt

desen

desen bode na den Bisschop Tulpijn ik segge u bode/ willen u dese drie Heeren geleyden ik gaen en keeren/ gy meugt vry wesen sonder sorge: de bode seyde tot den Coning: Dese Heeren zijn goet/ maer noch had ik liever ander borgen die my beter genoegen soude. Doe seide de Coning/ geleyt hem Ogier. Bode willen u dese geleyden so en mag u niemant deeren. De Bode seyde: Heer Coningh sy mogen my niet genoegen/ ik had veel liever noch een vaster borge die ik noch liever had. Doe de Coning den bode dese woorden hoorde spreken/ wert hy toornig en seide: zijt by den Duyvel/ en mag men u geen te wille setten/ kiest selver. Doe seyde den bode stoutelijk/ Heer Coning geeft my oorlof geleide te kiesen/ soo en wilt u niet belgen/ gy moet selver mijn borge wesen. De Coning seide God loon u bode/ dat gy my eer doet/ ik sal u te rechte houden tegen alle dat u deeren mag/ en dat zwoer hy by zijnder kroone. Heer Coning seide de bode/ gy zijt Coning en meugt u woort niet weder roepen/ dus wil ik mijn bootschap doen/ wilt na mijn hooren: Heer Coning dat u Godt lange spaert/ u groet een der drorvigste Man die upt ter wereldt was/ een van de beste Ridders die opt de Son bescheen/ ende d' Edelste die opt van Moeders Lijf ontfing: Heer Coning het is u Susters kint Reinout/ en doet u vriendelijk bidden of gy u verootmoedigen wilt/ en sparen zijn drie broeders die gy gevangen houdt/ is 't dat u gelieven wilt hem en zijn broeders te ontfangen in genade/ wat hy en zijn broeders misdaen hebben wil hy geerne beteren en u te voet vallen en barvoets: en geven de meeste soen die opt over Man gedaen is. eerst wil hy Lodewijk negenwerf met gout op wegen/ en wil u maken een Man van gout soo groot en lang als Lodewijk was/ en geven 't over Lodewijks doot. Voort wil hy doen maken in de eere van onser Vrouwe een schoone Kerke/ en houden de Priesters met zijn selfs goet/ soo dat hy houden sal de 10 getijden alle dagen/ en elck Priester alle dagen daer de een Misse/ en Montalbaen wil hy te leen ontfaen/ of doet met dat Casteel dat u gelieft/ en in alle de Kercken of Kloosteren van Kerstenrijk een maent lang doen singen alle dagen een Misse over Lodewijks siele/ en Beiaert dat goede ros sal hy u mede geven/ en ist dat gy hem in dese Landen niet gedogen of sien wilt/ sa sal hy trecken met zijn broeders over zee/ en waert dat gy by hen lieden quam sy souden u bystaen/ en in geener noot begeven: dus Heer Coning vermagh 't u edelheyt wilt hem en zijn broeders genadig wesen. Doe seide den Coning totten Bode: Ontbiet my Reynout yet meer? Doe seyde den bode Heer Coning ja hy ontbiet is 't dat u dit niet en genoegt/ en gy de drie tegen hem houden wilt/ so sal hy komen en u lant verbranden/ roven en distrueren Dorpen/ Kloosteren/ Kerken en al dat hy buiten Muur en vergaderen kan/ dat Gout dat hy in de Kerken vindt daer sal hy mede betalen die hem dienen. Doe seyde Coning Carel: Ontbiet mijn Neve Reynout my yet meer? de bode seide: Ja hy Heer Coning hy ontbiet u ist dat gy hem en zijn broeders niet in gratie ontfangen wilt/ en hy sal u doen 't selve dat hy uwen Sone Lodewijk gedaen heeft/ want hy heeft vernomen een nieu mare dat gy des Nachts geerne getijden leest en gaet ter Metten/ so sal hy uwer eens waernemen in de Kercke of elders daer hy u vinden kan/ en slaen u doot/ aldus sal hem moordelijk aen u wreken. Als de Coning van den bode dese woorden verstaen had/ was hy droevig van herten/ en seyde: by Godt dese bootschap die gy my brengt en is my niet lief/ ik woude dat gy achter gebleven had/ en tot my niet gekomen en waert/ want die maer die gy my brengt doet my groot verdriet. De Coning beklaegde hem van de tijdinge die hy gehoort had van de bode/ en seide tot hem: gy waert seer wijs dat gy goet geleyt naemt/ want had gy dusdanige woorden geseyt in mijn zale sonder goet geleyde/ ik seg u in der waerheyt ik had u 't hooft afdoen slaen. Doe seyde den Coning tot den bode: Ontbiet my mijn Neve Reinout yet meer? neen Heer Coning/ maer hy doet seer groeten de 12 Genoten van Vrankrijk en Bisschop Tulpijn/ en beveelt den Bisschop op zijn eere dat hy zijn Broeders in zijn geleyde neme; en bid al zijn Magen dat sy hem helpen willen/ en datse niet en reysden noch en gaen/ noch raedt daer toe geven dat men zijn broeders verdoeme. En is Heer Coning dat gy zijn broeders ter Galge doet brengen met magt van volk om te doen hangen/ soo sult gy Reinout daer bereyt vinden en sal zijn broeders daer met

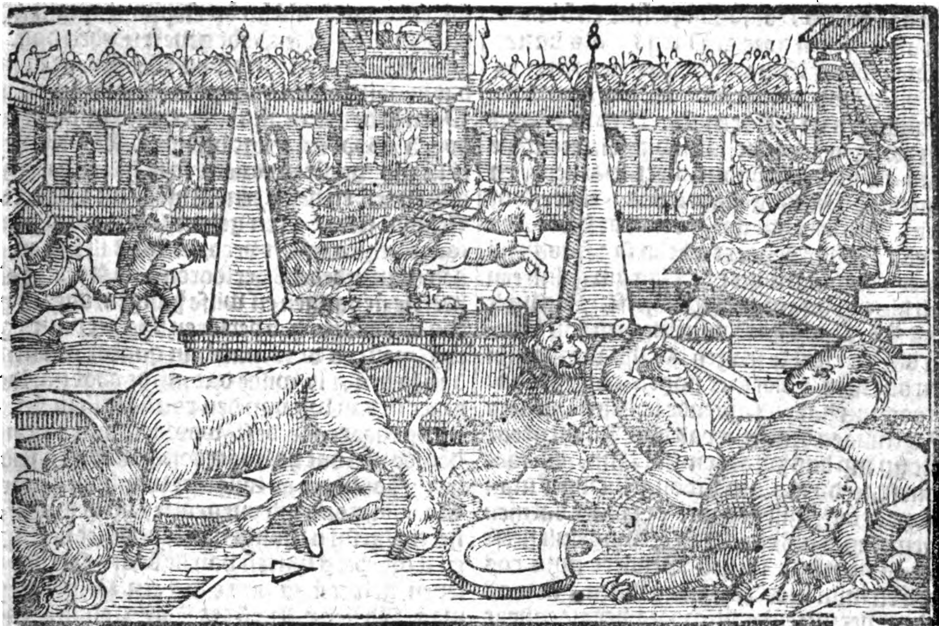
kracht

kracht nemen of daer doodt blijven; en kan hy u daer mede sien hy sal u met den zweerde versoecken dat gy nimmermeer sijn broeders en hanget. Als Koning Carel dese woorden van den bode verstont seyde hy: ontbied my dit mijn Neve Reynout? Nu sal ik sien wie so stout wesen sal die Reynout lijden derf of tot Maegschap trecken/en seggen dat hy hem bestaet: wie dat doet ick doe hem hangen binnen drie dagen. Als de Coning dit seyde had de bode rouwe in 't herte / en nam sijnen staf in sijn hant / en ging eerst voor Roelant/en seide/Roelant/Edel Grave/bestaet hy u of niet? Doe seide Roelant: ja hy bode / ik en mistake hem niet om yemants wil: de bode seide tot Roelant/ ik seg u certein haddy de Jonkheer geloochent / ik had u geslagen met mijnen staf. Doe ging de bode tot bisschop Tulpijn/seggende: Heer bisschop segt my dog dat ik u vrage / of Reinout u yets bestaet? De bisschop seide: ja hy sijn vrient wil ik altijt wesen. Als dit de Coning sag/seide hy: wie heeft ons desen bode hier gebragt die sijn bootschap so wel doet / hy is wijs / stout en snel. Voort seide den Coning tot den bode/wanneer saegt gy Reinout? De bode seide: Heer Coning als ik 't mag seggen na der waerheyt / so sag ik hem gisteren. Doe seide de Coning weder / vrient waer saegdy hem te voet/ of op de Ros? de bode seide: Heer Coning/ doe ik hem sag hy had dat goede Ros Beyaert beschreden. De Coning seide: dat is my leet dat hy Beyaert nog heeft; de Coning seide / bode wilt my Reinout wijsen/ ik sal u geven 1000 guldens/ en sal u regt houden tegen alle Reinouts magen / en al die u deeren mogen: de bode seide; Heer Coning/ik seg u by mijnder trouwen/quam ik daer gy Reynout woud vangen/ ik soude u met mijn staf slaen dat gy 't nimmermeer vergeten soud / my en gebrake arm of staf: de Coning seyde: Vriend op u woorden en acht ik niet een kaf/ of Reinouts stoutigheit/ want 't is een sot die sulke woorden spreeckt/ als gy geen geleyde had/ ick soud u doen hangen om uwe vermetele woorden want ik noit so van Boden heb hooren spreken.

Het XIV. Capittel.

Hoe Reynouts Ros Beyaert verlooren was, en hoe hy dat weder kreeg door hulpe van Malegijs.

Reynout dien den bode uytgesonde had aen Coning Carel / verwonderde hem waer hy so lang toefde / en was droevig dat hy niet weder en keerde / meynde dat hem Coning Carel had doen hangen/ en heymelijk dooden / soo dat hy grooten rouw daerom bedreef / wringende sijn handen / treckende sijn hayr en wenschte dikwils om sijn dood. En als hy den rou dus was drijvende een lange wijl / so quam hem de vaek aen dat hy slapen most. En als hy 't gevoelde dat hy hem van slapen niet langer onthouden en mogt / so reet hy te Bordeele in 't wout/een weynig buyten de paden / en trat van Beyaert/ en nam sijn glavie en stakse in de aerde / en bant daer Beyaert aen / en ging liggen met 'er hooft in sijnen schilt/ en so lang dat hy 't daer na seer beklaegde. Beyaert die daer so gebonden stont aen syn glavie / begon honger te krijgen / en dede so veele met 'et hooft dat den breydel af ging / en ging weyden een stuk van daer/want hy 't gras seer begeerde: hier binnen zijn gekomen twaelf knegten om voeringe te halen/ so sy dagelijks plegen te doen. En als sy in 't bosch quamen/hebben sy Ros Beyaert daer alleen sien gaen / en seyden hier is Beyaert dat goede ros / dat wy 't krijgen konden wy souden 't geven den Koning van Vrankrijk/ hy sal ons geven schats genoeg en maken ons rijk. Met dese woorden gingen sy om dat ros te vangen / en om-ginget met subtijlheyt / so dat sy 't vingen / en leyden terstont na Parijs; binnen Parijs quamen nieuwe maren hoe dat Beyaert gevaen was: als sy binnen quamen / liep 't Volk om Beyaert te sien edel en on-edel/ Vrouwen en Jonkvrouwen. Op dese tijt was Coning Carel boven op 't Peleys/ en sag ten vensteren uyt/ en by hem stout Roelant. Als de Coning nederwaerts sag / hoorde hy groot gerugte / sag dat volk lopen met grote menigte by malkanderen: hy seyde tot Roelant: Neve ginder vegtmen/ ik woude dat ik 'er waer ik soudet wreken; so soud ik ook seyde Roelant / laet ons daer gaen en scheydense. Met dien gingen sy beneden: Als sy beneden waren sag hy dat 12 knechten Beyaert brachten. Doen seyde de Coning tot Roelant / siet ginder brengen 12 knechten Beyaert gevangen / dat wil ik u geven. Doe seyde Roelant / Heere gy segt wel/en seyde voort by hem selven/ hy

hy had my liever by der hant die Edel Grave Reinout: hoe waren die knegten so koen dat sy dat Ros vangen dorsten! ik woude dat sy daerom al gehangen waren / ik sal den raet geven dat sy daerom noch al hangen sullen. Met dien quamen de knechten voor den Koning/en knielden voor hem/ en seyden: Heer Coning siet hier Beyaert/ die geven wy u voor dien eer; de Koning seyde/ kinderen gy segt wel; en de Coning vraegde waer sy 't vingen: sy seyden/ Heer Koning te bordeele in 't Wout/ daer ging 't weyden. De Coning vraegde hen of sy Reynout niet en sagen? sy seyden neen/ van hem en weten wy niet. Doe seyde de Coning tot Roelant: Neve neemt dat Ros ik geef het u / doet 'er mede dat u belieft; en de Coning seyde/ nu mag hem Reynout in geen Lant onthouden/ ik doe hem vangen. Roelant seyde: Heer gy segt waer. Roelant seyde voort: Heer Coning doet dat ik u raden sal/ beveelt dit ros den knechten te houden/ en so sy 't verliesen/ dat sy daerom alle sullen sterven. De Coning seyde tot den knechten/ ik beveel u dat ros op sulken conditie als Roelant geseyt heeft. De knechten bewaerden 't als 't Roelant hebben woude. De Coning seyde/ neemt dat ros wel waer/ ende geeft hem genoeg Hoys en Kooren/ ik seg u voorwaer/ ik en woude niet dat het selve yet misquam/ ik verloore veel liever 1000 pont. Met dat de Coning dit sprak/ quamen daer twee Jonkvrouwen van Parys in de Zale/ en seyden: segt Edel Grave Roelant/ wanneer suldy Beyaert beryden/ om te sien syn snellen loop en groote sprongen? Roelant seide: Jonkvrouwen als 't u belieft/ blijf hier staen ik sal gaen bidden om oorlof aen den Coningh: met dien keerde hy uyt de Zale en ging tot den Coning/ en seyde: Heer Coningh my bidden de Jonk-vrouwen van Parys dat ik Beyaert beryden soude buyten Parys op de Paert/ om hen te laten sien synen snellen loop en sprongen. Doe seyde de Coning/ ik geef hem heden om uwen wil mede te doen. Als Roelant dat hoorde/ seyde hy: Heer Coning/ God loone u/ sa wil ik terstont gaen en beryden 't op de Paert daer 't de Vrouwen mogen aen sien. Soo doet seyde de Coning/ u sal eere en deugt geschien/ het moet van Vrouwen komen. Roelant gink by de Jonk-vrouwen/ en seide: heden of sondage sal ik 't beryden: doe seyden sy tot Roelant/ wy

bidden u dat gy bey 't tot sondage/ hier [illegible] sal men vereysschen over al Parijs/ als datter veel komen sullen Beyaert te sien verbijden/ en hoe hy sijnen loop nemen sal/ en hoe hem Koelant bedwingen en bestieren sal. Hier wil ik een weynig zwijgen/ en verhalen van Reynout die daer lag en sliep. Reynout wert wacker/ en vernam dat hy lange geslapen had/ en terstont sag hy nu Beyaert dat goede ros/ dat verlooren was. En als hy Beyaert niet en sag sprong hy op met een verbolgen hert/ en sag om gelijk een mensch die zijn sinnen verloren heeft. Als hy 't nergens sag/ begon hy so ongemeenen rou te bedrijven dat niet wel te seggen is/ hy wrang zijn handen dat hem 't bloet ter nagelen uytsprank/ en hy toog zijn hair/ seggende in hem selven: o felle Fortuine en draeyent rad van Avonturen/ hoe sult gy my dus zwaer en hart sijn. O doot waerom spaerdy my/ want ongeluckiger man was noyt geboren; ik sien wel 't is waer datmen te seggen plag/ als een Man een ongeluk heeft 't ander is hem by; ik heb Beyaert mijn ros verloren en mijn broeders zijn gevaen/ ik was my heden vermetende in groote verwaenheyt en [illegible] dat ik mijn Broeders den Koning nemen soude/ of met krachten hem slaen/ ik sie wel Godt en wilt niet gehengen/ hy heeft den Koning te lief men mag hem schaden niet woorden of werken/ als 't blijkelijk was aen Elegast/ die den Coning vermoorden woude/ maer God waerschouwde den Koning dat dit niet en geschiede. Als dit Reinout overdagt verdubbelde hem zijn rou/ en seide: wat doen my die sporen aen mijn voeten dewijl ik Beyaert verloren heb/ en hy toog al zijn Harnasch van zijn lijve. Als Reinout aldus stont in zijn klagen/ quam daer een man uyt een hage/ welk een man hem vermaken en [illegible] by de konste van Negromantien/ als nu jonk/ dan out en krank/ en hy was geheten Malegijs/ en hy gink op zijn konste van Negromantien openbaren/ by hulpe van kruyt en steenen die hy by hem had/ en secretelijk in zijn kleederen genaeit waren/ dat hy scheen out en krank te wesen/ en seer mismaekt van Lichaem/ zijn baert op zijn borst/ en zijn Wijnbrauwen tot over de oogen/ dat hy door 't hayr sien moest/ so dat hy out scheen 200 jaer/ hy [illegible] op zijn stok en ging tot Reynout/ als hy by Reynout quam groete hy hem/ en seide Godt geve u goeden dag. Reinout groete hem weder en seide: vrient ik meyn dat ik noit goeden dag en had/ sint geboren was. Doen seide Malegijs: Heere gy sult niet wanhopen/ Godt sal u ligt beraden. Als een mensch is in zijn meeste verdriet/ so is hem Gods hulpe aldernaest en helpt een mensche uit zijn verdriet. Reinout seide/ ik en gelove niet dat my yemant soude helpen uyt 't verdriet daer ik in ben. Ik heb mijn broeders verlooren/ en Koning Carel heeftse gevangen en wilse hangen/ daer ik grote rou om heb/ en heb verloren Beiaert mijn goede ros/ noyt en was man van quader avontueren dan ik ben/ ik wilde dat my de doot haelde/ so waer ik dan vry van den rou daer ik in sta. Malegijs hoorende dese woorden van Reynout/ hoorde wel dat hy mistroostig was/ en seide tot hem: Jonkheer en wilt niet wanhopen maer bid God ootmoedelijk om gratie/ hy is so ontfermhertig hy sal u vrolijk van u verdriet verblijden/ en u broeders sparen van de doot. Ik heb mijn leven geweest so verre als een Pelgrim gaen mag. Ik heb geweest tot Romen en S. Jacob/ tot S. Gillis in Provencien/ en tot S. Andries in Schotland/ ik heb ook geweest in 't Lant van Jerusalem/ noyt quam ik in eenig lant daer ik vant soo schoonen man als gy zijt/ bevaen met so grooten rouwe. Reinout seide mijn rou [illegible] ik in 't herte hebbe is onseggelijk/ ik woude dat ik doot waer. Doe seyde Malegijs: Heer ick ben een arm man/ hebdy iet dat gy my gebt so sal ik u doen in mijn gebed en al u Broeders/ dat sy deelachtigh mogen wesen alle de weldaet die men doet en die ik doe/ datse Godt haer lijf verlossen wil uyt haer handen. Doe seide Reinout: Ik en weet u niet te geven. Doe wert hy peynsende op zijn sporen die hy aen zijn voeten hadde/ die van goude waren/ hy dede se van zijn voeten en gaf se hem/ seggende: neemt Pelgrim die sporen zijn van fijnen goude/ het was de eerste gifte die Vrouw Aye mijn Moeder my gaf/ God laetse met eer en leven/ daer ver teer dy wel 100 pont op is 't dat gy se verkoopt. Doe nam Malegijs die sporen van Reinout/ seggende: Heere Godt loon u/ en stackse in zijn male en [illegible] blijde te wesen/ dankte hem seer en seyde: [illegible] gy eenige gifte meer/ dat

gyse

gyse my woud geven / te veel sult gy alle mijne werken deelachtig zijn. Reynout seyde: Pelgrim hout gy uwen spot met my? Ik segge in der waerheyt/ waer 't geen schande dat men een Pelgrim sloeg / ik soude u slaen dat 'et u berouwen soude. Doen seyde Malegijs: seker Heere soo dedy sonde / want hadden sy my al geslagen die ik aelmoessen gebeden hebbe / ik waer over hondert Jaer doodt / want ik bidde in Kercken en Kloosters waer ik kan. Reinout seide: Pelgrim gy segt waer. Malegijs seide: Heer of ik niet en had / en men my niet en gave / waer af soude ik leven? Reinout seide: gy segt waer Pelgrim/ ter noot moet men wel bidden. Malegijs seide/ nu segt gy recht Heer/ en met dien so steende hy seer / en seyde tot Reynout: Edel Heer ik bid u voor Godt hebdy yet meer dat gy my geven wilt / dat Godt u Broederen verlossen wil van der doot / en verbinden van u verdriet. Reinout seide: ja gy Pelgrim / neemt dien Tabbaert/ want waer gy komt gy meugt'er wel 10. pont op verteeren / dien geve ik u voor Godt en zijn Moeder/ en S. Jan/ en alle Gods Heiligen dat sy behoeden mijn broeders zielen/ datse God bewaert voor den smadigen doot/ want ik dugte datse de Coning verdaen heeft/ en dat my Godt sulke gratie geve dat my den Coning niet en doet vangen/ dat ik hem ontvlieden mag/ want hadde hy my in zijn magt/ hy dede my hangen. Met dese woorden nam Malegijs. den Tabbaert en wantse te samen/ en stak se in zijn male. Doe seide Malegijs weder tot Reynout: Heer hebdy yet meer behouden / ik wilde voor de minne van God dat gy 't my gaeft/ so woude ik met ernste Godt voor u en u broeders bidden. Als Reynout dit hoorde van den Pelgrim wert hy toornig en verhief zijn zweert/ seggende: gy bose Pelgrim / sult gy met my spotten / ik sal u wel leeren. Als den Pelgrim dat sag/ ontsprong hy den slag / en schutse op sijnen stok; doe seyde Malegijs: slaet gy my meer/ ik segge u 't sal u rouwen/ want ik seg u so helpt my God/ ik soude my weeren. Als Reynout dit hoorde / seyde hy: sout gy u weeren? ik segge u in der waerheyt al waerdy soo veel als boomen in 't Wout/ en ik slaen woude / my en soude geene ontgaen. Doe seyde Malegijs: ik segge u certeyn gy weet luttel wie ik ben of wat ik kan. Van dese woorden tie Malegijs seyde wert Reynout toornig / en verhief zijn Zweert weder en sloegh na Malegijs/ die hier op versag en ontsprong den slag / en schutte se op sijnen stok. Doen toonde Malegijs zijn konst en veranderde hem van den ouderdom in de gedaente van een jongeling van 20 jaren. Als Reynout dat sag verwonderde hy hem seer / en was verbaert/ en seyde in hem selven / wat is 't dat my nu geschiet; ik en weet niemant so kloek dien ik slaen wil/ hy moet van mijn hant sterven / al is 't dat Fortuyne den rugge keert; want mijn Broeders zijn gevaen/ en ik denke datse Coningh Carel hangen sal / daer toe heb ik mijn ros verloren / dus komt geerne d'een verdriet na d'ander/ en nu komt de Duivel Belsebuc en soude my geerne temteren/ ik sal Godt besoeken of 't bedrog of Duyvelrije is. Met dien heeft Reynout het Zweert verheven / en sloeg een so vreesselijken slag dat Malegijs meende doot te blijven/ en mogtse met groter pijne qualijk ontvlieden / en met dat Malegijs de slag met pijnen ontweek riep hy en seide: wat doet gy/ en kendy my niet Neve Reynout? met dat Malegijs dat sprak bleef Reinout staen seggende: Neen ik/ wie sydy dat segt my. Doe seyde hy / ik ben Malegijs. Als Reynout staen hoorde viel hy hem te voet/ seggende: lieve Oom/ aen u naest Godt staet al mijn hope en leven/ en ik bidde u vriendelijk wilt mijn Broeders nu bystaen en behulpig wesen/ ik heb Beyaert mijn ros verloren/ des heb ik seer groote rou / want dat was al mijn toeverlaet. Malegijs seyde / hoort Reynout wat ik u leeren sal / ik sal met mijner konsten Beyaert voor u brengen. Als Reynout dit hoorde wert hy eensdeels verblijt / seggende: Oom dat gy heet dat doe ik geerne/ en laet dat niet door vreese van de doot. Doe nam Malegijs een oude hulke en gaf se Reynout / en seyde / doet de huyke over u Harnas dat men 't niet en siet/ de huyke en had geen gat/ anders van daer men 't hooft door stak/ en doe gaf hem Malegijs eenen hoet daer menigh teeken aen stont van loot/ en dede hem twe oude hosen aentreeken. Als dit Malegijs gedaen had toog hy een ander huyke aen / en eenen hoet op zijn hooft/ en baerde zijn konst / en veranderde Reinout in de gedaente eens mans van hondert Jaer / seer krank en mismaekt van Lichaem/

sijn

sijn baert graeu en lang / en zijn Wijnbrauwen over zijn oogen. Dit gedaen wesende schikte hy hem te gaen / en wie hen lieden te gemoet quamen sagen Malegijs en Reynout na om dat hen docht dat sy noyt soo arme mismaekte Pelgrims gesien en hadden / en dit selve docht elck mensche diese met oogen sag. En wanneer sy uyt der lieden gesicht waren / waren sy Jongelingen en koene Ridderen. In desen schijn gingen sy tot het eynde van 't Wout te Bordele; doe sagen sy al om / en merkten aend' een zijde van den wege een schoone Hagedoorn / en aen d'ander zijde eenen boom sy gingen sitten onder die Hagedoorn: niet lange en hadden sy daer geseten / Malegijs versag vier Monnicken / rijdende op Peerden. Malegijs seide tot Reynout: blijft hier en verwagt my / ik sal de monnicken te gemoet gaen / die ginder komen rijden / want ik soude my geern biegten. Als Reynout dit hoorde seyde hy: so doet Oom ik hope het sal ons te beter gaen. Hier mede scheide Malegijs van Reinout / en ging de monnicken tegen. Als hy'er by quam groete hyse / seggende: Godt geve u goeden dag. De monnicken seiden / Pelgrim Godt loons u. Voorts seyden de Monnicken: O oude Pelgrim wat hebdy meenig mensche overleeft? Dat seide hy / ik bid God dat hy my leven laet so lange dat my yemant Aelmoessen gave / en dat ik ontbonden waer van mijn sonden / ick bid u Heere dat gy mijn Biegt hooren wilt. Doen seyde daer een monnik: Pelgrim gy sult gaen tot eenen Prochiaen / want wy hebben haest / en mogen niet toeven. Malegijs seyde: Heer gy siet wel dat ick een arm krank mensche ben / sal ik dan in mijn sonden versmoren / so moet ik ter hellen en altijt verloren blijven / maer ik hoope dat 't soo niet zijn en sal. Heer ik moet u klagen mijn misval / ik had by my vergadert met bidden wel twintig pont / en in 't bos komende quam my te gemoet / Reinout en benam my 't gelt / en sloeg my so seer dat ik meende doot te blijven; maer ik behielt 4 Bysanten van goude / die ik so heymelijk benaeit hadde / dat hyse niet vinden en konde / anders waer ikse mede quijt / nimmermeer en mag ik hem prijsen / en ik en weet niet wat doen / maer ik bid u Heer hoort mijn biegt / ik sal u die bysanten gevē. Malegijs vraegde de Monnik of hy wist eenig edel volk vergadert? Doe seide een monnik: Nu Sondage sal te Parijs groot volk wesen beyde edel en onedel. Doe seide een monnik tot die ander in Latijn / laet ons hem zijn biecht hooren / en nemen die Bysanten / want sy sullen goet zijn om te verdrinken in den Wijn / dit dogt den anderen monnink goet. Doen seide d'een Monnik / komt voort Pelgrim / ik sal u biegt horen; maer Malegijs vraegde den monnik eerst en seide: ik bid u Heer / hebdy niet gehoort wat daer te doen sal zijn dat gy my de waerheyt daer af segt? De monnicken deden dat geerne / en seiden: Sondage naest komende sal Roelant Beyaert berijden buiten Parijs om de Jonkvrouwen te laten sien sijn grote sprongen. Malegijs seide: mag 't waer zijn / is Beyaert daer? ja seyde een monnik / en als Roelant Beyaert bereden heeft so wil hy justitie doen / en hangen sijn Neven te Montfaucon aen de Galge. Als Malegijs dat hoorde / seyde hy soetelijk / ik seg u in der waerheit zijn sy niet gehangen soo mogtense wel niet den lijve ontgaen. Doe seyde een Monnik / sy leven noch maer sy liggen in swaer verdriet / en hy wil ook justitie doen over Reynout / en wreken sijn soons doot / en ons is bevolen dat Reynout in den ban doen souden / en verbied[?] dat hem niemant en herberge / noch en verkoopt eten of drinken. En waert datter yemant so koen waer die 't dede / wy souden hem mede in den ban doen. Als Malegijs den Monnik dus hoorde seggen / wert hy gram / en dacht in hem selven dat hyse dooden soude. Malegijs seide met een gebeynst herte / ik bidde u lieden gy Heeren / dat gy wilt vallen op uwe knyen / en bidden voor my dat mijn biegt salig mag zijn / en volkomelijken uytgesproken sonder yet te vergeten / en ten eynde tot mijn penitentie volherden / op dat gy mede der goeden werken dien ik doe ende gedaen hebbe deelachtig moogt wesen. Als de Monnicken Malegijs dit hoorde seggen vielen sy op haer knien / biddende dat Godt den Pelgrim volheyt verleende in zijn opset en goede wercken / en vergave hem zijn sonden daer hy soo langh in geweest hadde. Hier en tusschen toonde Malegijs zijn konste als dat hy sterck en vroom was in der lieden oogen / en nam eenen stok die daer lag met yser beslagen / en sloeg eenen Monnik dat hy doodt viel. De andere Monnicken dit siende / waren

seer

seer verbaert / en meenden hem te ontloopen / maer haer kleederen waren te lank / soo dat sy niet seer loopen en mochten. Malegijs volgdese en sloegse ook doot. Als Reinout dit sagh seyde hy: he Oom wat hebdy gemaekt? gy hebt dese Monnicken gedoodt die u penitentie setten souden / my dunckt gy willet al verslaen dat u gemoetet. Malegijs die seyde: Reynout Neve ik en mochte die penitentie niet doen die sy my setteden / zy was te zwaer daerom sloeg ikse. Reynout seyde: Oom soude ikse alle slaen die my zwaer penitentie setten / ik had wel in een Clooster van deser Orden over de 300. gedoot. Reynout Neve seyde Malegijs / laet dese woorden varen / en komt hier / laet ons de Monicken uit doen al dat sy aen hebben / en binden 't op de Peerden / en brengen die kleederen en Peerden in het klooster. Doe was Reynout toornig in hem selven / om dat die Monnicken doot waren / en seide: Oom gy moet dat selve doen / want ik en wil daer niet toe doen. Malegijs dat verstaende / trok de Monnicken de kleederen en koussen uyt / en bantse te hoop / en hy leidese op de paerden / en de monnicken die wierp hy in den weg. Dit aldus gedaen zijnde so gingen sy in 't Klooster / het welk buiten Parijs stont / van der selver Orden. Als sy voor het Clooster quamen / so vraegde Malegijs na den Abt / die hem terstont van den Poortier gehaelt wert. Als Malegijs den Abt sag / so dede hy hem eere en reverentie / seggende: Heer Abt / u doet Reynout de Grave seer groeten / en hy sent u dese Peerden en kleederen / dat gy hem in uwe Gebeden doen sult en bidden voor sijne Broeders / datse God tot soene wilt laten komen. Den Abt vraegde Malegijs / waer Reynout aen de Peerden en knapen quam? Malegijs seide / hy heeft 4 Monnicken verslagen hier in 't wout van Bordeele / en hy dwank ons daer toe dat wyse herwaerts brengen moesten en u geven. En eer Malegijs sijn woorden voleynde / seide Reynout stillekens dat het Malegijs loog / en dat hyse verslagen hadde / maer den Abt en hoorde het niet. Doe stiet Malegijs Reynout met den elleboge / doe verstont Reynout wel dat 'et Malegijs om beste dede / nogtans dag 'et hem vreemt dat sijn Oom dese woorden sprak. Doe seyde den Abt weder tot Malegijs / vrient heeftse Reynout verslagen / des vermaledyde hem God / sy sliepen te nachte hier alle vier / wat is my geschiet? ik wil dese gifte van Reinout niet ontfangen / hy is hier in 't lant te ban gedaen / so datmen hem eeten noch drincken verkoopen mag / en in onse Kerck sal men hem ook bannen. Doe seide Malegijs tot den Abt / en wilt gy de gifte niet ontfangen / so willen wy weder tot Reynout varen en seggen 't hem / so weet ik wel voren / seggen wy 't hem / dat hy komen sal en verbernen 't Clooster. Als dit den Abt hoorde wert hy verbaert / en seyde tot Malegijs: Vrient / ik ben anders beraden / ik bid u dat gy Reynout over my niet en klaegt / want sijn gift wil ik geern ontfaen / want ons en staet sijn gift niet te laten / en willen voor hem en sijn Broeders bidden / en wat goede werken wy doen en Missen en Getijden / dat hyse en sijn Broeders deelachtig mogen wesen. Doe seyde Malegijs: Heer Abt ik seg u op dusdanige voorwaerden als gy ons belooft / soo laten wy hier de Peerden / en 't goet dat wy hier brengen. Aldus scheiden Malegijs en Reynout uyt den klooster / en gingen haestelijk na Parijs. En als dese Heeren in Parijs quamen was 't Sondagh / en den tijd dat Roelant Beyaert beryden soude op de Vaert buyten Parijs / als voorseyt is: als den dienst in de Kercke gedaen was gingen de Heeren eeten. Met dien quamen Malegijs en Reynout voor de brugge tot Parijs / en sagen een Schuere open staen / daer veel stroys in was / en daer nam Malegijs een arm vol stroys uyt / en droeg 't op de brugge en gink daer op sitten / en seide tot Reynout: o lieve Gesel / hoe suldy op dit stroo komen? ik weet wel dat u lange staen seer pijnlijk is / want gy hebt verre gegaen / dus suldy u seer wee doen eer gy te sitten komt / ik weet wel aen mijn selven: Hier en binnen is een man by hen-lieden gekomen die uyt der Kerken quam. Malegijs riep en seyde: ik bidden u lieve vrient dat gy doch mijn Gesel helpen wilt dat hy te sitten kome op dat stroo / op dat mijn Gesel hem geen wee en doe. Als de goede Gesel dit hoorde van Malegijs / dede hy 't geerne / en hielp Reynout / te sitten / ende hy gaf Reynout eenen penninck / en dagte hy en mogtse nergens beter besteden. Ende als Reynout den penninck had gaf hyse Malegijs in de hant / en die stakse in sijn Tas. Doen seyde die goede

man

man tegen Malegijs: vrient begeerdy herberge dat segt my; Ja ik Heere/ seyde Malegijs/ dat u God loon: waer staet u huys? De goede man seyde: Ginder onder geenen Boom suldy een Waerdinne vinden die u minlijk ontfangen sal. Malegijs seyde: dat loon u Godt die deugt die gy ons biet/ wy willen weder om voor u bidden. Aldus scheide die goede man van de Pelgrims/ binnen deser tijd was de maeltyd ten Hove ge-doen / en de Heeren begonde uytwaert te gaen/ daer Roelant met Beyaert te rijden soude. Malegijs sittende op de brugge met Reynout/ had met hem gebragt eenen kop van Goude/ en settese tusschen hem en Reynout/ dien kop was seer goet/ daer stont aen meenigen kostelijken steen/ die tegen de Sonne sijn schoone raden of schijnselen gaf/de kop was so groot dat men niet veel soo grooten gesien en had/ en in dese kop maekte Malegijs en sijn Gesel dat sy daer uyt sopten/ ende goot in den kop den besten wyn die men vand/ en Malegijs had den Wijn met kruyden en wortelen selve gemaekt; de Wyn was van sulke kracht dat wiese dronk die moest Malegijs onderdanig zijn/ en tot sijnen dienst staen. Doe gaf Malegijs Reynout weder sijn sporen van goude/ en seyde: Neve doet u sporen aen u voeten. Doen seyde Reynout: wat sal ik met die sporen doen/ nu ik Beyaert quijt ben? Malegijs seide: Reynout Neve doetse aen u voeten/ten sal niet quaet zijn trekter u kousen over/ ik sal met mijner konst Beyaert voor u brengen/en als men u daer op helpe suldy twee werf aen d' ander zijde afvallen/ maer de derde reyse als sy u opsetten sult gy u vasthouden. Als Malegijs dese woorden seide, quamen de Heeren van 't Hof/en voor de Heeren ging een groote schare Poorters/ en daer na twee scharen van Landlieden/ als die verby waren quam 'er een schare van Vrouwen. Daer na quamen de Ridders heerlijk geseten op de rossen die goet waren/doen stonden daer Jonkvrouwen op de brugge by Malegijs en Reynout die 't volk sagen voorby gaen edel en onedel; doen seyde daer een Jonkvrouwe: segt my gespele welk dunktu de schoonste man die heden over de brugge gereden is/ en ook rijden sal? doe seide d' eent 't is Roelant die Fernugatie versloeg; d'ander jonkvrouwe seyde: het is Olivier; neen seyde weder een ander/ het is de Hertog van Baviere. Dese woorden gedaen zijnde van de jonkvrouwen/ en doe sy de schoonste man versien hadden/ soo stont'er een schoone jonkvrou die 't gehoort had. Als alle de jonkvrouwen uyt-geseyt hadden en elken Ridder geprezen na haer goetdunken in deugden/ik sonderling in schoonheyt en vroomheyt, so seyde de Jonkvrou: Ik seg u in der waerheyt/ noch weet ik een schoonder man dan gy onder vallen eenig genoemt hebt. d'Ander jonkvrouwen begonden haer te vragen wie de Ridder was? Doe seyde sy/en kendes niet? 't is een ridder genaemt Reynout/ en mag hier in 't Lant niet komen/ mogte die ridder in 't Lant komen/ hy waer de schoonste Man die van desen dage over de brugge gaen sal. Dese woorden hoorde Reynout van de jonkvrouwen daer hy sat/en wert lagchende. Malegijs siende dat Reynout loeg/ so stiet hy hem met sijnen elleboge/seggende: Reinout wat gy doet;en lagt niet. Reynout seyde: lieve Oom ik hebt vergeten/de Jonkvrouwen deden 't my. Onder des waren de Heeren voorby Malegijs en Reynout over de brugge gereden/ en Koning Carel begost by de brugge te komen/en Roelant gink bezijden hem/ en Beyaert wert voren geleyt/ en de twaelf knegten die 't bevolen waren hadden 't elk aen een touw. Als Konink Carel by de brugge quam/ wert hy Malegijs en Reynout siende/en tusschen den beiden stont een gulden kop. Doe seyde Konink Carel tot Roelant: siet Neve tusschen geene twee Pelgrims staet eenen gulden kop/ ik en liet sulken kop niet maken om 1000. Ducaten. Roelant seyde: Heer Coning gy segt waer. De Conink seyde/ laet ons de Pelgrims vragen van waer hen den kop komt? Doe reet Konink Carel en Roelant tot de Pelgrims/en Beyaert wert voor hen geleyt/ en Beyaert rook aen de Pelgrims/ bekende sijnen Heere/ en dat ros toonde of 't blijde waer/ en draefde soetelik op den brugge over en weder. En als de Koning en Roelant by de Pelgrims quamen/ seyde den Koning: segt Pelgrims van waer u desen kop komt? Malegijs antwoorde: Heer Koning goets vindy genoeg over al/ ik segge u in der waerheyt/ had ik mijnen kop meynen te verliesen by den volke dat hier van dage voor-by gereden is/ of noch komen sal/ ik en hadse niet voorgeset of laten sien: voort seyde

hy;

hy; dank heb den Coning van Vrankrijk / so wel behoet hy den armen haer kleyne goet / als de rijcken die veel hebben. De Coning seyde: segt my Pelgrim waer gy aen de kop komt / ik wilt weten / Malegijs seyde / dat geit daer die kop om gemaekt is: 't is wel 40 jaer geleden dat ik 't badt in de Kercken / Kloosteren en Capellen / en ik heb den kop doen wyen / en is genaemt Christiaen / en daer is mede toe van den kop daer God met zijn Jongeren uyt sopten op den witten Donderdag / en de Paus van Romen heeft 'er Misse over gesongen / en de kop gaf hy gratie alwaer een mensche noch so zwaer belast met sonden / en lange daer in gestaen hadde / at hy een sop daer uyt hy soude alsoo suyver wesen als Maria Maghdalena / doe sy ons Heeren voeten salfde. Onder dese woorden die den koning en Malegijs t'samen hadden / kniel-de Beyaert voor Reynout. Doe seyde den Coning / merkt noch Neve Roelant / ik seg u voorwaer / dit zijn twee Engelen die Godt hier gesonden heeft / want dit stomme beest doet hem reverentie. Malegijs dese woorden hoorende / nam een stok en sloeg Beiaert dat 'et op zijn voeten sprong. Doe seide de Coning / waerom slady dat ros? Malegijs antwoorde: Heer had u ros iet voortgegaen / het had mijnen gesel geslagen / daerom bid ik u Heer / dat gy u ros wat achterwaert laet leyden / dat wy 't mogen schouwen want wy 't seer ontsien. Doe dede de Coningh Beyaert agterwaert leiden / so dat de Pelgrims sonder angsten sitten mogten; doe seyde de Coning / ik bid u Pelgrims geef my een sop dat God my mijn sonden vergeven wilt / ik sal u een gouden penning geven? Malegijs seide: Heer dat en staet my niet te doen / dat seg ik u in der waerheyt / want gy moest my eerst den Coning wijsen. Coning Carel seyde: men seyt dat ik Coning ben. Malegijs seide / so en belgt u niet dat ik so onwaerdelijk tegen u gesproken heb. De Coning seyde weder / neen ik vrient / wel moet gy varen / gy en kende my niet / wat woude ik u dan wijten; maer geeft my een sop / ik sal u geven eenen Gouden penning. Malegijs seide / Heer Coning / dit en staet niet te doen / ten ware dat gy vergeeft al de gene die u misdaen hebben / gy weet dat God vergaf al de gene die hem den doot aen deden / doe hy hing aen de Galge des kruices. De Coning seide / vrient gy segt waer / maer Reinout heeft my so veel misdaen by zijn self schult dat ik hem niet vergeven mag / en daer is een die heet Malegijs vol van toverєyn / die haet ik noch veel meer / ik wilde dat ik hem gevangen had / segt my Pelgrim / wat man is dat die hier by u leyt? Malegijs seide: Heer Coning / 't is mijn Vaders broeder / en kan niet sien noch hooren / des heb ik in 't herte verdriet. Doe seyde de Coning / Pelgrim geeft my een sop om vergiffenis mijnder sonden / dat u Godt weder gedenke / en beter u Geselle zijn verdriet. Malegijs seide: Heer Coning hier leyt mijn arme Gesel / welke in 50 dagen niet hoorde noch en sag / dus heb ik al te groote pijn in 't hert / en kan ook niet spreken / dit geschiede in eene nacht dat hy verstant / memorie / krachten en wetenschap verloor daer wy geherbergt waren. En eer gisteren vonden wy een Vroetvrou / die met vreemde vrouwen plag te verkeren / en die seide / mogt hy komen tot de Stadt daer hy Beyaert beryden mocht hy soude genesen van alle zijn qualen. De Coning seide: Pelgrim waert dat waer so quamdy hier ter goeder tijt. Malegijs seyde men moet een dink beproeven eer men weet wattet doen kan. De Coning seide: Pelgrim ik bid u door Godt geeft my een sop / dattet Godt bequam sy / ik sal u Gesel dat ros Beyaert laten berijden. Malegijs verstaende dese woorden van de Coning / seide: Coning in Gods naem dat sy dan begonden / maer door u eer sal ik doen / gy weet wel dat Godt in Bethlehem geboren was / en in arme kleederen gewonden waer / dat dede zijn ootmoedigheyt / om dat God woude dat hem jegelijk mensche bedenken soude / en hovaerdye laten sinken en ootmoedig wesen. Koning Carel seyde Pelgrim gy segt waer: Malegijs sprak wederom tot den Coning: Heer Coningh ik segge u dat gene knechten die daer achter u staen wel alsó veel te verliesen hebben als gy / daeromme Heer koning laet die knegten mede te soppen gaen met u en elk neme een soppe door u eere. De Coning seyde: Pelgrim het wort gedaen: doe hiet de Coning datse souden voort treden en nemen elk een soppe / sy seyden 't en quamen tot Malegijs met devoter herten / en leiden haer handen t'samen als sy den brok ontfingen; och hoe luttel wisten sy wat sy deden.

Ten lesten ging de Coning selve met devotie / en ontfink een sop / meynende dat hy zijn sonde daer mede quijt soude zijn. Dit gedaen wesende/ liet de Coningh Beyaert brengen op de Vaert buyten Parijs / en de Pelgrims quamen daer mede/ met grooter pijnen/ also 't scheen in haer lieden gesigt. En als sy op de bane waren/ seyde Koning Carel tot Roelant: Edel Grave Roelant/ ik bidde u/ doet desen armen Pelgrim rijden op Beyaert dat 'et Gode bequaem zy. Roelant seyde dat hy 't geerne dede/ hy nam hem in zijn armen / en hief hem met grooter pijnen op Beyaert. Als hy hem op Beyaert geheven hadde / viel hy van d'ander zijde af! Roelant was daer te medelijden en hief hem weder op Beyaert / en hy viel van d'ander zijde wederom af. Malegijs seyde: och Heere gy doet groote sonde dat gy uwe spot met mijn Gesel hout / want u ros is groot / en ist dat hyder meer af-valt / hy blijft dood. Koning Carel seide tot Roelant: ik bid dat gy den Pelgrim so vast hout dat hy niet en val. Roelant nam den Pelgrim weder / en hielp hem op Beyaert / en als hy daer op was hielt hy hem vast/ also dat hy niet vallē en mogt. Als Reynout aldus op Beyaert sat / begon hy hem vast te houden / en sette zijn voeten in de stegel-repen van goude. Doen waren die knechten die Beyaert bewaerden onterft van 't Gout en de erve die haer Koning Carel gegeven had / doe sy hem Beyaert bragten. Doe seide Reinout ik soud geerne alleen rijden. Doe seyde de Coning: laet den Pelgrim alleen rijden. Malegijs seyde: Godt heb lof lieve Gesel dat gy spreekt/ meugdy ook sien en horen? ja ik seyde Reynout/ ik heb al mijn leet verloren. Doe seyde de Coning: Heer Bisschop doet ons halen Cruicen en Vanen/ want God heeft ons grote eere gedaen/ want hier mirakel geschiet is. Malegijs toonde daer na zijn konst dat Reynout die op Beyaert sat zijn kragt weder hadde. Reynout sittende op Beyaert / siende dat men op hem ofte Beyaert niet en wagte so klopte hy Beyaert met sporen. Als Beyaert zijn meester op hem voelde / soo sette 't hem te lopen / de eerste spronk was wel elf voeten. Als de knegten dit gewaer wierden die 't ros bevolen was / hielden sy hen qualijk. Malegijs dit merckende fagh seer verdrietelijk/ huppelende en springende gins en weder / roepende: Och Heer Coning wat sal 't wesen mijn Gesel is op u ros geseten / ik dugte dat hy hem den hals sal breken / en treden hem Longe en Lever uyt den Lijve. Als Malegijs dit seyde wrank hy zijn handen / en toog zijn hayr / en scheen grooten rou te bedrijven. Als de Coning Malegijs sag aldus gebaren/ had hy sijner medelijden / en riep haestelijk de 12 Genoten / en bad hen dat Beyaert wouden vangen / en die mensche die op Beyaert sat / en brengen hem wederom. Als de Coning dit geseit had/ noopten sy haer rossen; de eerste waren Roelant en Ogier / daer na den Hertoge van Bavier en Sampson/ en voort alle d'andere genoten/ wat haer rossen lopen mogten / en volgden dus Reynout die op Beyaert sat/ en hebben hem versien een boog-schoot verre. Reynout die dus op Beyaert sat/ sag dikwils om of men hem volgde/ten lesten wert hy siende dat hem de Genoten volgden. Reynout dit siende seide in hem selven: Och hoe geerne wist ik of mijn magen my volgen in 't goede of in 't quade / want wist ik dat sy my in 't quade volgden / ick soude my liever over wreken dan over een vreemt man: met dese woorden toog hy zijn Sweert/ en hielt Beyaert staende tot dat sy by hem quamen / en als sy by Reynout so na quamen dat sy hem hooren mogten/ riep Reynout totten genoten: gy Heeren hebt gy mijn doot gezworen dat segt my? Doe seyden sy: Reynout neen wy/ Ridder koen. Doe seyde Roelant: Reynout / Neve wy en dachten niet dat wy u hier vinden souden. Doe seyde bisschop Turpijn: sydy daer Neve Reynout? Ja ik antwoorde Reynout. Doe seyde Ogier / Reynout Neve my verwondert van u/ dat gy hier zijt? Olivier seide segt my dog Neve wie is den Pelgrim die by den Coning gebleven is? Reynout seide: 't is mijn Oom Malegijs: Roelant seyde 't is die 't wesen soude / want hy en doet niet dan metten Coning spotten. Doe seyde Reynout / ik bid u Neve Roelant / dat gy hem niet en wroeget. Roelant seyde: sou ik dat doen dat waer misdaen/ ik sal des waerlijk niet doen. Doen seyde Reynout / ik bidde u Heer Bisschop door alle die vrientschap die ik u wederom doen mag / dat gy mijn broeders in dijn gelepde ontfangt die den Coning gevaen heeft. En gy Baroenen u bidde ik mede / als dat gy mijn

mijn broeders tegen Coning Carel wilt verdingen / en niet en gehengt dat men se ter Galgen leydt om te verdoen. Met dat Reynout dat gesept hadde / sprak daer Foukens sone: Ik segge u Reynout dat ick u gevangen leveren sal den Coning / die u en u broeders morgen sal doen hangen. Reynout hoorende dese woorden van den Schiltknecht / worde hy toornig / seggende: God behoede mijn broeders van al sulken doot / ik hoope op Godt dat gy liegen sult / en komdy naerder / ik sal 't u vergelden. Met dien quam de knecht om hem te vangen / doe verhief Reynout sijn Sweert / en sloeg des knechts hooft van sijn lichaem: Als Roelant dat sag weg hy daerom / en seyde; Reynout Neve dank hebt gy dat ghy 't dedet / want ghy hebt hem sijn loon gegeven; doen seyde Reynout: gy edele Baroenen blijf al met Gode / die moet u altijt in sijn behoede ontfaen: en ik bevele Godt mijn broeders / en op u geleyde: en mijn Oom Malegijs beveel ik Maria Godts Moeder / en hier mede neem ik aen u allen oorlof / en scheide van hier. En aldus nam Reynout oorlof aen de Heeren en reed haestelijk na Montalbaen.

Het XV. Capittel.

Hoe de Heeren weder tot Koning Carel quamen en sy seyden dat sy Beyaert niet vinden en konden, en de Koning Reynouts Broederen woude doen hangen, daer Bisschop Tulpijn tegen was met Roelant, en de andere Heeren, en beletten 't dat het niet en geschiede. En hoe Malegijs Reynouts Broeders verloste uyt de gevankenis, en gink tot den Koning daer hy lag en sliep in sijn kamer, en seyde tot hem dat hyse uyt ter gevankenisse nam, en bragtse tot Montalbaen.

Als die Heeren van Reynout gescheyden waren / reden sy weder tot den Coning en overdroegen met malkanderen wat sy tot Coning Carel seggen souden. Doe seyde Bisschop Tulpijn: wat sullen wy van desen Schiltknecht seggen die Reynout verslagen heeft / wie sal 't voor de Coning verantwoorden? Roelant seyde: dat sal ik doen en seggen dat ik 't selve gedaen heb daer weet ik raet toe. Dit dogt hen allen goet / en reden so tot den Coning. Als de Coning de Heeren sag was hy bly / en vraegde Roelant terstont of hy Beyaert bragte Roelant seyde: Heer Coning neen wy; met dien heeft de Coning versien den Schiltknecht / die daer doot ingebracht wert op een ros / en seyde: is 't de Pelgrim die op Beyaert sat? Roelant seyde: Neen Heer Coningh het is Foukens Sone van Morlion: de Coning seyde weder: wie heeft den Schiltknecht gedoot? Heer sprak hy / dat dede ik. De Coning seyde: Neve dat is misdaen. Roelant seyde: Heer Coning gy kent Beyaert wel / als 't begint is 't seer fel / en als 't quaet is so en kan 't niemant dwingen of achtervolgen / en wy waren den rosse so na gekomen dat wy 't sagen / des wy alle blyde waren: En doe quam daer de Schilt-knecht en woudet met sijn kracht alleen vangen / en trok sijn Sweert / en als Beyaert dat sag wast seer schouw / also datter vloog oft dul geweest had / en wy verlooren Beyaert tusschen twee Foreesten in een Koorn-lant: doe was ik so toornig dat ik de Schilt-knecht doot sloeg. Doe seyde de Coning: Roelant gy doet hem recht / het was groote slegtigheyt van een knecht / dat hy voor u alle uytrijden sou / en vangen Beyaert alleen / dat hem niet doenlijk was / my waer leet gy en haddet gedaen. Als de Coning dit geseyt hadde / sprak Roelant: Heer Coning ik wil doen hangen de knechten die gy Beyaert beval / om dat sy hen Beyaert hebben laten ontgaen. De Coning sprak wildy dat gedaen hebben / het sal geschien. Doe beval de Coning dat men die knechten soude hangen / 't welk terstont gedaen wiert. Daerom van veel onderwinds komt groote onruste ende achterdeel. Malegijs die by den Coning was / ging tot hem en seyde: O laten wat is my geschiet! mijn Geselle is op u ros geseten / ik weet wel dat hy afgevallen is / en mag doot wesen / des heb ick in mijn hert soo grooten rou dat ik niet gehengen en kan / en ick wil gaen over zee voor de Ziel mijns Gesels bidden / dat hem Godt genadig wesen moet / en met dien hiel hy hem seer qualick / hy wrong sijn handen de toog sijn hayre / en scheen te bedrijven ongemeenen rou / en seyde: adieu Geselle? ik en sie u nimmermeer: doe Coning Carel desen rou Malegijs sag bedrijven / had hy medelyden / en

seyde

seyde vrient hebt [illegible] uwen com / ik sal u begeven kostelijck in een esck Klooster / daer gy u leven u broot hebt / en kan ik vernemen waer u gesel doot gebleven is / ik sal in de eere van onser Vrouwen over sijn ziele doen singen alle dagen een Misse. Malegijs seyde: God loons u Heer Coning. Doen gebood de Coning dat men hem geven soude hondert ducaten in goude / en dus scheyde Malegijs en dankte den Koning seer van sijn gifte. Als dit gedaen was ontbood de Koning alle sijn Baronnen by hem / en seyde: Edel Heeren ick sal my wreken over die gene / die mijnen Sone soo moordadelijk versloegen. Dus zweer ik op mijn Kroone / dat ik my over die moordenaers wreken sal. Als de Coning dus sijn eet gedaen had / dat meenig Edelman leet was die 't hoorde / so liet hy Reynouts broeders uyt de gevandenis halen en voor hem brengen / en als sy voor hem quamen / liet hy haer handen en ogen binden als of sy dieven geweest hadden. Als dit Bisschop Tulpijn sag had hy medelijden / en seyde: Heer Coning doet gy wel en laet ons Neven voor de Schepenen brengen / want Heer Coning het is immer u vleesch en bloet / gy weet wel dat u de Wet elk mensche te zwaer is. Coning Carel seyde: Heer Bisschop des en doe ik niet / want ik sal noch heden wraek ontfaen over mijn Sone / en doen mijn Neven hangen / de Bisschop seyde: Heer Coning die Heeren hebben hier so menige Magen die 't niet geerne sien souden / en ramp moeten sy hebben so yder een laten hangen. De Koning seyde: suldy u dan tegen my setten? Neen ik seyde de Bisschop. Coning Carel seyde weder / ik salse doen hangen. En de Bisschop seyde: Heere / des en gehenge ik niet. Coning Carel riep tot hem Fouke van Parijs / en seyde: wat raet gy my / wil ik mijn Neven hangen / of wil ikse laten leven om de soen die sy my bieden? Fouke seyde tot den Coning daer toe zydy self wijs genoeg / want gy siet wel dat Bisschop Tulpijn met macht tegen u wesen wil / en ist dat gy 't doet so salmen seggen dattet bedwang dede / gy en dorstet niet laten. Als Coning Carel dese woorden van Fouke hoorde wert hy toornig / en zwoer by sijner Coninglijker Kroon dat hy sijn Neven nimmermeer en soude laten verdingen / en soude dese te Montfaucon doen hangen / dese selven eet

was hem leet en 't beroude hem seer. Als de Bisschop den Coning hoorde zweeren / belgde hy 't hem seer / en seyde: Heer Koning gy sult u Neven tegen u laten verdingen is 't u lief of leet? De Coning seyde: Bisschop Tulpijn wildy u tegen my setten? en met dat hy dat seyde sloeg hy na hem / doe nam de Bisschop den Coning by der kele / en soude hem gedoot hebben / maer die Heeren schoten daer tusschen / en togen bisschop Tulpijn van de Coning / die toornig was / en riep met arren moede: Nu sal ik weten bisschop Tulpijn wie de gene zijn die my begeven en met u leven te sterven willen. Doe trad de bisschop aen een zijde / en sprak: Nu bidde ik mijn Magen die my helpen willen / en in der noot niet en begeven / dat sy nu komen. Als de bisschop dit sprak / sprank by hem over van de Coning / Grave Aymerijn Arnouts sone van Beviant / daer na Heer Arnout selve / doe die Hertoge van Ardan / een stout en vroom Ridder / en was Diderik genaemt; daer na sprank over de Hertoge van Borgongien / en seyde: Heer bisschop Tulpijn / wy sullen u helpen tegen al de gene die u souden willen deeren. Doe ging over Ridsaert van Normandyen / daer na de sterche Ogier / een vroom Ridder; doe ging over den Hertog van Barboen / en met hem Betram en Bosse / die beide sijn kinderen waren: Doe trad over van Geneve Grave Olivier / daer na den stouten Roelant nochtans en baden sy 't hem niet. Doe seyden die Heeren tot bisschop Tulpijn: Die u misdeden edel Heer bisschop wy souden 't so op hem wreken dat het hem sijn leven kosten soude. Als Koning Carel dit sag / seyde hy: My Neve Roelant / hoe hebdijt dus gemaekt / ik sie wel ik heb mijn broot qualik besteet / dat ik u dus lange binnen mijnen Hove gehouden heb /

en

en van jongs opgevoet / en heb u gemaeckt de meeste van alle mijn Heeren / en mijn betrouwen op u geset / en gy begeerst my ter noot. Roelant seyde: Heer Koning des acht ik niet / maer gy meugt u wel schamen voor alle de Werelt / want verdedy dese drie Heeren / 't is u vleesch en bloedt / u schande die waer te groote: Doe riep de Koning Fouke van Parijs / en seyde: wat segdy Fouke / wil ik mijn Neven laten verdragen om de soen die sy my geven willen? Fouke seyde: Heer Coning des zijdy selve wijs genoeg / en siedy niet dat u hooge Magen die met u alle dagen gaen / tegen u gewapent zijn in hulpe van bisschop Tulpijn: En ist dat gy de drie Heeren tegen u laet versoenen / men sal seggen dat gy 't door ontsag gedaen hebt. De Koning seyde: Fouke / gy segt waer. Dit hoorde Ogier / en wert toornigh en tradt voor / en nam Fouke by den hayre / en sloeg hem met eenen vuyst in sijn hals dat hy in onmacht viel voor des Koninks voeten / of hy doodt had geweest. Doe seyde Ogier: gy valsche raetgever / ik wane die Heeren nu over u gewroken zijn. Met dien ging hy voor / daer die drie Heeren saten / en ontbant hem hare handen en oogen / want hyse soo gebonden niet sien en mogt. Doe seyde bisschop Tulpijn: wie sal de gene wesen die dese Heeren hangen sal? ik wane iemant so stout en zy. De Koning seyde: Heer bisschop / gy set u onmate seer tegen my. Doe seyde de Bisschop: Heer Koning / ik seyde u te vooren / en ik segge u noch / woude ik my tegen u setten / ik wonne u af krone en lant. Als de Bisschop dese woorden seyde / wert de Koning seer toornig / en klaegde seer voor al sijn Heeren. Als dit de Bisschop sag / had hy medelijden met den Koning / en bant de drie Heeren weder handen en oogen / en setense weder op 's Conings voeten. Doe seide bisschop Tulpijn Heer Coning / nu doet 'er uwen wille mede wat u believt; maer laetse verdingen / het is u best. De Coning seyde: Eylacen wat is my geschiet: dat my de liefste daer ik mijn betrouwen op stelle / my begeeft? Doe seide Roelant: voorwaer Heer Coning ik en doe niet / maer wildy vegten op de Sarezijnen ofte Heydenen / ik en begeve u niet door geen angst of vreese van der doot / en altijd wil ik geern in 't vreesselijkste wesen en u getrouwelijk dienen. Doe sprak de Coning weder en seyde: hoordy 't Heer bisschop Tulpijn / het zy minnen of onminnen, ik sal tog heden mijnner suster kinderen hangen / en wrake doen over mijn Sone / ik en wane anders mijn leet nimmer te vergeten, sonder eenig langer beyden met magt van volk: want als 't ten quaetsten komt / so grooten slag staet dikwils den knecht als een Ridder die de wapen geplecgt heeft. Als Roelant dit hoorde vant de Coning / wert hy toornig / en seide: Heer Coning suldy van u knegten tegen my willen setten of Foukens knegten? met dese woorden toog Roelant sijn zweert / en sloeg een van sijn knegten dat hem 't hooft van den lijve vloog. Doe seide Roelant: Heer Coningh en laet u knegten niet tegen my / want ik wouse wel alleen verslaen. Als de Coning dit sag dat hy niet en vorderde / zweeg hy lang / en dagt in hem selven hoe hy hem best mogte wreken. Over een wijl seide hy: gy Heeren gy misdoet seer dat gy mijns t' onderdoet / en my verwondert waerom gy 't doet: want ik gezworen heb dat ick mijner Susters kinderen soude doen hangen / en wreken de doot mijns Soons / en mijn gezworen eet moet voort gaen. Aldus waerdy van edeler herten gy soudt my daer toe helpen dat ik mijner eer volbragt. De Bisschop seyde: Heer Coning en weest niet haestig / het is twee-werf geschiet dat gy uwen eet brak / aldus en agt ik die niet veel. De Coning seyde: Heer Bisschop heb ik 't gedaen 't is my leet / en ik weet niet dat 'et geschiet is dus segt my wanneer 't geschiet is. De Bisschop seyde / ik sal 't u seggen: En gedenkt u niet dat gy in arren moede zweert by u kroone dat gy Amalijs van Olinde soude doen hangen / om dat hy by u Dogter sliep / en nu hebdy den Man weder so lief dattet wonder is / want hy dient uwe Tafel / en hebt hem u dogter ten Wijve gegeven. Als de Coning dit hoorde / wert hy toornig / en seide met arren moede / ik ver biede u bisschop Tulpijn tegen my meer te spreken / want soudy tegen my eenigh gedinge maken / het schijnt gy soud my af winnen Land en Kroone. Roelant seyde: Heer Coning doet mijnen raet 't sal u goet zijn / dat is doet dese drie Heeren weder in de gevangenisse leyden / en laetse noch een wijl leven / hier-en-tusschen suldy u beraden / so dat alle ding ten besten komen sal. De Koning seide

Roelant

Roelant uwen raet wil ik doen. Doe wierden de broeders weder in de gevankenisse geleyt / die in grooter vreesen geweest hadden van den lyve / en daer mede scheyde dat Parlement van de Heeren / en de Coning ging in syn kamer / en wert alsoo te vreden gestelt.

Dit gedaen zynde gebeurde 't dat Malegys weder te Parys quam om te verlossen Reynouts broeders uyt de gevangenis / want sy wisten niet van ure te ure Coningh Carel en soudse doen hangen. Als Malegys in Parys was / ging hy in 't Paleys daer de broeders gevangen lagen. Als hy daer quam toonde hy syn konste / en de Valbrugge ging neder / en de poorten ontsloten: en als hy daer in was / ging hy tot de gevangenis / en toonde syn konste / en de deure der gevangenis brak. Doe tradt hy in / en nam Adelaert by der hant / en hy dede af van haer der lyf alle de sloten en taeckesen daer mede sy gesloten waren. De broeders en wisten niet dattet Malegys was / maer sy waenden dat 's Coninks Dienaers waren / die de Koningh sonde om henlieden heymelijck te dooden / en sy waren droevig. Adelaert seyde: Adieu broeder Reynout / want Carel past op ons te dooden / gy en siet ons niet meer levende / God wil bewaren onse zielen. Ridsaert en Writsaert seyden: nu ist al gedaen / wy moeten nu immer sterven / want wy hooren dat de Coning om ons volk gesent heeft / en wil ons dooden / en sy begonden seer te schreyen dattet Malegys ontfermde / en seyde tot henlieden: gy Heeren vervaert u niet / ick segge voorwaer ik ben u Oom Malegys: Als dat die broeders hoorden waren sy blyde. Adelaert seyde: lieve Oom / ons leven staet aen u en aen God / dus wilt ons helpen. Malegys seyde: weest te vreden / ik sal u leyden uyt de gevangenis. Met dese woorden nam hyse by der hant en leydese uyt den kerker / en leydese aen de brugge tot Parys. Doe seyde Malegys / ik hebbe misdaen dat ik u weg leyde sonder 's Conings wille / dus blyft hier staen ik sal gaen nemen oorlof aen den Coning / want sonder oorlof en wil ik u niet weg leyden. Doe seyde Adelaert: Oom laet ons gaen de Koning en sal u geen verlof geven / dat weet ik wel. Malegys seyde: Gy moet so lange staen dat ik oorlof heb. Met dese woorden liet Malegys de Heeren daer staen / en ging tot den Koning. Als Malegys in 's Konings kamer quam / ging hy staen voor 's Koninks bed / en seyde: Heer Koning God geve u goeden dag / en wil uwe ziele geleyden als gy van der werelt scheyt / God behoede u voor misval. Heer Koning ik heb myn Neven uyt der gevangenisse genomen / het gaet tot schade of baet / en sy staen voor de brugge binnen Parys / en ik bad u Heer Coning dat gy my oorlof geeft ik sal die Heeren leyden te Montalbaen / daer sy u niet ontsien sullen. De Coning dit hoorende / leggende tusschen waken en slapen / seyde tot Malegys: Doet met u Neven uwen wille dat gy wilt: waer wist men man tusschen slapen en waken sulken antwoort geven! Als Malegys dit van den Coning hoorde was hy blyde / en ging daer hy vant des Conings Kroon / en namse mede daer 't de Coning met oogen aensag / en keerde weder tot de drie Heeren / en bragtense in korten tyd op Montalbaen. Als Reynout syn broeders sag was hy seer blyde. Aldus bleef Reynout met syn broeders en Malegys tot Montalbaen in goede hoede. Coning Carel die van Malegys dit gesien en gehoort hadde tusschen slapen en waken / was weder in slaep gevallen / als hy daer na weder wacker wert en wist hy niet of hem Malegys in een droom te voren gekomen geweest had / of dattet geschiet was. In dese arguatie lag de Coning so lange / dat hy opstont om te sien watter of was / droom of wat anders. En de Coning hem met haesten gekleet hebbende / ging hy tot der gevangenis die hy open vant / ging daer in / en vont dat hy de broeders quyt was / daer hy grooten rou om hadde / en ging weder na syn kamer / en onder des quam hem Roelant te gemoet / die hem groete / en seyde: Heer Coning ter goeder tyt moet gy aldus vroeg opgestaen wesen. Doe seyde de Coning: lieve Neve Roelant / ik moet u myn misval klagen dat my te nagt gebeurt is: als ik lag en sliep quam my te voren de bedrieger Malegys / en so my dogt seide hy tot my dat hy Reynouts broeders uyt de gevangenis genomen hadde / en dat hyse weg leyden mogte dat Montalbaen / daer sy my niet ontsien sullen. En my dogt ick sag hem voor my staen en gaf hem oorlof dat hyse weg leyden soude / en doen daer mede dat hem geliefde. En ick sag dat hy myn

mijn Kroone en Sweert na hem nam / dat ik nimmermeer en wane wederom te krijgen. Roelant antwoorde den Koningh met korte woorden: Heer Coning gaefse hem oorlof en wijt gy 't nog Malegijs ontdank dat hyse nam. Roelant Neve gy houd uwen spot met my des soude ik u wel ontbeeren. Hier mede gingen sy t'samen in de Sale / en de Coning was seer t'onbreden over sijn gevangenen.

Het XVI. Capittel.

Hoe dat Koning Asises in de stede van Keulen belegert was van den Heydenen, en om hulp sant aen Koning Carel, en hoe hy Roelant daer sant, die de Stadt verloste, en den Heydenschen Coningh Corsaen versloegh.

Roelant en den Koning stonden t'samen in de Sale en veel andere Heeren / en hadden sonderlinge woorden van Malegijs. Onder des sag Koning Carel eenen bode komen / en seyde tot Roelant: Neve ons genaeckt nieu mare: doe seyde Roelant / goede bootschap moet altijt wellekom zijn. Onder des dat Roelant dese woorden sprak / quam den Bode in de Sale voor den Coning en groete hem / en als hy hem gegroet hadde / seyde hy: Heer Koning ik brenge nieu mare die my liever achter bleve / want Coning van Ceulen Asises doet u bidden dat gy hem hulpe sent / of hy moet de Stad overgeven / want de Heydensche Coning heeftse soo sterkelijk belegen / en ik ducht dat hyse winnen sal eer gy daer komt. Koning Carel was droevig van dese tijdinge / en seyde: Edel ridder / Neve Roelant / gy en liet niet dat ik u bad / en bidde ik u dat gy daer vaert / en ontset die van Ceulen / ik sal u leveren vijftig duysent mannen. Roelant seyde dat hy 't geerne dede. Doe seyde Olivier: Roelant vroome ridder gy sult hier alleen niet varen / ik wil mede varen met acht duysent mannen. Roelant seide: dank hebt Olivier; daer naer seide Dunay een seer vrome ridder / Hertog van Bavier / Roelant ik sal mede komen varen / met 8000. vrome mannen. Roelant sprak met een blijde aengesigt: Neve / God dank u der vriendschap. Doe seyden de Heeren tot malkanderen / datse dien avont buyten Parijs woude logeren en hare tenten slaen /

met dese woorden scheyden de Heeren van malkanderen / en gingen in de Herberge om hun rede te maken. Olivier met sijn volk waren eerst rede / en reet met sijn volk buiten in schoonder ordonnantie / en sloeg sijn tenten buyten Parijs in een velt. Hier en binnen was de Koning op sijn Paleys en riep tot hem Roelant / en seide: Siet Neve Roelant / ginder staet een schoon hoop volks / ik bidde God dat hyse beware. Doen sy dus spraken / quam Ogier rijden met sijn volk in goede ordonnontien en wel toegemaeckt / en sloeg sijn tenten by Olivier. De Koning seyde: Roelant Neve / siet ginder Ogier met sijn volk / al schoone mannen / ick bid God dat hyse behoede voor quaedt. Dunay met sijn vroome Mannen en Ridders en sloegh sijn tenten by Ogiers. De Coning dit siende / seyde hy: siet ginder Neve Roelant / Dunay met dit schoon volk / God wilse beschermen / dit gedaen zijnde gink Roelant en wapende hem ook met sijn volk en nam oorlof aen den Coning / en reet uyt met sijn heyr / 't welk een schoon heyr was / en vroome Mannen wel toe gemaekt / 't welk genoegelijk was om aen te sien. En als hy buyten was met sijn Volck / en sloeg hy sijn tenten by de andere; daer bleven sy liggende buyten Parijs tot des anderendaegs / en so haest als den dag verbaerde reden sy na Ceulen. Als sy by Ceulen quamen vonden sy een groote schare Sarazijnen. En als sy dit sagen / stelden de Heeren

ren

ren haer volk in ordonnantie / en reden so lange dat sy by haer quamen: en als sy op een boogscheut na by de Heydenen waren / reed Roelant en Olivier met haer Volck voor't Heydensche heyr. Dunayen Ogier met haer volk quamen na. Als de Heydenen de Kerstenen dus op hun sagen komen / stelden sy haer volck in ordonnantie / en reden de Kerstenen tegen: daer versamelden de twee heyren / den strijt wert groot/ en menig man verslagen / en veel Ridders van den Peerde. Doen dede Roelant wonder metten zweerde / en Olivier doorbrack de Heydensche schare: Dunay en Ogier sagh men mede menig vroom feyt van wapenen doen/ en menigen Heyden dooden / soo dat des Heydens heyr, sonderlinge by hen vieren geschoffiert wert / maer principael by Roelant. Als dit sag de Heydensche Coning Karsen dat sijn volk aldus verslagen wert / en faelgeerde by toe doen van de fromigheyt van Roelant / sloeg hy sijn Peert met sporen en reet met groote nijt op Roelant/ so krachtelijk dat hem sijn glavie brack in veel stucken: maer Roelant en verschoter niet af. Als de Coning sag dat hy op Roelant niet winnen en magt / en hem die steck niet en hinderde/ wende hy haestelijck sijn Peert / meende weg te rijden / maer Roelant gaf hem een soo grooten slag / dat hy hem kloofde totten Peerde toe/dat hy so doot viel. Als de Heydenen haren Coning dood sagen waren sy droevig/en riepen op Roelant: Ay bose tyran wat doet gy? Ende bevochten hem so strengelijck dat Roelant veel te lijden hadde: want der Turcken wasser 60000. Roelant in den strijt wesende / en aen alle zijden bevochten / weerde hem vromelijck / want hy doorsloeg dikwils een man in't Harnassche in twee stucken: dat hy geraeckte was doodt. Als Dunay Roelant dus seer belagen sag / sloeg hy sijn Peert met sporen / en doorbrak met sijn vromigheyt der Heydenen scharen / soo dattet menigen Turk metter doot bekocht: Olivier en Ogier die stoute ridders deden dien dag menigen Turck de zael ruymen en ter aerden vallen/soo dat de Turcken 't velt moesten ruymen. Want sy de vromigheyt van de vier Heeren niet en mochten verdragen. Als de Heeren sagen dat sy haer vyanden verwonnen hadden/ togen sy binnen Ceulen/ daer se de Coning Afises seer blijdelijck ontfinck / en bleven daer veertig dagen. Ten eynde van de veertigh dagen nam Roelant aen den Coningh Afises oorlof / en reysde na Parijs/ en als sy binnen Parijs quamen/ en de Coning Roelant sagh was hy blijde ende hiet den Heeren vriendelijck wellekom. De Coningh nam Dunay aen d'een zijde / en vraeghde hem wat de Coning Afises seyde / en hoe hyse ontfinck / en of hem Roelant in oorloge manlijk gehadt hadde. Dunay seyde: Heer Coning Roelant heeft hem seer manlijk gehad/ en seer veel vromigheyt gedaen / ick seg u Heer Coningh had Roelant een ros t' sijnen wille / hy soude met sijn vromigheyt dwingen al dat in de Werelt is.

Het XVII. Capittel.

Hoe Koning Carel sijn Kroone op hing, om te winnen; die sijn Peert eerst ter staeke quam, en die Kroone daer afnam, en hoe 't Reynout geboodschapt wert, hoe Malegijs Beyaert veranderde dat men 't niet en kende, en hoe Reynout de Kroone wan.

DE Coning was droevig dat hy geen Peert en wist te krijgen voor sijn Neve Roelant / dat van kracht so kloeck was als Beyaert / die Coning en soude geen goet sparen mogt hy alsulken ros krijgen / en seyde waer sal men vinden Beyaerts gelijk / had ik sulken ros ik soude 't mijnen Neve Roelant geven/ dan mogt ik Reinout dwingen. Dunay seyde; Heer Koning in alle Landen is goets genoeg / hier toe sal ik u raet geven. Gy sult een nieu mare doen roepen in diversche Landen / dat gy u Kroone wilt setten op een staek tusschen Mommatres en der Seynen / wiese daer eerst af halen mag met stormen of winne / gy sultse hem vierwerf met gout op wegen/en sijn Peert dat snel loopt sult gy van hem koopen / en geven 't uwen Neve Roelant / soo meugdy 'er Reynout mee dwingen. Reynout hadde een verspieder in 's Conings hof die 't hoorde / dese liep met grooten haest te Montalbaen by Reinout en seide: Heer gy zijt verraden/ want Coning Carel doet in alle landen nieu mare roepen / als dat hy sijn Kroone setten sal tusschen Mommatres en der Seyne op eenen staeck / en diese daer mag winnen/ 't zy door

door stormen of met winnen / de Coning salse hem vierwerf met gout op wegen / en 't ros dat daer best loopen sal / wil de Coning koopen van hem en geven 't sijnen Neve Roelant / dat hy u daer mede dwinge: zwijgt seyde Reynout / wat brengt gy voort / waer soa hy vinden sulken ros dat Beyaert soude mogen onderloopen of ontspringen ? dat en vinemen in de Werelt niet / en ist waer so wil ik selfs tot Parijs varen / raed mijnen Oom / ik sal maken dat ick u kroone sal winnen / en brengense hier ter Stede. En met dat Reynout dat seyde / quam Malegijs in de Zale / en Reynout seyde tot hem : Oom hier is gekomen een bode van Parijs / ende seyde dat Coning Carel heeft doen kondigen sijn mandamenten in diverssche Landen / dat hy sijn kroone setten sal op eenen staek tusschen twee schoone Steden / en wiese daer eerst af wint het zy met manck of met stormen / de Coning wilse lossen tegen de gene diese wint / en wegense hem vierwerf met gout op / en 't ros datter best sal loopen wil de Coning van hem kopen en geven 't Roelant om my daer mede te dwingen. Waer waent de Coning in al de Werelt een ros te krygen dat Beyaert soude overlopen ? 't en is niet mogelijck / aldus is al sijn opset niet en van geender weerden. Malegijs seyde: ik rade u wel dat gy daer mede met u broeders vaert / maer gy sult veel van u volk mede nemen dat gy bewaert zijt. Reynout dede dat hem sijn oom riet / want 't hem wel aen stont ; en Reynout dede Beyaert zadelen / en hy en sijn Broeders en sijn Oom Malegijs bereyden hen te trecken tot Parijs / en als sy reede waren / saten sy op haer Peerden / en reden so lang dat sy te Orliens quamen: Malegijs vraegde waer de beste herberge was / die hem gewesen wert. En als sy voor die Herberge quamen traden sy van haer Peerden en gingen in / Malegijs ging en kocht de beste spijse die hy op de merckt vant. Doe vraegden de burgers onder malkanderen wat ridders dat dit waren die daer gekomen waren ? en als de spijse reede was / ging men eten; men gaf Water als de Heeren toe-behoort / en elk ging sitten ter Tafelen en aten en dronken met blijschap. Als de maeltijt gedaen was / stonden die Heeren op / en elk ging wandelen daer 't hem beliefde : Reynout en Malegijs gingen t'samen in een schoonen Boomgaet daer menigerhande kruyt en blomkens stonden / daer af nam Malegijs dat hem goet dogte / en stamtense t'samen. Als hyse gestampt hadde was hy blijde / en hy nam dat kruyt en besmeerde Reinout daer mede over al sijn lijf. En als Reynout gesmeert was veranderde sijn couleur / want hy te voren out was 22. Jaer / en nu scheen hy te zijn een Jongeling van 15 Jaer / want het scheen of hy noit Baert en hadde gehad. Als Adelaert dat sag loeg hy daer ommet en wijsde sijn broeders en seyde: siet wat ons oom gedaen heeft met sijn konste. Malegijs ginck terstont in de stal by Beyaert / en smeerden alsoo hem goet dogte: en Beyaert veranderde / die so zwart was als een rave / die wert over al sijn lijf so wit als sneeuw. Als die broeders dit sagen / logen sy daerom / en Adelaert seyde nu is Beyaert onkent / hadde ik 't so wel niet gekent / ik en soude niet weten dat 't Beyaert ons goede ros ware. Doen seyde Writsaert / also helpe my God / onse Broeder is mede ontkent / men mag hem niet kennen. Ridsaert seyde: ik segge u voorwaer: niemant en is onder de Son die seggen soude dit is Beyaert / noch Reinout mijnen broeder mede. Als nu dit gedaen was / seyde Malegijs / nu laet ons gaen rijden na Parijs / want men kent Reynout noch Beyaert / geene van beyden / en my en sullen sy ook niet kennen. Reynout die vroome ridder en Heere van Montalbaen / dede Beyaert zadelen / en spande twee spooren aen sijn voeten en gorde een zweert / en niemant van sijne broeders was so heerlijck opgeseten als hy. Dese woorden die Malegijs en Reynout en sijn broeders gehad hadden / hoorde een verrader en kende den Edelen Reinout / hy liep haestelijk in sijn Herberge / en bereyde met haesten sijn Peert en reet tot den Coning / als hy hem sag groete hy hem. Dit gedaen zijnde seyde hy : Edel Heer Koning / ik seggen u so help my God / Reinout sal komen te Parijs met u kroone winnen / ik hoorde hem 't selve seggen. Als de Coning dit hoorde was hy droevig / en seyde: wat segt gy bode / ik weet wel dat Reinout hier niet en quam al mocht hy Parijs daer mee winnen / de verspieder seyde : Edel Heer Coning ik seggen u ik sag gisteren te Orliens Reynout en sijn broeders / Malegijs noch : als de Coning dit hoorde wert hy seer

koningh/ en riep Fouke van Morlien/ en seyde / ik sal u geven 400. mannen daer suldy Capitein af sijn / en sult trecken na mijn Neve Reinout / en siet wel toe dat hy u niet en ontgaet / en is 't dat gy hem vint so suldy hem my gevangē brengen/ en als sy hen weeren willen / meugdy my / de hoofden brengen/ ik salse u met gout op-wegen. Fouke sprak totten Coning dat hy 't geerne dede. Dus reed Fouke uyt / en bereyde de wegen. Het en doet Godt met sijn gratie Reynout wert gevangen / want de wegen sijn nau beset. Hier en binnen is Reinout met sijn broeder gekomen op vier mijlen na Parijs / daer een schoone Fonteyne sprank / daer gink Reynout en Malegijs van den Paerde/ en seyde tot Adelaert/ gy sult Capiteyn wesen van dit Volk en blijven hier leggen/ ik en Reynout sullen t'samen rijden na Parijs/ maer oft quam dat men ons met kracht slaen woude soo sullen wy den hoorn blasen: en als gy 't hoort/ dat gy dan met u volk ons ten hulpe komt. Adelaert seyde: ik doe 't geerne/ aldus scheyde Reinout en Malegijs van hem en reden na Parijs / Malegijs seyde tot Reynout: wat men tegen u seyt/ antwoort soo soetelijk in Britoens als of gy geen Francois en kondet: met dien sag Fouke Reynout en Malegijs komen rijden. Hy spronk haestelijk op sijn ros/ en Reinout versag Fouke en seyde: Oom wat doen wy hier/ ik sie Fouke van Morlion/ en is mijn meeste vyant/ daerom laet ons weder keeren tot ons gesellen / en laet ons een andere straet rijden / die wy vrolijk rijden mogen. Malegijs seyde: gy en zijt niet vroet dat hoore ik wel aen u woorden / rijd voort hebt geen angst/ want u of Beyaert en mag niemant kennen. Ist dat sy my kennen ik geve hen-lieden te bate al dat hen helpen mag / Fouke reet na Reinout toe/ en hadde een schagt in de hant / als Fouke by Reinout quam dagt hem dattet was een jongen/ en sag dat hy ontwapent was. Doen schaemde hy hem seer / en liet sijn glavie ter aerden vallen / en nam Reynout metten arm/ seggende: waer zydy geboren/ also helpe my Godt ik en sag noyt so groot een Paert als daer gy op sit/ 't heeft Beyaerts gang/ en waert van hair als Beyaert / soude ik seggen dattet Beyaert was / Reynout antwoorde in Britaens met soete woorden. Doen seyde Fouke spreekt Francoys / dat u God schende / ick en verstaen u niet / rijd heen en hebt ramp. Doe quam Dunay rijden/ en seyde tot Fouke/ hoe en hebdy Reinout niet verslagen? Doe seyde Fouke weder 't is Reynout niet / het is eenen Jongen van 15. jaren / hy heeft noch geenen baert/ en ik en kon hem niet verslaen / want hy is gekomen uyt Britanjen; Doe stak hy sijn zweert in sijn scheyde/ en stak sijn ros met spooren/ en reet na Reynout wat 't Peert loopen mogt / en als hy by Reynout quam nam hy den toom van den peerde in de hant/ en seyde: Jonkheere waer zijdy gebooren? Reynout seyde hem met soete woorden in Britaens / in Barwijk ben ik gebooren. Dunay seide/ spreekt Francois/ ik en versta u niet. Als Dunay anders geen tale van Reynout hoorde / seyde hy met arren moede / vaert henen in Duyvels naem. Dunay nam Malegijs Peert by den toom/ en seyde: segt my waer de Jonkheer gebooren is / die daer alleen rijdt? Malegijs antwoorde in Frans/ in Britanje is hy gebooren / en is eens Graven kint / maer sijn Lant en steden heeft hy verset. Dunay seyde/ segt my van waer hem dat ros gekomen is/ 't is sterk/ groot / en snel / so helpt my God/ ik en sag noyt so groot/ en heeft Beyaerts gank en maeksel. Doe seyde Malegijs/ 't en is geen wonder dat 'et groot is/ want 't at noyt anders dan koorn en broot/ dat om dat die Jongeling / mijn Heer gehoort heeft dat de Coningh heeft doen roepen alle tot sijner Kroone om de selven met rennen te winnen / want de Coning wil dat ros koopen/ 't gene het snelste is van lopen/ en geven 't sijn Neve Roelant om Reynout daer mee te dwingen / daerom is 't hier gekomen dat hy hoopt de Kroon te winnen. Doe seide Dunay: hebdy van Reynout niet vernomen? Malegijs antwoorde: ik meene dat hy nog achter is/ hy staet seer na 's Conings wagter. Malegijs nam oorlof/ en reed na Reynout/ en Dunay reed na Fouke / en seyde: My dunkt wy hebben groote slegtigheyt bestaen dat wy den koene Reynout wagten / want ik weet wel dat hy te Parijs nog hier omtrent niet en quam/ al mogh hy daer der mede gewinnen heel Senlis/ Blois en Amiens. Fouke seyde dat is waer; en verneemt dit den koene Grave Reynout / so sal hy sijn spot met ons houden. Doe keerdense we-

derom;

berom; als de Coning Fouke sag vraegde hy hoe 't vergaen was / ofse Reynout gevangen hadden? Fouke antwoorde / neen wy Heer Coning. Dunay seyde: Heer Koning ik segge u dat wy groote slechtigheyt bestonden / doen wy den vromen Reynout wachten / want ick weet wel dat hy te Parys niet en quam al kost hy daer mede winnen Amiens en Orliens. Doe sprak de Koning / Dunay gy segt waer / maer Reynout is een van u magen / ik segge u certeyn is 't dat my Reynout ontkomt / ick sal u voor hem doen hangen. Doe seyde Dunay: Heer Coning ik sal u raet geven / gy sult alle de Poorten doen sluyten / de vreemde ridders en Baroenen buyten laten / en in elke Poort setten 30. gewapende mannen / of men Reynout ergens vernam dat men hem vange / en brenge. Doe seyde de Coning: Heer Dunay dat 's goeden raet. Terstont dede de Coning al de Poorten sluyten / en sette by elcke Poort 30. gewapende mannen. Doe is Reynout met Malegys gekomen voor de poorte van Parys / en klopte aen / maer men hoorde se niet / als Malegys dat sagh stack hy syn hooft door het klincket / en sag daer een gewapent man staen / die sprack hy met schoone woorden toe / en seyde mijn vrient / waerom doet de Coning de Poorten toesluyten / des verwondert my seer / en dat alle dese ridders hier buyten moeten blijven; meent de Koning dat hy al de goede Peerden binnen heeft / neen hy / hier is een beter buyten. Die goede man seyde tot Malegys / 'tis om Reynouts wille gedaen. Malegys seyde / is het anders niet / wat weten wy van Reynout / maer ik heb gehoort dat hy voor ofte achter is / ende staet na 's Conings oneere. By Reynout / stont een rabout / ende seyde: Sag ik oyt Reynout so sie ik hem nu / 't is de Jongeling die daer op 't groote Peert sit. Malegys heeft hem met toverye so verandert / Beyaert terstont dat so wel oft een mensch geweest had / en sloegh de rabout voor syn borst dat hy doot viel. Doe seyde Malegys: dit Peert heeft desen knecht doot geslagen. De Heere seyde / dat ros heeft recht gedaen / want Beyaert is pik zwart / dit ros is witter dan een sneeu / ook kennen wy Reynout wel / want hy heeft een gedaente van 22 Jaren / dese Jongeling scheen geen 15 Jaer / men dede de Poort open en lietse binnen rijden: Doe vraegde Malegys na de beste Herberge die in Parys was / men weesse hem / en als sy voor de Herberge quamen traden sy van haer Peerden / en de Peerden werden in de Stal geleyt / en de Heeren gingen sitten ontbijten / doen schonk Malegys de waert een Peert dat goet was / en was een Tellenaer. De waert dankte hem en dede de Heeren wel te gemacke / en was blijde van sijn gifte / hy gink ter merkt en kogt goede spijse. Als de Heeren gegeten hadden gingen sy slapen / des nagts ontsprank Malegys / en sonk van blijtschap / stont op en ging in de Stal by Beyaert / bant sijn rechter voet / en gink te werke met sijn konst / soo dat Beyaert veranderde sijn vettigheyt / en scheen seer mager en lam te wesen / ja ten scheen niet weert te zijn twee penningen. Als de Weert Beyaert dus verandert sag verwonderde hem / en wert toornig / seggende: gy boose Garson wat hebdy den ros gedaen? u verdoeme God / en zijdy niet Malegys / is belooft God eer ik eet of drink sal ick 't den Coning seggen. Als Reynout dit van den Weert hoorde / wiert hy toornig en seyde: Heer Weert overliegt ons niet voor den Coning / want dat was misdaen / of mijn ros op u Stal geargert is / soudy ons daerom verraden en voor de Koning valschelijk beliegen. Doe seyde de Weert ick segge u in der waerheyt ick sie wel dat gy Reynout zijt / ik sal 't den Coning seggen. Reynout wiert toornig / en sloeg hem sijn hooft af dat 't voor hem neder viel / en seyde: ten wert immer van u niet geseyt. Dit sag de Waerdinne en riep luyde / o wacht / en misbaerde seer / roepende o God wat sal ik doen? mijn man leyt daer verslagen / dat heeft die jongeling gedaen: doe seide Malegys tot de vrouwe / ik segh u by Godt is 't dat gy niet en zwijgt / ik sla u mede 't hooft af / de vrou was verbaert alsse dit hoorde / en door angst van de doot zweeg zy. Reynout en Malegys zadelen haer Peerden / en reden buyten Parys in een schoon pleyn / wagtende daer tot den Coningh gegeten had / als de maeltijt ten Hove gedaen was reed de Coning met sijn Baroenen buyten / hem volgde al die prijs wilde halen / maer die geen goet peert had was droevig. Als sy quamen op 't pleyn daer de kroon was / so reet Malegys en Reynout

noch mede onder die Heeren. En als sy Reinout sagen met Beyaert dat seer mismaeckt scheen/ hieldense de spot met hem/ seggende: siet desen man sal noch heden prijs behalen/ en door sijn manlijckheyt te kroone winnen/ en 't ros dat so goet is/ sal de Coning van hem koopen/ en geen gelt daer aen sparen. Als sy alle haren spot met Reynout hielden/ seyde hy daer op met soete woorden/ Godt mogt my heden so veel gratie geven in mijn jonge leven dat ik de kroone wan. Doe stont daer by een borger die 't hoorde/ die daerom loeg en seyde: Vrient gy segt waer; 't ros mag u qualijk dragen/ en u habijten zijn niet goet/ maer vrient doet mijnen raet/ keert weder in de Stad en huert eenen Ezel voor dit Peert/ want hy heeft lange zijden/ en mag seer wijt schreyden. Hier en binnen gaf se de Coning oorlof datse souden rijden om de kroone te winnen/ en die daer hadden de beste rossen stelden hen om de kroone te winnen/ en elk zadelde sijn peert. Doe trad Malegijs van den Peerde/ ontbont Beyaert sijnen rechter voet/ ende daerde sijn konst/ en Beyaert had weder sijn kracht/ ende was so snel ende sterck als te voren. Malegijs seyde tot Reynout: nu peynst om wel te doen Neve: en met zaligheyt moet gy keeren/ en ik sal reysen door Parys/ en aen d' ander zijde van de Seyne daer sal ik u ontbieden. Doe scheyde Malegijs van Reinout; hier en tusschen waren die gene die om de kroon te winnen reden een groot stuk voor. Doe seyde Reynout; Beyaert goede ros/ sal een ander de kroone winnen dat ware groote schande: Beyaert gy moest u wat haesten/ my dunkt dat gy traeg zijt. Beyaert dit horende begost te loopen dat elk mensch verwonderde die 't sag/ want 't liep met een verbolgen moet/ en vloog al haddet eenen Pijl geweest. De Heeren die dit sagen seyden tot malkanderen: Wy hielden heden onse spot met dese Jongelink/ maer my dunckt/ geeft hem Godt gratie/ hy mogt de kroone wel winnen/ my dunkt hy heeft waer geseyd/ met dese woorden wert de Coning Beyaert gewaert/ en seyde: siet ginder Neve Roelant dat ros dat soo snel loopt/ sal ik [illegible] geven u/ siet dat gy dan [illegible] Reynout [illegible]: want het is [illegible]/ het heeft een loop als beyaert [illegible] ik soude seggen [illegible]

aert waer. Roelant seyde: Heer Coning het is waer. Onder dese woorden die de Coning tegen Roelant hadde/ is Reynout veert voor d' andere Peerden ter krone gekomen/ en heeft se genomen van de staek daerse op stont/ reet met Beyaert in de Seyne/ en voerde de kroone weg. Als dit de Coning sag was hy droevig/ en riep: vrient geeft my de krone weder/ ik salse vierwerf met Gout opwegen/ en u ros dat so snel van lopen is wil ik koopen van u/ en geven daer voor wat gy eysschen kont; Reinout antwoorde: Heer Coning dit ros is mijn/ dingt een ander/ waer soude gy vinden een ros soo groot als beyaert/ en dat hem soude onderlopen? in al de Werelt vindys niet/ en ik hebbe de krone gewonnen/ en ik wil 't gout nemen datter aen is/ en gevent die my dienen/ ik seg u Heer Coning saegdy oyt Reynout/ ja ben ik 't. Als dit de Coning hoorde/ veranderde hem sijn bloet/ en seyde met eenen droevigen moede; Reynout Neve ik bid u geef my myn kroon weder. Reynout seyde: Heer Koning ik en doe des niet/ want de kroone wil ik behouden/ en mijn oorbaer daer mede doen/ de steenen die daer aen staen sal ik tot Montalbaen setten/ datse ygelijk mag sien/ want geen koopluyden en behoordense te dragen/ het is beter datse Beyaert dat goede ros draegt/ soo ik verneme wildy een Koopman van peerden zijn. Coning Carel seyde: ik bid u dat gy my weder geeft de kroone/ ik maeke u voogt van al mijn goet/ en Adelaert sal ik maken mijn Drossaert/ en Ritsaert Bottelier/ met Writsaert te samen. Reynout seyde: Heer Coning en dienden wy u met alst u geliefde/ gy soud ons met grooter droefheyt loonen/ dat ken Godt. Heden Heer Coning doe gy u kroone in 't pleyn dedet setten/ meynde gy te vinden een Peert dat beyaert soude ontlopen. Neen gy Heer Coning dat mist u/ want ik heb gereyst door veel Landen/ maer noyt en sag ik beyaerts gelijk/ en ik en gave het niet voor een Peert soo groot van Goude als beyaert is/ want het is de bloem van alle Peerden. Hier en binnen quam Malegijs met grooten haest wat dattet Peert loopen mogt/ en riep luyde: hebdy de kroone gewonnen. Reynout Neve/ dat wil ik wel seggen/ ja Oom seyde Reynout/ dank heb God en u Oom Malegijs/ en ben met beyaert gekomen over de Seyne. Doe

sprank

sprank Malegijs van den Peerde en kuste Beyaert voor sijnen mont. De Coning seyde: zydy dan Malegijs / ik bid u raet uwen Neve dat hy mijn kroone weder geve ik sal hem 3 Maenden vrede geven / soo magh hy met vrede rijden te Dordoen / en spreken zijn Moeder want sy hem lief heeft. Malegijs seyde: Komt over Heer Coning / wy sullen u kroone geven. De Coning dit hoorende / wert toornig / en seide: Volgt my gy Ridders / als Roelant en Olivier / des bid ik u / want ik Malegijs niet en betrouwe om zijn toverye daerom volgt my. Malegijs dit hoorende van den Coning seyde hy: Heer Coning geen van u mannen en rade ik datse dwaesheyt beginnen datse in der Reyne komen over de bareu / want dan siet / ik doetse alle verdrinken / datter niemant te Land kome. Koning Carel seyde weder / gy trawant ik segge u / ik en kome niet over by u / want haddy my daer gy sout my in u gevangenis voeren. Malegijs seide: Heer Coning gy segt waer / met dien sprank Reinout op Beyaert / en Malegijs op sijn Peert / en scheiden van den Coning / en reden tot haer gesellen / alle Reynouts Broeders en 't ander volck dat hem verwachten / waren blijde dat Reynout met de kroone quam. En Malegijs hietse welkom / en reden te samen in Montalbaen.

Het XVIII. Capittel.

Hoe Koning Carel Koning Jewijn ontboot doe hy Hof hielt, en Koning Jewijn beloofde dat hy Reynout met sijn Broeders leveren soude in Koning Carels gewelt, 't welk hy niet volbrengen kon, want sy haer daer uyt vogten.

ALs Reynout en Malegijs dus van den Coning gescheiden waren / en hem de Konninglijcke kroone ontvoert hadde / was de Coning seer droevig / want Pinxteren begon te naken / dat de Coning Hof houden soude / soo moest hy een ander doen maken / Koning Carel ontboot alle sijn Vrienden en magen / en al die onder hem waren geestelijke en wereltlijke; en hy ontboot sonderling Koning Jewijn dat hy tot hem quame / 't welk hy dede. Als Koning Carel de Heeren te Hove had die hy begeerde / hielt hy Feeste met vreugden. En als de maeltijt gedaen was stont Koningh Carel op / en nam Jewijn tot

hem / en gink met hem in een kelder. Doe sey de Coning tot Jewijn: ik bidde u dat gy my levert Reynout en sijn broeders / ik sal u geven 4 Peerden met Gout geladen / op dat ik mag wreken de doot van mijnen Zone. Als Jewijn dit hoorde wert hy verwonnen vermits het goet dat hy beminde / en seide: Heer Coning wilt gy my 4 peerden met gout geladen geven / ik belove Reinout met sijn broeders te leveren. Coning Carel vraegde: soud gyse my leveren konnen sonder deeren van mijnen Lijve? Doe seyde Jewijn: Heer des weet ik wel raet / ik sal u die vier ridders leveren elk op een Muil sonder wapen / doet 'er dan uwen wil mede. Koning Carel dit van Jewijn hoorende / wert verblijt. Jewijn seide: Heer Coning laet ons keeren in de Zale / op dat ons opset niemant vernieme die 't Reynout segge / want vernam hy 't / hy sou my dooden. En als gyse hebt / bewaertse dan wel / want ontgaen sy u / Reynout sal my dooden. Coning Carel seide: Heer Coning gy en dorst niet duchten / want komen die ridders binnen Vaucoloen / ik en laetse mijn niet ontgaen om geen goet. Coning Carel en Jewijn hebben dus haren raet gesloten en sijn in de Zale gekomen / en alle de Heeren die in de Zale waren / deden hun reverentie. En Jewijn heeft terstont aen Coning Carel oorlof genomen / en aen d'ander Heeren / en reedt met haest na sijn Lande. En de Heeren die by Coning Carel waren gebleven / namen

oorlof

voorlof aen Koning Carel / en wonden t' huys reysen. Koning Carel seyde: Gy Heeren ik en laet u niet reysen / want gy moet alle varen in Vaucoloen / en wachten daer Reynout en sijn broeders / want ik heb hem van Coning Jewijn sijn Sweer gekocht / hy salse mijn leveren te Vaucoloen / om 20000. Kroonen / sonder Harnas of Wapen / en elk een Mantel om hebbende. En alsse daer komen / siet dat gyse dan vangt / kondy my leveren die hoofden der jongelingen / ik salse vierwerf met gout op-wegen. De Heeren waren blijde van des Conincks woorden want sy hadden het goet lief. Coningh Carel seyde tot Fouke / ik maek u Konstapel van den heyre. Fouke seyde: Heer Coning ick sal mijn beste doen om uwen wil te volbrengen. Terstont maekten hen die Heeren rede / en reden na Vaucoloen om Reynout en sijn broeders te wagten. Coning Jewijn / die dese verradenis plegen soude / is in Gascongien gekomen / en is gereyst na Mantalbaen / om Reinout met sijn broeders daer te vinden / die hy daer niet en vont / want sy waren te Bordeele in 't Wout om Wilt-braet te vangen. God versag datse vingen so veel als sy op 4 Peerden laden mogten / en hier mede keerdense na huys. Als sy buyten 't foreest quamen / sagen sy een teeken: Reinout liet sijn hooft hangen op sijnen Schilt. Doe seyde Adelaert: segt my Reynout broeder / dat u God eere / waerom zijdy dus bedroeft? Reynout seyde: ik seg u broeder dat mijn hooft my so wee doet / dat ik niet en weet waer blijven. Adelaert seyde: ten is geen wonder want wy hebben te lange gejaegt. Doe reden sy so lange datse quamẽ by Montalbaen / daer sag Reynout op de Tinnen van Montalbaen veel volks leggen. Doe seyde Reynout: helpt Maria moeder Gods / wie mag wesen op Montalbaen! Waer mag zijn Claredis mijn vrou / en Malegijs mijn Oom. Als Reinout in dese klage reet soo heeft daer binnen versien eenen ridder van Montalbaen / en reet Reynout te gemoet / als hy 'er by quam seyde hy: Reinout Edel Grave zijt niet vervaert / Coning Jewijn is gekomen om te sien wat gy doet. Reynout antwoorde: wellekom moet hy zijn. Als Reynout te Montalbaen quam / so gink hem Jewijn te gemoet / en Reynout dede hem reverentie en seyde: Heer Coning weest wellekom. Jewijn seyde: Reynout ik heb u wel van doen. Reynout seyde / had gy my ontboden / ik waer met mijn volk geerne gekomen / ja wel met drie duysent man. Doe antwoorde Jewijn: Trouwen Reynout dat betrouwe ik u wel: maer daer en is geen beter bootschap dan een man selve doet / en ook heb ik u bootschap getrouwelijk gedaen aen Coning Carel / ik hebbe uwen peys gemaekt. Als hem Reynout dese woorden hoorde spreken verheugde hem 't herte en seyde God zy daer af u loon / so en was ik noyt mijn leven so blijde / als van den soene van mijn Oom / des meugdy my seer wel gelooven; maer segt my Heer Coning wat soen sal ik mijn Oom geven / sal ik hem een voetval doen? Jewijn seyde: Gy sult tegen den Coning versoenen te Vaulocoen / daer suldy hem versoeken wullen en barvoets. Als Jewijn dit seyde wonde Reynout hem kussen aen sijn mont. Doe seyde Jewijn: Reynout en kust my niet / want mijn hooft zweert my so seer dat ik 't niet lijden mag. Doe seide Reynout / ick sal varen te Vaucoloen / en nemen met my 300. mannen / ter avontuere of men verraet op my sogt / datse my en mijn broeders te hulpe quamen. Doe seyde Jewijn: Reynout dat en mag niet zijn / want gy en u broeders moeten alleen varen / en gy en meugt Beyaert niet mede nemen / noch ridders of Schiltknegten / want uwen peys is so gemaekt / dat gy met u Broeders ootmoedelijk moet ryden op Muylen van Argon sonder wapens in u kleederen. Reynout seyde, dat doe ik niet / die woorden zijn voor niet / sou ik so in Vaucoloen varen? en so mijn peys niet gemaekt was tegens de Coning alwaer ik so groot als een Kerk ik en outgingt niet. Jewijn seyde / ik seg het u by al dat leeft / u peys is gemaekt. Reynout seide ik sal my gaen beraden met mijn broeders en vrouw / die hy t'samen in de Sale vant. Reynout seyde: Vrou wilt ons helpen raden / want u Vader seyt dat mijn peys gemaekt is / en dat ik en mijn Broeders moeten varen in Vaucoloen / en soenen daer onse Oom met wullen en barvoets / en waer dat waerachtig dat mijnen peys gemaekt waer / ik en waer niet so blijde al gaf men my half Vrankrijk. Vrou Clarisse seyde: Heer ik rade u dat gy daer niet en komt / want in der waerheyt seg ik u / te nacht als ik te bedde lag so docht my dat ik sag

sag in mijn droome / dat ons goede ros gewont was in arren moede / daerom ducht ick dat gy zijt verraden. Heer blijft in u Kasteel / soo en dorstdy nergens voor sorgen/en sent een verspieder in Vaucoloen / die sal wel vernemen of ghy vry varen meugt of niet. Reynout seyde: Vrou ik en doe des niet my komt'er af dat wil / ik sal varen in Vaucoloen en tegen den Coningh soenen/ de vrouwe dit hoorende/ seyde: Edel Heer doet dat ick u seggen sal/ bid mijn Vader dat hy met u vare met alle sijn ridders / wel gewapent tot in't lant van Vaucoloen / soo mag u niet misschien / want ick ducht voor u Edel Heere / ende ist dat hy mede rijden wil / so meugdy in Vaucoloen vrylijk rijden / ghy en u broeders mede. En ist dat hy's niet doen en wil / so en vaertter niet / het staet my voor dat u de vaert berouwen sal. Met dien keerden sy al t'samen uyt de Kamer / en gingen by den valschen Koning Iewijn/ Reynout seyde: Heer Coning ik bid u dat gy my met u ridders geleyt in Vaucoloen / so mag ik weder keeren en behoeden mijn lijf. De Coningh seyde: Edel ridders dat en mag niet zijn / want u peys is also gemaeckt tegen Coning Carel / dat gy met u Broeders alleen moet varen sonder wapen / Sweert en Beyaert/ en ik sal hier ontbeyden/ en't Kasteel waer nemen / gy sult nergens voor sorgen: als de Vrou dese woorden haer Vader hoorde spreken trat sy naerder/en seyde: Reynout ik bid u dat gy daer niet en trekt / ik seg u voorwaer ick hoore wel dat mijn vader u verraden heeft. Reynout hoorende dese woorden/ wert toornig / en sloegse voor haren mont dat haer 't bloet te neus uytsprank en seyde: wat ist dat gy segt/ ik en geloove u niet; waeromme soude u Vader my verraden tegen mijnen Oom? wat heb ik hem misdaen want ik heb so schoone Kinderen by u/ die u Vader seer bemint? en ik segge u vermaledijt zijn sy alle die quaet seggen van haren Vader / ik segge u Vrou ick en mijn broeders sullen alle in Vaucoloen varen en eenen voetval doen. Met dese woorden nam Reynout oorlof / en Coning Iewijn dede de Muylen halen / en de Mantels daerse in rijden souden; en de Heeren saten op hare Muylen en reden na Vaucoloen. De Vrouwe was seer droevig / en had om Reynout grooten rouw / en riep Adlaert/ seggende: My Edel ridders ik bid u neemt dese vier zweerden en voertse heymelijk mede / want ik segge u wistet Reynout gy en soudse niet mede nemen / en ik ducht gyse nach wel van doen sult hebben. Adelaert dit hoorende dankte haer seer ende ontfink die zweerden / en hieltse heymelijk seggende: ik salse gerne mede nemen. Hier mede namen sy alle oorlof / en Reynout met sijn broeders lieten Montalbaen ; de Vrouwe weende seer / en bad datse God in hoede nam. Als Reynout een stuk gereden had heeft hy op een liedeken / om dat hem het hert verfraeijen soude. Adelaert seyde: ik seg u broeder een man die in dus zwaren oorlogen en perijkel is en behoort niet te singen. Reinout seyde broeders mijn hert is my so zwaer / ick en weet niet wat bedieden mag / ik bidde God dat hy ons beware. Doe seyde Adelaert: Hoe ist broeder / is u anders yet dan wel? Reynout antwoorde; Broeder mijn hert en seyt anders niet dan goet / aldus laet ons in Gods name varen/ Godt geve ons alle ding ten goede. Aldus reden sy soo lange datsy by Vaucoloen quamen. Ende met dien heeft Reynout Fouke versien. Doe seide Reynout: helpe H. Kruyce/my dunkt wy varen alle in doot / ick heb versien Foukens standaert. Doe waren de Broeders weemoedig en seiden: Reynout laet ons vlien / want Coning Iewijn heeft ons verraden. Reynout seyde broeders ick hope aen Godt dat Coning Iewijn sulk verraet niet en soude willen doen. Als de Broeders dese woorden te samen hadden / so heeftse Fouke versien / en riep gy Heeren maekt u bereyt / ginder komt de Grave Reynout met sijn Broeders gereden op Muylen van Arragon. Fouke was stont van moede / hy sprank met haeste op sijn ros / den Schilt aen sijnen hals / en nam een Glavie in de hant / en stak sijn Peert met Sporen/ En als hy by Reynout quam / seyde hy : geeft u gevangen / want gy Beyaert u goede ros achter hebt gelaten met quaden rade / want nu sal ick u alle vangen / en senden u den Koning van Vrankrijk / die u alle hangen sal: als Reynout dit hoorde seyde hy ; Ick hope dat ghy niet en sult / en by u woorden suldy bedrogen worden / en van sulcken doot wil ons Godt beschermen / maer ick bidde u wilt my

Reynout aen mijnen peys tegen den Coning / ick wil u geven 4000. Kroonen / en Beyaert mijn Peert / en mijn Kasteel van Montalbaen wil ik van u ontfangen te leen. Doe seide Fouke: wat my daer af komt gy bid om niet / geeft u met haesten op / want gy moet gevangen wesen. Reynout seyde: Fouke laet my door-rijden / op dat ick den Coning te voet vallen mag. Fouke seyde: Ik segge u Reynout / Coning Iewijn / uwes wijfs Vader heeft u verraden / want hy heeft u verkocht om 20000 kroonen. Als Fouke dese woorden tot Reynout gesproken hadde / seyde hy: Reynout gy moet gevangen met my varen tot den Coning. Reinout seyde: gy sult 'er aen liegen / alsoo helpe my God / eer gy my met krachte vangen sult / ik had my liever doot te vechten / dat seg ik u. Als Fouke Reynout dese woorden hoorde spreeken / wert hy met toorn ontsteken / en liet sijn Sweert sinken / en woude Reynout doorsteken. Reynout die siende dorst den steek niet verwachten / en ginck besijden den Meyr neder / nochtans geraekte Fouke metter Speere wel drie vingeren diep / en sijn Speer was al bloedig. Als Adelaert dit sag / seyde hy; Reynout ist noot? Reynout seyde: zwijgt gy schalk / ik hebbe geen noot. Ridsaert dit siende dat Reynout gequest was / spronk voort / en gaf Reynout dat goede Sweert Florenberge. Doe seyde Ridsaert tot Reynout: Dit sent u mijn Vrouwe Claredis / had gy gedaen mijnen raet / 't waer ons te goede vergaen / want sy kende haer Vader den Coning beter dan gy broeders. Als d' Edele Reinout Florenberge sag / verlichte hem dat harte. Reynout seyde: Waer zijt gy Fouke van Morlion? God geve u schande en verdriet gy en doet dat u Carel gebiedt / ghy waent ons te vangen en te binden / en Coning Carel te senden / ik heb Florenbergh in de hand / en anders geen wapen / zijt gy koen so komt nader. Als Fouke Reynout dus hoorde spreeken keerde hy dat Paert met haesten / en reet na Reynout met grammen moede; hier en binnen had Reynout elk een zweert gegeven / en Fouke meende Reynout met kracht te door-rijden; maer Reynout nam Fouke en hieuw den Speere ontwee / en nam Foukens peert by den toom; met dien sloeg hy Fouke op den helm / en doorsloeg den helm van stale / soo dat 't er zweert door ginck tot de kien / en viel doot voor sijn voeten: doe was Reynout blijde / en seide: God vermaledijde u / nu en sult gy ons niet hangen of gevangen voeren den Coning. Met dien spronk Reynout op Foukens ros / dat sterk en groot was / en menig mark weerdig. Binnen dien dat Reynout dat ros beschreden hadde / so heeft elk van sijn Broeders een Francoys van den peerde gevelt en de rossen beschreven en reden: samen roepende; vaert voort Reynout laet ons ontrijden; want wy worden gevangen of moeten doot blijven / Coning Iewijn heeft ons met verradenis gebragt in dese last. Reynout seide: Swijgt broeders ik hebbe Florenberge in mijn hant / wijk ick heden een man God verbie my sijn rijk. De broeders werden stoutelijk aengevochten / en daer was het gekrijsen seer groot / daer vocht Reynout gelijk een grimmende Leeu / en al sijn broeders desgelijks / want sy vochten van 's morgens tot over middag. Doe seyde Reinout die Edel Grave: My verwondert dat wy sonder Wapenen zijn, en noch leven; daerom treed van u Peerden ende doet aen dese wapenen van de gene die daer verslagen liggen / het is van node / ik sal u beschermen dat u niemant misdoen sal of hy sal 't mette doodt bekopen. Met dese woorden traden Reynouts broeders van den peerde en wapende hen haestelijck / en namen de Harnassen van 4 Edelingen dewelke sy aentogen / en dat vierde gaven sy Reinout dat hy 't aen doen soude. Adelaert seyde: broeder treed van u Peert en doet dese wapenen aen / wy sullen u beschermen dat u niemant misdoen sal. Met dien saten de Broeders op haer peerden en hielen hen vast by malkanderen / om Reynout te beschermen / de welke van den Peerde getreden was om het Harnasch aen te doen / en eer Reynout de wapenen aen dede soo quam op hem en sijn broeders Werrijn van Morlion met twee duysent man / en hy sloeg met al sijn volk krachtelijk op de Heeren. Eer Reynout te peerde konde komen was Adelaert sijn Hals-berg doorslagen / en Ridsaert gewont / en wert gevangen van Werrijn van Morlion. Doen seide Werrijn tot Ridsaert: ik sal u terstont senden den Koning van Vrankrijk / die u niet gave om al het goet van de Wereelt / en hy sal u doen hangen te Monfaucon / Ridsaert antwoorde: Werrijn dat is

mijn

mijn leet. Doen hiet Werzijn 24. Ridders dat sy nauwe toesagen tot Ridsaert/ die hem gevangen voeren souden in Voucaloen: als Reynout gewapent en op sijn Peert was/ sag hy om en miste sijnen Broeder Ridsaert/ daer hy met haesten na vraegde. Doen seyde Adelaert hy is gevangen van Werzijn. Als Reynout dat hoorde/ was sijn wee te moede/ en sprak laet ons rijden en hem beschutten. Wat soude ik bedrijven/ seide Adelaert/ mijn hals-berg is doorslagen/ en ik weet wel dat hy seer gequetst is/ ten doe God hy moeter af sterven/ daerom is beter Ridsaert alleen verloren dan wy alle. Als Reynout dit hoorde van Adelaert/ wert hy toornig en seyde: wat segdy valsch catijf/ sullen wy lyden datmen Ridsaert voor onse oogen gevangen weg voeren soude/ en senden de Koning die hem hangen soude/ waert dat hy hem konde krijgen/ oft noch so quame dat wy onse peys geraekten tegen Koning Carel/ so sou men seggen/ siet daer rijden Aymijns kinderen die tegen Koningh Carel stryden wouden/ daer sy groote schande af hebben/ want de Koningh heeft een broeder doen hangen/ waer dit niet groote schande waer men daer af seyde? met dien heeft Reynout sijn ros met sporen geslagen dat hy op Fouke wan dat men prees weerdig te zijn 1000 pont/ maer het dogt Reynout traeg te wesen/ en hem niet weert te zijn een myt/ so was Beyaert sterker en snelder: Hier binnen hebbender dertig Ridsaert gevangen gestelt op een Peert/ en bonden sijn beenen aen den stegel-reep/ en reden daer mede na Vaucoloen/ en gaven hem menigen slagh/ en seyden smadelijk tot Ridsaert: Nu zijdy gevangen en des mogen niet ontgaen of verdingen/ wy sullen u kolts leveren Koning Carel/ die u sal doen hangen. Ridsaert seyde in hem selven: O genadige God ontfermt u mijner/ want mijn leven is gedaen: Ay Reynout/ lieve broeder/ ick bid God hy u beware van misval/ en al mijn broeders/ my en siedy nu nimmer weer. Met dien dat Ridsaert dese woorden geseyt hadde/ quam Reynout niet als een mensche/ maer als een duyvel/ en riep luyde: gy bose trawanten gy moet uwen roof laten/ met dien sagen de ridders om/ en waren van Reynout seer vervaert/ en seyden tot malkander: ginder komt Reynout/ hy is seer toornig/ laet ons vlien het is tijt/ of wy blijven alle doot. Reynout komende by de ridders die Ridsaert gevangen hadden/ sloegh d'eerste daer hy by quam in twee stucken/ en noch twee doot/ de andere en boden geen weer/ als sy dit sagen vloden sy weg/ dus verloste Reynout sijn broeder/ en seyde: hoe ist broeder zydy seer gewont. Ridsaert seyde: neen ik broeder ik bent gesont Gode zy lof. Reynout seyde weder gy blode kalf waerom laet gy u vangen sonder weer/ dese reyse sal ik 't vergeven/ God moet my verdoemen/ gevallet meer ik sal u niet meer beschutten. Ridsaert seyde: broeder ik en mocht beteren/ want mijn ros bleef onder my doodt/ eer ick op konde komen was my mijn Sweert benomen/ dus wert ick gevaen: Als sy nu dus tegen een spraken/ had Werzijn Reynout so verre vervolgt/ dat hy by hem quam/ en reed met kracht op hem/ en sloeg Reynout onversiens met een Speere so vreesselik/ dat hy al verdooft sat in den zadel/ en seyde: gy valsche tyran gy hebt mijn broeder verslagen den Edele Fouke van Marlion/ qualijk moet gy varen/ nu sal ik u binden en senden u Koning Carel/ die u te Montfaucon sal doen hangen. Binnen dien is Reynout bekomen/ en verhief sijn zweert met sulcken kracht dat hy hem het hooft kloofde/ en viel doot ter aerden. Doen seyde Reynout: Werzijn hoe is/ doet u yet seer wildy my vangen en binden/ en senden de Koning dat hy my/ en mijn broeders hange? ik wane gy en feilt. Als dit Werzijns volk sagen begonden sy te beklagen haren Heere/ en seyden: Wy zijn nu al verloren/ want ons Heere is doot; dat heeft Reynout gedaen/ hy meende Reynout te vangen maer 't is om niet hy hevet behocht. Doe sloegh Werzijns volk so vreesselijk op Reynout en sijn broeders/ en weerden hen so dat Roelant/ Olivier of Ogier noyt so eerlijk en vogten als dese Broeders deden. Doe quam de Grave Calon met sijn volk toegeslagen/ en de Grave reet op Reynout en stak hem sijn ros doot/ des wert Reinout toornig en sloeg den Grave dat hy van den rosse viel. Reynout sprank op 't zijn/ dus hadde Reynout twee rossen van dien dage. Doe reet hy daer hy 't heyr dikste sag/ en brak haer Batalje/ dese strijt was seer groot tot Reynout/ hy sloeg'er menige doot. Onder des wert Ridsaert so onmagtig dat hy hem niet verweeren en

 konde/

konde/ want 't bloet gink van syn herte/ so dat hem syn leden begaven en hy viel in onmacht. Als Reynout dit sag was hy droevig/ en riep: waer zijt gy broeder Adelaert/ hier leit verslagen onse broeder Widsaert. Doe seyde Adelaert: ay laten God laet'er ons wrake of doen. De Grave Calon bevocht Reynout scherpelijk en dede hem verdriet te Voet en te Peerde. Die doe Reynout hadden mogen sien vechten en hemselven beschermen van den doot/ men soude hem gepresen hebben boven eenig ridder. Adelaert vocht mede als een vroom ridder/ so dede ook Ridsaert/ dus vochten sy met vromer herten/ maer de macht van de Grave Calon was so groot dat sy die niet wederstaen en mogten. Als Reynout sag dat hy Calon en syn volk niet en mochte wederstaen/ nam hy syn Broeder op sijnen hals/ en liep met haesten na eener rotse die daer by stont/ en hy was van marmorensteen. Syn broeders volgden hem na/en beschermden hem/en Reynout bracht syn broeder op de rotse/ en leyde hem neder op eenen platten steen/ en als sy daer op waren/ mocht haer niemant genaken dan door eenen nauwen weg/ en daer was veel steens die droegen sy by een. Doe werden sy vervolgt tot de rotse toe/ en werden strengelijk bevogten. Reynout wierp so vreesselijk dat niemant die rotse genaken en dorst/ sy bleven doot man en Peert/ aldus weerden hen die broeders heerlijk. Als Calon sag dat hy die rotse niet winnen en mogt/ was hy seer droevig. De Grave Ogier was mede in den velde/en seyde in hem selven: Ey laten soete Neven gy lieden moget wel klagen: vriendeloos/want sy u nu begeven en dat door bedwange van Koning Carel/die hem onderdanig zijn/ ik soude u geerne helpen/ maer ik en derft niet doen door dat groot ontsag van den Coning/het welk my seer deert/ en nadien ik u niet helpen en derf/ soo en wil ik u niet deeren/ my komt daer af dat mag. Een verrader dit hoorende/ seyde het tot den Grave Calon/ en den Grave Calon riep tot Ogier: o Edel Grave Ogier/ gy zijt een verrader. Ogier die was seer toornig als hy dit hoorde/ ende seyde met grammen moede: Calon gy liegt daer aen/ ik segge u dat ick nimmermeer een verrader wesen en sal/ maer en ontsag ik de Koning niet/ so waer u euvel geschiet. De Grave seyde anderwerf: Ogier dorst gy wel gy soud verradenisse plegen. Ogier keerde hem om/ en hy en mogte die woorden niet langer verdragen/ en seyde: Noch segge ik en ontsage ik den Coning/ ik soude u met myn Zweert in stucken klieven/ soo dat gy nimmermeer man en betergt met verradenis. De Grave Calon beloeg hem seer/ en seyde: Gy hebbet den Coning ter menigerstede getrouwelijk gedient/maer nu faelgeerdy. Ogier seyde: Ik seg u Heer Grave Calon het waer misdaen dat ik soude myn magen vangen/ die de Coning wil hangen/ so waer ik veel arger dan een dief/ maer believet u/ so wil ik by hen-lieden gaen/ en vragen hen of sy hen opgeven willen of nog langer strijden. Doe seyde de Grave Calon soo doet/ ick sal al myn volck achterwaert doen trecken van de rotse/ soo sal men haest sien of gy verradenis pleegt of niet. Doe dede de Grave Calon alle syn volck van der rotse trecken/ende Ogier ginck totter rotsen. Als Ogier so na quam dat, men hem verstaen mogt/ riep hy luyde; O Reynout Neve/en werpt niet/ want de Grave heeft my tot u gesonden/ en doet u vragen of gy u opgeven wilt? Reynout seyde: verrader hoe meugdy my en myn Broeders begeven; ick segge u mag ik van den strijd weder keeren/ gy sult een vyant aen my hebben; treckt achterwaert Ogier/ soo helpt my God/ ik werpe u met eenen grooten steen dat gy en u peert doot blijft. Doe seyde Ogier/ Neve/ soo deed gy quaet misquam u yet dat waer my leet. Ogier sag Reynout met syn broeders op de knien liggen/ en seyde Reynout Neve rust u/ want my dunkt dat gy moede zijt. Reinout seide: Verrader/ hoe meugt gy u magen begeven? Adelaert seyde vaert te Gode dat u God eere/ want gy begaeft ons noyt als nu/dat ons leet is; gy weet wel hoe 't met ons staet/ mogt gy ons nu verkrijgen vrede tegen Calon dat bidden wy u/ wy willen hem dienen. Doe seyde Reynout: Broeder gy en verstaet des niet/ wy zijn soo na den verrader Ogier dat hy ons niet regt helpen soude/nu seit hy ik en derf niet van den Coning/ daerom seg ik indien my God spaert dat ik van den strijd weder keere/ een doot vyant heeft hy aen my. Ogier seyde blijf met God lieve Neve/ en wat gy doet en ruymt dese rotse niet. Ade-

laert

laert seyde Godt die voor ons sterft moet u geleyden. Hier mede scheyde Ogier van de rotse en reed tot den Grave Calon. En als hy daer by quam seyde Calon / ik sie wel Ogier gy wilt verradenis plegen: Ogier seyde: gy liegt valsche Grave/ en besag hem met een wreet gesicht/ ik segge u en ontsage ik niet den Coning ik sloeg u't hooft van den lijve; maer is 't dat u goet dunkt ik woude vertrecken / en gy sult met u volk aen de rotse trecken/ en vragen mijn Neve of sy de rotse opgeven willen / en ick sal met mijn volk gaen liggen op een ander berg/ wachtende of hen eenig secours of hulpe komen sal / ende komt hem eenige hulpe ik salder soo doorslaen met mijn volk dat hem growwen mag. Als Calon desen raet hoorde dagter hem goet / en beleyde den bergh met sijn volck/ en Ogier vertrock met sijn volck op eenen anderen berg / om die passagien te wagten. Als Reynout dus belegen was met sijn broeders soo had hy een klerk die tot Montalbaen gebleven was / en hem seer lief had / die sag des nachts in de sterren dat Reynout belegen was/en dede men hem geen ontset met sijn broeders / sy moesten verlooren blijven en sterven/ want dese klerk was een wijs Astronomus/en vant ook in de sterren dat sy van Jewijn verraden waren. Als de klerk dit aldus voorsien hadde was hy bedroeft/ en ginck in de Zale te Montalbaen. Doe sagh hy Malegijs uyt een kamer komen/die riep totten Kock en Drossaert / seggende: siet dat gy ons t' avont genoeg bereyt / want t' avont sal Reynout met sijn Broeders t'huys komen/dus legt in elke schotel een Swaen/ een Putoor/een kraen/ en een Reyger. Als de klerk Malegijs dit hoorde seggen/ seyde hy: ik segge u dat Reynout t'avont niet en komt/ want de nagt als ik in der sterren sagh / want ik aen den Hemel dat Reynout met sijn broeders verraden sijn/ en op eenen berg belegen/ is 't datmen hem niet geringe te bate en komt/ sy blevender al doot; en dese berg is gelegen by Vaucoloen. Als Malegijs dat hoorde wert hy met rou bevangen / en trok een mes en woude hem selven van weemoedigheyt dooden. Als de klerk dit sag / sprank hy met haeste toe / en hielt sijn hant daer hy 't mes in had / en ontwrongt hem met geweltuyt de hant. De klerk seyde: Malegijs wat wilt gy maken? al haddy u gedoot / daerom en waren u Neven niet uyt haren noot verlost; maer gaet en bereyd u als Coning Jewijn met sijn volk slapen is, vergadert dan al u vrienden die u helpen willen / en doet u Wapenen aen en rijd dan met haesten haer te hulpe / en neemt Beyaert met u. Dat docht Malegijs goeden raet/ en als Coning Jewijn met sijn volk slapen was/gink Malegijs en blies den Hoorn en vergaderde sijn volk dat hy krijgen konde / als 't gedaen was gink hy in den stal daer Beyaert stont: en als Beiaert Malegijs sag/ sloeg hy'er na en sprank achterwaert / doe nam Malegijs den zadel en meende se op Beyaert te werpen/ maer Beyaert en wilde 't niet hebben / en slorgh soo tegen den Zadel dat hy tegen den balk vloog. Malegijs sprank op met toornigen moede / en greep een stok in sijn hand ende sloeg daer Beyaert mede dat hy op sijn achterste voeten sat/ en sprank op en beet na Malegijs / en hadde hy het niet ontloopen/'t hadde hem verbeten. Doe seyde Malegijs met eenen toornigen moede: Beyaert laster en oneere moet u geschieden/ want gy my dus verbijt en slaet / want Reynout die Edel Grave die u veel deugden gedaen heeft / is in seer grooten noot / en moet het lijf verliesen is 't dat gy niet en helpt. Als Beyaert dit verstont knieldet voor Malegijs. Doe Malegijs dit sag dat hem Beyaert niet en weerde met slaen en bijten/ so nam hy den zadel en wierpse op Beyaert/ en gordese met 4 banden: als Beyaert gezadelt was gink Malegijs hem wapenen / en als hy gewapent was/ sprank hy op Beyaert / en nam een Schilt aen de hals en een stercke glavie in de hant/ en reet na Vaucoloen/ hy had versamelt in sijn hulpe 1500 mannen / vroom ter Wapenen en wel versien van harnas/ die al begeerden Reynout te ontsetten. Malegijs en konde Beyaert niet dwingen/ 't en spronk altijd tegen sijnen dank. Dus reden sy lange met haesten/ datse quamen in 't dal van Vaucoloen; en Malegijs was met Beyaert twee groote boogschutten verder. Reynout die met sijn broeders op de rotse belegen en die dikwils aengevogten waren / hadden hen so lange geweert datse niet en mogten / so moede waren sy / en souden die rotse opgegeven hebben / want sy en mochtense niet langer houden / des sy droevig waren en

en meenden alle te sterven. Als sy aldus in desen druck waren/ sag Reinout beneden in 't plein Malegijs komen ryden op Beyaert/ des was hy blijde/ en seide: Gy Heeren weest vrolijk en sonder angst/ want ik sie Malegijs komen ryden met Beyaert/ ende heeft groote begeerte ons te helpen/ en my verwondert dat ik niemant sie van mijn volk/ wat mag 't bedieden dat Malegijs alleene komt/ gave God dat ik hier mijn volk had/ sy souden ons t' hans wel uyt den noot helpen. Ridsaert die lag daer ter aerde of hy doot hadde geweest/ als hy Reynout hoorde vermanen van Beyaert/ hief hy sijn hooft op/ en seyde: Reynout broeder/ segt my en hoorde ick niet noemen Beyaert? ik segge u in der waerheyt/ sag ik Beyaert ik waer gesont. Reynout seyde: sie hem komen in geenen dale/ En Malegijs sitter op/ en brengt hem hier/ maer ick duchte voor Ogier dat hy Malegijs mogt slaen. Adelaert seyde: Broeders laet de sorge blijven/ al had Ogier hem gevangen/ hy soude wel ontgaen by syner konste. Doe seyde Ridsaert: helpt my dat ick stae: en laet my Beyaert en Malegijs sien. Doe trad Reynout voor aen/ nam Ridsaert in sijn armen/ en hielt hem op sijn beenen staende. Doe sag Ridsaert neder in 't dal daer Beyaert liep/ hy wert blijde ende seyde met soete woorden/ broeder nu ben ik genesen. Als Malegijs dus quam rijden met haesten wert hy Ogier gewaer/ en reed op hem wat dat Beyaert loopen mocht/ en stak op Ogier sijn Speer ontwee. Doe seyde Ogier: ick ben u vyant. Malegijs seyde verrader dat u Godt schende/ en siedy niet hoe u magen in grooter noot belegen zijn op de rotse/ en in sorge staen haer lijfs? en gy en wiltse niet helpen/ wacht u ik ben u vyant. Ogier seide: en ontsage ick niet u toverye soo was u euvel geschiet/ ick soude u vechtens soo moede maken dat u verdrieten mocht. Malegijs was toornigh als hy dat hoorde/ en trok sijn sweert met gramschap/ en gaf Ogier sulken slag dat hy en hoorde noch en sag. Als Ogier gekomen was trok hy sijn sweert en soude Malegijs geslagen hebben/ maer Beyaert ontdroeg hem uyt den slage/ en liep ter rotsewaert/ Reynout sag neder en sag sijn volk komen/ dies hem 't hert verheugde/ en seyde: Ick heb mijn volk gesien die ons nu wel bystaen sullen/ nu laet ons neder gaen hant aen hant/ recht of wy ons gevangen wouden geven/ want Kalon en weet niet wat 'er beneden is geschiet. Doe namen sy malkanderen byder hant/ en gingen nederwaert. Dit sag de Grave Calon dat Reynout en sijn broeders neder quamen/ en seide my dunkt dat Reinout en sijn broeders hun opgeven willen/ nu sal ikse vangen en voerense Koning Carel. Met dien reet Calon ter rotse/ en voorts is Beyaert aen de rotse gekomen ende sag Reynout/ en ontliep Malegijs tegen sijn dank en liep Reinout tegen. Als Malegijs sag dat hy Beyaert niet wederhouden en mocht/ wank hy den breydel met kracht in de mont. En als 'et Beyaert volgde soo sprank hy eenen grooten spronk dat Malegijs den zadel ruymen most/ en viel van den Peerde/ en Beyaert liep tot Reynout. Malegijs spronk met haesten op/ en daer quam een Borgonjon mette Grave Calon/ en hadde een goet ros beschreden. Malegijs liep tegen hem/ en sloeg den Borgongion met sulken kracht voor sijn borst dat hy doot viel. Doe seyde Malegijs Borgongion gy moest hier u Paert laten/ ende met dien spronker Malegijs op/ en stiet het met spooren en reet ten rotsewaert. De Grave Calon sag om/ en sag dat beyaert na de rotse liep/ en beyaert is gekomen by Reynout. Reynout seide/ beyaert zijt wellekom/ ende spronck 'er op met groote begeerten. Als Reinout op beyaert sat/ toog hy in des Graven Heyr/ daer dede hy wonderlijke kragt. En als Malegijs Reynout sag komen/ seyde hy: Reynout Neve hier is Volck van Montalbaen/ en met dien reet hy van Reynout/ en ontmoet den vyant die hy soo vreesselijk sloeg dat hy doot ter aerden viel. Als de Grave Calon sag dat Reynout op beyaert sat/ en sagh Malegijs mede/ was hy seer vervaert/ en alle 't volk van Montalbaen sag hy mede komen rijden na sijn volk toe doe toog hy met sijn volk achterwaert/ so seer ontsag hy 't verlies van sijn volk/ binnen desen tijt hadde Reynout soo seer gevogten dat hy alle sijn broeders te paerde geholpen had/ en reet in des Graven volk/ en vochten so seer dattet onuytsprekelijk was. Reynout riep met luyder stemmen: Slaet voort gy Heeren op alle dese verraders/ soo datter ons geene ontga: Reynout

vog-

vogt als een vroom ridder / en versloeg'er also veel dat 'et ongeloofelijk is / bepaert dede menigh ridder de zadel ruymen. Malegijs is in 't gemoet van den Grave Calon gekomen / die hy met nijt door sijn Schilt stak / en so geraekte dat hy hem doorstak / en viel doot van den peerde / hier en binnen sloeg Reynout eenen Francoys dat hooft van den lijve. Aldus bleef des Graven volck by groote meenigte doot / want de Historie seyt dat op die tijt verslagen worde 1000. Francoyse oft Borgonjonnen. Aldus moest Calons volk ruymen / en Reynout met sijn volk behielden 't velt: en waren dus met Gods hulpe en haren Oom Malegijs verlost. Als Ogier sag dat de Francoysen verwonnen waren en uyt den velde vloden / is hy gereden over een water genoemt Dordoen / met al sijn volck / en hebben hun ter vlugt gestelt / om sijn lijf te bergen van haren lijve / en zijn soo gereyst na Parijs. En mits dat Ogier dus over 't water reet / riep Adelaert met luyder stemme en seyde: God wil u geleyden Neve Ogier / en die moet u alle deugt loonen / ik bid u dat gy de Koning wilt groeten met soete woorden / en segt hem dat hy sijn gout qualijk besteet heeft aen den geenen die ons soude doden ofte hangen / en sou ons leveren tot een present / laet hem sulke Soudeniers meer senden / wy sullen haer soudy wel betalen met zware slagen / dat sy daer na geen soudy meer eyssehen en sullen. Ogier seide Adelaert Neve u bootschap wert gedaen / des en sal ick niet laten / dus scheyde Ogier van die Broeders en reedt na Parys. En Reynout en sijn broeders en sijn volk reden na Montalbaen Als sy nu onderlinge reden / zwoer Reynout / mocht hy Jewijn sijn Sweert te Montalbaen vinden / hy soud hem doen hangen of 't hooft afslaen sonder genade / want hy ons so schandelijk heeft verraden. Als Malegijs dit hoorde / riep hy eenen ridder by hem die secreet was / en seyde: gy moet haestelijck varen te Montalbaen / en benemen 't quaet dat Reynout voor-genomen heeft / als gy 'er komt so gaet tot den Koning en segt hem dat hy geringe vliet / want is 't dat hem Reynout vint / hy sal hem doen hangen om dat hyse verraden heeft: den ridder was Malegijs gehoorsaem / en reedt terstont met haesten te Montalbaen. Als hy daer quam gink hy tot den Koning / en seide hem dat Malegijs hem bevolen hadde / als de Koning de bootschap van den ridder verstaen hadde / was hy seer droevig / en hem veranderde sijn verwe of bloet / en zwoer dat hy achter dien dag niet meer de kroone dragen en soude / en begeven hem in een Klooster dat daer omtrent gelegen was / en hiet Peurepaert / om sijn misdaet te beteren / en God te dienen met grooter neerstigheyt / want hy Reynout niet en dorste verwagten / overmits dat hy hem seer ontsag / dus wert Koning Jewijn een Munnik / en leefde in grooter strengigheyt. Reynout en sijn Broeders reden soo lange datse quamen te Montalbaen. Claris de schoone vrouwe was met rouwe bevangen / en sy sag haren Heer komen / en gink hem te gemoet / en seyde met soete woorden: Heer zijt wellekom. Reynout seide: God loons u vrouwe / maer segt my dat ik vragen sal / waer is u Vader Jewijn die my en mijn broeders verradelijk wou laten verslaen? de Vrouwe seide: Heer te Peurepaert is hy gevaren / en heeft hem daer tot een Monnik begeven om te beteren sijn leven en sonden die hy misdaen heeft. Reynout seyde: Vrouw ik geloove u niet / wat had ik hem misdaen dat hy my en mijn Broeders soo jammerlijk verraden hadde om 20000. kroonen / dus Vrou gaet mede upt mijn oogen dat ik u nimmer en sie. De Vrou seide: genade Heer / wat kan ik dat beteren. Ritsaert seyde. voorwaer broeder wy waren verlooren / en hadde gedaen u Edel vrouwe die my die zweerden heymelijk mede voeren dede daer wy ons mede weerden / want had ikse gelaten wy waren alle doot / ick bid u broeder vergeeft haren euvelen moed / waren wy verraden 't en heeft ons niet geschaed. Broeder wil mijn bede hooren / vergeeft u vrouwe datse tegen u misdaen heeft / en wil dies niet doen / so wilt ik mede upt u oogen dat gy my nimmer en siet. Reynout seide: eer gy van my gingt / ik vergaf liever de verradenis die haer Vader ons gedaen heeft. En als sy dit hoorde was sy blyde / en seyde: Heer / God loon u dat / en Reynout nam de vrouwe in sijn armen / en waren vrolijk / en het wert Vrouw Clarisse al vergeven / soo dat Reynout achter dien tijd niet meer daer af en seyde.

Het

Het XIX. Capittel.

Hoe Ogier te Parijs quam, en vertelde Koning Carel hoe die reyse vergaen was, en hoe hem Roelant verardenis op leide, en daerom eenen kamp vogt tegen Goutier, dien hy in 't perk versloeg.

Doen Ogier van Reynout en sijn broeders gescheyden was / treet hy met haest te Parijs / en als hy nu te Parijs quam gink hy by Koning Carel / die hy minlijk groete. De Koning was blijde als hy Ogier sag / en heete hem wellekom. Als dat gedaen was / vraegde hy hoe die reyse vergaen was te Vaucoloen / brengt gy my Reinout gevangen? Doe seide Ogier / voorwaer Heer Koning neen wy / qualijk hebby u gelt besteet dat gy Jewijn gaeft / om dat hy u Reynout met sijn broeders gevangen leveren soude. So helpt my God / ik seg u Reynout heeft verslagen den Graef Calon / Fouke van Morlion / en Wezrijn sijn Swager / en meest hun volk is gebleven / en ick mijn lijf mede qualijk ontdragen mogt / want ik ben seer gewont / en mijn gelepde moest ik daer laten oft my leet oft lief was / dat dede Malegijs de Tovenaer / want hy bracht hem groot secoers upt Montalbaen / wel 3000. ridders. Roelant seyde: dat geloof ik wel Heer Ogier / want soo ik vernemen kan zijdy een verrader / want gy ontboot Malegijs te Montalbaen by eenen secreten bode. Ogier dit hoorende / seide hy: gy schalk gy liegter om / ende also moet my God helpen dat ik vermoede / want ik nopt verrader en was van alle mijn leven. Roelant seyde weder: Heer Ogier gy zijt een verrader. Ogier dit hoorende / seyde hy met grammen moede: gy liegt valsche bastaert / en ik wil u lochenen in een kamp. Doe boot Ogier den handschoen / en Roelant trok voor met haestige sinnen / en soude de kamp aengenomen hebben / maer Koning Carel seide: laet staen Neve Roelant / ik sal mijnen kampioen Goutier tegen Ogier doen vechten / gaet ontfangt de handschoen / en doet Ogier lijden dat hy een Verrader is. Goutier seide: Heer Koning dat wert gedaen. Doe ontfink Goutier de handschoen / dus gingen dese 2. Heeren daer sy haren eed doen souden. Doe seyde Dunap: komt hier gy Heeren / gy moet ten Helligen zweeren. Goutier seyde dat hy 't geerne dede / ik moet voor zweeren / want ik aenlegger ben. Goutier leyt sijn regterhant op 't kruys en knielde / seggende: Gy Heeren wilt verstaen wat ik segge / ik seg Ogier aen / dat hy verradenis gepleegt heeft te Vaucoloen / den eed die ik zweer dat weet ik wel waerachtig / want Reynout is sijn mage / also wil my God eer geven / en dat heylig kruys daer ik op zweer. Doe seyde Dunay staet op Goutier / u eed is wel gedaen. Met dese woorden stont hy op en sloeg 't hooft neder / en neeg den H. Kruyce niet toe / soo luttel ontsag hy Ogier / want hy en woude niet op hem sien. Doe trad Ogier en soude sijn eed doen / seggende: Gy Heeren wilt na my hooren / so meugt gy verstaen wat ik zweere: Ik zweere by Jesum van Nazareth dat ik nopt verradenis en dede / maer 't zijn mijn Neven / dus en dorst ik hen helpen of deeraen / maer ik segge Malegijs dede hen groot secours / hy bragt met hem 3000. man / die deden groot wonder. De Grave Calon bleef daer doot Fouke van Morlion en Wezrijn / en meest al de geslagten die de Heeren met hen brachten / en als ick sag dat 't et al verslagen was moest ick vlien / door 't groot volck dat Malegijs daer bragt / en mijn gelepde en mocht ik niet mede nemen van haest / en dat 't so geschiet is / dat zweer ik. Dunap seide Heer Ogier staet op / uwen eed is wel gedaen. Ogier opstaende kuste 't kruys; als 't gedaen was seyde

seyde men de Heeren ter perke. Doe seyde Goutier: Wilt gy lyden de verradenisse die gy dedet binnen Vaucoleuren / soo meugdy van my gaen onverslagen / en ik sal u versoenen met den Koning; wildy 't niet lyden so is u euvel geschiet / want ik sal u 't leven nemen. Ogier seide. Ik en ontsie u dreigen niet / God schende u gy en doet dat gy schuldig zyt/en laet u roemen staen. Met dese woorden reden sy in 't perk / als elk op syn Peert was lieten sy haer rossen te gader loopen/ en Goutier sloeg groote slagen op Ogier/ eer hy te weer konde komen: Met dien verhief Ogier syn zweert/ ende gaf Goutier so groten slag dat hy hem ten eersten slage doot sloeg; ende als Ogier sag dat Goutier doot was verblyde hy hem / en trat van syn Peert en wierp hem upt 't perk / want hy seer sterck was. Dit gedaen wesende vraeghde hy of hy voldaen had. Doe seyde Sampson / sit op u Peert dat u God eere. De Heeren keerden tot den Coning/ daer zynde vraegde hy hoe den kamp vergaen was. De Grave van Baviere seyde: Heer u campioen is verslagen/ Ogier geschiede groote eer/ want hy hem ter eerster slage dood sloeg. Ogier seyde tot de Coningh: Heer hoe soude hy my Verrader maken / ick seg u by God Almachtig dat hem Malegys secours bragt upt Montalbaen/ dat suldy waerachtig vinden anders niet. Als Roelant hoorde Ogiers woorden / zwoer hy dat hy trecken soude in Jewyns land / en halen hem aldaer te Peurepaert in 't Clooster / en als hy hem hadde soude hy hem hangen. Doe zwoeren alle de Genoten dat sy mede varen souden / en verderven Jewyns lant/met dusdanigen voornemen reden de Genoten in Gascongien. Als sy in Gascongien quamen/ vraegden sy waer Koning Jewyn was. Doe wert hen geseyt dat Jewyn hem begeven had in een klooster geheten Peurepaert / en woude nimmermeer de Kroone dragen. Als dit de Genoten hoorden zwoeren sy alle dat sy trecken souden te Peurepaert / en halen hem daer upt. Met dese woorden reden sy voort / ende beleyden Peurepaert. En als Jewyn dat sag dat de Genoten voor 't klooster lagen / was hy verbaert/ende sant een Bode met eenen brief tot Reynout / inhoudende vriendelyk aen Reynout / dat hy komen woude hem te hulpe tegen Roelant / die hem in Peurepaert belegen hadde met de 12 Genoten / en hadde gezworen dat hy hem vangen soude en aen eenen boom hangen / en waert dat hy hem geen hulp en dede / so moeste hy gevangen werden. En voort seyde hy myn beminde Swager ik weet dat ik de doot aen u wel verdient heb / ik wil geerne in u handen gevangen gaen en lyden willig dat gy my doet. De Bode reet met haeste te Montalbaen; als hy daer quam gink hy daer hy Reynout vant / dien hy de bootschap seyde en gaf hem den brief. Als Reynout die overlesen hadde en verstaen / seyde hy met haesten: Laet den dief hangen hy hevet wel aen ons verdient. Als Claredis dit hoorde was sy droevig en haer veranderde sin en moet / haer jongste kint nam sy by der hant en quam voor Reynout. En als sy by hem stont kuste sy het kint vriendelyk / en seyde: Adelaert lieve kint dese schande daer wy in zyn mogen wy nimmermeer verwinnen noch vergeten / datmen tot u sal seggen in wat lant dat gy komt/ u oude Vader is gehangen/ die schande sal te zwaer zyn te dragen / als gy soo verre komt dat gy ridders naem ontfaen sult hebben. Als die Vrouw dit sprak liepen haer te tranen upt de oogen. Reynout dit siende seyde: Vrou laet u schreyen ik sal daer varen / helpen den valschen man tegen de 12 Genoten / mag ik hem levende vangen ik breng hem herwaerts. Hier in verblyde haer de Vrou / viel Reynout te voet ende dankte hem. Reynout scheyde van haer / gebiedende dat hem elk wapende / ende so haest als hy met syn volk gereet was sprank hy op Beyaert ende reet so na Peurepaert / maer de Historie seyt / eer Reynout daer quam had 't Roelant gewonnen en Jewyn genomen / doende hem de handen vast binden / met een zeel om den hals en reed daer mede na een Bosch by Peurepaert / en Jewyn liet hy na lopen so gebonden om hem aen eenen boom te hangen. Dus rydende sag Roelant Reynout komen ryden en riep by Roelant komende: Ik bid u Neve Roelant geeft my de verrader / ik sal hem met my voeren en leeren hem sulk spel / dat hy ons nimmermeer en verrade. Roelant dit hoorende seyde tot Reynout: Gy bid al om niet/ik seg u vliet upt myn oogen/ want ik en mag u niet langer sie, want hy moet hangen. Reynout seide: gy en sult niet, also help

my God ik [illegible] Florenberge [illegible] tegen u / en mijn zweer verloffen / want mijn kinderen waer 't groote schande en verwijt als sy tot haer Jaren quamen / want men soud haer verwijten dat haer oude Vader gehangen ware want ist dat hy hem dooden wilt / ik sal hem u met kracht nemen. Doe seyde Roelant: Gy verwaende gek soud gy u tegen my setten? doe hiet Roelant datmen die koort worpe over een tak van een boom die daer stont / ik sal hem hangen wie het lief of leet is. Reynout seyde: voorwaer seg ik u / ik en weet geenen soo koenen man die mijn zweer hangen sal hy en sal 't bekopen. Doe trad Roelant van sijn peert / en wierp self den reep over eenen tak en wilde Jewijn hangen. Als Reynout sag dat hy 's niet verwinnen en konde / sloeg hy Beyaert met spooren en toog Florenberge / en sloeg de koorde in stucken. Doe naem hy sijn zweer en wierp hem op 't Peert / en sloeg 't met sporen / en vloot met Beyaert so seer als 't lopen mogt. Als dit Roelant sag wert hy half verwoet / en spranck met haeste op sijn Peert / Valentijn volgde Reinout wat sijn ros lopen mogt / en had sijn zweert getogen. En als hy sagh dat hy Reynout niet ontrijden moghte / riep hy seer luyde: Reynout gy zijt een Verrader; als Reynout dit hoorde seyde hy: Roelant ghy liegt 'er om dat ick een verrader ben / ick was noyt verrader noch en wilt nimmermeer worden. Gy zijt immer seyde Roelant / ick doe 't u lijden met den zweerde ten zy dat ghy met Beyaert ontvliet. Reynout seyde: ik segge u Roelant waren wy twee hier alleen de kamp soud geschieden / maer gy zijt hier niet ridderen worden sy my alle deeren ik most doot blijven of gevaen; maer wildy my hier alleen verwachten / ik beloove u als een ridder goet in hogte stont weder te keeren / indien gy dat volk doet trecken in Vrankrijk / wildy my daer seker heyt af geven so suldy my hier vinden. Doe sette Reynout sijn zwaert op der aerden en keerde tot Roelant / en daer geven sy malkanderen haer trouw / en Reynout beloofde te komen om te vechten tegen Roelant / dus scheyden sy van malkanderen.

Het XX. Capittel.

Hoe Roelant de Genoten seyde dat hy tegen Reynout kampen soude, en hoe sy te velde quamen om te kampen, maer de Genoten benamen 't.

Als Reynout van Roelant gescheyden was / so reet hy weder tot de Genoten en Reynout reet te Montalbaen met sijn zweer. En als Roelant by de Genoten quam / seyde Ogier: Roelant brengt gy Jewijn gevaen soo doedy Reynout schande / in dat gy Jewijn binnen sijn lant hanget. Swijgt seyde Roelant dat u God schende / ik segge u gy Heeren gy moet in Vrankrijk rijden / en ik moet sonder letten wederom te Peurepaert rijden. Doe seyde Ogier: ik hoore wel dat Roelant wil een monnik worden / want hy heeft berou van misdaet / en wil den Abt om vergiffenis bidden. Roelant seyde: Swijgt gy verwaten Ogier. Doe seyde Ogier het is tijt dat ik zwijge / want Roelant is gram. Doe seyde de Bisschop Tulpijn / nu segget ons Roelant waerom souden wy keeren in Vrankrijk en gy soud hier blijven? wat soude Koning Carel seggen waer gy waert / en waerom gy niet mede quam? ik sal u de waerheyt seggen seyde Roelant / ik heb tegen Reynout een kamp aengenomen / om dat hy my heden verradenis dede / en nam my Jewijn / doe was ik toornig / en heb Reynout beleyt met verradenis. Als Bisschop Tulpijn dit hoorde seyde hy: wat kamp hebdy gedaen? hebdy Reynouts doot gezwooren so meugdy selve niet ontgaen? gy hebt een gratie dat men u niet quetsen en mag als gy gewapent zijt / met speren noch ook met zweerden / maer Roelant ik belove u wert Reynout van u verslagen / gy sult 'er geen drie dagen na leven / men sal u mede begraven in de aerde. Ogier dit hoorende was 'er blijde om. Doe seyde Ogier: Ik bidde God dat hy u brenge in Reynouts gemoed / dat gy proeven meugt sijn kragt / ik weet wel hy en geest om u niet. Doe seyde Ritsaert van Normandyen: Roelant hebdy Reynouts doot gezworen? Ik zweer u by mijn ridderschap wert hy van u verslagen / gy en keert niet weden in Vrankrijk sy sullen u hangen / en dit zwooren die andere Genoten mede. Als Roelant dese woorden hoorde seyde hy: Nu staet my te sorgen /

sorgen / want tegen alle en kan ik my niet verweeren. Dunay seyde: Roelant doet mijnen raet. Wat soude ik doen seide Roelant? ik hebbe reynout mijn trouwe gegeven dat ik tegen hem kampen soude, ik segge en liet 't er niet om al Parijs. Doe seide Dunay: laet dese woorden blijven / ik sal u raet geven u trouwe te quijten tegens hem in den strijt / want als gy in den strijt zijt met reynout en den kamp sult beginnen / so sullen wy haestelijk komen rijden / en ist dat hy dan vlied uyt den strijd, so zy gy vry van u beloften die gy hem beloofst hebt / en is 't dat hy ons dan niet en wil wijcken so sal hem euvel geschieden / want wy sullen hem vangen en voeren tot Koning Carel: doe seide Roelant / Heer Dunay gy hebt valsche raet gegeven / also helpt my God ik en sal 't niet doen / ik sal alleen tegen hem vechten en bevechten my selven. Alsoo wy vinden beschreven so bleef dit tusschen de Genoten hier mee leggen dat sy daer af niet meer en spraken. reynout is met zijn Sweer soo lange gereden dat sy quamen te Montalbaen; en als sy daer waren quamen hem te gemoet zijn Broeders / die hem vriendelijk ontfingen. Daer na quam Vrou Clarisse en seide tot reynout / wellekom Edel Heere. Doe seyde reynout: gy Heeren feesteert en verblijt u met Jewijn en doet hem gemack / ik moet wederkeeren tot Peurepart; doe seyde Adelaert / segt my wat wildy daer doen? Reynout seide / ik heb tegen Roelant een kamp aengenomen / die ick volbrengen moet. Adelaert seyde: wat hebdy gedaen / hebdy gezworen Roelants doot? dat magh ons komen tot schande / en weet gy niet dat hem niemant en mag quetsen met den Sweerde of met Speer als hy gewapent is? reynout seide / 't vare als 't mag ik en late mijn trouwe niet: als Clarisse dit hoorde schreyde se seer. Doen seyde Malegijs: Vrouwe laet staen u schreyen / want sal reynout eer krijgen / hy moet strijden tegen Roelant / die hem verradenis heeft aengeseyt / hy sal daer varen en ik sal hem altijt by zijn. Doe seide Adelaert: Godt en u beveel ik dan mijnen Broeder. Dus reet reynout daer hy kampen soude / en als hy sag dat hy quam by Roelant / wrong hy zijn Glavie in de aerde en bont 'er Beyaert aen / en ontwapende hem altemael en leyde zijn harnas in zijn Schilt. Dit

gedaen synde viel hy voor Roelant op zijn knien en kuste syne voeten / en seyde met ootmoedige woorden: Roelant gy zijt immer mijn bloet / ik bid u vriendelijk woudet u gelieven dat gy my helpen woud in mijn eere dat ik te vrede quam tegen Koning Carel / ik woude u geerne geven mijn ros Beyaert. Als Roelant dit hoorde seide hy / staet op reynout en vlied uyt mijn oogen / dat ik u niet en sie noch en hoore / ik ben hier gekomen om tegen u te kampen / om dat gy my heden naemt u Sweer / daerom is den kamp aengenomen / en nu wilt gy spreken van vrede. Reynout seide / en nu wilt niet Neve dat ik 't doe uit eenige verradenis / ik seg u in der waerheyt / ik en ontsaege niet uwer wijsen / want waer ik gewapent ik soude tegen u wel dorven kampen. Roelant seide: gaet en wapent u. Doe ging hem reynout wapenen / en als hy gewapent was sat op Beyaert en hing synen Schilt aen den hals / en nam de Speere in de hant. Als Roelant sag dat reynout gewapent was / seyde hy / ik bid Godt van Hemelrijk dat hy bewaere mijn Neve / dat ik hem niet en door-steeke met mijnder speere. En als hy dit geseyt hadde / lieten sy haer Peerden te gader loopen / en staken malkander met sulcken kracht dat haer lieder speeren braken / en Roelant viel met zijn Peerd neder. Als Roelant gevallen was schaemde hy hem en seyde tot reynout / gebenedijt so moet gy zijn / so helpe my Godt gy waren sterk ge-

sing ik niet van mijn leven. De Historie seydt dat Roelant noyt en vochte met so stercken man die hem dede vallen. Doe nam Roelandt zijn zweert Duerendael in de handt/ en ging na zijn ros/ en seyde; valsch ros gy sult bekoopen den laster die ghy my gedaen hebt/ want gy niet en meugt verdragen eenen steeke van een kinde. Met dien verhief Roelant sijn zweert en woude Valentijn dooden/ maer Reynout seyde: wat wildy Valentijn wijten/ het is een stom beest/ sloegdy het doot so waert gy sot; de Francoysen hebben de maniere dat sy haer rossen luttel korens geven/ dat komt hen dickwils tot grooten toorn/ ick seg u in waerheyt ick doe hem Beyaert geen kooren meten/ maer ik doe hem voorleggen soo veel als hy magh. Doe seyde roelant seker ghy segt waer: met dese woorden sprank roelant op Valentijn/ en nam Durendael in de hant/ en Reynout toog Florenberge/ en reden te gader met kracht/ dit sagen de Genoten en quamen rijden na hen. Reynout sag de Genoten komen na hen toe/ doe seyde hy tot roelant/ quade bastaert gy hebt my verraden/ nu moet ik vlien/ Godt geve u laster. De voorste van de Genoten was Ogier/ als hy by roelant quam seyde in spot/ Roelant u hovaerdy heeft reynout groote schade gedaen/ doen gy hem so staekt met u speere dat hy van Beyaert vallen most. Roelant seyde met toornigheyt/ zwijgt quade schalk: gy soud wel so vele spreken dat ik de schande op u soude verhalen die my Reynout in den kamp gedaen heeft. Nu wil ik zwijgen seyde Ogier/ maer my verwondert hoe Reynout so stout was dat hy Roelant genaken dorst/ want hadde hy geweest in Vaucoloen/ menig Francois hadde 't lijf behouden/ dus beschende Ogier Roelant/ als dit de Genoten hoorden/ overdroegen sy dat sy rijden wouden na Parijs/ 't welk sy deden/ en Reynout reed na Montalbaen.

Het XXII. Capittel.

Hoe Roelant Ridsaert vinck, als hy van S. Jacob quam, en hoe hem den Koning woude doen hangen, en hoe hem Reynout met sijn Broedersen sijn Oom Malegijs verlost.

HEt is geschied dat Roelant tot S. Jacob geweest had/ en weder na Parijs keerde dat hy Ridsaert gemoete/ en vervolgde hem seer strengelijk. Als hy by Ridsaert quam/ nam Roelant den toom van Beyaert in de handt en seide: houd stil/ gy zijt gevangen. Als Ridsaert dit hoorde was hy droevig/ en toog haestelijk sijn zweert. Roelant seide: vaert met my Neve/ want gy en meugt u niet verweren. Ridsaert en wist niet wat doen/ en seide: Neve Roelant ik wil my u geleyde geerne opgeven/ en mede varen waer gy wilt. En dese woorden heeft Malegijs gehoort/ daer hy by hen lieden stont/ ende reedt haestelijk/ so lange tot dat hy quam te Montalbaen: daer wesende/ seide hy tot Reinout/ spoet u geringe/ en wapent u/ want Roelant heeft Ridsaert gevangen in 't Bout te Bordeele/en rijd met hem na Parijs. Als Reynout dit hoorde/ werd hy toornig/ en wapende hem met sijn Broeders/ en reden so lange dat reynout roelant sag/ met sijn Broeder wel een walsche Mijle vere/ en doe sloeg hy Beyaert met spooren/ en achterhaelde Roelant. Doe hy by roelant quam riep hy: Roelant Neve gy moet hier uwen roof laten. Roelant seyde/ ik en sal 't niet doen/ ik sal hem gevangen leveren Koning Carel/ maer ick en sal hem niet laten dooden. Ridsaert seide; Broeder ik wil op sijn geleyde varen. Reynout seide/ gy en sult doe by mijnen raet. Roelant seide: Hy sal 't is u lief of leet. Doe wert reynout toornig en toog sijn zweert. Doe seide Adelaert: Laet staen Edel Grave/ ik wilde wel dat ridsaert met roelant in Vranckrijck ware by sijn geleyde. Reynout weder seide dat/ seggende: Laten wy hem gaen ik weet wel datmen hem hangen sal. Men sal niet/ antwoorde Roelant: dat en sal seide Malegijs/ want ik sal voor Roelant te Parijs zijn. Op dusdanige conditie voerde Roelant hem te Parijs/ en Reynout keerde weder met sijn broeders na Montalbaen. En Malegijs was voor hem op wege/ en toonde sijn konst/ en pluckte veel kruyden die hy te gader stiet met den appel van sijn zweert. Als Malegijs dat kruyd gemengt hadde wert hy geluw en voort toonde hy sijn konst/ so dat hy out en krank scheen/ sijnen baert seer lang/ ende sijn wijnbrauwen over sijn oogen/ doe dede hy aen een grooten rouwen mantel die lang was. Dus ging Malegijs te Montalbaen voor Reynout/en als hy in de zale

dus/

dus voor Reynout stont / seyde hy: Ik bidde u ghy Heeren doet my doch geven een maeltijdt brood voor Gode / my hongert seer / ik wensch dat gy deelachtigh moet wesen alle mijn goede wercken / en al mijn Pelgrimagie die ik gedaen heb of doen sal / ghy siet wel dat ik arm ben. Doe seide Reynout gy segt waer Pelgrim. Voort seide hy tot Adelaert: Broeder geest desen Pelgrim te eten. Adelaert was gereet / en dede den Pelgrim een schoone Tafel decken / daer hy hem aensette. Reynout stond aen die Tafel/en seide tot Adelaert: Broeder doet hem 20. Pond / op dat Godt beware mijn Broeder Ridsaert die nu rijd met Roelant in Vranckrijck. Amen seide Malegijs. Voort seyde hy ik sal hem doen in mijn Gebed / maer gy siet wel dat ik niet lang kan leven / daerom sult gy dat goed geven eenen anderen daer het aen besteed is / want ik en mag niet dragen. Als Reynout dit hoorde / jammerde hem dat hy dat goet weder-seyde. Doe seyde Malegijs / kent gy my niet. Neen ick Pelgrim / seyde Reynout: en weet ghy niet dat ik u te Parijs dede setten op Beyaert? Doe seyde Adelaert / 't is onse Man van der konsten van Negromantien. Reynout seide zijdy dat Oom? ick waende dat gy op de vaert waert na Parijs om mijn broeder te helpen / ik sie wel ik moeter selve heen; wapent u gy Heeren / want gy moet mede: doe seide Malegijs / gy en u Broeders moeten varen / neemt Beyaert met u / en by Montfaucon sult gy my verwachten / want ik sal noch tijts genoeg komen / en ik sal u bescheyt seggen hoe 't met u Broeder staet. Aldus nam Malegijs oorlof en reisde na Parijs/als Malegijs te Parijs quam gink hy ten Hove by den Koning en knielde voor hem / en seide: God die de werelt maekte verleen u Edel Koning goede victorie/en bewaren u voor verdriet. Als Koning Carel Malegijs sag / seide hy: God bewaren u Pelgrim / en nam eenen stok en sloeg den Pelgrim / en seide. ik gelove geen Pelgrims die komen van Romen / of over zee. Als dit de Koning seide/trad Malegijs agter waert/en toonde sijn konst van Nigromantien/ en veranderde den Koning sijn gedachten als dat hem den slag beroude. Doe seyde Malegijs: Heer Koning / het en is niet goet dat alle dieven gaen souden als Pelgrims/

want gy siet wel aen mijn verwe dat ik een arm Pelgrim ben/en in alle Landen heb ik u hooren prijsen voor een goet man / maer ik en kan het aen u niet vinden. De Koning seyde: Pelgrim mijn misdaet is my leet / maer ik en kan my niet wachten voor eenen Tovenaer geheeten Malegijs / God wil hem verdoemen. Malegijs seide: Heer Koning ik quam heden tot mijn ongeluk in het Wout van Bordele/daer ik gemoete Vijf Heeren / ik hadde vergadert met bidden 20 Pond / die benamen sy my / ik hoorde datter Malegijs genoemt wert / en ik hoorder twee noemen / die een Reynout / de ander Adelaert / maer die alderselsste was my Malegijs. De Koning seyde; Weest te vrede Pelgrim / ik sal u geven dertig Pont voor 't gene dat u mijn Neven genomen hebben. Heer Coning daer ik by den wege gegaen ben / heb ik veel deugden van u gehoort. Doe woude de Coningh Malegijs geven 30. Pont / maer Malegijs en woude 't niet / en seyde: Edel Coning of ik dese Penningen van u name / en ik dan quam in ander landen / my stonter af te halen zwaer verdriet want vont men gelt by my/men soude seggen dat ik 't gestolen hadde / maer wildy my geven 10 Pont die neme ik geerne / en benaeyse in mijn kleederen / datmense niet en vinde; en bidde u Heer Coning wilt my doch doen geven een maeltijd / want ik in lang niet gegeten heb. De Coning dede Malegijs 12 Pondt geven / en t'eten brengen. Malegijs dachte in hem selven ghy sult noch bekopen den slag die gy my te voren gaeft. Koning Carel seyde tot Malegijs: komt hier sitten vriendt op dese banck / men sal u eten en drincken genoeg geven. Doe seyde Malegijs / God zy u loon: dus ging Malegijs sitten aen de tafel / en men bracht hem genoeg van alles.

Malegijs at / en Coning Carel diende hem. De Koning nam een vout van eenen Paeu / en seyde: vrient gaped en neemt een morsel / ik sal het u gebieden om Gode. Malegijs beet met haesten toe / en vattede den Coning zijn duym mede / en beet zijn tanden t' samen. Met haesten toogh de Coning zijn duym na hem / en ging sitten op een bank / en seyde: Godt schend u Pelgrim dat gy hier quam / gy hebt my na mijn duym afgebeten. Doe seide Malegijs al klagende: Ay Heer / ik had soo grooten honger / ik en meende het niet te tijde te krijgen / dus Heer Coning 't is buyten mijn weten geschiet. Als Malegijs dit seide / quam Roelant in de zale / en bracht Ridsaert met hem: de Coning seyde / nu verblijt u Pelgrim / gy sult nu gewroken worden over die u berooft hebben. Doe ging Koningh Carel Roelant tegen en hiet hem willekom / en seide: Neve Roelant / brengt gy my Ridsaert gevangen / ofte op u geleyde? Roelant seide / ik brenge hem gevangen / dus doet 'er uwen wil mede. Doe seide Koning Carel / ik sal hem doen hangen aen Monfaucon noch van den avont. Ridsaert seide: dat waer te vele; Gy en waert niet so koen dat gy my pijnen soudet te doden. Carel seide: set gy u dan tegen my? Met dien sloeg hy Ridsaert met eenen stok. Ridsaert was koene / die greep den Coning by de keele; doe beschutten die Heeren den Coning / en Roelant seyde: Gy misdoet dat gy mijnen gevangen slaet. De Coning seyde al soude hy schande hebben hy sette hem tegen my: en seide voort tot Roelant; Neve wildy hem hangen? neen ik seyde Roelant; de Coning vraegde Olivier of hy 't doen wilde? die dok neen seyde. Doe riep hy Ridsaert van Normandien en vraegde hem of hy Ridsaert hangen woude? 't welk hy mede ontseyde; daer na vraegde hy 't den Hertoge Samson / en seide: Verkoren Hertoge wildy mijn leet helpen wreken en hangen Ridsaert? Sampson seide tot den Coning dat hy des niet doen en woude. Aldus vraegde de Coning elk bysonder alle de 12. Genoten / die 't alle ontseyden Ridsaert te hangen / hoe vriendelijk dat 'et hen de Coning bad. De Historie seyt ons / doe 't al de Genoten den Coning ontseyt hadden Ridsaert te hangen / soo quam daer op eenen geheten Rijpe / Heere van Rivelmont / en seyde seer stoutelijk: Edel Coning willen my de Genoten zweeren en haer trouwe te pant setten dat sy my niet en sullen misdoen / ik sal Ridsaert hangen. Carel seyde: Rijpe gy zijt een stout man. Doe riep Coning Carel de Genoten dat sy by hem quamen / en als sy by hem stonden seyde hy tot Roelant / Olivier en Naymo komt en geeft hier u trou dat gy Rijpe nu nimmermeer sult misdoen al hangt hy mijn Neve? doe seiden de Heeren / wy beloofden hem daerom niet te misdoen / al hingt hy Ridsaert; desgelijks deden de 12 Genoten; dit zwoeren sy alle sonder alleen Ogier. De Coning seide: Rijpe gevoegt u / en hebdy vorge dat gy te vreden zijt? Neen ik Heere my ontbreekt noch een man die ik meer ontsie dan alle de andere. Wie is 't seide de Coning? Heer Coning het is Ogier. Doe seyde Koning Carel tot Ogier / geeft Rijpe u trou. Ogier seyde: Heer Coning ik en doe dat niet / maer ik segge u soo helpt my Godt / hangt Rijpe mijn Neve hy en salder niet lange na leven. Als de Coning dit hoorde wert hy gram / en seide: Ogier en geeft gy u trouwe niet / ik sal u mede doen hangen. Ogier seide: Ik wil sien wie my hangen sal. De Coning seide: Ogier gy doet my verdriet / gy weet dat ik soo veel verlooren heb / als mijnen Sone Lodewijk / dien ik voor al de Weerelt minde. Met dat de Coning dat seyde heeft Ridsaert Malegijs versien / ende trad Ogier op de voet / en seide: 's Conings toorne is te zwaer Neve / my en magh niet geschien ik heb Malegijs versien. Doe seide Ogier / waer is hy Neve segget my? Ridsaert seide / siet waer hy daer achter sit. Doe seide Ogier tot den Coning: Heer Coning u toorn is my lastig / hier of geve ik Rijpe mijn trouwe dat ik hem niet misdoen sal / al hangt hy mijn Neve Ridsaert / en al heb ik Rijpe metten monde dat gezworen ik doe 't metter herten niet: dit dede Ogier op troost van Malegijs. De Coning seide tot Rijpe haest u / ik sal niet eeten gy en zijt weder gekomen. Ridsaert seyde tot den Coning / my dunkt gy zijt tot zware penitentie gekomen / want gy niet lange aen neemt te vasten / maer sult gy niet eeten eer gy my hangt / gy en at nimmermeer / en met Ridsaert dit seide ruymde Malegijs de zale / en liep met haest en socht Reynout / die hy vant by Monfaucon met sijn broeders. Als

Reynout

Reynout Malegijs versag hiet hy hem wellekom / en seyde: lieve Oom segt my heeft Roelant ook waer genomen na mijn broeder / soo ick sie seer qualijk / dies meugdy Roelant wel dancken seyde Malegijs men brengt u broeder om te hangen. Als Reynout dit hoorde so was hy bedroeft / en seide: wie sal soo koen zijn die mijn broeder hangen sal? Malegijs seide / het is Rijpe van Rijpelmont. Help seide Reynout / en was daer niemant van al mijn hooge magen die daer tegen dorst seggen? Malegijs seide hem / neen 't reinout / sonder alleen de stercke Ogier. Voorwaer seide Reynout / my waer leet dat ick hem verslagen had / als wy vochten in Vaucolour. Doe sprak Malegijs tot reinout / laet ons varen in 't Wout / op dat ons rijpe niet verspiet. Geerne seyde reinout. Aldus reden sy in een hage dicht onder een boom / en namen scherpelijck waer na de galge: terwijlen sy dus onder een boom saten / seide Malegijs tot reinout: ik ben al te wonderlijk metten Coning gevaren / als ik eerst in de zale quam sloeg hy my / dat ik grootelijks verdroeg / en ik dede hem den slag berouwen / en ik klaegde seer over u dat gy my beroofst had van 20 Paerd / en die dede hy my weder geven / doe bad ik hem dat hy my t' eten woude geven / 't welk hy dede / en hy diende my selve / en wilde my een morsel geven / en doe hyse my in den mond stak beet ik in sijn duym / en doe ging hy sitten op een bank / en sag my lelick aen. Als Malegijs dit Reynout vertelde / quam de Heeren sulken vaek aen / dat sy slapen moesten. Terwijlen dat sy sliegen / quam rijpe met Ridsaert by Montfaucon / en rijpe seide tot ridsaert klimt de leder op / nu sal ik sien wat hulpe u komen sal. Als ridsaert sag dat hy die leder op gaen moest / en niet en vernam van Malegijs of reinout / daer sijn hoope op stont / so begon hy droevig te worden / en meynde dat hy heel vergeten was / en seide tot rijpe laet mijn gebedt doen / dat God mijn ziele bewaren moet / als sy uyt den lichaem scheyt / doen seiden rijpens ridders die hy by hem had / laet ridsaert sijn gebedt doen dat God zijnder zielen gedencken wilt: Doe seide rijpe: ridsaert doet nu u gebed / doen viel ridsaert op sijn knien / en seyde: o Heer ik bidde u ootmoedelijk dat gy mijn ziele ontfermen wilt / en brengen in u rijke / o weerde Heer door u nedervallen in Maria uyt den schoot uwes Vaders / en van Maria wert geboren / so wilt mijn Ziele verleenen ruste / en hy u te regneren / en vergeeft my dat ik u van jongs af misdaen heb. O weerde Maget Maria / bid uwen sone dat hy mijn sonde vergeve / also hyse vergaf Maria Magdalena in Symons huys / daer sy ons Heeren voeten nat maekte met haer tranen en droogde met haeren hayre / lieve Heere wilt my verlossen uyt den noot daer ik in ben / dat ik niet en sterve desen schandelijcken doot. Als nu Ridsaert sijn gebedt ge-eynt hadde / stont hy op en gink tot Rijpe / en seyde: Rijpe doet met my dat u belieft. Doe seyde Rijpe tot Ridsaert: klimt op nu sult gy sien wie u helpen sal / hier sal ik u van den lijve beroven / en gy sult straks aen de galge hangen / en so er doot ontfaen / ik segge u had ik reinout ik soud hem by uwer zijde hangen. Als ridsaert dit hoorde so seide hy in hem selven: God beware hem van sulken doot. Als ridsaert noch niemant en vernam / begon hy wemoedig te worden en seyde in hem selven / och nu heeft my Malegijs qualijck waer genomen. En met dese gedachten klam ridsaert droeffelijk de leder op / en droeg den strop al aen den hals / niet weetende hy en soude moeten sterven. Als ridsaert op de leder gink en ten halve was / wert hem Beyaert siende na by der Galge / en kende ridsaert. Reinout en sijn Broeders sliepen noch seer vast. Beyaert sloeg reinout daer hy lag dat hy ontspronk uyt sijnen slaep / en wert op Beyaert daer om toornig / en seyde: Beyaert dat u God verwate / waerom slaet gy my so seer? dit ben ik immer ongewoon; met dese woorden spronk reinout op en sloeg sijn oogen na der Galge / en sag sijn broeder staen hy na in 't hoogste van de Galge. Reynout dit siende sprank op Beyaert en sijn broeders op haer Peerden en reden na de Galge. Rijpe dit siende wert verváert / en seyde: ridsaert u komt hulpe / want ik sie reinout komen op Beyaert; ik en hinge u niet om al de Werelt / dat ik u hier bracht dede des Conings gebod. Doe seyde ridsaert: rijpe ik ontbeerde wel dat gy met my spot / rijpe seide: ik en doe / so doe my God goed ik sal u oogen ontbinden / en laten u sien. Als ridsaert den doeck van d' oogen was soo sagh hy reynout komen met sijn

broeders

broeders en Malegijs. Met dat Ridsaert dit sag verblijde hy hem seer / en seyde: rijpe gy waert beter ten Hove gebleven / dan gy my vermete te hangen / nu sulby dat waerlijk bekopen. Malegijs was altijd voor Beyaert / en als sy by der Galge quamen soo liet Malegijs zijn Speere stucken / en woude rijpe doorsteken. Reynout riep dat hy het niet doen en soude. Doen liet Malegijs rijpe staen / en gink houwen en steken onder zijn volk / en Reynout is onder de galge gereden en sloegh rijpe op den helm dat hy van de leder viel / en seyde: Gy valsche tyran God doe u sterven een quade doodt / dat gy u pijnet te verdoen Ridsaert mijn broeder: rijpe viel op sijn knien voor Reynout en bad om genade / seggende: Reynout wilby my laten leven / ik sal u geven rijpelmont. Reynout seyde: Neen ik en liet u niet leven om al de Werelt. Doen nam Reynout rijpe by den helm en bragt hem ter Galge. Ridsaert seyde ik bidde u Broeder geeft my rijpens wapen / want den Coning heeft hem beloofd groote schat die ik sal eyschen. Doe dede Reynout rijpe zijn wapen uyt en gaf 't Ridsaert / doen hink Reynout rijpe: als dit gedaen was seyde Reynout / gy Heeren laet ons wederkeeren na Huys. Doen sprak Ridsaert / eer ik t' huys keere sal ik de Coningh eysschen 't geen hy rijpe beloofde / soo doet seyde Reynout / wy willen u hier verwachten tot dat gy weder keert; met dien sprank Ridsaert op rijpens ros / en sloeg 't met spooren en reet te Parijs / als hy by Parijs quam so sag hem de Coning en lag in een venster / en by de Coning lag Ogier. Als de Coning Ridsaert sag meende hy dat 'et rijpe was / en seyde: nu sie ik wel dat rijpe stout is / hy heeft Ridsaert gehangen / ik sal zijn leen vermeerderen en geven hem steden en sloten. Ogier dit horende soo wert hy droevig in hem selven / ende liep met haesten ende zadelde Broforte / ende sprank'er op en reet na Montfaucon. Als de Coning dit sag wert hy verbaert en seyde / ik duchte dat Ogier rijpe verslaen sal / en seyde tot zijn Baroenen dat sy hen alle wapenen souden / en de Coning wapende hem mede / en sprank op sijn Peert en volgde Ogier / die verre vooren was. Ogier is by Ridsaert gekomen / en meende dattet rijpe was / en seide: rijpe hebt gy mijnen Neve gehangen / ik segge u gy mengt niet verdingen met alle die opt lijf ontfingen / want ik sal u 't hooft af-slaen. Als Ridsaert sag dat Ogier verbolgen was / so seyde hy: Ogier Neve steekt op u zweert / ik sal u de waerheyt seggen / rijpe is selver gehangen / Ogier dit hoorende / verblijde hem seer / seggende: doet af uwen helm / ik segge u en zijdy niet Ridsaert ik sal u 't lijf nemen. Met dien dede Ridsaert den helm af en liet sijn aensicht sien. Doen seyde Ogier / Ridsaert Neve rijd van hier / Carel volgt my neerstelijk / en soude my slaen waert dat ik rijpe yet misdede. Dus scheyden sy van malkanderen. Ogier reed terstont wederom na den Coning / en Ridsaert hielt hem by den berg / en Ogier wachte den Coning. Als hy by den Coningh quam / vraegde hem Coning Carel waerom dat rijpe niet en quam / ende hoe het vergaen was? Doen seyde Ogier dat Ridsaert gehangen was / en had ik by hem geweest ik soude rijpe gedood hebben. Coning Carel seide: Heer Ogier gy en sult niet so koen wesen / ik sal hem te recht houden tegen alle die hem deeren mogen: Ogier seide: soo zydy aen de galge: maer de Coning en hoorde die woorden niet / en reed den Berg neder / en riep komt voort rijpe van rijpelmont / ik segge u der waerheyt / ik sal u beschermen / dat gy geen so koenen man vinden salt die hem tegen u sal vermeten gaen. Ridsaert seyde / valsche Coning soud gy goet geven dat men my hangen soude / dat sal u te leede vergaen. Ridsaert liet zijn Speere sincken / en reed op den Coning. Als dat de Coning aensag sloegh hy met zijn zweert de Speere in stucken. En als Ridsaert voor by hem gaen soude / sloeg hy hem dat hy van den peerde viel / doe quam Reynout en reed met zijn zweert op den Coning / en stack hem dat hy voor hem ter aerden viel. Als Reynout sag dat de Coning van den peerde was / seyde Reynout met soete woorden: Heer Coning sit weder op u ros en rijd te Parijswaert. Doen sprak de Coning: Reynout wat hebt gy vernomen / zijt gy gekomen om my laster te doen: ja ik seide Reynout / want te Montfaucon heb ik rijpe gehangen. Doen seyde de Coning / des ben ik te ontvrede / met dien riep de Coning zijn Baroenen / en seyde: Neve Roelant / Reynout is gekomen binnen mijn lant / en hebet my schande gedaen / komt helpt

my

my vangen de Noordenaers. Als Reynout de Coningh dese woorden hoorde seggen / wert hy toornigh en spranck van Beyaert en nam de Coning en wierp hem op Beyaert / en zwoer by zijnder trouwe hy sonde gevangen blijven. Dit versag Roelant en Olivier / en menigh Francois / die grooter begeerten hadde om haren Heere te helpen. Hier en tusschen was Ridsaert gekomen met zijn peert en sloeg met zijn zweert onder de Francoisen. Daer na quam Writsaert / en dede mede veel vromigheits / en Adelaert viel insgelijks met zijn broeders in de Francoisen: Roelant / Ogier / Olivier en Dunay volgden Reynout om den Coning te helpen / al wat sy mogten. Reynout dus rijdende met den Coning / was bevreest om zijn Broeders die agter waren datse in den strijdt blijven souden. En als hy sag dat hy zijn broeders anders niet helpen en mogt / hy en moeste den Coning quyt wesen / soo wierp hy hem van zijn peert tegen de aerde / dat hem 't herte dogt te breken / en Beyaert set hem ter vlugt met Reynout. En als de Coning sag dat hy Reynout en zijn broeders niet volgen mogt / keerde hy met zijn volk weder na Parijs. En Reynout met zijn broeders keerden vrolijk na Montalbaen.

Het XXII. Capittel.

Hoe Malegijs gevangen wert, en gebracht tot Koning Carel, en hoe hem Carel hangen woude, en Malegijs bad dat hy beyde tot 's anderendaegs, en brack uyt, en nam de Genoten haer zweerden mede.

HEt is gebeurt een wijle na dat Reinout zijn broeders verlost had / en dat Olivier soude jagen in eenen berg / daer hy beneden in 't dal een man sag / dat hy in hem selve lange twijffelde oft Malegijs was of niet. Ten lesten wert hy hem kennende; Olivier sprank op zijn peert / en reet na Malegijs / en als hy by hem quam greep hy hem onversiens by den mantel. Staet stil Tovenaer gy zijt gevangen / ik sal u tot Koning Carel voeren. Als hy dit hoorde was hy onvervaert en spranck achterwaerts / en toog zijn zweert / en Olivier 't zijne / en sloeg met nijd na Malegijs. En Malegijs die koen was hy sprank den slag / ende sloeg na Olivier die schutter op zijn zweert / soo dat Malegijs zijn zweert uyt der hand vloog. Als Malegijs zijn zweert hadde verlooren was hy toornig in hem selven / en Olivier heeft anderwerf na Malegijs geslagen: Malegijs ontsprank den slag / en seyde tot Olivier / ik wil my gevangen geven. Olivier seyde / ik sal u te Parijs voeren / en leveren den Coning. Met dien reden sy t' samen soo lange dat sy binnen Parijs quamen voor den Coning Carel in de zale; als de Coning Olivier sag / seyde hy met soete woorden: Olivier hoe ist / brengt gy my Malegijs gevangen? Olivier seide: Ja ik Heer Coning / doeter uwen wil mede. Koning Carel seyde tot Malegijs: O gy valsche dief / nu lest leden doe Ridsaert hier gevangen was / en men hem hangen soude / so soude ik door Gode een lecker morsel in uwe mont steken / en gy beet by na mijn duym af. Doe Malegijs dit hoorde van den Coning / seyde: Heer Coning nu ist den lesten dag dat ik u schenden mag. Koning Carel seyde: Valsche dief gy segt waer / nogtans so hebdy klein sorge. Malegijs dagt gy segt waer. Coningh Carel seyde: ik sal u noch t' avont doen hangen. Malegijs seyde: Heer Coningh laet my leven tot morgen. De Coning seide / gy soud my ontlopen voor den dage. Ik en sal seide Malegijs / en ik sal u ook borge setten / laet my leven. Koning Carel antwoorde: wie soud u borge werden Malegijs seyde tot Olivier / wilt gy my verborgen Olivier? Ja ik Malegijs / seide Olivier / ik doe het geerne. De Coning seide: Olivier alleen en meugt gy niet verborgen. Malegijs vraegde Roelant of hy hem verborgen woude / het welk hy dede / en seide: Heer Coning gy en dorst niet sorgen / ik en Olivier sullen borge zijn dat hy niet en ontga voor den dage. Doe seyde de Koning en loeg / daer is immer borge voor hem. Als dit gedaen was gebood de Coning dat men eten soude. De Coning dede twee en twee te gader setten van de 12 Genoten / en selve at de Koning alleene. Malegijs seyde: edel Coning al u Genoten zijn geseten / maer ik ben vergeten / ik wil by u komen en houden u geselschap. Koningh Carel hoorende de schimpige woorden wert gram / en seyde: quade dief hoe dorsdy spreken? want morgen sal ik u doen hangen. Malegijs seyde: ik heb noch t' avont

respijt?

ta swijt ! ja gy sey de Coning / maer morgen sulty hangen. Doe seide Roelant: Malegys zwijgt stille / komt met my eten: geerne seyde Malegys / ik moet noch t'avont vrolijk wesen / ende singen in de zale schoone Liedekens van minnen. Aldus ging Malegys by Roelant aen de Tafel. En als d'eerste Gerechte op de tafel geset was / hief Malegys op en song een lustig Liedeken met soeter keelen. Doe seyde de Coning lust u noch te singen? Malegys seide: gy en saegt noyt blijder dan ik / om dat ik leven sal tot morgen. Ik hoore wel seyde de Coning / gy meynt met uwen sang de Galge te ontgaen. Als de maeltijd gedaen was nam de Coning Malegys by de kleederen / en bracht hem in de Gevankenis. Doe seyde Malegys doet gy my niet ontsluyten / en beter herberge hebben / ik sal u met kracht ontlopen: de Coning seide / meugdy my nu ontlopen / ik geve u te baten alle die in der hellen zijn. Doe seyde Malegys / schelt mijn borgen alle quijt. Doe seyde de Coning / ik en begeer de borge niet. Roelant seyde: Heer Coning ik begeer mijn borgtocht quijt te zijn / en ik mede seyde Olivier. Carel seide: gy Heeren ik wil u God bevelen: doe seide Malegys / ik sal eer middernacht my desen last quijt maken. Carel seide: o dief hoe souddy dat doen / ik heb u immers Ysers genoeg aengedaen / en ik sal de Genoten den toren doen wachten. Als 't tijt was gink de Coning slapen: en de Genoten gingen leggen voor den toorn daer Malegys in was. Eer middernacht quam toonde Malegys zijn konst van Negromantien / so dat de boeyens die hy aen hadde van zijn lijf vielen / en de Genoten machte hy al vast slapende / en de deur gink open / en hy ging tot de Genoten en heeftse op malkanderen geleyt / en nam al haer zweerden. Daer na gink hy in de Drossaten kamer / en nam mede van koppen / schalen en gout so vele als hy dragen mocht / en gink na Montalbaen. Reynout die te Montalbaen was / en wist hier niet af dat dit sijnen Oom gebeurde. Op eenen nacht als Reynout lag en sliep docht hy in zijn slaep / dat zijn Oom aen eenen Boom wert gehangen. Reinout wert van vreese wacker stont op en kleede hem / daer na wapende hy hem / en seyde in hem selven; O goede Jesu ik bidde u dat gy mijn Oom beschermen voor een schandelicke doot. Als hy dit geseyt hadde zadelde hy Beyaert en sprank 'er op / en reed tot Malegys Kasteel / en klopte aen de poorten. Den poortier quam en vraegde wat hy begeerde? Reynout seide: segt my waer is u Heere? de poortier seide / certeyn ik en weets niet / als Reynout dit hoorde wert hy toornig / en reet na Parijs tot dat hy quam te Montfaucon aen de Galge / en sag dat 'er niemant aen en hing / dies hy hem seer verblijde. Doe sag hy komen een mensch stevende of hy terstont gestorven sou hebben. Reinout wert vervaert / meenende of het de Duyvel geweest hadde / en seide: Zijdy van Gods wegen / segt my wie gy zijt? Malegys seide: Ik ben u Oom Malegys / maer ik sie gy hebt my heel vergeten. Doe seide Reinout: Ik en doe Oom; maer segt my dat bid ik u / want mede dat gy dus geladen komt? Ik sal 't u seggen seide Malegys: Olivier hadde my gevangen / en leide my tot Koning Carel / en de Coning zwoer dat hy my hangen sonde / doe bad ik den Coningh dat hy my liet leven tot 's anderen-daegs / dit beloofde hy my. Doe bedreef ik solacs / dit toornde de Coning en leyde my in de Kerker / en liet my so veel Ysers aen doen dat 2 Paerden 't niet gedragen souden hebben; en hy dede den Kerker wachten van den Genoten / noch ben ik hem ontkomen. Ik heb de genoten haer zweerden genomen en gink in den Drossaten kamer / en nam mede al dat ik dragen mocht / en heb my selven geladen dat ik 't qualijk sal mogen dragen. Reynout seide: Oom naemdy Ogier zyn zweert? Malegys seide: ik en liet niemant niet. Reynout seyde: Oom dat was quaet / haddy Ogier zijn zweert gelaten; Malegys seide / had ik Ogier zijn zweert gelaten / men soude hem voor den Coning hebbben gewroegt / dat ik by hem ontgaen waer / en alsoo soude Ogier naer grooten last en verdriet af gehadt hebben. Doe dede Reynout Malegys op Beyaert sitten / en reden alsoo te samen na Montalbaen. En alst dagh begon te worden / ontspranck de Coning uyt sijnen slape / en klede hem: als hy gekleet was / gink hy na den Kerker om Malegys te doen hangen. En als hy daer quam / sag hy zijn Baroenen leggen op eenen hoop / doen dachte den Coning wel dat Malegys ontgaen was / en riep luyde: staet op Roelant Nebe / wy hebben

hebben Malegys verlooren. Als de Coning dus riep/wierden alle de Genoten wacker. Doe seyde Roelant / help God / wie mag ons dus gelept hebben / met dien taste Roelant na Durendale syn zweert. En als hy dat niet konde vinden / wert hy toornigh / en d'ander Genoten tasten mede na haer zweerden / die ook alle verloren waren / Carel dit hoorende wert toornig/ en seyde: had ik hem weder ik soude hem doen hangen. Ogier antwoorde den Coning / het waer om niet al hadd hy hem by de galge / en waende dat hy hing / hy soude u ontgaen en nemen van 't goet dat hem beliefde. Doe zwoer de Coning / dat hy hem te Montalbaen niet en soude laten onthouden noch in geen lant / hy soude hem hangen / en de zweerden selver halen.

Het XXIII. Capittel.

Hoe Koning Carel Montalbaen beleyde, en hoe Roelant in een andere Stad toog, welk de Koning mede beleyde. En hoe Vrou Aye Reinour en sijnes Broeders soen verwerft aen Koning Carel haer Broeder.

DE Coning dede alom in sijn Lant vergaderen een groot Heyr / en toog na Montalbaen / dat sy sterkelijk beleyden / en dede roven en barnen al dat in Reynouts Lant was. Roelant sond een Bode aen Reynout / die hy dede bidden of hy hem Durendael weder geven woude. De Bode gink soo lange dat hy voor Reynout quam / dien hy de bootschap seyde. Als Reynout de begeerte van Roelant verstaen hadde / seyde hy den bode / segt Roelant mijn Neve dat ik hem geerne sijn zweert weder geven wil / en al de Genoten / willen sy mijn soen verwerven aen Koning Carel. De Bode seyde Roelant wat hem Reynout geseyt hadde / en Roelant seydet den Genoten voor / en de Genoten verdroegen dat sy 't doen wilden. Doen seyde Ogier / mochten wy soen verwerven ik en gaber niet om / hoe veel goets datse gaven / doe seyde Roelant: dese woorden sal spreken Bisschop Turpyn / Heer Koning gy siet wel Montalbaen staet hier voor ons daer wy voor leggen / en 't is vast dat sy geen sorge dorven hebben daer u Neven in zyn / God laet hen te recht geschieden. Heer Koning gy moet haer genadig wesen / wy bidden u dat gyse in gratien ontfaen wilt / want waer die peys gemaeckt so mochten wy op Heydens varen / en haer landen winnen. Doe seyde de Koningh dat hy des niet doen en woude / maer ick sal een Bode senden en doen vragen of sy hem willen op geven / komen in mijn handt gebonden met een Tou / en met hen te doen mijnen wille. De Bisschop sprack / en seyde / hier is niemant so stout die dese bootschap soude derven bestaen. Koningh Carel seyde: Roelant Neve gy sult de Bode wesen / en seggen Reynout / wil hy 't niet doen dat ik hem ontbiede / ik sal in sijn landt niet laten den eenen steen op den anderen. Roelant seyde / ik sal 't doen en met dien reedt hy na Montalbaen. En als Roelant daer voor quam / liet hem de Poortier in / en Roelant trad van sijn Peert / gink in de zale daer Reynout was / en groete hem en al dat 'er was / Ridders en knechten / als hy dit gedaen hadde / seyde hy tot Reynout / ik ben met een bootschap beladen; u ontbiedt de Koning en wil dat gy komt hem te voet vallen wulle en barvoets / en bloot hoofts / met al die van Montalbaen / een tou om uwen hals hebbende / en dan sal de Koning sijnen wille met u doen; en doedy des niet so sal hy verderven al dat in 't landt is / en ist dat hy u en u broeders vangen kan / hy sal u doen hangen. Reynout seyde met hooghmoedige woorden / die man is de doodt weerdig / die derf dreygen dat een Landts-heere op-geven sal lijf en goedt / maer Roelant Neve

ende seyt den Coning seggen dat ik geern geven wil mijn Dorpen / en mijn Slot Montalbaen wil ik van hem te leen ontfangen / en wil hem helpen met ziel en lijf / en hem niet begeven. En ist dat hy ons hier in het landt niet sien en mag / wy sullen over Zee trecken en 't kruys aennemen / en blijven daer seven jaer. En is 't dat hem dit niet genoegt / segt hem dan dat hy hem wacht / ik sal hem schaden met raet en daet. Doe seyde Roelant: Reynout Neve het werdt gedaen. En vertelde den Coning dat hem Reynout bevolen had. Als hy 't verstont werdt hy toornig / en dede al sijn Engien kruyden en stellen by de poorte. Reynout dit siende dede wapenen alle die binnen den Kasteele waren / en sat op Beyaert / en sijn Broeders saten op andere Peerden: aldus reden sy in 't heyr / en Reynout reed voor met Beyaert / en velde menigen man ter doodt / en sijn volk vocht seer mannelijck. Reynout voerde selve den standaert / en reet op een Francoys die hy doorstack. De Koning siende dat Reynout in sijn heyr was / riep hy strengelijk totten Genoten: Gy Heeren stelt u te weer. Als de Francoysen den Coning dus hoorde roepen / so reden wel tien duysent op Reynouts volk / datse heerlijk wederstonden. Carel dit siende, stak sijn ros met sporen / riep volghe my Roelant / Olivier en al mijn Genoten wildy u Leen behouden: aldus reed de Koning na Reynout. Als Reynout den Coning sag vloot hy; doe riep den Coning / komt steken tegens my. Reynout seyde: Heer Coning die steek is u bereyt. Reynout stak Beyaert met sporen / en reed op den Coning dat hy van den rosse vallen moeste / en had daer gebleven ten hadde Roelant gedaen. Doe riep Reynout: gy Gascoensche slaet vry wy sullen de Francoysen overwinnen. Als de Coning dit hoorde riep hy met fellen moede gy sult liegen, Reynout versloeg menigen man / en Ridsaert dede oock wonder metten zweerde. Carel versach Malegys en reet met haesten op hem / en Malegys weder op den Coning. De Coning dede Malegys groote schade / en stak sijn ros onder hem dood / en Malegys viel ter aerden. Terstont rees hy weder op / en ging vegten metten zweerde / daer hy menig Francoys versloegh / des Reynout seer blyde was / en reden weder na Montalbaen. Als dit Carel sag wert hy seer droevig / om dat hem Reynout ontreden was. Den Koning wert geseyt hoe Reynout veel volks verslagen en hem eerlijk geweert hadde: doen sprak de Koning: Gy Heeren laet staen dese woorden. Reynout heeft my so veel schaden gedaen / dat hy 't my nimmer kan beteren. De Historie segt dat die Oorloge deurde wel 7. Jaren. De Heeren hebben den Coning gebeden / dat hy een Parlement houden soude / om den Oorlog te versoenen. Als Reynout dese maere hoorde / toog hy te Perlemente totten Koning als hy voor hem quam groete hy hem / seggende: o Edel Coning / God die voor ons den doot storf die moet u bewaren. Carel dit horende / seyde: wat groet gy mijn / daer gy my so veel schande gedaen hebt; Reynout seyde tot den Koning / ik wilt boeten / wy willen u op-geven lijf en goet. Carel hiet Reynout met sijn broeders achter staen / want hy woude hem met sijn magen beraden / en hadde tot sijnen raet Grifson en Allorept en Fortsier / dat waren sijn naest raetslieden. Die waren 't die beletten dat de Genoten te Roncevall bleven. Fortsier seyde totte Coning: Reynout is hier te Parlemente gekomen / u gedenkt de dag dat hy versloeg u Sone Lodewijk onsen jongen Coning / sedert heef hy menig ridder verslagen. Dit hoorde Ogier / en quam haestelijk totten Coning / seggende: swijgt gy Fortsier en laet mijn spreken / gy en soud niet komen te Parlement by eenig goet man. Doe seyde Bisschop Turpijn Ogier het is waer dat gy segt / want sy rieden u Heer Coning dat gy moest Oorlogen / het welke boose en snooden raet was / en nu willen sy met valsheyt u raden tegen Reynout te Oorlogen / maer Heer Coning doet mijnen raet en sal niet quaet wesen / laet Reynout met sijn broeders ter soene komen / so mogen wy met u varen op heydenisse / en winne haer Lant / daer en soude dan geen Heyden wesen of soude sijn Lant van u moeten te leen houden / want men soude op geenen tijd tegen Reynout ofte sijn broeders strijden mogen. Coning Carel antwoorde: ik hebber niet mede te doen / ik en wil na u raet niet hooren. Met dese woorden scheyde dat Parlement / en de Koning zwoer dat hy Reynout en sijn broeders hangen soude. Doen seyde Reynout:

nout: Heer Koning soo [illegible] u dan / want ist dat ick u in eenige maniere vangen magh / soo meugdy weten dat ik u 't hooft af-slaen sal. Als Koning Carel dat hoorde was hy toornig / en seyde: gy bedrieger set gy u noch tegen my? Reynout antwoorde: ja Heer Coning / om dat gy niet begeert te soenen. Dus scheide Reynout met onminne van den Koning / en reed na Montalbaen. Koningh Carel deed het Casteel bestormen aen allen zijden. Reynout quam uyt met syn volk / daer begon den strijdt bitter te worden. De Heeren reden tegen malkanderen dat de Peerden op haer knien saten. Malegijs had den Koning by na verslagen / en hadde hem niet te baet gekomen Roelant / Olivier / en Ogier / dese scheyden de Heeren / en hielpen de Koning te peerde. Doe sloeg Roelant op Malegijs sulken slagh / dat Malegijs in onmacht viel / als hy dit sag bant hy hem syn handen en voeten / en voerde hem in 's Konings tente. Aldus wert Malegijs gevangen gebracht totten Coning. Moriante van de riviere reed op Aldsaert / en Aldsaert weder op hem / met sulcker kracht so dat haer speeren braken en vielen van den peerde / maer Aldsaert was eerst op / en sloeg so vreesselijk dat hy weer te peerde quam. Doe reet Salomon van Bretangien tegen Adelaert / en die weder op hem / en onderstaken malkander soo seer mette speere dat Salomon in onmacht van den peerde viel. Dit sag Fortsier / en had angst dat hy daer blijven soud / en stack op Writsaert / en hy weder op hem / so dat hy Fortsier doorstak / des hadde Koning Carel grooten toorn / en riep Monnope. Dit hoorde Reynout / en dacht wat sal 's geschieden? De Genoten reden achter haren Heere / maer Carel reed op Writsaert / dat sag Reynout en nam een sterke speere ende reed op Carel met kracht / dat de Coning van den Peerde viel / Reynout reed in den meesten strijd / en riep / slaet gy Heeren van Montalbaen / so helpe my God / ik sal den Coning verslaen. Carel hoorde dit en seyde / Godt geve u schande / bedrieger / komt gy en verslaet my. De Coning sprank op syn ros / en verhief syn zweert / en meende Reynout geslagen te hebben / maer Beyaert ontdroeg hem / hy waer anders in sorge geweest. Doe sloegen de 12. Genoten haer peerden met sporen / en reden op Reynouts Volk en sloegen hem wel 300. Mannen af. Als Reynout sag dat syn volk t' onder gink / riep hy met haesten / gy Heeren van Montalbaen laet ons vlien / want des Konings Volk is te veel. Doen vloot alle Reynouts volk / en Reynout hiel achter een arriergaerde / en beschutte syn volk / aldus wert Reynout met syn volk weder in 't Casteel gedreven / en Malegijs bleef gevangen. Als Reynout in de Zale quam vraegde hy waer syn Oom was / doen seyde daer een ridder / ik sag hem vechten tegen den Coning / en streden lange te samen van haer Peerden te voet. Doen quamen de Genoten en hulpen den Coning weder te peerde / maer Roelant sloeg op hem dat hy ter aerden viel en bleef hem alsoo gevangen. Als Reynout dit hoorde was hy toornigh / en bedreef grooten rou / seggende: O Maria / Gods Moeder sal ik mijnen Oom dus verliesen / O felle Fortuyne! hoe draeydy dus. Adelaert seyde / ik bid u broeder laet varen den rouwe / want gy siet dat ons alleen hier spijse gebreekt / door last van den honger sullen wy ons op moeten geven. Met dien scheyden de Heeren van malkanderen. Coning Carel is met syn Heyr vertogen in syn tenten / en bedreef seer groot misbaer / want daer waren klachten gekomen dat Reynout veel van zijn Vrienden verslagen hadde. Doen seyde Coning Carel: Godt geve dat ik magh wrake daer af hebben. Malegijs seyde: Edel Heer Coning wildy noch de soene ontfangen die u Reynout doet / dat sage ik geerne / soo sou hy u ter hulpe staen met al syn kracht. Doe zwoer Koning Carel / hadde ik den koenen ridder / ik soude hem terstont by twee zijden doen hangen. Doe riep Koningh Carel Griffon / Alorept / en seyde: doet een Galge rechten aen de rotse / want ik sal doen hangen Malegijs eer ik eten sal. Malegijs antwoorde: Edel Heer Coning geeft my heden respijt / ik sal u goede borge setten dat ik sal gevangen blijven / so dedy ook sprak de Coning tot Parijs / daer de Genoten haer zweerden verlooren. Malegijs seyde laet my leven Heer Coning / ik en sal u rooven noch steelen / en segge: so moet God mijn ziele doen / ist dat ik u ontliepe / gy en gaet self mede. Koning Carel seyde: gy trawant / soude ik dan met u gaen? Malegijs seyde / ja gy Heer Coning

ik sal u seynden te Montalbaen / daer gy van Reinout wel sult ontfangen worden / maer Edel Coning laet versoenen den Edelen ridder / ende komen tot uwer genaden / wilt beraden deugdelijk / want alle die leven op der aerden souden van van u wijcken. Doen seyde de Coning / wildy nu om so een spreken / want gy sult hangen / anders soudy my ontlopen. Malegijs antwoorde : Heer Coning des en hebt geen angst ik sal goede borge setten. Doe seyde Coning Carel wie soude u borge zijn ? Malegijs seide Grave Roelant komt my wat nader / en zijt mijn borge dat ik niet ontloope sonder oorlof. Roelant seyde dat hy 't geerne dede. Aldus is Roelant Malegijs borge gebleven. Omtrent ter middernacht toonde Malegijs sijn konst / en terstont braken alle de banden daer Malegijs mede gebonden was. Malegijs ginck voor des Konings bedde staen / en seyde : Heer Koning ons heeft ontboden Reynout dat wy te Montalbaen komen souden. De Koning spranck uyt sijnen slaep / en sag Malegijs voor hem staen. Carel wist niet wat hy antwoorde soude / want Malegijs hadde hem betovert / dat hy seyde : ik woude dat wy op de vaert waren. Malegijs seyde / gaen wy dan / de Koning antwoorde / ik mag niet gaen. Doe nam Malegijs den Koning op sijn hals / en droeg hem te Montalbaen / sonder raet van sijne magen / en leyde den Koning in een schoon bedde. Ende doen ging Malegijs daer Reynout lag / seggende : staet op Reynout Neve / ik geve u Coning Carel gevangen / en heb hem in u Casteel gebracht : Als Reynout dit hoorde verwonderde hy hem seer / seggende : Lieve Oom hoe is dat mogelijck dat gy den Koning gevangen hebt / ik meende dat hy u gevangen hadde / Malegijs seide : neen by God zy gelooft ik hebbe den Koning gebracht / Reynout stont op en wont het waer te zijn / Malegijs ginck en wekte d'andere broeders / seggende hen-lieden 't gene hy Reynout geseyt hadde / des sy blijde waren / en gingen in de kamer. De Coning ontwakende sag Reynout met sijn broeders voor sijn bedde staen. Doe wiert de Coning toornig en t'onvrede / seggen : Dit heeft gedaen den boose Malegijs / dat hem schande geschiede / ik sie hem hier niet / nochtans weet ik wel dat hy hier is ; Reynout viel op sijn knien / ende bad genade / 't welk de Coning hem weygerde. Ridsaert dit hoorende / wert toornig / en seyde : Heer Coning gy moet sterven. Carel dit hoorende wert toornig / en seide : wilt gy u tegen my setten quade schalk. Doe sloegh Ridsaert na de Coning en verhief sijn zweert / maer Reynout beschutte de Coning en seyde tot Ridsaert / wat wildy maken wilt gy den Coning dooden / hy is onsen Heer en blijven sal zijn leven. Coning Carel vraegde Reynout of hy hem woude laten varen / ja ik seyde Reynout / wildy my uwen toornigen moet vergeven. Carel seyde : neen ik / Reynout seyde soo moet gy sterven. Malegijs seyde : Heer Coning neemt soen van u Neve soo doedy wel / God schende u seyde de Coning / ik en sals niet doen / ik sal hier moeten sterven quade dief / des moet gy vermaledijt zijn / want met u schande hebdy my gevaen. Malegijs seyde : Heer Coning beradet u dat gy u Neven genade doet. Ik sie 't al om niet / ik wil u Gode beveelen. Dus sat Malegijs vier jaren Heremijt. De Coning seyde : Reynout laet my gaen / ik sal my beraden met Roelant / Ogier / Olivier en met al mijn Genoten. Doe seyde Reynout Heer Coning so doet gaet alst u believt / want wy en houden u niet gevangen. Met dusdanige woorden scheydde de Koning van Montalbaen / en nam oorlof aen de Broeders ; aldus ging de Coning tot dat hy in sijn tente quam. Als de Baroenen haren Coning sagen waren sy blijde en ontfingen hem minnelijk / want sy meende dat hem Malegijs gedoot had. De Coning seyde : Malegijs had my gevangen gelevert aen Reynout / en Ridsaert wilde my verslaen ; maer Reynout beschutte my en wierp sijn broeder tegen de vloer / liet my gaen / en leyde my uyt. Coning Carel riep den Hertoge van Bavier / dat hy komen soude rijden tot Reynout / en seggen hem dat hy kome hem gevangen geve. De Hertoge dede des Conings gebod / en reed na Montalbaen. Reynout lag doe ter tijd in een venster / en sag Bavier komen rijden / ginck hem tegen en seyde : Edel Hertoge zijt wellekom. Bavier seide : God loon u ; de Coning van Vrankrijk ontbied u dat gy tot hem komt gevangen. Reynout seyde : ik en doe des niet / maer wil de Coning ons lijf geven / so willen wy minnelijk komen / en beteren dat wy misdaen hebben. Dunay seyde : ik sal

u seggen

u seggen dat gy doen sult / wil u de Coning op mijn geleyde laten komen so suldy daer buyten komen en beteren dat gy misdaen hebt. Reynout seyde: ik soude u een boodschap bevelen woud gyse doen. Ja ik geerne antwoorde Dunay. Segt de Coning wil hy ons lijf geven wy willen geerne gevangen af komen / en brengen de sleutel van 't Casteel. Hier mede nam Dunay oorlof en reed tot den Coning. De Coning hem siende hiete hem wellekom / seggende: wat tijdinge brengt gy van Reynout? Dunay antwoorde: Edel Coning ik sal 't u seggen: Reynout ontbiet u wildy hem en zijn Broeders haer lijf geven sy komen geerne in genade. Carel seyde met grammen moede / gy Heeren ik salse met kracht winnen en doen hen opgeven / want sy en hebben geen victualie. Carel dede aen alle zijden gereedschap om 't Casteel te bestormen. En als dit die van binnen sagen warense seer droevig. Doe ginck Reynout in den stal tot Beyaert / en trock een mes / en woude Beyaert dooden / seggende tot Clarisse / Beyaert moet nu sterven door den noot van den honger. Ridsaert antwoorde / ik bidde u Broeder en doodt Beyaert niet. Doe seide Reynout / mijn jammert seer dat gy alle door noot des hongers doot blyven sult. Adelaert seyde: broeders ik heb eenen beteren raet gevonden / na dattet ons aenstaet / wy sullen Beyaert niet dooden / maer sullen doen komen eenen meester / en doen Beyaert laten 4 koppen bloets alle dage / als verdragen mag / en leven van den bloede. Dunay vernemende dat de Heeren niet t' eten en hadde seide tot de Genoten: Reinout moet van honger vergaen / want sy hebben al haer Peerden gegeten sonder Beyaert. Dit jammerde Roelant en Bisschop Turpijn seer. Doe seide Bisschop Turpijn: Edel Grave Roelant / dit is groot jammer dat wy onse magen laten vergaen van honger. Dunay seide: ik sal ons raet geven / wy sullen tot de Koning gaen en bidden hem dat hy Roelant te nacht 't voor vechten geeft en sullen dan met werpen 't kasteel spijsen. Met deze raet gingen de Heeren totten Coning / ende baden hem dat hy Roelant 't voor vechten gave. De Coning seyde dat hy 't geerne dede; doe namen de Heeren aen den Coningh oorlof / en stelden haer reetschap voor Montalbaen. En dat sag die op de muren stont / dat de Genoten haer Engien sterkelijk stelden en seide dat Reynout / en Reinout wasser rouwig om / en seide: het staet ons tot groote sorge / want ons versoekt de Grave Roelant / Dunay, Ogier / Tulpijn en Olivier / die lange stil gelegen hebben / willen sy ons deeren soo en mogen wy ons niet langer verweren. Onder des begon de Bisschop te werpen speck en menigerhande victualie / so dat de ridders een geheel jaer victualie genoegh hadden, en als sy genoeg hadden geworpen / vertoge sy tot den Coning / en seide hem dat sy niet bedreven en hadden / Reynout met zijn volck waren blijde van de Genoten datse geworpen hadden / en hy gaf Beyaert so veel etens dat hy binnen veertien dagen soo sterk was als te voren: doe soude Reynout Beyaert om geen goet gegeven hebben. Reynout riep zijn Broeders tot hem / seggende: Wy en mogen ons hier niet langer onthouden van honger / laet ons rijden tot Ardanen daer souden wy ons wel onthouden so verre als wy spijse genoeg hadden. Als Clarisse dit hoorde wasse droevig om dat Reynout weg rijden woude. Reynout dede Beyaert zadelen / en nam oorlof aen zijn vrouwe Clarisse die seer schreyde. De Heeren saten op Beyaert / en reden heymelijk tot eener Water-poort uyt / op dat sy haer vlucht sonder sorge doen mochten. Met dat de Broeders haer vlucht namen versagse Coning Carel en seyde: Gy Heeren siet ginder de vier Aymijns kinderen / sy meenen mijn t' ontrijden. De Coning riep dat hem elk wapenen soude / 't welk de Heeren terstont deden / springende op haer rossen en reden Aymijn kinderen te gemoet. Heer Alorept was de voorste / en reed op Reynout met sulken kracht / dat hy Reynout door den schilt stak datter een stuk van de speer in bleef steken / en Reynout stak hem weder door den schilt dat de speere door zijn lijf gink / en viel doot. Als de Coning sag dat Alorept doorsteken was / sloeg hy zijn peert met sporen / en reed na Reynout roepende / monnoye. Als Reynout den Coning sag komen so stak hy Beyaert met sporen / en reed met Beyaert voor uyt. Als dit de Coning sag / dede hy zijn Heyr op breken / en vervolgde Reynout met eenen seer grammen moet. Reynout met zijn broeders reeden so lange / tot dat sy tot-

een

ten kasteele van Ardanen quamen / die op den Kasteele waren sagen uyt / overmits 't draven datse hoorden van 't loopen dat Beyaert liep. En liepen ter Poorten uyt om te sien wat daer was. En doen sy sagen dat het Reynout was / dedense de Poorten op en lieten hem in. Als Reynout met zijn Broeders binnen het Casteel waren gingen sy besien watter t'eten was. Hier en binnen is Koning Carel Reynout met zijn Volk seer dapper gevolgt/ so datse by den kastele quamen / en hebben 't strengelijk belegert. De Coning seyde / my dunkt dat mijn Reynout en zijn broeders alle dagen menigen toorn doen/ en meenen mijn met Beyaert t'ontkomen/ die hen so dikwils uytter noot geholpen heeft / maer ik belove kan ik nu dit ros krijgen / ik sal het doen dooden. De Coning is self gereden voor het kasteel / so dat hy spraek houden mocht/ en vraegde Reynout / of hy 't kasteel noch tegen houden wilde? Reynout antwoorde/ neen ik/ en wil 's niet tegen u houden/ maer peynst hoe dat ik u gevangen had ende weder minlijck liet gaen. Terwijl dat de Coning en Reynout te gader spraken / is Vrouw Aye gekomen in des Konings heyr / en de Coning scheyde van Reynout sonder meer woorden daer mede te hebben / en reed weder na het heyr. So haest als Vrouw Aye den Koning gewaer geworden is / gink sy hem te gemoet/ en viel op haer knien en bad den Coningh seer minnelijk / of 't zijnder hoogheyt geliefen woude dat hy Aymijns kinderen tegen hem liet versoenen. Ook baden mede den koning alle de Genoten/ ende Edelste Heeren dat hyse liet versoenen. Als Koning Carel sagh dese ootmoedigen voet-val van zijn suster/ is hy verootmoedigt/ seggende: wil my Reynout Beyaert leveren om mijnen wil daer mede te doen / die hem dikmaels uyt groot perijkel verlost heeft / so magh hy tegen mijn versoenen en anders niet. Doen seyde Vrouw Aye Heer Coning gelievet u / soo laet my varen in 't kasteel / en ik sal Reynout gaen vragen oft hy hem op geven wil in uwer genaden. De Koning dit hoorende / seyde vaert henen sonder angst / en segt hen lieden dat sy anders niet versoenen mogen. Doe voer Vrou Aye ten kasteele waert daer sy Reynout in vant / die doen met seer groote blijdschap ontfangen wiert/ en Vrou Aye vertelde Reynout des Conings meeninge. Als Reynout dese woorden van zijn Moeder verstaen had seyde hy 't zijn broeders / also hem zijn Moeder vertelt hadde. De broeders dit hoorende/ seyde Adelaert tot Reynout/ Broeder hoe dorst gy dusdanige dingen ons te voren leggen / mijn dunkt gy buyten u sinnen zijt/ eer ik dat dede droeg liever onvree tegen den Koningh al mijn leven/ en de andere broeders seyden haer goet dunken mede. Als Reynout zijn Broeders verstaen hadde seyde hy: Ik segt u broeders ter goeder tijt en ter saliger uyre is 't geweest doen ik Beyaert wan / wy sullen ons met Beyaert dat goede ros nu wel versoenen in al 't gene dat wy tegen Koning Carel misdaen hebben / om ons selfs te vrijen van het zwaer perijkel daer wy nu in zijn / dus sal ik 't den Coning geven. Doe gink Reynout tot zijn Moeder / en seyde haer dat hy den Koning Beyaert geern gave. Met dese antwoorde is Vrouw Aye weder gereyst tot den Koning / die sy 't seyden dat Reynout en zijn Broeders Beyaert geern gaven voor zijn eere / en toe lieten zijn wille daer mede te doen / op conditie dat hy hen vergeven woude dat sy tegen hem misdaen hadden/ en in genade ontfangen. Als de Koning dit hoorde/ seyde hy: Mijn dunckt dat sy 't doen tegen hun dank / want sy beyden seer lange.

Het XXIV. Capittel.

Hoe dat Aymijns Kinderen Koning Carel Beyaert presenteerde en hem geven, en hoe den Coning dat liet verdrincken, en hoe Reynout een Heremijt wierdt.

ALs 't tractaet van der soene gesloten was / tusschen Carel en Reynout met zijn broeders/ quamense van 't kasteel hant aen hant/ en Beyaert van hen geleit/ tot den Coning / ende deden eenen seer ootmoedigen voet-val voor den Coning doe dedese de Coning opstaen/ en ontfinkse in gratie/ daer menig Edelman blijde om was/ en sonderlinge Vrouwe Aye haer Moeder. Dit gedaen wesende/ heeft Reynout Beyaert genomen en hem den Koning gegeven / seggende: Heer Koning doeter uwen wille mede. En als de Coning Beyaert had / volbracht hy sijn belofte/ want hy dede hem 2. molen-steenen binden aen den hals/ en leyden op den brug van

der

der Opsen/ en wierpent in de Reviere: Beyaert sonck met de molen-steenen als 't eerst ingeworpen was/ maer terstont quam 't boven/ en begon te zwemmen/ Beyaert sag Reynout/ doen verblief hy sijn voeten/ sloeg tegen de steenen dat beide braken/ en zwom te lande: so haest als te lande quam liep na Reynout. Als Carel dit sag seyde hy: Reynout geeft my Beyaert weder om/ of ik sal u doen vangen. Reynout dit hoorende van den Coning/ gaf hy Beyaert weder. De Coning dede aen elcken voet van Beyaert een Molen-steen binden/ en aen den hals 2. en liet hem so werpen in de rivière/ noch quam Beyaert boven/ en liep na Reynout en briesde seer. Adelaert kuste Beyaert voor sijn Muyl. De bystanders verwonderden hen van de kracht van 't Peerd/ Carel seyde tegen Reynout/ 't en zy gy my Beyaert weder geeft/ ik sal u doen vangen en hangen. Adelaert seyde: vermaledijt moet gy sijn Reinout geeft gy den Coning Beyaert weder. Reynout seyde: zwijgt broeder sal ik om een Ros 's Conings toorn hebben/ neen ik waerlijk broeder/ alsoo helpe my God. Doe seyde Adelaert: Beyaert wat valschen Heere hebdy gekent/ met valschen loon wordt gy geloont. Reynout heeft Beyaert weder gevangen/ en den Koning gegeven/ seggende: Heer Coning dit is de derde reyse dat ik 't u gelevert hebbe/ is 't dat u dit ros nu ontgaet ik en vange u niet weder/ want het gaet mijnder herten veel te na. De Conink ontfink 't ros/ en seyde/ Reynout gy en meugt niet om sien/ want so lang als 't ros u siet/ soo en soudet niet mogen verdrincken. Doen moest Reynout voor de Heeren zweeren dat hy niet om sien en soude na Beyaert. Doen dede de Coning Beyaert aen elcken voet binden twee groote molen-steenen/ en aen des hals ook twee/ en alsoo werpende in de riviere/ doen most het ros te gronde gaen/ een wyle daer na quam het weder boven/ en stak 't hooft om hooge/ neygende na sijnen Heere als of 't een mensch geweest hadde/ die na sijn lieve Vriend bitterlijk geschreyt hadde. Ten lesten sonck 't Ros en verdronk. De Vrouw seide: Reynout waer is Beyaert en u broeders? Reynout seyde/ mijn Broeders sijn by den Coning gebleven en den Coning heeft Beyaert gedoot: als de Vrou dit hoorde/ soo veranderde haer verwe/ en viel in onmagt. Reynout hiesse van der aerden en droegse in een kamer/ de vrouw quam tot haer selven/ en was so droevig dat haer de tranen uyt ten oogen liepen. Reinout seide: Vrouwe zijt te vreden/ want doen wy van hier reden sagh ons den Coningh ende volgden ons sterckelijk/ en brak sijn heir op/ beleyden ons in Ardanen/ en vraegde my of ick 't kastrel hem tegen houden woude of strijden/ doen seyde ik neen/ onder des soo quam mijn Moeder die dat tractaet van den soene soo maekte of conditien dat ik den Conink Beyaert geven soude/ 't welck ik dede/ aldus kregen wy gratie van den Coning: doen so dede den Coningh Beyaert verdrincken: De vrouwe seyde: Heer 't is my leet dat wy Beyaert so quijt sijn/ maer des Conings toorn was ons te zwaer/ wy en mochten hem en zijn magten niet wederstaen. Reynout seide/ 't is waer/ en riep sijn kinderen voor hem/ en versag elk van dattet hem goet docht. Als hy dit gedaen hadde ontboot hy heymelijck een Snijder/ en dede een kappe maken totte voeten. En als de kappe gemaecht was ginck hy heymelijk op eener nacht uyt Montalbaen/ door dorpen en steden/ soo lange dat hy in vreemde landen quam/ daer hem niemant en kende. Als Reynout dus gegaen was/ soo ontmoeten hem een Heremijt die in 15 jaer noyt mensche gesien en hadde/ soo verwonderde het hem/ en seyde: Helpt God/ van waer komdy mensche/ dat gy hier geraekt/ in

wie zydy / of wat is u begeeren / Reynout antwoorde: Heer ik ben de droevighste man die van Moeder geboren is / want ik en heb my in 20. jaer niet mogen verblijden / sint dat ik des Conings Sone van Vrankrijk doodt sloegh / geheten Lodewijk / nu soude ik my geerne biegten / en penitentie ontfangen van mijn sonden / wantse mijn seer benouwen. De Heremijt seyde / lieve vrient ik hoore wel dat gy Godt qualijk gedient hebt / en veel sonden binnen uwen leven gedaen hebt. Maer wilt gy de sonden laten en niet meer doen / soo valt op u knien en bid God ootmoedelijk dat hy u gratie verleene dat gy u leven tot een zaligh eynde meugt brengen. Aldus bleef Reynout in de woestijne 3. jaren lanck / en leerde van den Heremijt menig schoon gebedt / en dede zware penitentie / en kastijde zijn lichaem so dat hy seer krank wert van lichaem. Dus gink Reynout met pijnen totten Heremijt / en klaegde hem sijn verdriet / seggende: Heer ik blijve doot van koude en van honger want mijn kleeren zijn aen stucken / en ik en kan mijn lichaem daer mede niet langer bedecken. Als de Heremijt dit hoorde / so had hy medelijden met hem / seggende: lieve vrient troost u / en hoopt op God / hy sal u wel versien. Als Reynout anders geenen troost van den Heremijt en hoorde / schepde hy / en seyde: O God moet ik nu sterven van koude en honger. De Heremijt medelijden hebbende met Reynout dede zijn gebedt tot den Almogenden God. Doe hoorde de Heremijt een stemme gesonden van Gode / die hem seyde dat hy zijnen geselle bevelen soude dat hy sonder vertoeven soude trecken na den Heyligen Lande / en vechten tegen de Heydenen. Als de Heremijt dit hoorde so was hy seer blijde / en riep zyn geselle tot hem seggende: Lieve vrient my is bevolen van Gode / dat gy sonder toeven trecken soud over Zee / ten Heyligen Lande / en helpen de Kerstenen dat sy 't Lant weder winnen / want het lang geleden is dat'et de Kerstenen verloren hebben. Doe seyde Reynout / In Gods name moet'et zijn / want wat Godt believt wil ik geerne doen / en ik bidde u Heere dat gy Gode voor my bidden wilt / de Heremijt seyde dat hy 't geerne dede. En alsoo nam Reynout oorlof aen de Heremijt en scheyde van hem met weenende oogen. Als Reynout van den Heremijt gescheyden was gink hy tot dat hy quam op den derden dag by eenen Pijnboom die groot en schoon was / en hem dagt dat hy daer op wel rusten soude / want hem de nacht beliep / en als 't begost te dagen / klam Reynout weder van den boom / en gink soo lange dat hy quam te Braes daer St. Joris leit / daer vant hy Schepen en voer in dat lant van Stamme. Dus voer Reynout met grooter begeerte tot dat hy quam in de Haven van Tripoly.

Het XXV. Capittel.

Hoe Reynout met der hulpe Gods op de Turcken vocht, en hoe Malegiis by hem quam, en hoe Malegijs den Soudaen versloegh.

DOe Reynout te Tripoli gekomen was / daer sat hy acht dagen in groter elende / so quam daer een nieu mare dat Tabaria belegen / en Abers in groote sorge was / en dat'er vele kerstenen verslagen waren en gedoot. Doe vergaderden de Heeren 2500. man om die Steden te secondeeren / men nam al de vroomste en kloekste die hen dagt te wesen om die vaert te bestaen. En als Reynout dit hoorde dat de kerstenen uyt togen op de Zarazijnen / liep Reynout te voet by dat heyr oft een arm Pelgrim had geweest / so dat'er niemant op hem en achte. Terstont was de Turcken geboodschapt dat 't et heyr van Tripoly onderwegen was / om de Stede te secondeeren / daer reden de Turcken de kerstenen te gemoet / om dat te benemen. En doe de kerstenen vernomen 't heyr van de Turcken op hen komen / so waren sy verbaert / want sy luttel volks hadden / en vielen op haer knien en aenriepen onsen Heer dat hy hen bystant doen woude / wantse anders al doot blyven moesten. Met dien sagen sy de Turcken komen. En als syse sagen waren sy so verbaert datse wederom keeren wouden. Als Reynout dit sag / riep hy: Gy Heeren set u lieden alle vromelijk ter weer / en twijffelt niet of Godt sal ons hulpe senden. Met dien versag Reynout eenen Pijnboom / groot / schoon en lank: Reynout liep'er toe en hy wrankt hem uytter aerden. Als dit de Kerstenen sagen riepen sy alle: Helpt Jesus van Nazerenen / wat wil desen Pelgrim doen! Onder des so zijn de Zarazijnen den Kerstenen seer genackt met een seer groot Heyr / daer de Kerstenen

stenen seer of vervaert waren. Reynout de vro-
me Ridder liep met groote neerstigheydt de
Turcken te gemoet, en sloeg 'er wel 20. doot eer
dat de Kerstenen konden aen-komen. De Ker-
stenen dit siende verblijden haer/ en grepen door
Reynouts vromigheyt eenen moet / en baden
God dat hy den Pelgrim behouden woude / en
doe traden sy met eenen moet aen/ en sloegen op
de Sarasijnen dat sy den rugge keerden / en elk
sette hem ter vlucht. Doe dede de Soudaen
brieven schrijven / en ontboot al sijn Baroenen
datse by hem quamen/en brachten met hem alle
die wel ter weer waren. En voort so ontboot de
Soudaen sijnen Paus Castilgen dat hy varen
soude in de landen van 't Zuiden/en winnen alle
de Steden en Sloten daer hy op komen mogte /
en verdervense tot in den gront. Maer God die
alle dink voorsiet en den sijnen in den noot niet
en begeeft/ of verloren late/ die sant den Kerste-
nen hulpe daer sy by verlost werden/en de Turk
verwonnen. De Historie seyt ons dat dit was
Reynout en Malegijs/ Malegijs had Heremijt
geseten 4 jaer/ nu verhoorde hy dat de Sarazij-
nen de Kerstenen groote persecutie deden / en
wouden overvaren om Kerstenrijk te winnen.
Malegijs dede sijn gebed tot God/ en bad voor
de Kerstenen. En als hy bad hoorde hy een stem-
me die hem beval van Gods wegen/ dat hy son-
der toeven trecken soude/en helpen de Kerstenen
haer ongeval wreken/en soude daer vinde sijnen
Neve Reynout die Godt getrouwelijk diende.

Als Malegijs dit hoorde wert hy verblijt/ en
sonder langer te toeven bereyden hy hem om te
gaen na Abers / want hy Reynout begeerde te
sien/dus heeft hem Malegijs gehaest dat hy des
anderen daegs binnen Abers quam. Hier en
binnen is dat Sarasijnsche heyr over gekomen
en setten haer-lieden Tenten in de kerstenen
Landen. Als Malegijs binnen Abers gekomen
was / socht hy Reynout so lange dat hy hem
vont/als Malegijs Reynout sag/kende hy hem
en sprack Reynout toe / ende seyde hem wie hy
was. Reynout dit hoorende wert soo blijde/dat
hy hem van blijtschap niet onthouden en mogt/
en nam sijn Oom in den arm en kuste hem/daer
deden sy malkanderen groote vrientschap. Doe
vraegden Reynouts gesellen wat man datter
was? Reynout seyde/ ik segge voorwaer/en had
God en dese man gedaen ik had lange doot ge-
weest/ dies heeft hy my en mijn broeders verlost
uyt menig zwaer perykel met sijn konsten / het
is mijn Oom Malegijs: Hier en binnen begon-
nen hen de Sarasijnen te bereyden om te strij-
den/ en dit wert binnen de Stad vernomen/ en
wapenden hen en deylden haer Volk/ Malegijs
met Reynout soude zijn metter eerster Schare.
Aldus reden de Kerstenen uyt der Stadt in
schoonder ordinantie/ ende de Sarasijnen setten
haer volk ook in orden/ sloegen also malkande-
ren met groote nijt/ so datter menig mensch ge-
velt wert / daer sag men Malegijs menigen
Turck van den Peerde slaen. Als dit Reynout
sag soo sloeg hy / ende sloeg met sijnen Staf soo
vreesselijk datter menigen Turk met den lijf be-
koopen moest. Ende de Sarasijnen meynden de
Kerstenen sonder geweer te overwinnen / ver-
mits haer groote menigte van Volk maer God
en wou het niet gehengen/ want Malegijs en
Reynout dooden so veel Turcken met de hulpe
van God / datse der Turken scharen door bra-
ken. De Kerstenen siende dese vromigheyt van
Malegijs / en Reynout / sloegen mede in der
Turken Heyr/ datter seer veel doot bleven. Met
dien versag Malegijs den Soudaen van Per-
sen/ en reed op hem / maer en deerden hem niet
overmits de sterke Wapenen die hy aen hadde /
en den Soudaen stak op Malegijs met sulcken
kragt dat hy met sijn Peert vallen moeste. Rey-
nout die altijt by hem was sag dit / en was ver-
vaert / en sloeg weder op den Soudaen dat hy
doot ter aerden viel. Reynout nam des Sou-
daens Peert by den toom / en gaf 't sijnen Oom
Malegijs / daer hy met haesten opsprangk / en
dankte Reinout zynen Neve / en toog zyn zweert
met grooter nijd/ en sloeg weder/ Reynout volg-
de hem altoos na / en sy doorbraken der Heyde-
den Scharen en schoffierden 't Heyr / aldus
vochten dees twee Heeren van 's morgens tot-
ten middage/ en Reinout sloeg met zynen Staf
drie Soudanen doot. Als dit de Turken sagen
setten sy hen ter vlugt/ en al haer Engienen lie-
ten sy agter. De Kerstenen siende dat de Tur-
ken voorvluchtig waren/ volgde syse na met al
haer magt. Malegijs die altyd de voorste was/
veldender seer veel van den rosse / dus werden
de Turcken al vliedende verslagen / want wat

Reynout met sijnen Staf beliep sloeg hy doot. Dus verbolgden sy de Turcken tot Nasareth toe / daer sy in weken. De Sarasijnen droevig zijnde van haer verlies / ginnen te rade wat sy best doen soude / of sy de steden tegen de Kerstenen houden wouden of niet. Doe seyde de Coning die de Stede toebehoorde: Gy Heeren wy en mogen dese Stede tegens de Kerstenen niet houden / laet ons te nacht alle blieven in een ander Stad. Dese raet genoegden hen alle wel / en togen des nachts uytter Stadt / als dat de Kerstenen vernamen keerden sy weder na Abers / en deelden 't goedt dat de Turken daer gelaten hadden.

Het XXVI. Capittel.

Hoe Malegijs en Reynout met de Kerstenen Jerusalem beleyden, en hoe Malegijs doodt bleef.

HIer en binnen quam hen nieu-mare / dat de Turcken Jerusalem gewonnen hadden / dies waren de kerstenen seer droevig. Doen namen de kerstenen raedt aen Malegijs en Reynout wat sy best deden. Doen zwoer Malegijs dat hy daer trecken sou en niet daer van scheyden of daer doot blijven / hy en hadde eerst gewonnen Jerusalem / en ons Heeren graf. Doe voer de vromer ridder Malegijs en Reynout / met 't volck dat sy vergaderen mochten voor Jerusalem / en beleydent rondtom en wagte die passagie. De Sarasijnen siende dat sy aldus sterckelijk belegen waren / reden uit met al haer magt. En als de Kerstenen de Turcken uytter stad sagen komen stelden sy haer volck in ordonnantien. En Malegijs en Reynout reden voor in het Turckse Heyr en doorbraken haer Heyr / en doodender so veele dat het scheen onmogelijk dat twee lieden so veel volcks verslaen mogten En als sy dat Turkse Heyr geschoffiert hadden bleven sy by de stadt om te besien en te wachten of er meer volk uytter Stede quame / en als sy niemant en vernamen jaegden sy de Turcken met kracht binnen der Stadt. En dus lagen sy voor de Stadt een half Jaer / en schoten met groten nyt binnen de Stad / so dat sy veel volks ter aerden wierpen. Die van der Stad schoten wederom so neerstelijck dat sy Malegijs geraeckten / en viel doot ter aerden / daer de Kerstenen grooten rouwe om hadden. Hier en binnen is de Kerstenen hulpe gekomen / van Armenien Hongarien en Antiochien / soo dat 'er wel dertig duysent mannen waren. Als dit de Sarasijnen vernamen die binnen lagen reden sy uyt tegen de Kerstenen. Als de Kerstenen dit vernamen stelden haer in ordinantie en deylden haer volck / en Reynout met sijnen Staf stelde hem selven aldaer voorst om te wreken de doot van sijnen Oom Malegijs / en sloegh soo vreeselijk op de Turken dat sy weder binnen de Stadt liepen. Reynout dit siende seyde hy: ghy Heeren ik heb dickwils in perijkel mijns lijfs geweest / en menig reyse belegen / so weet ick sullen wy winnen dese Stad / wy moesten het anders aen leggen / want al die wegen en poorten moesten wy nauwe wachten / so wel 's nachts als daegs / soo dat hen geen secours van spijse komen en mochte / en aldus sullen wy winnen die Stad en anders niet. Desen raet dacht de Kerstenen goet / en deylden daer Heyr en leyden voor elcke Poort ses duysent mannen wel versien van Harnasch. En als de Turken sagen dat sy aldus sterckelijk weder beleyt waren / vervaerden sy haer en riepen haren Godt Mamet dat hyse helpen woude uyt den noot daer in sy waren / want sy weynig victualie hadden. Dus sijn de Capiteynen en gemeynen voor den Soudaen gekomen en hebben geseyt dat sy liever hadden te sterven in den stryt / dan van honger / daerom laet ons uyt rijden op de Kerstenen voor die van Mameth en Apolijn. Doe den Soudaen die begeerte hoorde van sijn Volk consenteerde hy het / en dede hen wapenen / 't welck terstont gedaen was en de Turken reden uyt met al haer macht / maer sy en dorsten niet rijden daer Reynout lag / maer reden een andere poorte uyt daer een ander Batalle lag / daer sy met kracht op vielen. En de Kerstenen setten haer vromelijk ter weere / en sloegen in 't Heydensche Heyr met stouten moede / en versloegender veele / en veele gavender hen gevangen. Als Reynout vernam dat de Heydenen uytter Stad waren met alle haer vermogen en magt / sende hy haer ses duysent man ter hulpe / en Reynout bleef alleen voor de Poorte / ende en wilde daer niet afscheyden. De Soudaen die binnen der Stede was / sagh dat Reynout al-

ken

leen voor de Poorte lag / en wapende hem de spranck op een sterck ros / en hy reed alsoo ter poorten uyt daer Reynout voor lag / en als Reynout den Soudaen sag komen so hiet hem Reynout stil staen en nam 't peert by den toom / en vraegde hem of hy een Kersten of Heyden waer? De Soudaen en antwoorde Reynout niet / maer hy stak sijn ros met sporen / en hadde geerne ontreden / als Reynout dit sag sloeg hy met sijn Staf den rosse op 't hooft / dat het doot viel. Doe de Sarasijnen dit sagen riepen sy uyt: onse Soudaen is doot. Als Reynout dat van de Turken hoorde dat 'et den Soudaen was / spranck hy met haesten toe en sloeg de handt aen hem / seggende: Heer Soudaen geeft u gevangen of ick sla u met mijn staf doot. De Soudaen seyde: genade Jonkheer ick en wil tegen u niet vechten / ick wil geern opgeven in uwe handen; en het volck dat hy by hem had geven in handen van Reynout / 't welck sy geern deden, en Reynout ginck met de Soudaen daer de Kerstenen vochten en als sy daer by quamen riep de Soudaen tot sijn volk dat sy souden afstaen en hun vechten laten 't welk sy terstont deden; en Reynout hiet de Kerstenen dat sy mede achter-staen souden / 't welck terstont gedaen wiert. Doe riep Reynout de Edelste van de Kerstenen / en leverde hen den Soudaen / dien sy in de Stadt brachten / en de andere gevangenen oock / en leydense in sekerheyd. Alsoo wonnen de Kerstenen Jerusalem. En als de Soudaen dus gevangen was / bad hy den Heeren dat sy sijnen lieden wilde laten te huys varen sonder misdoen / hy wilde voor hen allen gevangen blijven / en beteren al de schade die hy Kerstenrijck gedaen hadde. Als het de Soudaen beloofde riep men Reynout / en seyde hem des Soudaens meyninge / ende vraegden wat hem hier af goed docht? Als Reynout dit hoorde / seyde hy: Gy Heeren doet 'er mede dat u belieft: De Heeren hoorende de jongste van Reynout / lieten sy alle de Sarasijnen op die conditie gaen / en hielden de Soudaen gevangen. Doe dit gedaen was dagt Reinout sulks te volbrengen als hem de Heremijt bevolen had / als dat hy wederom komen soude als de Oorloge gedaen was tusschen den Kerstenen en Heydenen / met dit voornemen is Reynout gegaen tot den Patri-

arch van Jerusalem / en viel voor hem op sijn knien / en bad hem dat hy hem sijn sonden vergeven woude / 't welck hy geerne dede / en gaf hem oorlof. Als Reynout dit hoorde / was hy blijde / en seyde / Lieve Heere ik moet weder keeren tot mijnen Lande over Zee om te houden mijn belofte.. Met dese woorden nam Reynout oorlof / en in 't scheiden so schreide al dat binnen de hove was. Dit gedaen zijnde gink Reynout te Schepe / en hem geleyde de Patriarch met alle de Edelste van den Lande. Ende als sy in de haven waren / bad Reynout den Schipper dat hy hem te lande setten woude / 't welk den Schipper dede / Reynout nam oorlof aen alle die in den schepe waren en bevalse Gode. Doe wert een Bote bereyd / en voerden Reynout aen land / en Reynout nam oorlof aen alle de knechten en danckte se / en ginck in de Stadt / en de knechten roeyden metten Boote weder aen 't Schip. Reynout in de Steden wesende hoorde dat 'er eenen kamp aengekomen was door den Coning Carel in de Stede tot Parijs. Als Reynout dit hoorde / vraegde hy neerstelijck wie de Campioen wesen soude / die den kamp beroepen hadde. Doe wert hem geseit / dattet wesen soude Guwelloen en Reynouts Soone Aymerijn / want Guwelloen hem op getogen had verradenis voor de Koning / dat hy betuygen woude met Marchares / Galeram / Hendrik van den Liebe / en Pinappel. Reynout dit hoorende / wert

wert seer droevig in hem selven / want hy wist wel dat die alle verraders waren / en nochtans hadse de Coning seer lief / want sy bedekten haer quaetheyt met subtylheyt / en sy gaven den Coning noyt goeden raet. Reynout dit overdenkende in zyn herte / nam hy op dat hy te Parijs gaen soude / en seyde in hem selven: Ick bid o genadige God dat ghy mynen Sone beraden wilt / en met die gedachten soo ginck Reynout soo lange dat hy te Parijs quam / dat hem niemant en kende / maer hy had een goede vrient daer hy ginck / dien hy vraegde of hy niet vernomen en hadde hoe alle dinck te werck gedaen ware / en dese was veeltyds by de Heeren / en seyde ja ick: het opset van de verraders heb ick hoort. 't Is gebeurt: seyde hy / als dat den Coning uwen Soone ontboden heeft / geheeten Aymerijn / en hy gaf hem al 't leen dat hy had / en is voorts by den Coning gebleven. Dit benijden dese verraders / en vergaderden by een / en sy sloten eenen valschen raet. Guwelloen seyde: Gy Heeren gy weet wel dat wy dikwils groote schade gehad hebben / en onse magen verloren by Reynout sijnen Vader / en daerom willen wy sijn Sonen 't leven nemen. Ik weet ons raet / ik sal voor de Coning gaen / en seggen hem hoe ik gehoort heb dat Aymerijn hem vermeten heeft dat hy sijn vader wreken sal / en den goeden ros Beyaert die hy van sijn vader soude gehad hebben te leen en daerom willen wy de Coning seggen dat hy hem wacht en wel toesiet. Als ik dit geseyt hebbe / sult gy mijn woorden stijven / en seggen so mede. Dit dogte hen allen goet / en Guwelloen is van de verraders gescheyden / en gink voor den Coning / en seyde: Edel Heere en wel geboren Coningh / een nieu mare heb ik gehoort / die mijnder herten te na gaet / en u mede / Edel Heer Coning ik moet u seggen: Aymerijn heeft hem vermeten dat hy sijnen Vader wreken sal dien hy verlooren heeft / want hy haet toorne geensins vergeten en kan / also lange als hy sijnen Vader niet gewroken en heeft. Doen seyde de Coning / heeft dat niemant meer gehoort? Ja 't Heer Coning by mijner trouwe / het hoorden noch vijf lieden / de eene is Macharas van Losane / en Galeram van Bretanien / Maddras de stoute ridder / Pinappel en Herbijn. Coning Carel dit hoorende was toornig / en zwoer dat hy Aymerijn daerom sou doen hangen. Dus dede de Coning Aymerijn ontbieden tot Parijs om hem te spreken. Doe Aymerijn dese nieu mare wiste dat hem Coning Carel spreken wonde / so toog hy met haeste te Parijs / en quam voor den Coning en groete hem vriendelijck. Als hy de Coningh gegroet had / vraegde hy hem of hy yet beliefde van hem gedaen te hebben. De Coning seyde hem verradenis aen: Als de jongeling dit hoorde / verwonderde hy hem uytter maten seer / seggende: Heer Coning my verdoeme God oft ik dat mijn leven oyt gedachte. Doe Aymerijn sijn onschult aldus tegen den Coning gedaen hadde / so stont daer de Verrader Guwelloen op / en seyde: Gy liegt Verrader / ik hoorden u spreken / niet alleen ik / maer ook alle dees Edel Heeren die hier in de zale staen. En so gy hier tegen seggen wilt so sal ik 't u doen kennen en lijden in eenen kamp. En met dien boot hy Aymerijn den hantschoen / dien hy gewilligelijck ontfink. Doen seyde Pinappel / dese kamp sal vechten Galeram. Ick consenteert seyde Guwelloen. Doe Reynout verstaen hadde wie tegens sijnen Soone de kamp soude vechten / was hy te vreden / en hy scheyde heymelijk van hem.

Het XXVII. Capittel.

Hoe Reynout wrocht aen St. Pieters Kerck te Ceulen, en diende de Metsers om steen en kalk te brengen, en hoe hy vermoort, en in den Rhijn geworpen en gevonden wert. En hoe sijn lichaem te Dortmunde quam op een Karre daer geen Paerden aen waren.

ALs Reynout desen zwaren arbeyt een jaer lank gedaen had / verhoorde hy hoe datmen te Ceulen Timmeren soude een kerk ter eeren van H. Pieter / en men ontbout groote menigte van Werk-lieden / als Metsers / Timmer-lieden / ofte die arbeyden wilden / datse te Ceulen quamen / Reynout liet sijnen arbeyt / en gink te Ceulen / als hy daer quam vraegde hy na de Werk-meester die de kerk maken dede. De Arbeyders die daer wrochten leyden hem daer by. Als de Werk-meester Reynout sag / vraegde hy wat hy daer hebben wilde van de twee dagen? Reynout seyde: elken dag twee penningen. De Meester seyde: Lieve vriend ik meynde gy se verdienen

dienen

dienen sult / wilt gy wel doen / en trouwelijck wercken / ik sal u seven penningen geven. Reynout antwoorde / ik en wil soo veel niet hebben: De Meester dit hoorende / waende of Reynout sot geweest had / en seyde: vriendt ick geeft u geerne. Met dese woorden soo ginck Reynout neerstelijk staen wercken / en hy droeg sommige steenen alleen / daer andere seven lieden genoeg aen te heffen hadden. Dus arbeyde Reynout en hy wan alle dagen twee penningen / en so wanneer dat andere arbeyders sliepen / so gink Reynout mortel maecken. Als hem den vaeck aen quam / lag hy met syn Hooft op een steen / daer sliep hy tot dattet begon dagh te worden. Soo geringe als Reynout dagh vernam / eer syn gesellen op stonden / soo had hy meer werks alleen gedaen dan yemant van hen lieden dede binnen dien dage. Dit was den Arbeyders seer verdrietelijk / en benijden dat hy so vele dede. En sy lieden sloten eenen raet / hoe sy hem dooden mochten / en seiden: Wy moeten hier vijf mannen uyt kiesen / die hem te nacht waernemen sullen als hy slapen sal gaen / so sullen wy hem met de Mortel versmooren / en dan sullen wy hem in eenen sack steecken / en werpen hem in den Rhijn / soo sal hy geringe te gronde gaen: desen raed volgden sy alle / wantse hen goet dacht. En alsoo doden sy Reynout van dien nagt / en staken hem in eenen sak en droegen hem op den Rhijn / en worpen hem daer in / en was die stroom sterk van 't Water / nochtans en mogt de sack niet te gronde gaen / overmids de gratie Gods / want wy vinden waerachtig dat Reynout sonder sonden sterft. In Ceulen was een geestelijk vrouken / en was van goeden leven / en had 't gesicht en gehoor verloren. Op eenen tyd als de vrou te bedde lagh en sliep / dogt haer in een Visioen / als datse op den Rijn gegaen was / en daer vant sy eenen Sack daer in was een Man die heymelijk vermoort was / en als sy den Sack aen 't Lant haelde en soude optrecken / was sy genesen: de Vrou ontsprank met dit Visioen en dede haer kleeden / en op den Rijn dragen. Als sy op den Rhijn was / viel sy op haer knien / en sy aen bad God door zyn bitter lyden dat het Visioen dat haer te vooren gekomen was / waerachtig mocht wesen. Als de Vrouw haer gebedt tot den Heer aldus gedaen hadde / ontsloken haer oogen / die te vooren gesloten waren en sag in de stroom na den Sack / en sy sag gints en weder / ten lasten wert sy den Sack gewaer / en gevoelde haer selvē gesont / en sy greep den Sack met haer hand / en soudese te lande trecken / doe begonnen alle de klocken van haer selven te luyden die in de Stad van Ceulen waren / 't welk het volk seer verwonderde / en deden de Stad doorsoecken / om de waerheyt te vernemen soo wert den Bisschop geboodschapt / hoe dat op den Rhijn gevonden was een mensche vermoort en was in eenen sack gesteken / en een devoot Vrouken die groote gebreken hadde / heeft hem gevonden / en is genesen. Als de Bisschop dit hoorde is hy met syn Clergie / met Kruycen en Vanen daer gegaen / en daer na 't wereltlycke gerechte de Heeren. Als sy daer nu quamen vonden sy den sack soo hen geseyt was met het Vrouken daer by. De Bisschop en wereltlijcke Heeren daer zijnde / deden den Sack ontbinden / ende als den Sack ontbonden was / soo wert Reynout daer uyt gehaelt. Daer waren eenige die hem kenden / en seyden: dit is S. Pieters werckman. Men ging het Lichaem ontkleeden daer vonden sy naest syn lichaem eenen rijckelijcken gordel / en daer aen hinck een gulde Signet / 't welck de Bisschop gegeven wert / en hy las 't / daer in stont geschreven: Ik ben Reynout van Montalbaen. Als de Bisschop dat verstont / en die andere Heeren die daer by stonden die hem gekent hadden / bedreven sy grooten rouwe / en de Bisschop seyde: o vrome Reynout / gy waert een spiegel der mannen van vromigheyt in u leven / nu hebdy voor Godt u leven verloren / wist ik wie u verslagen hadde / ik soude hem den Coning senden. Als die van Dortmunde dit hoorde / quamen sy met haesten te Ceulen / en vielen op haer knien voor de Bisschop / en boden hem dat hy hen wou geven 't lichaem van Reynout den Vriendt Gods / sy souden 't syner eeren een schone Kercke maken. De Bisschop antwoorde soetelijk: Gy Heeren 't is om niet dat gy bid / ik en doe 't niet. En de Bisschop ontboot dat men een karre brengen soude. Als het lichaem op de karre geleyt was / en men daer Peerden soude aenslaen om eerweerdelijk in een Tombe te leggen en in de Kerke te brengen / soo is de karre van haer selven

gekeert metten lichaem na de wech te Dortmunde en ging so stijf voort dat mense niet wederhouden en mocht / en hielt niet op voor sy quam te Dortmunde / 't welck menig mensch seer verwonderde. De Bisschop dit siende was seer droevig / en hy keerde met sijn volck wederom. En die van Dortmunde waren verblijt van den Lichaeme des vrient Godes Reynout / en deden ter eeren Gods en Reynouts een Kercke maken.

Het XXVIII. Capittel.

Hoe den Bisschop van Ceulen Koning Carel ontboot dat Reynouts lichaem gevonden was in den Rhijn, en hoe Koning Carel te Ceulen quam met grammen moede met volk, om sijns Neven doot te wreken.

DE Bisschop van Ceulen sont haestelijk eenen Bode / en ontboot Koning Carel dat Reynout sijn Neve verslagen / en in den Rhijn geworpen was. Als Coning Carel dese nieu mare van den Bisschop hoorde, was hy uitermaten droevig/en zwoer by sijner Krone dat hy de doot van sijnen Neve wreken soude / en hebben den selven man die 't gedaen hadde / of sy souden het bekopen al die in Ceulen waren. Coning Carel vergaderde een groot Heir / en reed met koelen moede na Ceulen / en bereyde de Stad / en dede Tenten op het Velt slaen / als dit de lieden van Ceulen vernamen / slooten sy met haesten haer poorten. Het werdt de Bisschop geboodschapt / en hy liet den Coning in / en seyde: Heer Coning wy doen maken een Kerck / uwen Neve Reynout quam dienen de metsers / alsoo dat hem niemant en kende / en doe wy sijn lichaem vonden en ontdede / vonden wy aen hem eenen kostelijken Gordel / en daer was een Signet / daer ick in las sijnen naem en tijtel. Als de Koningh hoorde dat Reynout soo jammerlijk en verradelijk vermoort was / soo geboot hy de Bisschoppen dat sy souden vangen alle de Metsers en Werckers die daer waren / 't welk terstont gedaen wert / en den Koning gebracht. Doe dede Koningh Carel pijnigen soo lange dat hy vont alle die gene die schuldigh waren aen Reynouts doot; en hy liet se terstont nemen en versmacken met sacken in den Rhijn. Als Koningh Carel gedoodt hadde alle die aen Reynouts doodt schuldig waren / doe vertelde de Bisschop Koning Carel / hoe Reynouts lichaem te Dortmund voer met een karre sonder Peert of andere Beesten / als de Coningh dit hoorde so was hy verwondert en voer te Dortmunde / om het lichaem van sijnen Neve Reynout te sien. Als de Coningh te Dortmunt quam / was het volck seer droevig / want sy meenden dat de Koningh Reynouts Lichaem wech nemen soude / en dat hy daerom gekomen was. Coningh Carel seyde tot de Heeren / ick bid u mijn Heeren / laet my sien 't lichaem van mijn Neve Reynout. Doe seyden de Heeren van der Stadt / Edel Heer Coning zijdy hier gekomen om ons te benemen 't lichaem van den vriendt Gods Reynout / die hier alleen quam by Miraculen sonder menschen hulpe / dat soude Godt op u wrecken. Doen seyde Coning Carel: Neen ik en heb des geen sorgen / als de Heeren en Borgers dit hoorden waren sy blijde / en dede de Tombe op om Koning Carel 't lichaem te laten sien / met dien trad Coning Carel tot de Tombe / en sag daer in / doen was Reynouts Lichaem weg / en was gevaren tot sijn Broeders / en soo wy beschreeven vinden / soo leggen se te Napels: en als de Coning dat lichaem van sijnen Neve daer niet en sag / verwonderde hy hem. Als dit de Heeren en Gemeynte van der Stadt vernomen dat sy het Lichaem van Reynout den vriendt Gods quijt waren / bedreven sy grooten rouwe en mislieten hem seer. Als de Coning dit sag reysden hy met sijn volck na Parijs. Dus nam Reynout sijn eynde en sterf Zaliglijken / en regeert met God in 't eeuwigh leven / daer ons wil brengen den Vader / Soon / en Heyligen Geest / Amen.

Hier eyndigt de Historie van de vier Aymijns Kinderen, ende van Reynout, Heer van Montelbaen, ende Koning Carel van Vrankrijk.

